

SLUŽBENI LIST

KRALJEVSKE BANSKE UPRAVE DRAVSKE BANOVINE

76. KOS.

V LJUBLJANI, dne 2. decembra 1931.

Letnik II.

VSEBINA:

572. Zakon o obrtih.
573. Pravilnik za izvrševanje zakona o zatiranju rastlinskih bolezní in škodljivcev.
574. Pravilnik o proizvajanju, uvozu in prometu s sredstvi za zatiranje rastlinskih škodljivcev in bolezní.
575. Odločba o izpremembi poštnih in brzovajnih pristojbin.
576. Razglas o prenosu priobčevanja službenih objav na »Službeni list«.

Zakoni in kraljevske uredbe.

572.

Mi

Aleksander I.,

po milosti božji in narodni volji kralj Jugoslavije,

predpisujemo in proglašamo na predlog Našega ministra za trgovino in industrijo in po zaslišanju predsednika Našega ministrskega sveta

zakon o obrtih.

(ob. z.)*

Uvodne odredbe.

§ 1.

(¹) Pod odredbo tega zakona spada vsako redno in samostojno pridobitno delo, ki ni prepovedano.

(²) Kolikor ni odrejeno drugače, ne spadajo pod ta zakon:

1. kmetijska proizvodnja (poljedelstvo, živinoreja, perutninarstvo, sadjarstvo, vinogradništvo, zelenjadarstvo, cvetličarstvo, čebelarstvo, sviloreja, lov, ribištvo v sladkih vodah) in gozdna proizvodnja (vzgoja in prodaja lesa iz lastnih gozdov) kakor tudi njih postranska dela in njia postranska podjetja, če se v njih predelujejo lastni proizvodi v manjšem obsegu;

2. rudarstvo in rudniške naprave, kolikor spadajo pod odredbe rudarskega zakona;

3. državni monopol (tobak, sol, vžigalice, cigaretni papir, petrolej) in regalije (pošta, telegraf, telefon, kovnice denarja), nadalje izdelovanje, uvažanje, izvažanje in prodajanje smodnika, vžigalnih vrvic, raznesil in ostalih razpočnih zmesi, vojaškega orožja in njegovih delov kakor tudi uvažanje nevojaškega orožja in njegovih delov;

* »Službene novine kraljevine Jugoslavije« z dne 9. novembra 1931., št. 262/LXXXI/558,

4. podjetja za plovitbo po morju in pomorsko brodarstvo, kolikor je urejeno s posebnimi zakoni, in ribištvo v morju;

5. promet po zraku;

6. železniška podjetja, razen malih in industrijskih železnic, broderska podjetja in njih pomožna podjetja in delavnice, ki delajo za potrebe njih prometa;

7. prevoz z brodi in drugimi plovnimi objekti z brega na breg na plovnih rekah, jezerih in prekopih;

8. pridobitna dela v vojaških zavodih in delavnicah, v javnih človekoljubnih, vzgojnih in poboljševalnih zavodih, v zavodih za izvrševanje kazni na prostosti in v zavodih za izvrševanje očuvalnih odredb, če ne delajo po naročilu in za javno prodajo;

9. zasebni pouk, zasebne šole in podobni zavodi učnega značaja;

10. delo književnikov in umetnikov in avtorska založna pravica;

11. znanstvena predavanja, umetniške predstave in umetniški koncerti, razen kinematografov;

12. delo cirkusov, menežarij, gugalnic, vrtiljakov, srečolovov (iger na srečo) in podobno;

13. delo advokatov, kazenskih branilcev in javnih beležnikov (notarjev), delo pooblaščenih inženjerjev in arhitektov, izvzemši dela, ki spadajo pod ta zakon (§ 35.), kakor tudi delo geometrov;

14. delo zdravnikov in živinozdravnikov, zobnih tehnikov, babic, zavodov za klinične preiskave, za zdravljenje in nego bolnikov, porodnišnice in delo lekarn, kolikor se omejuje izključno na prodajo zdravil in zdravilnih specialitet;

15. izdajanje in razpečevanje periodičnega tiska;

16. dajanje prenočišč, jedil in pijač v planinskih kočah po visokih gorah, če se opravlja ta posel za račun turističnih ali človekoljubnih ustanov ali brez namena, zaslužiti;

17. hišno delo, ki ga opravlja poedinec samostojno po krajevnih navadah poleg lastnega hišnega gospodarstva brez pravice, sprejemati naročila, sam ali s pomočjo rodbinskih članov v prostorih svojega stanovanja; v katerih teh primerov se smejo tudi naročila sprejemati, ocenja ban po zaslišanju zbornice.

(³) Kolikor s tem zakonom ni izrečno drugače odrejeno, se njegove odredbe ne uporabljajo na gospodarske zadruge, če omeje svoje poslovanje na svoje združnike,

ne razdeljujejo dobička, ne dajejo članom upravnega in nadzorstvenega odbora tantijem, in če se njih rezerve nikakor ne smejo porazdeliti med združnike in če na deleže vobče ne plačujejo obresti ali plačujejo samo omejene obresti, ki ne presežajo 6 %.

(¹) Podjetja, ki se bavijo s pooblastitvijo monopol-skih oblastev s proizvodnjem ali s trgovino monopol-skih predmetov, spadajo pod ta zakon in morajo izpolnjevati vse pogoje, ki jih določa ta zakon za izvrševanje obrta. Izjeme glede te obveznosti določa minister za finance sporazumno z ministrom za trgovino in industrijo. Glede proizvodnje delov za vojaško orožje in municijo, proizvodnje in prodaje vžigalnih vrvic, raznesil in ostalih razpočilnih zmesi, kakor tudi glede prodaje smodnika in uvoženega nevojaškega orožja in nevojaškega streliva in njih delov, kolikor se to odstopa zasebnikom, veljajo obstoječi posebni predpisi; kjer se pa in kolikor se ti posebni predpisi sklicujejo na obče predpise, veljajo odredbe tega zakona.

§ 2.

V dvomu, ali spada izvestno delo pod ta zakon, izda načelno odločbo minister za trgovino in industrijo po zaslišanju zbornic in pristojnih ministrov drugih resortov.

§ 3.

(¹) Obrti se delijo:

1. na obrte, ki se izvršujejo na osnovi pooblastil ob-čega upravnega oblastva (§ 96.);

2. na obrte, ki se izvršujejo na osnovi dovolitve ob-čega upravnega oblastva.

(²) Obrti, za katere je zaradi posebnih svojstev po-slovanja (§ 19.) ali glede na posebno spretnost za ročno delo (§ 23.) potrebna strokovna izobrazba, se smejo izvrševati samo na osnovi predhodnega dokaza o izobrazbi, doseženi z učenjem in s praktičnim delom po odredbah tega zakona.

(³) Z dovolitvijo upravnega oblastva prve stopnje se smejo izvrševati obrti, ki so v tem zakonu izrečno označeni (§ 60.).

PRVI DEL.

Obratovanje.

I. poglavje.

Pogoji za samostojno izvrševanje obrtov.

§ 4.

(¹) Na področju kraljevine Jugoslavije je dovoljeno, izvrševati obrte vsakomur, kdor izpolnjuje pogoje, predpisane s tem zakonom. Ista oseba sme opravljati sočasno več vrst obrtov, če izpolnjuje vse zakonske pogoje za vsakega teh obrtov.

(²) Kdor se želi baviti z obrtom, se more obrniti, preden prične delo, z vlogo do pristojnega občega uprav-nega oblastva prve stopnje, na čigar področju osnavlja obrt, obenem z dokazi (§ 95., odstavek (²)), da ima za to vse zakonske pogoje.

(³) Za izvrševanje obrtov, omenjenih v § 3., odstavku (¹), točki 1., izda pristojno obče upravno oblastvo v roku, določenem z zakonom (§ 96.), prosilcu pooblastitev za izvrševanje obrtov iz točke 2. odstavka (¹) § 3. za dovolit-ev.

(⁴) Če opusti imetnik obrta svoj obrt in se želi baviti z obrtom druge kategorije, mora izpolniti vse, kar

odreja zakon za prestanek obrta, odnosno osnovanje no-vega obrta.

(⁵) Kadar je po tem zakonu za postavitev delavnice in naprav potrebna odobritev (§§ 105. in 107.), se mora izdati, preden se izda odobritev za postavitev (gradnjo) delavnice ali naprave, predhodna pooblastitev ali dovo-litev.

§ 5.

(¹) Vsakdo, brez razlike spola, mora biti, da sme samostojno izvrševati obrt, polnoleten ali za polnoletnega proglašen in sposoben prosto razpolagati s svojo imovino.

(²) Za osebe, ki ne morejo prosto razpolagati s svojo imovino, se sme izvrševati obrt samo po odobritvi njih zakonitih zastopnikov in pristojnega varuškega oblastva, in opravljati samo s pomočjo posebnega poslovodje v mejah tega zakona. Oseba, ki je deloma omejena v raz-polaganju s svojo imovino, sme izvrševati obrt s privolit-vijo posebnega pomočnika, ki ga odredi po veljavnih za-konskih predpisih pristojno sodno oblastvo.

§ 6.

(¹) Koliko smejo duhovniki, menihi (redovniki) in oni, ki vrše javna zvanja, opravljati obrt, določajo posebni zakoni.

(²) Občinsko pripadništvo (domovinstvo) ne vpliva na pravico, izvrševati obrte.

§ 7.

(¹) Tuji državljani imajo iste pravice po tem zakonu kakor domačini, če je določeno s pogodbo med kralje-vino Jugoslavijo in državo, kateri pripadajo, da se pri-znavajo obojnim državljanom vzajemno iste pravice, iz-vrševati obrte. Če take pogodbe ni, smejo izvrševati tuji državljani v državi obrt samo izjemoma, če jim izda do-volitev za izvrševanje obrta pristojni ban ali minister za trgovino in industrijo, ako je ta po zakonu pristojen, izdajati dovolitev za dotični obrt.

(²) Inozemske delniške družbe, zadruga in družbe z omejeno zavezo smejo izvrševati v kraljevini Jugoslaviji obrt samo, če izposlujejo po predpisih, ki za to veljajo, dovolitev ministra za trgovino in industrijo. Za dru-ženje takih družb in zadrug z domačimi podjetji je treba dovolitve po banu.

§ 8.

(¹) Vsaka pravica, izvrševati obrt po tem zakonu, je čisto osebna pravica.

(²) Kdor pridobi podjetje z dedovanjem ali na drug pravni način, sme nadaljevati delo, če izpolni vse pogoje, ki jih predpisuje ta zakon za samostojno izvrševanje obr-ta, razen v primerih, označenih v §§ 14. in 15. tega zakona.

(³) Če se obrti spajajo v novo podjetje, je potrebna za izvrševanje obrta nova pooblastitev ali dovolitev.

§ 9.

(¹) Pravne osebe imajo isto pravno sposobnost za izvrševanje obrta kakor fizične osebe. Pravne osebe, ki imajo pravila (statute), smejo izvrševati obrt samo v okviru svojih pravil (statutov). Ta pravila morajo biti s tem zakonom v skladu. Za izvrševanje obrta morajo imeti pravne osebe poslovodjo. Družbe z omejeno zavezo in gospodarske zadruga smejo postaviti tudi svojega čla-na za poslovodjo.

(²) Pravne osebe, kamor spadajo tudi delniške družbe, družbe z omejeno zavezo in gospodarske zadrage, ne smejo izvrševati rokodelskega obrta, niti takih obratov osnavljati. Za produktivne zadrage, katerih člani so izključno samo rokodelci, in za državo ta utesnitev ne velja. Občine in druga samoupravna telesa smejo izvrševati take rokodelske obrte samo, če jih osnujejo v javnem interesu s posebno dovolitvijo bana in če imajo poslovodjo s strokovno izobrazbo. Isto pravico sme ob enakih pogojih dati ban tudi potrošnim zadrugam, osnovanim po načelih § 1., odstavka (¹), če izpolnjujejo odredbe tega zakona in če imajo poslovodjo s strokovno izobrazbo. Te zadrage smejo opravljati rokodelska dela samo za svoje člane. Produktivnim zadrugam, katerih člani so izključno rokodelci, ni treba imeti poslovodje.

(³) Država in druga javna samoupravna telesa morajo izpolnjevati vse pogoje tega zakona, če izvršujejo obrt, razen če ta zakon odreja drugače.

§ 10.

(¹) Javne trgovinske in komanditne družbe smejo izvrševati rokodelske obrte in obrte, za katere je potrebna dovolitev, samo če vsaj eden izmed članov družbe, ki je po sklenjeni družbeni pogodbi ali trgovinskem zakonu upravičen družbo zastopati in voditi, izpolnjuje pogoje, ki jih predpisuje zakon za samostojno izvrševanje teh obrtov. Če ostanejo take družbe zaradi nastalih izprememb v svoji sestavi brez takega člana, morajo prijaviti pristojnemu občemu upravnemu oblastvu v enem mesecu novega člana, ki izpolnjuje vse pogoje za dotični obrt. Drugače se obrt ne sme nadaljevati.

(²) Javne trgovinske in komanditne družbe smejo ostale obrte, ki v odstavku (¹) niso omenjeni, izvrševati ali po članu, ki je upravičen, družbo zastopati in voditi, in ki izpolnjuje pogoje, predpisane z zakonom za izvrševanje dotičnega obrta, ali pa s pomočjo poslovodje.

§ 11.

Komur je z rabsodbo (§ 281., drugi odstavek k. p.) ali s sodno rešitvijo (§§ 110. in 280 k. p.) ali z rabsodbo občega upravnega oblastva (§§ 175. in 400. tega zakona) prepovedano izvrševanje izvestnega obrta (poklica ali obrta, § 58. k. z.), ne sme, dokler traja ta prepoved, osnavljati niti izvrševati kak drugi obrt, če bi se s tem obrezuspešil namen omenjenih rabsodb ali rešitev.

§ 12.

(¹) Kdor je bil obsojen s sodno rabsodbo na izgubo častnih pravic (§§ 146. do 149. k. z.), pa mu ni bilo prepovedano izvrševanje obrta (poklica ali obrta, § 58. k. z.), sme praviloma nadaljevati svoj obrt. Samo izjemoma se sme izključiti taka oseba, obsojena za zločinstvo ali za prestopke iz koristoljubja ali zoper javno moralo, od osnavljanja izvestnega obrta z odločbo občega upravnega oblastva, če je glede na značaj dela in na osebne in gospodarske razmere obsojenca pričakovati, da bi opravljanje obrta zlorabil za to, da bi ponovil omenjena kazniva dejanja.

(²) Ta izključitev velja samo toliko časa, dokler taka oseba ne doseže povračila pravic ali izbrisa obsodbe (rehabilitacija § 90. k. z.).

§ 13.

(¹) Kdor je obsojen z rabsodbo pristojnega oblastva zaradi tihotapsstva, se sme izključiti z odločbo občega u-

pravnega oblastva od osnavljanja izvestnega obrta, če se sme glede na značaj dela in na njegove osebne in gospodarske razmere pričakovati, da bo zlorabil opravljanje obrta za vnovično tihotapstvo.

(²) Ta osnova za izključitev prestane veljati, če se obsojenec v dobi treh let po prebiti kazni ne kaznuje vnovič zaradi tihotapsstva.

§ 14.

(¹) Po smrti imetnika obrta smejo na osnovi prejšnje pooblastitve ali dovolitve nadaljevati obrt vdova, ki je ob smrti imetnika obrta imela pravico do vzdrževanja, in maloletni otroci (vnuki), ki imajo pravico dedovati. Ta pravica pripada vdovi do zopetne omožitve, otrokom pa do polnoletnosti. Nadaljevanje obrta se mora prijaviti v treh mesecih pristojnemu občemu upravnemu oblastvu.

(²) Če umrlí imetnik obrta glede voditve obrta ni razpolagal drugače, imajo vdova in maloletni otroci pravico, obrt skupno izvrševati.

(³) Vdova ni dolžna postaviti poslovodje ob nadaljevanju obrta, razen v primerih, kjer to zakon izrečno predpisuje. Pri rokodelskih obrtih, za katere je potrebna večja strokovna izobrazba, je vdova dolžna, postaviti poslovodjo. Take obrti določi s pravilnikom minister za trgovino in industrijo po zaslišanju zbornic. Če vdova ne izpolnjuje ostalih pogojev, ki jih določa ta zakon za samostojno izvrševanje obrta, sme nadaljevati obrt samo po poslovodji, ki ga mora prijaviti oblastvu v treh mesecih.

(⁴) Vdova sme sprejemati učence (vajence) v uk pri rokodelskih obrtih samo, če ima sama strokovno izobrazbo za dotično rokodelstvo ali če vodi obrt poslovodja s strokovno izobrazbo. Za učence, ki se zatekajo na uku ob smrti imetnika obrta, ta utesnitev ne velja.

(⁵) Če vdova obrta noče nadaljevati ali če umre pred polnoletnostjo otrok, odloči varuško oblastvo na varuhov predlog, ali naj se obrt v njih korist nadaljuje in če se nadaljuje, postavi poslovodjo.

§ 15.

Zena kazenski obsojenega moža sme nadaljevati obrt brez nove pooblastitve ali brez nove dopustitve za obrte iz § 60., odstavkov (³) in (⁴), kakor tudi brez poslovodje toliko časa, dokler izdržuje mož kazen na prostosti ali očevalno odredbo, spojeno s kaznijo na prostosti. Tudi za ta primer veljajo naredbe § 14. Isto velja tudi za moža kazenski obsojene žene, če je žena imetnica obrta.

§ 16.

(¹) Če nadaljuje stečajni upravitelj obrt stečajnega dolžnika, je dolžan prijaviti v mesecu dni od dne, ko je prevzel upravo imovine stečajnega dolžnika, pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve stopnje, da nadaljuje obrt, in mora postaviti poslovodjo, če sam ne izpolnjuje zakonskih pogojev za dotični obrt.

(²) Ta odredba iz odstavka (¹) se uporablja ustrezno tudi na osebe, ki jim je zapuščinsko sodišče poverilo upravo zapuščine.

§ 17.

(¹) Kolikor s tem zakonom to ni izrečno prepovedano, se smejo izvrševati obrti tudi s pomočjo poslovodje.

(²) Poslovodja mora izpolnjevati osebno vse pogoje, predpisane s tem zakonom za samostojno izvrševanje obrta, ki mu je poverjen, in mora posle dejanski opravljati.

(³) Če predpisuje zakon, da se sme izvrševati obrt samo s pomočjo poslovodje, nosi vso odgovornost po tem

zakonu poslovdja sam. Če pa zakon obvezne postavitve poslovdje ne odreja, je poleg poslovdje odgovoren tudi imetnik obrta za vsa dejanja, ki so označena s tem zakonom za prekrške, ako so storjena z njegovo vednostjo ali če jih je mogel preprečiti, da je vršil potrebno nadzorstvo nad poslovanjem poslovdje. Pri pravnih osebah velja za poslovdjo obrta oni, ki jo po zakonskih prepisih predstavlja.

(⁴) S temi odredbami se ne poseza v zasebno-pravna razmerja med imetnikom obrta in poslovdjo, niti v njuno odgovornost proti drugim osebam.

§ 18.

(¹) Če je postavitve poslovdje dovoljena, se mora poslovdja postaviti, če ne prebiva imetnik obrta stalno v samem kraju obrta ali če prebiva tako daleč, da zaradi tega ali zaradi značaja dela ne more sam obrta voditi. Istotako se mora postaviti poslovdja, če ne prebiva imetnik obrta stalno na področju kraljevine.

(²) Rokodelski obrti, za katere je predpisan dokaz strokovne izobrazbe, se ne smejo izvrševati s pomočjo poslovdje, razen v primerih, ki jih zakon izrečno določa. Obrti, za katere se zahteva dovolitev, ki pa niso rokodelski, se smejo izvrševati tudi s pomočjo poslovdje, če tega zakon izrečno ne prepoveduje. Za izvrševanje teh obrtov po poslovdji je potrebna predhodna odobritev pristojnega občega upravnega oblastva.

II. poglavje.

Posebne odredbe za izvrševanje poedinih obrtov.

Prvi oddelek.

Trgovinski obrti.

§ 19.

(¹) Za izvrševanje trgovinskih obrtov je potreben dokaz posebne izobrazbe. Za dokaz te izobrazbe velja dvoletno učenje kot učenec (vajenec) in dvoletna zaposlitev kot pomočnik v trgovinskem obratu. Izobrazba se dokazuje praviloma z učnim potrdilom in s poslovno knjižico ali z izpričevalom o dovršeni šoli. Za popolno izobrazbo se smatra tudi dovršena srednja in njej enaka strokovna ali višja šola. Dovršeni štirje razredi meščanske, srednje ali njej enake strokovne šole nadomeščajo učni rok in eno leto zaposlitve. Razen tega se sme izobrazba dokazovati tudi z izpričevalom o uspešno dovršeni drugi šoli, tečaju in pod., kar nadomestuje deloma dokaze o izobrazbi. Minister za trgovino in industrijo označi po zaslišanju zbornice s pravilnikom omenjene šole, tečaje in pod. in predpiše, v kateri meri naj nadomešča pohajanje teh šol učni čas in čas zaposlitve.

(²) Oseba, ki nima posebne izobrazbe, sme izvrševati trgovinske obrte po usposobljenem poslovdji.

(³) Za izvrševanje branjevskih in podobnih malih trgovinskih obrtov se nikdar ne zahteva posebna izobrazba.

(⁴) Imetnikom rokodelskih obrtov in obrtov, za katere ni potreben dokaz o posebni izobrazbi, je dovoljeno izvrševanje trgovinskih obrtov, za katere se zahteva izobrazba, samo, če dokažejo, da so delali samostojno v svoji stroki najmanj tri leta, dočim se ne zahteva dokaz o posebni izobrazbi za imetnike industrijskih obratov kakor tudi ne za prodajo blaga, ki jo vrše proizvozniki sami.

(⁵) Če nastane dvom, ali gre v poedinem primeru za trgovinski obrt, odloča o tem ban po zaslišanju zbornice,

§ 20.

(¹) Učni čas v trgovinskem obrtu nadomešča delo praktikanta ali volonterja v pisarnah ali poslovalnicah industrijskih (tvorniških) podjetij, čas zaposlitve v trgovinskem obrtu pa nadomešča delo v prodajalnicah rokodelskih in industrijskih obrtov kakor tudi delo v njih pisarnah in poslovalnicah, tako da traja tak čas skupaj najmanj štiri leta.

(²) Istotako nadomešča izobrazbo (učenje in zaposlitev) delo v pisarnah in poslovalnicah obrtov, omenjenih v § 60., odstavku (¹), točkah 16. do 20. tega zakona, v pisarnah in poslovalnicah podjetij in ustanov, omenjenih v § 1., odstavku (²), točkah 1. do 6., kakor tudi delo v zadrugah, izvzetih od odredb tega zakona.

§ 21.

(¹) Izobrazba, določena z odstavkom (¹) § 19., se zahteva tudi, če izvršujejo trgovinske obrte javne trgovinske in komanditne družbe. Glede voditve takih obrtov se uporabljajo odredbe § 10.

(²) Če se želijo izvrševati trgovinski obrti po poslovdji, mora dokazati osebno izobrazbo poslovdja.

§ 22.

(¹) Minister za trgovino in industrijo sme po zaslišanju zbornice predpisati z uredbo, da se izvrševanje izvestnih trgovinskih obrtov ali poedinih strok teh obrtov oprošča obveznosti posebne izobrazbe, označene v § 19. Taka izjema glede posebne izobrazbe se odreja, če to zahtevajo gospodarske koristi države ali poedinih krajev ali če glede na obseg ali značaj dela poedinih obrtov taka izobrazba ni potrebna.

(²) Če zahtevajo potrebe prebivalstva, sme ban po zaslišanju občine in zbornice z naredbo oprostiti dokaza izobrazbe izvrševanje izvestnih ali vseh trgovinskih obrtov v dotičnih vaseh in manjših krajih svojega področja.

Drugi oddelek.

Rokodelski obrti.

§ 23.

(¹) V smislu § 3., odstavka (²), so rokodelski obrti ti-le:

1. lončarji, pečarji;
2. keramičarji;
3. steklarji (steklerezci), razen dela steklerezcev po vaseh;
4. brusilci stekla, graverji na steklo, izdelovalci zrcal;
5. slikarji na porcelan in fajanse in delavci mozaičnih del;
6. kovači, kovači za orodje;
7. podkovači;
8. puškarji in ostali izdelovalci strelnega orožja;
9. nožarji in brusilci na ostro, pilarji;
10. ključavničarji, gradbeni ključavničarji, pohištveni ključavničarji;
11. strojni ključavničarji;
12. brusilci (ostrilci) kovin in jekla, iglarji;
13. izdelovalci proizvodov iz pletene žice;
14. kleparji;
15. kotlarji, kositrarji;
16. livarji kovin, medi in cinka; zgibači kovin (zlebičarji) in zvonolivarji;

17. pasarji; bronsovinarji, izdelovalci kitajske srebrnine, izdelovalci kovinskega galanterijskega blaga, cizelerji;

18. zlatarji, srebrarji, draguljarji, pozlačevalci, posrebrevalci in obdelovalci dragocenih kovin;

19. graverji, pečatarji, metalógrafi, emajlerji in gijoserji;

20. kovinski strugarji, modelerji, kovinski kaluparji, vrezovalci nol, amalgamerji;

21. galvanizerji, galvanoplastiki;

22. mehaniki, mehaniki za precizno mehaniko;

23. izdelovalci medicinskih in kirurških instrumentov in aparatov in orodja;

24. optiki;

25. urarji;

26. izdelovalci glasbenih instrumentov;

27. košarji in pletilci predmetov iz šib;

28. kolarji, izdelovalci karoserij;

29. sodarji (bednarji);

30. mizarji, modelni mizarji, parketarji.

31. lesni strugarji, izrezovalci lesa in lesorezci, kiparji;

32. glavničarji, izdelovalci predmetov iz roženine in kosti ali galalita;

33. kiparji, ki delajo iz kamena, lesa, sadre (gipsa) itd.;

34. strojarji;

35. jermenarji in sedlarji;

36. torbarji izdelovalci kovčegov in usnjenega galanterijskega blaga;

37. knjigovezi in izdelovalci kartonažnega blaga;

38. ščetarji, čopičarji;

39. vrvarji in predelovalci kozje volne;

40. pozamenterji, izdelovalci vrvic in trakov, izdelovalci zlate in srebrne žice; zlatopredci in srebropredci, zlatovezci, srebrovezci in biserovezci;

41. barvarji (barvanje oblek, tkanin, preje) in kemijski očiščevalci teh predmetov;

42. vozni tapetniki, loščilci voz;

43. tapetniki, dekoraterji;

44. izdelovalci prešitih odej, bombaževinarji;

45. pozlačevalci pohištva in izdelovalci okvirjev;

46. predci in tkalci;

47. krojači oblek;

48. krojači ženskih oblek in perila;

49. abadžije in terzije (krojači s kmečkim suknom, krojači za kmečke obleke);

50. črevljarji in čizmarji;

51. copatarji;

52. opančarji;

53. rokavičarji, bandažisti, izdelovalci ortopedičnih predmetov;

54. solničnikarji in dežnikarji;

55. klobučarji, kaparji, izdelovalci narodnih čepic in fesov;

56. krznarji in barvarji kožuhovine in perja;

57. modisti, izdelovalci umetnih cvetie, peresarji in izdelovalci lepotičja; izdelovalci vencev iz naravnih cvetie;

58. brivci, frizerji, lasuljarji in manikerji;

59. kozmetiki za nego obraza in telesa;

60. izdelovalci lepotil in vonjav;

61. mlinarji;

62. peki, kruharji, kolačniki;

63. sladčičarji, izdelovalci keksov, sladoleda, kandilov in bonbonov;

64. iztočni sladčičarji, izdelovalci boze, alve in sladoleda;

65. mesarji;

66. izdelovalci klobas, *

67. črevarji in prirejevalci črev;

68. svečarji, voščeninarji in medicarji (lectarji);

69. milarji;

70. izdelovalci predmetov iz cementa in umetnega kamena;

71. pokladalci kamenitih tal, tlakarji;

72. kroveci, ki krijejo z opeko, skrilmi in pod. na visokih gradbah, razen krovecv na vaških gradbah;

73. pleskarji, napisni slikarji, sobni slikarji, rokodelski slikarji za industrijske izdelke;

74. štukaterji, sadrarji (gipsarji);

75. tiskarji, litografi, ksilografi;

76. črkolivci in cinkografi;

77. fotografi, razen fotografov, ki detajo za znanstvene, zdravniške, časopisne namene ali za filmska podjetja;

78. izdelovalci umetnih rudninskih vod;

79. izdelovalci streliva in raznesil;

80. izdelovalci predmetov za umetalni ogenj in podobno (pirotehniko);

81. instalaterji vodnih, kanalizacijskih in plinskih naprav;

82. instalaterji parnega, vodnega ali zračnega ogrevanja;

83. instalaterji električnih instalacij vsake vrste za razsvetljevanje, vlačenje in pod., njih delov. instalacija aparatov za merjenje električnega toka kakor tudi elektrovodov;

84. zidarji;

85. tesarji;

86. klesarji (kamenorezci);

87. graditelji vodnjakov (studenčarji);

88. dimnikarji.

(¹) Minister za trgovino in industrijo sme po zaslišanju ali na predlog pristojnih zbornic spredaj označene vrste rokodelskih obrtov z uredbo izpremeniti, nanovo grupirati, izpuščati in nove vrste poklicev označati, če imajo znake, določene v § 3., odstavku (²). Istofako sme po zaslišanju zbornic posebej grupirati poedine rokodelske obrte z veljavnostjo samó za izvestne kraje, če to zahteva posebni delovni način dotičnih rokodelskih obrtov v tem kraju.

(²) Če nastane dvom, ali gre v poedinih primerih za rokodelski obrt, odloča o tem ban po zaslišanju zbornice

§ 24.

(¹) Kdor želi izvrševati rokodelski obrt, mora poleg tega, da izpolnjuje obče pogoje zakona, dokazati tudi strokovno izobrazbo za dotično rokodelstvo.

(²) Strokovna izobrazba se praviloma dokazuje z izpričevali o opravljenem pomočniškem in mojstrskem izpitu (§§ 282. in 312.) ali z izpričevali o dovršenih izpitih na strokovnih šolah, ki jih označi minister za trgovino in industrijo po § 26. zakona. Kdor dokaže to izobrazbo in dobi v smislu zakona pooblastitev ali dovolitev za izvrševanje rokodelskega obrta, ima pravico do naziva »mojster«.

(³) Nikomur se ne sme dovoliti izvrševanje rokodelskega obrta, kdor osebno ne dokaže strokovne izobrazbe za dotični obrt. Izjema glede te odredbe velja samo za primere §§ 14. in 15.

(*) Kdor že ima strokovno izobrazbo za rokodelski obrt (rokodelec), sme izvrševati ta obrt tudi po poslovodji, ki izpolnjuje obče pogoje in dokaže strokovno izobrazbo za izvrševanje dotičnega rokodelskega obrta.

(*) Če se izvršuje eden izmed poklicev, naštetih v § 23., na tvorniški način, ni treba dokazovati strokovne izobrazbe, kar se glede načina ocenja po odredbah § 32.

(*) Za gradbene in elektrotehnične rokodelske obrte veljajo pogoji četrtega in petega oddelka tega poglavja.

§ 25.

(1) Pomočniški izpit sme opravljati, kdor dokaže, da je več pisanju in da se je učil dotičnega rokodelstva po tem zakonu ali po pogodbi predpisano dobo (§ 263.) kot učenec (vajenec) v rokodelskem obrtu pri rokodelcu ali če dokaže s potrdilom (§ 280.), da je prebil po zakonu ali s pogodbo predpisano dobo na uku v delavnicah, v katerih se izvršuje rokodelski obrt na tvorniški način ali da je prebil ta čas na uku v istovrstni tvorniški delavnici. Razen tega mora dokazati, da je v smislu zakona redno pohajal in uspešno dovršil strokovno nadaljevalno šolo, če taka obstoji v kraju, kjer se je učil in bil zaposlen.

(2) Mojstrski izpit sme opravljati, kdor dokaže s poslovno knjižico (§ 307.), da je bil po uspešno opravljenem pomočniškem izpitu zaposlen kot pomočnik ali tvorniški delavec najmanj tri leta v dotičnem obrtu ali v analognem tvorniškem podjetju ali v istovrstni delavnici tovarniškega podjetja.

(3) Učenje v delavnicah, v katerih se izvršujejo rokodelski obrti na tvorniški način, ali učenje v strokovnih delavnicah tvornic se smatra za enako učenju v rokodelskem obratu pri rokodelcu, če je v takih obratih zagotovljeno strokovno učenje.

(4) Če se iz tehničnih razlogov ne more predložiti učno potrdilo ali poslovna knjižica, sme ban po zaslišanju pristojne prisilne združbe kandidata izjemoma oprostiti predložitve potrdila ali poslovne knjižice, ako se more z drugimi nedvomnimi dokazi ugotoviti, da je prebil predpisani čas na uku ali v zaposlitvi.

§ 26.

(1) Za dokaz predpisno dovršenega učnega časa sme služiti tudi izpričevalo uspešno dovršenega strokovnega učnega zavoda, v katerem se s praktičnim in strokovnim poukom daje strokovna izobrazba iz dotične rokodelske stroke. Istotako velja kot dokaz predpisno dovršenega učnega časa izpričevalo o uspešno dovršenih štirih razredih srednje ali njej enake šole in pohajanje posebnega strokovnega tečaja (kurza), ki je z njim spojeno praktično delo. Podrobnejše odredbe o teh tečajih izda minister za trgovino in industrijo s pravilnikom.

(2) Če traja v učnih zavodih, omenjenih v odstavku (1), praktični strokovni pouk iz dotične rokodelske stroke najmanj tri šolska leta, se znižuje čas pomočniške zaposlitve (§ 25., odstavek (2)) onim, ki so take zavode uspešno dovršili, na eno leto.

(3) Pomočnikom, ki so po predpisno dovršenem učenju zaradi višje strokovne izobrazbe v svojem rokodelskem obrtu pohajali kot redni dijaki šolo strokovnega učnega zavoda skozi najmanj tri šolska leta, ni treba dokazovati zaposlitve, kakor je omenjeno v § 25., odstavku (2); taki pomočniki smejo opravljati mojstrski izpit brez tega dokaza.

(4) Minister za trgovino in industrijo označi po zaslišanju zbornic s pravilnikom one strokovne šole in zavode, katerih izpričevala naj služijo za dokaz učenja ali zaposlitve. S pravilnikom se predpišejo tudi ugodnosti, ki jih dajejo izpričevala teh šol (tečajev) kandidatom za pomočniški ali mojstrski izpit.

§ 27.

Minister za trgovino in industrijo sme po zaslišanju zbornic predpisati s pravilnikom, da se kljub odredbam § 25. utesni za poedine rokodelske obrte izdajanje pooblastitve ali dovolitve samo na one, ki so uspešno dovršili izvestno strokovno šolo ali opravili izvesten posebni izpit v državi. V tem primeru sme določiti, da se skrajša ali da se vobče ne zahteva čas strokovnega učenja in zaposlitve.

§ 28.

(1) Učencem (vajencem), ki so dogovorjeni čas učenja (§ 263.) redno dovršili v poedinah rokodelskih obrtih in so pozvani kot pomočniki v vojaško službo, pa opravljajo pri vojski v tem času rokodelske posle one stroke, v kateri so delali, se šteje to delo v čas pomočniške strokovne zaposlitve. Pristojno vojaško oblastvo izda takim osebam o tej strokovni zaposlitvi službeno potrdilo.

(2) Minister za trgovino in industrijo predpiše sporazumno z ministrom za vojsko in mornarico podrobnejše odredbe o izdajanju teh potrdil.

§ 29.

(1) Minister za trgovino in industrijo sme predpisati po zaslišanju zbornic pogoje, ob katerih smejo kljub odredbam § 25. zakona opravljati pomočniški in mojstrski izpit tudi oni, ki so bili zaposleni kot učenci ali strokovni delavci v delavnicah ali podjetjih, ki ne spadajo pod ta zakon, v delavnicah, podjetjih ali ustanovah, v katerih se v smislu tega zakona postransko opravljajo dotična dela, ali ki so se izučili rokodelskega obrta v javnih človekoljubnih, vzgojnih in poboljševalnih zavodih, v zavodih za izvrševanje kazni na prostosti in v zavodih za izvrševanje očuvalnih odredb.

(2) Izjemne odredbe, omenjene v odstavku (1), se smejo predpisati tudi za one, ki so delali v tujini, in to dokažejo.

§ 30.

(1) Za izvrševanje izvestnih rokodelskih obrtov, s katerimi se pretežno bavijo ženske, kakor za izdelovanje ženskih klobukov, umetnih cvetic, in podobnih okrasnih stvari, čipk, šivanje ženskih in otroških oblek in perila, tkanje, vezenje in podobno, sme minister za trgovino in industrijo po zaslišanju zbornic določiti krajši učni čas, skrajšati pomočniško zaposlitev in upoštevati čas, prebit pri strokovnem delu, v rok pomočniške zaposlitve ali jih oprostiti dokaza o učenju in zaposlitvi.

(2) Ženske, ki se jim odobrujejo take ugodnosti, so dolžne, opraviti predpisani mojstrski izpit. Za ta izpit predpiše minister za trgovino in industrijo podrobnejše odredbe s pravilnikom.

§ 31.

(1) Ob prestopu iz enega rokodelskega obrta v druge rokodelske obrte, ki so označeni pod isto točko § 23., odstavka (1), ali pa ob prestopu iz enega rokodelskega obrta v rokodelske obrte, ki so po odstavku (2) tega

paragrafa označeni kot sorodni, se šteje učencu in pomočniku v učni rok ali zaposlitev ves dotlej prebiti čas.

(²) Kdor opravlja rokodelski obrt, sme prestopiti v rokodelski obrt, naveden pod kakšno drugo točko § 23., odstavka (¹) samó, če je dotični rokodelski obrt glede načina in značaja dela soroden. Minister za trgovino in industrijo označi z uredbo po zaslišanju zbornice one obrte, pri katerih je prestop dopusten. Za tak prestop je treba, da se brez predpisanih dokazov o učenju in zaposlitvi v dotičnem rokodelskem obrtu predhodno opravi mojstrski izpit iz rokodelskega obrta, v katerega kdo hoče prestopiti. Izvrševanje takega rokodelskega obrta je prijaviti pristojnemu občemu upravnemu oblastvu (§ 95.), ki izda nanovo pooblastitev ali dovolitev za izvrševanje dotičnega rokodelskega obrta.

(³) Ob prestopu iz enega rokodelskega obrta v drug rokodelski obrt ali za istočasno izvrševanje več rokodelskih obrtov, ki so označeni pod isto točko § 23., odstavka (¹), zadošča opraviti izpit iz enega izmed teh rokodelskih obrtov. Prestop iz enega v drug tak rokodelski obrt se mora prijaviti pismeno pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve stopnje, prijavi pa priložiti pooblastilo. Če je za tak rokodelski obrt potrebna dovolitev (§ 60.), se mora pri vsakem prestopu predhodno zaprositi za dovolitev pri pristojnem oblastvu.

Tretji oddelek.

Industrijski (tvorniški) obrti.

§ 32.

(¹) Za industrijske (tvorniške) obrte po tem zakonu se smatrajo glede na način proizvodnje ona podjetja, ki izdelujejo, predelujejo, dovršujejo ali obdelujejo proizvode v delavnicah ali na stalnem kraju z uporabo delitve dela in ki zaposlujejo večje število delavcev, a vrše delo redno ob uporabi motorne sile, pa proizvajajo izdelke na zalogo ali po naročilu v večjem obsegu. Če nastane dvom, ali gre v takih podjetjih za tvorniški način dela, odloča o tem ban po zaslišanju prizadetih pristojnih zbornic.

(²) Industrijski (tvorniški) obrti se smejo izvrševati na osnovi pooblastitve ali dovolitve pristojnega občega upravnega oblastva. Kateri industrijski (tvorniški) obrti se smejo izvrševati na osnovi dovolitve, odreja ta zakon (§ 60.).

(³) Za postavitev industrijskih (tvorniških) obratov (delavnic, naprav) je potrebna odobritev po §§ 106. in nasl., če obstoje pri takih obratih okoliščine, omenjene v § 105. tega zakona.

(⁴) Industrijski (tvorniški) obrti se smejo izvrševati tudi s pomočjo poslovodje, ki izpolnjuje pogoje tega zakona.

§ 33.

Zadruga, omenjena v § 1., odstavku (¹), morajo izpolnjevati vse pogoje tega zakona, če izvršujejo industrijski (tvorniški) obrt. Katere zadržna podjetja je smatrati za tvorniška, odloči, če nastane o tem dvom, ban po zaslišanju zbornice.

§ 34.

Na industrijska (tvorniška) podjetja, ki po odredbah § 1. ne spadajo pod ta zakon, se uporabljajo ustrezno odredbe prvega oddelka IV. poglavja prvega dela tega zakona (§§ 105. in nasl.), kolikor tudi izvrševanje takih podjetij ni urejeno s posebnim zakonom.

Četrty oddelek.

Gradbeni obrti.

§ 35.

Gradbeni obrti obsežajo vse vrste izvajanja gradbenih del.

§ 36.

(¹) Gradbene obrte smejo izvrševati:

1. inženjerji gradbene ali arhitektonske stroke, ki so pridobili pravico do izvrševanja prakse pooblaščenih inženjerjev ali arhitektov za stroko, v kateri delajo;

2. graditelji (gradbeniki), ki so opravili pred pristojno komisijo poseben izpit za gradbeno stroko, v kateri delajo;

3. zidarski, tesarski, klesarski, studenčarski mojstri, ki so opravili pred pristojno komisijo predpisani mojstrski izpit za stroko, v kateri delajo.

(²) Gradbene obrte smejo izvrševati tudi pravne osebe, če postavijo poslovodjo, ki ima izobrazbo za izvrševanje dotičnega gradbenega obrta po tem zakonu.

§ 37.

Izpit za graditelja visokih ali nizkih gradb sme opravljati:

1. kdor je dovršil ustrezni odsek tehnične fakultete ali drugo visoko šolo enako fakulteti te vrste in obenem dokaže, da je delal praktično tri leta ob gradbah svoje stroke;

2. kdor je dovršil z uspehom srednjo tehnično šolo, gradbeni (arhitektonsko-stavbeni) odsek, ali njej enako drugo šolo gradbene stroke in opravil predpisani zaključni izpit, pa nato praktično delal v svoji stroki najmanj pet let.

§ 38.

(¹) Izpit za zidarskega, tesarskega, klesarskega in studenčarskega mojstra smejo opravljati:

1. oni, ki so uspešno dovršili srednjo tehnič. ali njej enako drugo šolo in dokažejo, da so po dovršeni šoli delali praktično v dotičnem obrtu najmanj štiri leta;

2. oni, ki opravijo z uspehom predpisani zaključni izpit iz dotične stroke na šoli za gradbene poslovodje (polirje), pripojeni srednji tehnični šoli ali na drugi državni strokovni šoli z enako učno osnovo in dokažejo, da so potem delali najmanj pet let praktično v dotični stroki ali kot gradbeno-tehnični risarji v poslovalnicah graditeljev, inženjerjev ali arhitektov;

3. oni, ki so se učili zidarskega ali tesarskega, klesarskega ali studenčarskega rokodelskega obrta najmanj tri leta in so praktično delali v svoji gradbeni stroki najmanj šest let, ko so prehodno pri posebnem izpitu dokazali občo izobrazbo in znanje.

(²) Minister za trgovino in industrijo označi s pravilnikom te šole in jim predpiše učno osnovo.

§ 39.

(¹) Izpit za graditelja (gradbenika) se opravlja pred izpraševalno komisijo pri banski upravi. Izpraševalna komisija je sestavljena iz predsednika in treh članov, ki jih določi predsednik za vsak poedini izpit iz spiska izpraševalnih članov. Predsednik komisije je uradnik banske uprave s popolno tehnično-fakultetno izobrazbo. Postavlja ga ban za tri leta. Članj izpraševalne komisije se postavljajo izmed uradnikov-inženjerjev tehničnega oddelka banske uprave, profesorjev tehnične fakultete, srednje tehnične šole in pooblaščenih inženjerjev, arhi-

tektov in graditeljev po spisku, čigar skupno število znaša 15 članov. Člane postavlja ban za dve leti.

(²) Izpiti za zidarske, tesarske, klesarske in studenčarske mojstre se opravljajo pred komisijo pri pristojni zbornici. Izpraševalna komisija je sestavljena iz predsednika in dveh članov, ki ju določi predsednik za vsak poedini izpit. Predsednik komisije je uradnik banske uprave s popolno tehnično-fakultetno izobrazbo. Postavlja ga ban za tri leta. Člani izpraševalne komisije se postavljajo izmed uradnikov-inženjerjev tehničnega oddelka banske uprave s fakultetno izobrazbo, profesorjev srednje tehnične šole in mojstrov dotičnih gradbenih strokov po spisku, čigar skupno število članov znaša za vsako omenjeno gradbeno stroko šest članov. Člane postavlja ban za dve leti.

(³) Minister za trgovino in industrijo predpiše sporazumno z ministrom za gradbe in po zaslišanju zbornic z uredbo podrobnejše odredbe glede predmetov teh izpitov, glede sestave in poslovanja izpraševalne komisije. Istotako predpiše podrobnejše odredbe o predhodnem izpitu po § 38., odstavku (¹), točki 3.

§ 40.

(¹) Pooblaščen inženjerji in arhitekti smejo opravljati gradbene posle na osnovi pravice do izvrševanja prakse pooblaščenih inženjerjev, ki so jim jo dala pristojna oblastva, toda dolžni so opravljanje dela predhodno prijaviti pristojnemu upravnemu oblastvu prve stopnje in dobiti pooblastitev [§ 4., odstavka (²) in (³)].

(²) Država in javna samoupravna telesa smejo opravljati gradbene posle v svoji režiji, če vodijo posle državni ali samoupravni strokovni (tehnični) javni organi, ki so opravili državni strokovni izpit ali izpit za pooblaščenega inženjerja ali arhitekta.

§ 41.

(¹) Graditelj (gradbenik) visokih gradb je upravičen, izvajati samostojno vse vrste gradb iz vrste visokih gradb kakor tudi vse druge gradbe, ki so v zvezi z njimi in za njih izvedbo potrebne.

Od tega so izvzete:

1. gradbe s statično več kot enostavno nedoločenimi konstrukcijami in gradbe s statično težjimi konstrukcijami, katerih izračunjanje ne spada v učni program in ni predmet zrelostnega izpita na srednjih tehničnih šolah ali izpita za graditelje;

2. gradbe posebnega značaja glede na arhitekturo, monumentalnost in izrednost (gledališča, koncertne dvorane, kinematografi, razstavne zgradbe, muzeji, cerkve, molilnice itd.).

(²) Graditelj (gradbenik) visokih gradb sme izvajati po projektu pooblaščenega inženjerja ali arhitekta vse gradbe pod točko 1. kakor tudi gradbe pod točko 2., odstavka (¹), če si zagotovi za take konstrukcije sodelovanje pooblaščenega inženjerja ali arhitekta. Če se usvoji idejni projekt graditeljev za take gradbe po natečaju pred strokovno žirijo, sme graditelj izvajati tudi take gradbe, ako si zagotovi za konstrukcije, navedene pod točko 1., odstavka (¹) sodelovanje pooblaščenega inženjerja ali arhitekta.

(³) Graditelj (gradbenik) nizkih gradb je upravičen graditi samostojno privatne in občinske ceste, manjše industrijske železnice, če na njih ni objektov z večjo razpetino kot 6 m niti železnih, kamenih ali armiranobetonskih propustov in mostov, ki statično niso odrejani in niso rešetkasti, in mostove v teh mejah. Upravičen

je izvajati vse nizke gradbe po načrtih pooblaščenih inženjerjev, če ne zahteva pristojno oblastvo pri posebno kompliciranih takih gradbah, da naj ima graditelj odgovornega pooblaščenega inženjerja, ko se bavi s tem poslom. Istotako je upravičen, izdelovati projekte in izvajati visoke gradbe do vštetege prvega nadstropja.

(⁴) Minister za trgovino in industrijo sme odrediti sporazumno z ministrom za gradbe in po zaslišanju zbornic za poedine kraje s pravilnikom, da mora graditelj (gradbenik) ob izvajanju gradb, za katere je upravičen, poveriti vse posle, ki spadajo v področje tesarskih, klesarskih ali studenčarskih mojstrov, tem osebam v delo. Graditelj (gradbenik) sme izvajati v takih krajih samostojno omenjene posle samo, če je dobil pooblastitev tudi za opravljanje teh poslov, po zakonu. Te odredbe veljajo tudi za inženjerje in arhitekta, ko opravljajo gradbena dela.

§ 42.

(¹) Zidarski mojster je upravičen, izvajati visoke gradbe do vštetege enega nadstropja enostavne konstrukcije kakor tudi enostavne druge sorodne gradbe manjšega obsega. Istotako je upravičen, izvajati vse adaptacije in dozidave v obsegu svoje pooblastitve kakor tudi izvrševati na gradbah vsa ona popravila, za katera ni potrebna posebna gradbena dovolitev. V smislu § 49. zakona se predpiše, katera dela enostavne konstrukcije (zlasti katera betonska dela) sme zidarski mojster opravljati.

(²) Ob opravljanju poslov, za katere je zidarski mojster upravičen, mora ta poveriti izvajanje poslov, ki spadajo v delokrog tesarskih, klesarskih ali studenčarskih mojstrov, tem v delo. Če ni na področju obsega upravnega oblastva prve stopnje, na katerem se naj gradba izvrši, imetnikov tesarskih, klesarskih ali studenčarskih obrtov, sme zidarski mojster opravljati te posle s svojim strokovnim pomožnim osebjem.

(³) Ban sme odrediti za manjše kraje, da smejo zidarski mojstri ob dejanskem vodstvu in ob soodgovornosti pooblaščenega inženjerja, arhitekta ali graditelja (gradbenika) izvajati poedine gradbe, ki spadajo v njihovo področje.

(⁴) Ban sme za dele večjih mest, večjih toplic, kopalnišč in letovišč na predlog dotičnih občin z naredbo ustesniti zidarskemu mojstru področje glede izvajanja gradb, za katere je upravičen.

§ 43.

Tesarski mojster je upravičen izvajati visoke lesene gradbe enostavne konstrukcije kakor tudi ostale enostavne gradbe manjšega obsega, ki spadajo v njegovo stroko. Upravičen je, opravljati posle zidarskih, klesarskih in studenčarskih obrtov s svojim strokovnim pomožnim osebjem, če na področju obsega upravnega oblastva prve stopnje, na katerem se gradba izvaja, ni imetnikov zidarskih, tesarskih in studenčarskih obrtov.

§ 44.

Klesarski mojster je upravičen, opravljati vsa dela iz kamena na gradbah kakor tudi vsa druga dela, ki spadajo po značaju posla v njegovo stroko.

§ 45.

Graditelj vodnjakov (studenčar) je upravičen opravljati vse posle, ki so potrebni za graditev vodnjakov.

§ 46.

(¹) Pooblaščen inženjer, arhitekt in graditelj (gradbenik) smejo izvrševati vsa dela iz področja zidarskega mojstra. Razen v primerih, omenjenih v odstavku (¹) § 41., so istotako upravičeni, izvajati vsa dela tesarskega, klesarskega in studenčarskega mojstra, kadarkoli so ta dela sestavni del prevzetega posla.

(²) Graditelj (stavbenik), zidarski, tesarski, klesarski in studenčarski mojster so upravičeni, sestavljati in podpisovati po poslih, ki spadajo v njih področje, načrte, proračune in obračune. Graditelji (gradbeniki) in zidarski, tesarski, klesarski in studenčarski mojstri smejo sestavljati projekte samo za ona dela, ki jih izvajajo v smislu tega zakona. Ne smejo se pa baviti samo s sestavljanjem projektov kot samostojnim poklicem. V drugih primerih smejo sestavljati projekte samo, če je razpisan javen natečaj. Za izvajanje projektov, omenjenih v § 41., odstavku (²), veljajo odredbe omenjenega paragrafa.

(³) Izvajanje onih del, ki spadajo v področje drugega rokodelskega obrta, kakor: mizarskega, ključavničarskega, steklarskega, pleskarskega, instalaterskega itd., na gradbah, ki se izvajajo, morajo imetniki gradbenih obrtov poveriti pooblaščenim mojstrom teh rokodelskih obrtov. To velja tudi za pooblašcene inženjerje in arhitekta, če opravljajo gradbene posle.

§ 47.

(¹) Osebe, ki izvršujejo gradbene obrte, so odgovorne za vsa opravljena in izvršena dela.

(²) Dela, ki spadajo v delovni obseg gradbenih obrtov, se ne smejo opravljati niti za lastno potrebo niti v lastni režiji drugače kot pod dejanskim in neposrednim vodstvom pooblaščenega graditelja ali mojstra, razen če gre za manjše navadne gradbe na vasi in v manjših krajih, za katere se po veljavnih predpisih ne izdajajo gradbene dovolitve, in pa za neznatna popravila in prezidave, ne da bi se rušili in postavljali zidovi, in brez uporabe stavbnih odrov.

§ 48.

Pri vsaki gradbi se mora na vidnem kraju izvesti napis, ki navaja ime ali firmo imetnika gradbenega obrta, ki vodi izvajanje gradbe. V napis firme je prepovedano postavljati nereshnične označbe, iz katerih bi se moglo sklepati, da je imetnik gradbenega obrta upravičen, izvrševati posle, ki ne spadajo v delovno področje dotične osebe.

§ 49.

(¹) Podrobnejše odredbe o obsegu in razmejitvi gradbenih obrtov med seboj predpiše po zaslišanju zbornic s pravilnikom minister za trgovino in industrijo v sporazumu z ministrom za gradbe.

(²) Istotako določi minister za trgovino in industrijo sporazumno z ministrom za gradbe s pravilnikom za one osebe, ki so opravili mojstrski izpit za zidarja, tesarja, klesarja in studenčarja, izvestne olajšave pri opravljanju izpita ob prestopu iz enega v drugega teh obrtov.

(³) Minister za trgovino in industrijo sme predpisati kljub odredbam tega oddelka sporazumno z ministrom za gradbe in po zaslišanju zbornic z uredbo posebne odredbe za opravljanje manjših zidarskih, tesarskih in klesarskih poslov, po katerih se ne zahteva polni dokaz strokovne izobrazbe, predpisan z opravljanjem pomočniškega in mojstrskega izpita, temveč samo dokaz strokovnega dela kot učenca in pomočnika skozi najmanj

pet let. Z uredbo se predpišejo podrobnejše odredbe, katere posle smejo te osebe opravljati. Ban odredi, v katerih krajinah banovine smejo te osebe take posle opravljati; toda te ugodnosti se ne smejo odobriti za sreze in krajine, v katerih je zadostno število pooblaščenih imetnikov omenjenih gradbenih obrtov.

Peti oddelek.

Elektrotehnični obrti.

§ 50.

K elektrotehničnim obrtom spadajo:

1. vsa elektrotehnična in
2. vsa elektroinstalaterska dela.

§ 51.

Elektrotehnične obrte smejo izvrševati.

1. pooblaščen elektrostrojni inženjerji, ki imajo izobrazbo in so pridobili pravico, izvrševati prakso pooblaščenih elektrostrojnih inženjerjev;
2. elektrotehnik, ki so opravili pred pristojno komisijo posebni izpit za elektrotehniko.

§ 52.

Izpit za elektrotehniko sme opravljati:

1. kdor je dovršil elektrostrojni odsek tehnične fakultete ali drugo tehnično visoko šolo, enako fakulteti te vrste, in obenem dokaže, da je praktično delal tri leta v elektrotehnični stroki;
2. kdor je dovršil srednjo tehnično šolo, elektrostrojni odsek ali drugo njej enako šolo elektrostrojne stroke in opravil predpisani zaključni izpit in nato praktično delal v stroki najmanj pet let.

§ 53.

Elektroinstalaterske obrte smejo opravljati osebe:

1. ki so dovršile srednjo tehnično šolo (elektrostrojni odsek) ali njej enako drugo šolo in dokažejo, da so po dovršeni šoli praktično delale pet let in opravile predpisani mojstrski izpit (§ 312.);
2. ki so dovršile elektrostrojno delovodno šolo na srednji tehnični šoli in dokažejo, da so po dovršeni šoli praktično delale pet let in opravile predpisani mojstrski izpit;
3. ki so se učile elektroinstalaterske stroke štiri leta in praktično delale v tej stroki pet let in opravile predpisani mojstrski izpit.

§ 54.

(¹) Izpit za elektrotehniko in elektroinstalaterje se opravlja pred komisijo, ki jo postavlja skladno s § 39. zakona ban.

(²) Odredbe odstavka (¹) § 39. zakona se uporabljajo ustrezno tudi na te izpite.

§ 55.

Pooblaščen elektrostrojni inženjerji smejo opravljati elektrotehnične posle na osnovi pravice za izvrševanje prakse pooblaščenih inženjerjev, ki jim jo je dalo pristojno oblastvo; toda dolžni so, izvrševanje obrta predhodno prijaviti pristojnemu prvostopnemu občemu upravnemu oblastvu [§ 1., odstavka (²) in (³)].

§ 56.

(¹) Elektrostrojni inženjer je upravičen, izvrševati vse elektrotehnične obrte brez utesnitve.

(²) Elektrotehnik je upravičen, izdelovati projekte in izvajati elektrostrojni del električnih central (elektrarn) vsake vrste do 100 KW učinka in 250 voltov napetosti kateregakoli voda proti zemlji in postavljati električne vode (omrežja) do omenjenega učinka in napetosti kateregakoli voda proti zemlji. Istotako je upravičen, upravljati zgrajene centrale in omrežja do 300 KW učinka in 3000 voltov napetosti obenem z rezervami. Pravtako je upravičen, opravljati tudi elektroinstalaterske obrte.

(³) Državna in javna samoupravna telesa smejo opravljati elektrotehnične posle v svoji režiji, če vodijo posle državni ali samoupravni strokovni (tehnični) javni organi, ki so opravili državni strokovni izpit ali izpit za pooblaščenega inženjerja elektrostrojne stroke.

§ 57.

Elektroinstalaterji smejo izvajati hišne instalacije slabega in močnega toka do 250 voltov kateregakoli voda proti zemlji in v obsegu instalacije do 100 odvodov in postavljati motorje do označene napetosti in učinka 30 KW.

§ 58.

(¹) V dovolilu, osnovati podjetje za proizvodnjo in postavljanje vodov za prevajanje električne energije, se opredeli podjetju področje za oddajanje in preskrbovanje z električnim tokom. Istotako se sme odobriti podjetju razlastitev zasebne lastnine ali ustanovitve služnosti v breme zasebne lastnine na nepremičninah zato, da se postavijo in vzdržujejo vodi za prevajanje električnega toka na korist državnih, banovinskih, občinskih kakor tudi drugih občekoristnih podjetij, ki dobe za to dovolite. Potreba, obseg in pogoji za izvedbo razlastitve se ocenjuje po zakonu o razlastitvi. Odobritve izdaja pristojni ban.

(²) Podjetja, ki imajo svoje električne centrale (elektrarne) in oddajajo električni tok za razsvetljevalne in pogonske namene, so dolžna, po svoji kapaciteti na področju, ki jim je odrejeno v dovolilu za oddajanje in preskrbovanje z električnim tokom, oddajati električni tok vsakomur ob enakih razmerah in enakih pogojih. Za oddajanje tega toka potrošnikom predpiše ban obvezno podrobnejše pogoje. Ban sme po zaslišanju zbornice dovoliti izjeme od teh naredb v korist države in javnih samoupravnih teles, njih zavodov ali ustanov, tudi podjetjem, ki so važna z občega narodnogospodarskega stališča ali ki jim je glede na način potroška mogoče dati ugodnosti brez škode za druge potrošnike. Svojevoljno prekinjanje ali ustavljanje pogona v takih podjetjih je prepovedano. Tehnične ovire pri oddajanju toka se morajo takoj odpraviti.

(³) Taka podjetja ne smejo imetnikom elektrotehničnih ali elektroinstalaterskih obrtov utesniti ali v katerikoli obliki odreči izvedbe vseh pogonskih ali razsvetljevalnih vodov ali instalacij, za katere so po tem zakonu pooblaščen, razen graditve priključnega voda do števca in postavljanja svojih kontrolnih števecov za merjenje toka. Ta podjetja ne morejo obvezati oseb, ki jim oddajajo električni tok, da bi uporabljale motorje, žarnice in ostale električne aparate, ki bi jih določila

podjetja in ki so izvestnega izvora, niti ne smejo tem osebam kratiti dobave električnega toka, če odklonijo, nabaviti si te predmete pri takih podjetjih.

(⁴) Podjetja, ki imajo svoje električne centrale (elektrarne) za proizvodnjo električnega toka visoke napetosti, so dolžna, postaviti za svojo centralo strokovnega poslovodjo, ki izpolnjuje pogoje tega zakona.

§ 59.

Podrobnejše odredbe o obsegu in razmejitvi poslovnih elektrotehničnih obrtov med seboj predpiše z uredbo po zaslišanju zbornice minister za trgovino in industrijo v sporazumu z ministrom za gradbo. Podrobnejše odredbe o uporabi instalacijskega materiala izda z uredbo minister za gradbo z ministrom za trgovino in industrijo.

Šesti oddelek.

Obrti, za katere je potrebna dovolitev.

§ 60.

(¹) Za obrte, ki se smejo po § 3., odstavku (¹), točki 2. izvrševati ob dovolitvi, se smatrajo:

1. izdelovanje in trženje z orožjem, strelivom in raznesili v katerikoli obliki, kolikor ni to izključna pravica države [§ 1., odstavek (²), točka 3.];
2. izdelovanje predmetov za umetalni ogenj in podobno (pirotehničnih predmetov) in trgovanje z njimi;
3. podjetja (naprave) za proizvodnjo električne energije;
4. proizvodnjo strupov, zdravil in zdravilnih specialitet, tvarin in preparatov za zdravila, kolikor to ni izključna pravica lekarn, podjetij za proizvodnjo zdravil biološkega izvora za zdravljenje in zaščito zoper bolezni pri človeku in živalih (serološka in bakteriološka podjetja);
5. proizvodnjo umetnih rudninskih vod;
6. trgovanje z zdravili, zdravilnimi specialitetami, tvarinami in preparati za zdravila, drogami instrupi, kolikor to ni izključna pravica lekarn;
7. bančni, menjalski in zavarovalni posli;
8. prodajanje vrednostnih papirjev na obroke;
9. javna skladišča;
10. podjetja za prodajanje premičnih stvari po javni dražbi (dražbalnice, zavodi za licitacijo);
11. podjetja za dajanje posojil na ročno zastavo;
12. zavodi za stave;
13. podjetja za dajanje informacij in posredovalni posli za poravnavanje med dolžniki in upniki;
14. časopisne agencije;
15. potovalne in izselniške agencije;
16. pisarne za posredovanje kupoprodaj nepremičnin;
17. pisarne za zastopanje pred upravnimi oblastmi;
18. pisarne za ženitno posredovanje;
19. privatne detektivske pisarne;
20. privatne pisarne za posredovanje dela in služb;
21. ladijski odpravniki (pomorske in rečne agencije);
22. gostilniški obrti katerekoli vrste;
23. kinematografi;
24. podjetja za redni prevoz oseb z živalsko silo;
25. podjetja za redno prevažanje potnikov in blaga z motornimi vozili;

26. male železnice za javni promet in tramvaji (mestne, cestne, žične in podobne železnice);

27. delo oseb, ki imajo na javnih prostorih prevožila za občo uporabo (izvoščki, taksiji in pod.), nosači in druge osebe, ki dajejo na javnih ali na nejavnih krajih osebne storitve na razpolago;

28. podjetja za prevoz z brodi in drugimi plovnimi objekti z brega na breg na neplovnih rekah, jezerih in prekopih, razen splavov;

29. podjetja za tehtanje blaga;

30. podjetja za čuvanje varnosti stanovanj in lokalov;

31. trgovanje s starimi stvarmi;

32. javne klavnice;

33. dimnikarski obrt;

34. konjaški obrt;

35. trebljenje greznic in kanalov (v krajih, ki jih odredi ban);

36. podjetja za uničevanje podgan, miši in škodljivega mrčesa in pod., s strupi, cianovimi plini in z drugimi sredstvi, škodljivimi ljudskemu zdravju.

(²) Minister za trgovino in industrijo sme v sporazumu s prizadetimi ministri in po zaslišanju zbornice predpisati z uredbo, da se smejo tudi drugi obrti, katerih izvrševanje vpliva na javno varnost, ljudsko zdravje kakor tudi na osebno in imovinsko varnost državljanov, izvrševati samo z dovolitvijo pristojnega občega upravnega oblastva.

(³) Tvornice špirta, tvornice za destilacijo rudniških olj, za pivo, droži, za izdelovanje igralnih kart in domin se smejo postavljati samo na osnovi predhodne dovolitve pristojnega oblastva (§ 103.).

(⁴) Industrijska (tvorniška) podjetja, ki so po vrsti in kapaciteti posebnega pomena za zaščito in obrambo države, se smejo osnavljati samo ob predhodni dovolitvi pristojnega občega upravnega oblastva. Kateri industrijski (tvorniški) obrti se smatrajo, da so posebnega pomena za državno obrambo, se označi v posebnem spisku, ki ga predpiše minister za trgovino in industrijo v soglasnosti s predsednikom ministrskega sveta in po zaslišanju ministrov prizadetih resortov.

§ 61.

(¹) Dovolitev za izvrševanje obrta, navedenega v § 60., odstavku (¹), se sme dati osebi, ki izpolnjuje obče pogoje za osnavljanje obrta in je zanesljiva glede njegove voditve.

(²) Ta dovolitev se ne sme dati osebi, ki je maloletna, ki je pod varuštvo ali v stečajju, zoper katero se vodi sodna preiskava zaradi zločinstva, ali prestopka, storjenega iz koristoljublja ali zoper javno moralo ali po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi, ki je v preiskovalnem zaporu radi kateregakoli kaznivega dejanja, ki je obsojena s sodno razsodbo zaradi kateregakoli kaznivega dejanja, dokler ne prebije kazni na prostosti, ki je v zavodu za očuvalne odredbe, spojene s kaznijo na prostosti, zoper katero se vodi preiskava zaradi tihotapstva ali ki je obsojena zaradi tihotapstva, dokler ne prebije kazni na prostosti.

(³) Dovolitve za obrte, navedene pod točkami 1., 7., 8., 13., 16., 21., 23., 24., 28. in 32. kakor tudi za industrijske (tvorniške) obrte, navedene v odstavkih (²) in (⁴) § 60., se izdajajo po svobodni oceni glede na obče koristi in na koristi narodnega gospodarstva; dovolitve za obrte pod točkami 4., 6., 9., 10., 11., 14., 15., 17., 18., 19., 22., 25., 26., 27., 29., 33., 34. in 35. § 60., odstavka (¹), se

izdajajo po svobodni oceni glede na obče koristi in po dejanski potrebi kraja in krajine, kjer naj se izvršujejo.

(⁴) Dovolitev morajo imeti tudi podjetja samoupravnih teles kakor tudi državna podjetja, izvzemši ona, ki se vodijo v režiji ministrstva za promet in ministrstva za vojsko in mornarico, če delata za svoje potrebe.

(⁵) Istotako morajo imeti dovolitev tudi zadruga, omenjene v § 1., odstavku (²), če opravljajo obrte iz § 60.

(⁶) Izjeme, določene glede dovolitve v §§ 14., 15. in 16., veljajo tudi za obrte iz § 60.

§ 62.

Za izvrševanje obrtov, navedenih v § 60., odstavkih (¹) in (²), sme predpisati minister za trgovino in industrijo v sporazumu s prizadetimi ministri in po zaslišanju zbornice z uredbo posebne odredbe kakor tudi poseben dokaz o izobrazbi. Minister sme za te obrte izdati posebne poslovne rede, podrobneje urejati delo, predpisovati odredbe za ureditev poslovalnic, delavnic in naprav; sme postavljati imetnikom obrtov in dolžnost voditev posebnih poslovnih knjig in spisov, v katere se vpisujejo potrebni podatki o delu, utesnjevatii število pomožnega osebja in določati njih starost, vezati njih sprejem na predhodni zdravniški pregled in predpisovati potrebne odredbe iz javnih ozirov. Te odredbe predpiše glede obrtov pod točkami 25., 26. in 33. odstavka (¹) § 60. v sporazumu z ministrom za notranje posle in ministrom za gradbe; glede obrtov pod točkami 4., 6., 20., 22. in 31. v sporazumu z ministrom za notranje posle in ministrom za socialno politiko in narodno zdravje; glede obrtov pod točkama 7. in 8. v sporazumu z ministrom za notranje posle in ministrom za finance; glede potovalnih agencij pod točko 15. v sporazumu z ministrom za notranje posle in ministrom za promet; glede obrtov pod točkama 32. in 34. v sporazumu z ministrom za notranje posle in ministrom za poljedelstvo; glede obrtov pod točko 5. v sporazumu z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje; glede obrtov pod točkami 1., 2., 10., 11., 12., 14., 17., 19., 23., 27. in 30. v sporazumu z ministrom za notranje posle; glede obrtov pod toč. 23. v sporazumu z ministrom za gradbe; glede obrtov pod točkama 21. in 26. v sporazumu z ministrom za promet.

§ 63.

Kolikor po občih pogojih zakona to ni dovoljeno, se obrti iz točk 13., 14., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 27., 33., 34. in 36. odstavka (¹) § 60., ne smejo izvrševati s pomočjo poslovodje. Za rokodelske obrte § 60., odst. (¹), veljajo odredbe § 18., odstavka (²)

§ 64.

(¹) Za obrte pod točkami 7., 8., 10., 11., 12., 13., 18., 19., 20., 25., in 26. § 60., odstavka (¹), se dajejo dovolitve ob pogoju, da se položi varščina (jamčevina), ki se predpiše v dovolilu. Varščina se predpiše tudi za podjetja, ki se bavijo s prevzemanjem hranilnih vlog, razen gospodarskih zadrug.

(²) Varščino mora položiti imetnik dovolila. Višina varščine znaša po vrsti in obsegu obrta od 5.000 do 500.000 dinarjev. Varščina se polaga v gotovini, s pupilarno varnimi vrednostnimi papirji, z vložnimi knjžicami in garancijskimi pismi pooblaščenih domačih denarnih zavodov. Vrednostni papirji se polagajo po borz-

nem tečaju onega dne, ko se polože; toda ne nad imensko vrednostjo. Podrobnejše odredbe o določanju zneska varščine za posamezne vrste obrtov predpiše minister za trgovino in industrijo po odstavku (4) tega paragrafa. Varščina se izroča Državni hipotekarni banki ali banovinski hranilnici v hranitev. Dokler se varščina ne položi, se ne sme začeti delo. Zmanjšane varščine se morajo takoj doplačati do polnega zneska določene vsote. Če ne položi podjetje varščine v določenem roku, se prekliche izdana dovolitev.

(3) Varščina služi prvenstveno kot jamstvo za pravilnost poslovanja dotičnega obrta, za obveznosti, ki nastanejo za podjetje po tem zakonu ali po pravilnikih, izdanih na osnovi tega zakona, kakor tudi za poplačilo terjatev iz teh obveznosti. Za druge terjatve se na varščino ne more pridobivati zastavna pravica, niti nanje voditi izvršba. Podjetja samoupravnih teles kakor tudi podjetja, zavezana javnemu polaganju računov, se smejo oprostiti polaganja varščine, če jim je vplačana osnovna glavica večja od 5.000.000 dinarjev. Varščina se določi tudi za vsako odobreno podružnico (filialko).

(4) Podrobnejše odredbe o določanju in vračanju varščin predpiše minister za trgovino in industrijo s pravilnikom.

§ 65.

(1) Obrti iz § 60., odstavka (1), navedeni pod točkami 1., 4., 5., 6., 8., 10., 11., 15., 19., 20., 22., 25., 26., 27. in 31. se smejo postaviti pod posebno nadzorstvo občega upravnega oblastva. Imetniki teh obrtov so na zahtevo nadzorstvenih organov, ki so opremljeni s posebnim pooblastilom pristojnih občin upravnih oblastev, dolžni vselej dovoliti pregled dela, vpogled v poslovne knjige in ostale pisemne podatke, ki jih morajo voditi po § 62. Nadzorstveni organi so dolžni omejiti pregled samo na to, kar se jim službeno naroči, in morajo najstrožje čuvati v tajnosti poslovne podatke, katere so ob vpogledu doznali.

(2) Posebno nadzorstvo nad obrti, omenjenimi pod točko 1. odstavka (1) § 60., odredi minister za notranje posle.

§ 66.

(1) Proizvajanje strupov, drog, zdravil, tvarin in preparatov, odrejenih za uporabo kot zdravilo, proizvodnje zdravilnih specialitet, zdravil biološkega izvora, kakor tudi trgovanje s temi predmeti, kolikor ni izključno pridržano lekarnam, nadalje proizvodnje umetnih rudninskih vod se sme odobriti samo osebam, ki so zanesljive in ki dokažejo, da so doktorji medicine, inženjerji ali doktorji kemije, doktorji ali magistri farmacije z najmanj dvoletno prakso v tej stroki. Zdravila, tvarine in preparate, določene za uporabo kot zdravilo, zdravilne specialitete, zdravila biološkega izvora, namenjena za živali, smejo ob istih pogojih proizvajati tudi veterinarji. S trgovino predmetov, omenjenih v tem odstavku, se smejo baviti, kolikor ni pridržana izključno lekarnam, tudi osebe, ki so dovršile najmanj šest razredov srednje šole ali tej enake strokovne šole in ki so delale v tej stroki najmanj pet let.

(2) Osebam, ki nimajo te izobrazbe, se sme izdati dovolitev za tvorniško proizvodnjo ali za prodajanje na veliko, toda v tem primeru morajo postaviti poslovodjo, ki izpolnjuje vse pogoje prednjega odstavka.

(3) Izjemoma se sme izdati za postransko prodajo izvestnih strupov in preparatov za hišne in tehnične na-

mene na drobno posebna dovolitev zanesljivim trgovcem brez navedene izobrazbe, če poleg zadostne obče izobrazbe dokažejo, da so pridobili z najmanj dvoletnim delom v trgovini s strupi ali v kemični tvornici ali laboratoriju strokovno poznanje strupov in da znajo ravnati z njimi.

(4) Podrobnejše odredbe o pogojih za izdajanje dovolitev teh obrtov kakor tudi uravnavanje dela v trgovini s strupi, zdravili itd. predpiše z uredbo minister za trgovino in industrijo v sporazumu z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje.

§ 67.

(1) V dovolilu za opravljanje bančnih in menjalskih poslov je treba navesti izrečno vse grane, za katere se dovolitev daje.

(2) Za zavarovalne posle se daje dovolitev samo delniškim družbam in gospodarskim zadrugam.

§ 68.

(1) Dovolitev za izvrševanje obrta s prodajanjem vrednostnih papirjev na obroke se izdaja samo:

1. delniškim kreditnim ustanovam;
2. občinskim in banovinskim hranilnicam in regulativnim hranilnicam in javnopравниm kreditnim zavodom;
3. protokoliranim bančnim podjetjem, ki obstoje najmanj pet let.

(2) Podjetja, ki prodajajo obveznice državnih posojil in srečke Srbskega Rdečega križa na obroke, so dolžna takoj prijaviti svoje poslovanje pristojnemu finančnemu oblastvu.

§ 69.

(1) Dovolitve za dražbalnice (podjetja za licitacije) za nepremičnine se ne izdajajo nikomur.

(2) V krajih, kjer obstoje dražbalnice za premičnine, se mora opravljati vsako javno dražbanje premičnin s področja dotične občine redno v poslovnih prostorih dotične dražbalnice. Od te naredbe so izvzeti predmeti, ki jih dajejo na dražbo sodna in javna oblastva ali njih zavodi in ustanove, kakor tudi železnice in broderska podjetja. Istotako se s temi odredbami ne poseza v pravice, ki veljajo po veljavnih predpisih za prostovoljne dražbe, senzale in javne beležnike.

(3) V dovolilu za podjetje se morajo naštetih oni predmeti, ki jih kljub odredbam odstavka (1) ni treba prinašati na dražbo v poslovne prostore.

(4) Prekrški zoper odredbe odstavka (2) se kaznujejo po § 397.

§ 70.

(1) Osnavljanje podjetij za dajanje posojil na ročno zastavo se dovoljuje samo v mestih in v krajih z več kot 10.000 prebivalci. Dovolitve se izdajajo prvenstveno mestnim občinam ali mestnim hranilnicam v mestih, kjer te obstoje. Če osnuje zastavljalnico občina ali mestna hranilnica, imajo te, če to zahtevajo, izključno pravico poslovanja na področju občine. V takem primeru se jim podeli izključna pravica tudi za dražbalnice za zapadle zastave.

(2) V mestih, kjer mestne občine ali mestne hranilnice nimajo zastavljalnice, se sme izdati dovolitev za ta posel tudi zasebnikom v onem številu, ki ustreza razmeram kraja in krajine. V tem primeru se jim dá dovolitev za največ 15 let.

(²) Preden se izda dovolitev zasebnikom, je zahtevati od občine izjavo, ali hoče sama tak obrt osnovati. Občina je dolžna podati to izjavo najkasneje v dveh mesecih. Če izjavi občina namero, da sama osnuje zastavljalnico, mora to osnovati najkasneje v šestih mesecih. Če občina tega ne stori, se izda dovolitev zasebnim interesentom.

§ 71.

(¹) V ročno zastavo se smejo sprejemati samo premičnine. Zastavljeni predmeti se ne smejo dajati v podzastavo. Kup premičnin s prodajalčevo pravico, da jih sme v določenem roku odkupiti, se smatra za zastavni posel, če se bavi s tem obrtom.

(²) Zastavljavnice so dolžne, izdajati na zastavljene predmete zastavne liste (zastavnice) in o prejetih plogih voditi posebne poslovne knjige, ki jih overovi pristojno davčno oblastvo. Obrazec za zastavne liste in knjige se predpiše s pravilnikom.

(³) Obrestno mero kakor tudi odškodnino za režižo in delo odredi ban po zaslišanju zbornice. Za zastave, zastavljene na manj kot mesec dni, se smejo računati obresti za ves mesec; pri sklenjenih poslih pa, ki presežajo mesec dni, se morajo računati obresti na dni.

(⁴) Zastavljavnica je dolžna vrniti zastavljeni predmet, ko se ji preda zastavni list in plača dano posojilo in odškodnina, ki ji pripada po pravilniku. Zastavljeni predmet se sme odkupiti pred rokom dospelosti zastavnega lista ob vsakem času, po preteku roka zastavnega lista pa dotlej, dokler se zastavljeni predmet ne da na javno dražbo. Neodkupljena zastava se sme prodati samo na javni dražbi, toda ne pred dospelostjo posojila. Dražba se ne sme vršiti pred mesecem dni, odkar je potekel rok dospelosti zastavnemu listu ali podaljšan rok posojilu. Po preteku podaljšane roka se smejo računati obresti in odškodnina za največ tri mesece, če bi se vršila dražba po tem roku. Spisek predmetov, ki se dajejo na dražbo, se mora razglasiti na običajni način najmanj 15 dni pred dražbo in predložiti pristojnemu občemu upravnemu oblastvu. Dan, čas in kraj dražbe se mora objaviti v banovinskem uradnem listu ali v službenih novinah, če takega lista ni. Dražbi mora prisostvovati odposlanec nadzorstvenega oblastva, ki je dolžan, nadzorovati dražbo. Vsota, ki preostane, ko so se plačale terjatve zastavljavnice, se mora vrniti lastniku zastavljenega predmeta. Če se ta vsota ne dvigne v treh letih po dražbi, zapade denar v korist sklada za podpiranje strokovnih šol. Pri zastavljavnicah, ki jih vodijo zasebniki, se sme odrediti stalno nadzorstvo.

(⁵) Prejšnje pravice, pridobljene po drugih osebah na predmetu, ki ga prevzame zastavljavnica v svojem poslovanju v zastavo, imajo prednost samo, če je zastavljavnica ob prevzemanju predmeta v zastavo za prejšnje pravice vedela ali zanje morala vedeti.

(⁶) Zastavljavnica je odgovorna za vso škodo, ki nastane na zastavljenih predmetih zaradi tega, ker ob poslovanju ni postopala s skrbnostjo poslovnega človeka. Ta odgovornost se prične, ko se sprejme predmet v zastavo, in traja, dokler se ne odda. To skrbnost mora dokazati podjetje. Podjetje odgovarja tudi za svoje osebe in za druge osebe, ki jih uporablja pri svojem poslovanju. Če se ne dokaže večja vrednost zastavljenega predmeta, je ob ugotavljanju višine odškodnine odločilna cenilna vrednost, označena na zastavnem listu.

(⁷) Podjetje je zlasti odgovorno, če se zastavni predmet izgubi, pokvari ali pravočasno ne vrne. Amortiza-

cija izgubljenega zastavnega lista se sme zahtevati pri pristojnem sodišču. Zastavni predmeti, ocenjeni do 5000 dinarjev vrednosti, se morajo vrniti brez amortizacijskega postopanja onemu, ki zastavljeni predmet podrobneje označi in na veroven način dokaže, da je izgubil zastavni list, in če položi primerno varščino. Če se zastavni list ne najde, se mora varščina vrniti po treh letih, računši od preteka roka izgubljenega zastavnega lista. Spore glede višine varščine rešuje pristojno obče upravno oblastvo. Spore zasebnopravnega značaja, nastale iz zastavnih poslov, rešujejo pristojna redna sodišča.

(⁸) Trgovati z zastavnimi listi od hiše do hiše in iz kraja v kraj in po trgovskih potnikih je prepovedano.

(⁹) Minister za trgovino in industrijo predpiše z uredbo podrobnejše odredbe o poslovanju zastavljavnic.

§ 72.

(¹) Dovolitve za potovalne pisarne in agencije se izdajajo prvenstveno turističnim in človekoljubnim društvom in ustanovam.

(²) Potovalne pisarne in agencije smejo opravljati naslednje posle: smejo prodajati vozovnice za vsa javna občila, izdajati nakaznice za spalne vagone, za kabine, za hrano na vseh občilih, prevzemati odpravo prtljage in ekspresnega blaga, posredovati zavarovanje zoper vsakotero škodo, povzročeno s popotovanjem, izdajati in plačevati hotelske in druge nakaznice potniškega prometa, prirejati potovanja in zlete kakor tudi opravljati vse posle, ki so v zvezi s potniškim prometom.

(³) Pravica, opravljati posle potovalnih pisarn in agencij, se ne razteza na opravljanje poslov, ki so po zakonu o izselnikih pridržani izselniškim agencijam, razen če imajo ta podjetja posebno odobritev ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje za izselniške agencije.

(⁴) Lastne agencije železniških, brodarških in zrakoplovnih podjetij in skupne agencije več takih podjetij niso dolžne imeti dovolitve, določene za te obrte, morajo pa prijaviti svoje poslovanje pristojnemu prvostopnemu občemu upravnemu oblastvu.

(⁵) Prekrški zoper naredbe odstavka (⁴) se kaznujejo po § 397.

§ 73.

(¹) Dovolitve za pisarne za zastopanje strank pred upravnimi oblastvi se izdajajo samo onim, ki so dovršili pravno fakulteto s predpisanimi diplomskimi izpiti in ki dokažejo najmanj desetletno državno službo pri javni upravi ali pri občinah s pravicami občega upravnega oblastva prve stopnje. Finančni upravni zastopniki smejo posredovati kot pooblaščenca pred finančnimi oblastvi, če dokažejo, da so dovršili (z diplomno) pravno fakulteto in služili najmanj 15 let v davčni stroki.

(²) Za carinske posrednike predpisuje izobrazbo minister za finance.

(³) V dovolilu se mora točno označiti grana ali se morajo označiti grane poslov, s katerimi se sme zastopnik baviti.

(⁴) Dovolitve za pisarne za posredovanje pri vojaških oblastvih glede opravljanja vojaške dolžnosti kakor tudi za zastopanje v pravnih poslih pred sodišči se ne smejo izdajati. Pisarnam, ki se jim je dala dovolitev za posredovanje pred oblastvi, je prepovedano, posredovati v omenjenih poslih.

§ 74.

(¹) Dovolitve za obratovanje zasebnih pisarn za pr. sredovanje služb oseb, katerih službena (delovna) razmerja niso uravnana s posebnimi zakoni o zaščiti delavcev, se izdajajo po potrebi in razmerah kraja, dovolitve za posredovanje dela glede oseb, ki so zaščitene z omenjenimi zakoni, pa se izdajajo samo v onih krajih, kjer ni javnih borz dela. Te dovolitve se izdajajo po zaslišanju javne borze dela prvenstveno občinam, človekoljubnim združbam kakor tudi drugim združbam z dobrodelnimi ali podobnimi nameni.

(²) V prostorih, kjer se opravlja to delo, kakor tudi v prostorih, ki so z njimi neposredno v zvezi, se ne sme izvrševati noben drug obrt, zlasti ne točenje alkoholnih pijač.

(³) Prekrški zoper odredbe odstavka (²) se kaznujejo po § 397.

§ 75.

(¹) Delo ladijskih odpravnikov (pomorskih in rečnih agentur) obseza posredovanje v administrativnih poslih pri pristaniških uradih, posredovanje pri vtovarjanju blaga na ladje zaradi odpreme, sklepanje voznih pogodb za prevoz blaga po morju in na rekah, vtovarjanje blaga na ladjo in iztovarjanje z ladje.

(²) Pogoje za izdajanje dovolitve za delo ladijskih odpravnikov predpiše po zaslišanju zbornice z uredbo minister za trgovino in industrijo.

(³) Dovolitev se izdaja prvenstveno kapetanom do'ge plovitbe, in to v sporazumu s pomorskimi ali rečnimi oblastvi.

§ 76.

(¹) Gostilniška podjetja se dele na naslednje obrate:

1. hoteli;
2. restavracije;
3. gostišča ali ostajališča;
4. gostilnice;
5. kavarne;
6. penzije;
7. buffeti;
8. ljudske kuhinje;
9. krčme (pivnice).

(²) Hoteli so obrati z najmanj 15 sobami za goste, ki se oddajajo opremljene in urejene s posebnim udobjem in je število strokovnega služabništva sorazmerno številu sob. Restavracije so obrati večjega obsega in udobja, v katerih se oddajajo gorka in mrzla jedila z alkoholnimi in brezalkoholnimi pijačami ob strokovni postrežbi. Gostišča ali ostajališča so obrati, v katerih se oddajajo sobe za goste, opremljene in urejene z enostavnim udobjem. Gostilnice so obrati manjšega obsega, v katerih se oddajajo gorka in mrzla jedila, alkoholne in brezalkoholne pijače, a se smejo oddajati tudi opremljene sobe. Kavarne so obrati večjega obsega in udobja, v katerih se oddajajo alkoholne in brezalkoholne pijače (kava, mleko, čaj in pod.), mrzla jedila, sladčice in izjemoma tudi nekatera gorka jedila, kar določi ban s pravilnikom. Penzije so obrati, v katerih se oddajajo opremljene sobe s postrežbo, jedila in alkoholne ali brezalkoholne pijače samo stalnim gostom za določen čas. Buffeti so bolj urejeni obrati manjšega obsega, v katerih se redno oddajajo mrzla jedila, alkoholne in brezalkoholne pijače. Ljudske kuhinje so obrati, v katerih se oddajajo jedila in mlečni proizvodi. Krčme (pivnice) so obrati manjšega obsega, v katerih se točijo alkoholne

pijače, a se smejo oddajati tudi brezalkoholne pijače kakor tudi nekatera jedila, ki jih predpiše ban.

(³) Prenočišča se smatrajo za neko vrsto ostajališč ali gostišč, v katerih se oddajajo samo postelje za prenočevanje. Bari se smatrajo za neko vrsto kavarn in smejo obratovati pod tem nazivom.

(⁴) Če se oddajajo v obratih, omenjenih pod točkama 5. in 8., samo mlečni proizvodi in pod. in se točijo samo mlečne pijače, čaj in pod., se morejo voditi taki obrati tudi pod drugim naslovom (>zdravljak< itd.).

(⁵) Če obratujejo obrti pod 2., 4., 5. ali 7. brez točenja alkoholnih pijač, se mora v napisu posebej poudariti, da je dotični obrat brezalkoholna restavracija, brezalkoholna gostilnica, brezalkoholna kavarna ali brezalkoholni buffet.

(⁶) Delo v obratih, omenjenih pod točkami 1., 3., 4. in 6. odstavka (¹), obseza tudi pravico imetnika obrta, imeti potrebne prostore, kjer spravlja prevozila svojih gostov kakor tudi lastna prevozila samo za njih potrebe.

(⁷) V vseh teh obratih, razen obratov pod točkami 3., 7. in 8. odstavka (¹), je dovoljeno imeti igre, ki niso prepovedane (karte, domine, šah, biljard in dr.). Imeti godbo v gostilniških podjetjih je dovoljeno samo v podjetjih iz točk 2., 4., 5. in 9. odstavka (¹). Dovolitev za čas (ure), kdaj se sme svirati, izdajajo prajevna policijska oblastva.

(⁸) Za vse oblike gostilniških obrtov, ki se osnavljajo začasno v malem obsegu v posebnih primerih, zlasti ob večjih gradnjah, vojaških taboriščih in vežbališčih, prevozu na rekah, na brodarstvih in železniških postajah, v kopališčih in pod., se izdajajo dovolitve samo na krajši rok. Prav tako se izdajajo dovolitve ob prirejanju razstav, sejmov, ljudskih veseljc in zabav.

(⁹) Mednarodno običajni nazivi za velike gostilniške obrate se smejo uporabljati samo za hotele in restavracije.

(¹⁰) Če se oddaja stanovanje (soba) ali daje hrana v obsegu hišnega dela, omenjenega v § 1., odstavku (²), točki 17., se tako delo ne smatra za gostilniški obrat.

§ 77.

(¹) Dovolitve za gostilniške obrte se smejo izdajati samo za zgradbe in prostore (lokale), ki so prirejani za dostojno sprejemanje gostov, zlasti pa morajo biti higiensko urejeni. Preden se izda dovolitev, se morajo ti prostori komisijsko pregledati, ali ustrezajo zakonskim pogojem. Minister za trgovino in industrijo izda v sporazumu z ministrom za notranje posle, ministrom za socialno politiko in narodno zdravje in ministrom za gradbe uredbo s predpisi o osnavljanju in ureditvi gostilniških obratov.

(²) Ti obrti se smejo izvrševati samo v prostoru, za katerega se je izdala dovolitev. V prostorih, v katerih se izvršujejo gostilniški obrti, smejo ob istem času obratovati kinematografi samo, kolikor je to dovoljeno po § 80. tega zakona.

(³) Ti obrti se ne smejo ustanavljati v taki bližini cerkev, božjih hramov, molilnic, javnih šol, bolnic, sanatorijev, pokopališč itd., da bi motili službe božje ali dela v takih ustanovah.

(⁴) Razen tega se sme osnavljanje takih obrtov izključiti iz poedinih ulic in trgov, če jih izloči pristojno oblastvo iz javnih in krajevnih oziriv.

(⁵) Preden se izdajo dovolitve za take obrte, mora zahtevati pristojno obče upravno oblastvo od občine in od prisilne združbe, kjer je tako združba, mnenje glede

potrebe, da se izdaj dovolitev za osnovanje dotičnega obrta.

(^o) Občina in združbe imajo pravico pritožbe na višje občne upravno oblastvo, če se izda dovolitev proti njih mnenju, ki so ga oddale v določenem roku. Istotako ima občina pravico pritožbe zoper odločbo mestnega policijskega oblastva o tem, ali je imeti godbo v gostilniških obratih.

§ 78.

(¹) V dovolilu za gostilniške obrte se sme hkratu združiti pravica, izvrševati več gostilniških obratov v eni zgradbi. Opravljanje hotelskega dela se sme spajati samo z restavracijo ali s kavarno. S penzijami se ne smejo spajati, niti v njih izvrševati drugi gostilniški obrati.

(²) Za premestitev gostilniškega obrta v drug lokal v isti občini ni treba zaprositi nove dovolitve, toda treba je za to posebne odobritve pristojnega občnega upravnega oblastva, ki je dolžno preizkusiti, ali se sme premestitev glede na odredbe § 77. tega zakona odobriti.

(³) Pristojna občina in prisilna združba imata zoper premestitev obrta pravico pritožbe na višja oblastva.

(⁴) Za izvrševanje gostilniških obratov, omenjenih v odstavku (¹) § 76., točkah 1. do 6., predpiše minister za trgovino in industrijo po zaslišanju zbornice za uredbo poseben dokaz o izobrazbi.

(⁵) Krajevna policijska oblastva smejo predpisati za svoje področje posebne določbe glede vzdrževanja javnega miru, varnosti in reda v gostilniških obratih.

(⁶) Ban predpiše za kopaljšča, kraje in krajine svojega področja, važne za turizmo, posebne pravilnike, (kopaljščne rede), s katerimi uredi poslovanje gostilniških obratov v teh krajih. S temi kopaljščnimi redi se sme po veljavnih predpisih urediti tudi sezonsko oddajanje stanovanj v najem.

§ 79.

(¹) Kavarnam, omenjenim pod točko 5. odstavka (¹) § 76. sme ban s pravilnikom prepovedati točenje izvestnih vrst alkoholnih pijač ali jih utesniti na prodajo v steklenicah. V krčmah pod točko 9., odstavka (¹) § 76., sme ban prepovedati točenje samo jakih (žganih) pijač (žganja in pod.). Prekrški zoper to naredbo se kaznujejo po § 397.

(²) Točenje alkoholnih pijač v gostilniških obratih odobrujejo pristojna finančna oblastva samó, če je pridobil imetnik obrta predhodno dovolitev po § 76. tega zakona in če je točenje dovoljeno. Minister za finance predpiše v sporazumu z ministrom za trgovino in industrijo postopanje pri izdajanju odobritve za točenje alkoholnih pijač v gostilniških obratih.

§ 80.

(¹) Dovolitve za kinematografe veljajo samo za ona podjetja, ki so predpisno urejena in ki ustrezajo gradbenim predpisom. Dovolitve za kinematografe se smejo izdajati občasno za prirejanje predstav tudi v prostorih obstoječih gledališč, koncertnih zgradb in pod., izjemoma tudi v prostorih gostilniških obratov pod točkami 2., 4., 5. in 9. odstavka (¹) § 76., če imajo predpisno zgrajen in urejen prostor za operaterja, odkoder se izvajajo filmi (kabina za operaterja) in če se smejo prirejati predstave v teh prostorih glede na javno varnost. Take dovolitve se izdajajo občasno na rok.

(²) Minister za trgovino in industrijo izda v sporazumu z ministrom za gradbo in ministrom za notranje posle uredbo o predpisih za postavljanje in ureditev kinematografov. Obenem predpiše minister za trgovino in industrijo odredbe o strokovnem izobraževanju operaterjev in o opravljanju njih izpitov.

§ 81.

(¹) Podjetja za redni prevoz potnikov in blaga z motornimi vozili se smejo izvrševati v kraju ali od kraja do kraja po določenem voznem redu, v določenem pravcu in na določenih cestah.

(²) Dovolitev se izda samo, če ustrezajo ceste, po katerih naj se vrši promet, in motorna vozila, s katerimi naj se promet vrši, tehnično pogojem za opravljanje prometa brez nevarnosti za potnike in tujo imovino. V mestih z nad 50.000 prebivalci se izdaja dovolitev za izvrševanje teh obratov na področju mesta prvenstveno mestnim občinam.

(³) Preden se izda dovolitev, mora zahtevati pristojno občne upravno oblastvo od mestne občine izjavo, ali se želi sama baviti s tem poslom. Izjavo mora oddati občina v dveh mesecih. Če izjavi, da hoče sama osnovati tako podjetje, mora to izvršiti v roku, ki ga ji določi pristojno občne upravno oblastvo. Ta rok ne sme biti daljši od šestih mesecev. Sicer se sme izdati dovolitev zasebnim interesentom.

(⁴) Motorna vozila se morajo, preden se puste v promet, pregledati ob prisilčevih stroških, predpisno registrirati in se mora po vrsti vozila ugotoviti ali se sme z njimi na zaproseni progí obratovati. Proga (cesta) se pregleda samo izjemoma, če to zahtevajo posebni tehnični razlogi. Komisijo odredi ban one banovine, ki je pristojen, izdati dovolitev. Ban sme odrediti, naj opravi pregled vozil pristojno prvostopno občne upravno oblastvo.

(⁵) Dovolitev za obratovanje teh podjetij se izda za najmanj pet let. Ko se izda dovolitev, se odobri tudi vozni red in cenovnik za vožnjo in prevoz. Postopek za izpremembo vožnje in cenovnika se predpiše s pravilnikom.

(⁶) Po izdani dovolitvi se mora promet začeti najkasneje v treh mesecih. Drugače dovolitev prestane veljati. Vsako prekinitev obratovanja mora predhodno odobriti ban. Če prekine podjetje obrat brez te odobritve, se sme dovolitev odvzeti, razen ob višji sili.

§ 82.

(¹) Podjetje za prevoz potnikov in blaga z motornimi vozili je dolžno izvršiti pri zavarovalnem zavodu v državi zavarovanje zoper poškodbe in škodo, ki bi se povzročila ob prevozu potnikom in drugim osebam, in sicer v obsegu, ki se odredi s pravilnikom. To zavarovanje gre v korist osebam, ki se jim povzroči poškodba ali škoda. Dokler to zavarovanje ni izvršeno, se ne sme pričeti obratovati. Nevplačane premije se vplačujejo iz varščine, a varščina se mora dopolniti v takem primeru do popolnega določenega zneska. Zavarovanje se izvrši enotno za vso kraljevino po pogojih, ki jih ustanovi minister za trgovino in industrijo. Eventualni posebni dohodki iz tega zavarovanja se uporabijo za pospeševanje turizme.

(²) Podjetje mora prevzeti na zahtevo države in proti ustreznim odškodnini prevoz pošte na svojih progah po pogojih, ki se predpišejo za poedine vrste poštno

službe s pravilnikom. Istotako mora uvesti proti ustreznim državnim podpori promet tudi na novih progah, ki so važne za turizmo, če so te proge v sestavi obstoječih prog tega podjetja. Če se glede odškodnine ne sklene sporazum, odloči o višini odškodnine redno sodišče.

(*) Na turističnih progah mora podjetje vzdrževati promet z vozili, ki ustrezajo sodobnim zahtevam. Za take proge se mora prilagoditi vozni red voznim redom ostalih občil.

(*) Višina varščine, ki jo mora položiti podjetje za prevoz potnikov in blaga z motornimi vozili, se določa po dolžini proge, številu sedežev ali tonaže vseh vozil te proge, kakor tudi glede na večjo ali manjšo živahnost tega prometa.

§ 83.

Minister za trgovino in industrijo se pooblašča, da predpiše v sporazumu z ministrom za notranje posle, ministrom za gradbo, ministrom za promet in ministrom za socialno politiko in narodno zdravje s pravilnikom podrobnejše odredbe o obratovanju prevoznih podjetij in tudi podrobnejše odredbe o opravljanju poslov, ki se v občem interesu utegnejo pokazati za potrebne, zlasti o postopanju pri izdajanju dovolitev, o zavarovanju, o motornih vozilih in vzdrževanju higiene v njih, o opravljanju prometa, o prometnem osebju, o reviziji voznih redov in cen in vobče o kontroli nad poslovanjem teh podjetij.

§ 84.

(*) Dovolitve za male železnice javnega prometa se izdajajo prvenstveno občinam in drugim javnopravnim telesom. Preden se dovolitve izdajo zasebnikom, mora pristojno obče upravno oblastvo zahtevati od občine izjavo, ali želi sama tako železnico osnovati. Izjavo mora dati občina v treh mesecih; če izjavi, da hoče sama osnovati tako železnico, mora to izvršiti v roku, ki ga ji določi pristojno obče upravno oblastvo. Ta rok ne sme biti daljši od leta dni. Sicer se sme izdati dovolitev zasebnim interesentom.

(*) Z uredbo, ki jo izda minister za trgovino in industrijo v sporazumu z ministrom za notranje posle, ministrom za promet in ministrom za gradbo, se predpišejo pogoji za gradnjo.

§ 85.

(*) Za obrte iz točke 27., odstavka (*) § 60., se mora odrediti, da je vsako prevozilo, ki se uporablja ob tem obratovanju, in vsaka oseba, ki nudi osebno delo, opremljena s številko.

(*) Obče upravno oblastvo prve stopnje sme izdati za svoje področje in po predlogu svojih občin pravilnik, s katerim se podrobneje predpiše poslovanje v teh obratih glede na javno varnost in zdravje, se ugotovi poslovni red, po katerem so dolžni imetniki teh obrtov biti občinstvu na uslugo podnevi in ponoči. Pravilnik odobruje ban.

(*) Prekrški zoper odredbe tega paragrafa se kaznujejo po § 397.

§ 86.

Vodniki avtomobilov in motornih vozil pri podjetjih iz točk 25. in 27. odstavka (*) § 60. morajo dokazati, da so opravili pred pristojnim oblastvom izpit za vozača motornih vozil. Brez tega izpita ne sme nihče omenjenih občil voditi.

§ 87.

(*) Pravica prevoza z brodi in drugimi plovnimi objekti na neplovnih rekah, jezerih in prekopih se podeljuje prvenstveno javnim samoupravnim telesom. Ta telesa te svoje pravice ne smejo dati v zakup.

(*) Minister za trgovino in industrijo predpiše v sporazumu z ministrom za gradbo pravilnik o tehničnem nadzorstvu in obratovanju teh podjetij.

§ 88.

(*) Podjetje za tehtanje blaga sme na svojem področju opravljati izključno občina. Če občina od tega odstopi, se sme izdati dovolitev tudi zanesljivim zasebnikom.

(*) Cenovnik (tehtarino) za opravljanje tega posla odobruje obče upravno oblastvo prve stopnje, ki je pristojno, izdati dovolitev.

(*) Osebe, ki opravljajo tehtanje, morajo biti polnoletne in so dolžne dokazati izobrazbo s tem, da opravijo poseben izpit pri pristojni banski upravi. Dolžne so pri občem upravnem oblastvu prve stopnje pismeno izjaviti, da bodo opravljale ta posel vestno in nepristransko.

(*) Ta podjetja morajo voditi poseben vpisnik, v katerem je treba vpisovati vsako poedino stehtano težo. Strankam je izdajati pismena potrdila o teži.

(*) Občinska uprava mora nadzirati zasebna podjetja in javiti pristojnemu občemu upravnemu oblastvu vsako nepravilnost pri tehtnici. Tehtnica, ki o njej kontrola mer pri občasnem pregledu najde, da je nepravilna, se uradno plombira in se označi na vidnem mestu, da je nesposobna za javni promet. Ob popraviljanju se sme plomba sneti, a samo vpričo organa občinske uprave; o tem je napraviti zapisnik in obvestiti pristojno kontrolo mer.

(*) Podrobnejše odredbe o opravljanju izpita za izvrševanje tega posla predpiše minister za trgovino in industrijo s pravilnikom.

§ 89.

(*) Obrti za prodajo starih stvari se smejo otvarjati samo v mestih in v večjih krajih, in sicer samo v ulicah, ki jih za to posebej določijo po zaslišanju sanitetnega in policijskega oblastva.

(*) Imetniki takih obrtov so dolžni izpolnjevati vse policijske predpise in naredbe v interesu javne varnosti in desinficirati predmete, ki jih nabavijo za prodajo.

§ 90.

Za trgovanje s predmeti, katerih vrednost s časom in z uporabo raste ali se zaradi njih umetniške vrednosti ne zmanjšuje (starine), ni potrebna dovolitev.

§ 91.

(*) Dovolitve za javne klavnice se ob izpolnjevanju veterinarskih predpisov izdajajo občinam, drugim osebam pa, če ne zaprosijo občine za tako dovolitev. Ob izdajanju dovolitve zasebnim interesentom mora zahtevati pristojno obče upravno oblastvo od občine izjavo, ali se želi baviti s tem poslom. Izjavo mora občina oddati v treh mesecih. Zasebnikom se izda dovolitev potem natečaja in po pogojih, ki se predpišejo v dovolilu. V korist takega podjetja se sme odrediti razlastitev privat-

nega zemljišča. Potreba, obseg in pogoji za odobritev razlasitve se ocenjuje po zakonu o razlasitvi. Odobritev izda pristojni ban.

(²) Klavnice industrijskih (tvorniških) podjetij, ki v svojih delavnicah in napravah koljejo živino, da predelujejo meso, ne potrebujejo posebne dovolitve za klavnico, toda dolžne so vršiti delo, izpolnjevaje veterinarske predpise.

(³) Podrobnejše predpise o ureditvi in obratovanju klavnice izda minister za trgovino in industrijo v sporazumu z ministrom za poljedelstvo in ministrom za socialno politiko in narodno zdravje.

§ 92.

(¹) Za izvrševanje dimnikarskih obrtov se predpišejo pravilniki. Te pravilnike predpiše za svoje področje ban po zaslišanju pristojnih zbornic.

(²) V pravilniku se mora zlasti določiti, kateri podjedini objekti se morajo ometati in kolikokrat, in kako se določijo dimnikarski okoliši, za katere se podeli pravica obrtovati; mora se tudi predpisati cenovnik (takse) o odplačilu za delo. Kateri tvorniški dimniki in dimovodni objekti redno spadajo med objekte dimnikarskega dela, se predpiše s pravilnikom. V vsakem okolišu se praviloma postavi po en dimnikarski mojster.

§ 93.

(¹) Dovolitve za izpraznjene dimnikarske okoliše se izdajajo samo po javnem natečaju (konkurzu), ki ga mora razpisati prvostopno obče upravno oblastvo v 15 dneh od dne, ko je postal okoliš prost.

(²) Dovolitev se izdaja prvenstveno onemu, ki je poleg strokovne izobrazbe in zanesljivosti dokazal najdaljšo nepretrgano zaposlitev. Vojni invalidi in pomočniki, ki so pri delu postali invalidi, imajo prvenstvo pred vsemi prosilci, če znaša njih čas zaposlitve $\frac{1}{2}$ časa zaposlitve ostalih prosilcev. Med invalidi ima prednost oni, čigar invalidnost je večja.

(³) Čas, prebit na samostojnem delu v svojstvu dimnikarskega mojstra, se šteje kot čas zaposlitve.

§ 94.

(¹) Dimnikarski mojstri opravljajo dimnikarske posle v svojem okolišu osebno in so za delo osebno odgovorni. Če dela ne opravljajo osebno, morajo postaviti poslovodjo po tem zakonu. Samo ob nevarnosti požara smejo izjemoma opravljati posel tudi v drugih okoliših.

(²) V pravilniku se sme predpisati, da pobirajo v manjših krajih in vaških občinah občine takse za ometanje dimnikov. Občina si sme pridržati od pobranih taks največ 5% za ustanovitev in vzdrževanje požarne službe v občini. V mestnih okoliših pobira takse dimnikar neposredno od interesentov, po potrebi pa se smejo izterjevati z administrativno izvršbo po pristojnem občem upravnem oblastvu prve stopnje.

III. poglavje.

Izdajanje pooblastitev in dovolitev za izvrševanje obrtov.

Prvi oddelek.

Oblastveno postopanje.

§ 95.

(¹) Kdor se obrača po § 4. tega zakona z vlogo do oblastva, da se mu izdaj pooblastitev ali dovolitev, mora

predati vlogo pismeno ali ustno na zapisnik pri pristojnem občem upravnem oblastvu prve stopnje. Kdor namerava opravljati ob istem času več obrtov, mora prijaviti vsak obrt s posebno vlogo. Samo obrti in stroke, ki se izvršujejo po krajevnih potrebah in navadah skupno, se smejo prijavljati z eno vlogo.

(²) Vloga mora navajati te-le podatke:

1. Rodbinsko in rojstno ime, rojstno leto, državljanstvo in zasebno stanovanje osebe, ki prijavlja obrt; iste podatke za poslovodjo pri obrtih, ki se po zakonu vodijo tudi s pomočjo poslovodje; pri javnih in komanditnih družbah vse one podatke za člane družbe, ki so upravičeni, družbo zastopati in voditi (§ 10.); pri delniških družbah, družbah z omejeno zavezo in zadrugah sodno protokolirano firmo s spiskom članov uprave in s podatki o poslovodji, ki vodi posle, če je firma sodno že protokolirana;

2. ime, s katerim naj se vodi obrt;

3. obrt, ki se namerava izvrševati;

4. podatke o obrtih, ki se morda že izvršujejo ob pooblastitvi ali dovolitvi;

5. sedež obrta (kraj, ulico in hišno številko lokala, v katerem se namerava izvrševati obrt).

(³) Minister za trgovino in industrijo sme predpisati za sestavo vloge s pravilnikom tudi druge podatke, ki bi bili potrebni.

(⁴) Obča upravna oblastva smejo izdati pooblastitev ali dovolitev delniškim družbam, družbam z omejeno zavezo in zadrugam tudi, če niso še svoje firme sodno protokolirale, če dokažejo, da je osnovanje družbe ali zadruge v teku. V teh primerih odrede oblastva rok, v katerem se mora predložiti dokaz o izvršeni protokolačiji. Če se ta dokaz v določenem roku ne predloži, mora isto oblastvo pooblastilo ali dovolilo odvzeti in razveljaviti.

(⁵) Vlogi je treba priložiti potrebne listine, ki dokazujejo, da izpolnjuje prosilec pogoje, ki so predpisani za izvrševanje prijavljenega obrta. Prosilec je dolžan, priložiti vlogi potrdilo pristojne zbornice, da ustrezajo predložene listine zakonskim pogojem. V ta namen se mora obrniti po pristojni združbi do zbornice. Združba mora odposlati zbornici zahtevo v petih dneh, zbornica pa izdati potrdilo najdalj v desetih dneh od dne vročene ji zahteve. Če zbornica ne izda potrdila v predpisanim roku, sme prosilec predati vlogo brez tega potrdila. Prosilec je dolžan položiti ob predaji zahteve vpisnino pri blagajni združbe (§ 358.). V korist zbornice se smejo pobirati takse po veljavnih predpisih.

(⁶) Kdor ob predaji vloge oblastvu še nima lokala in ne misli voditi obrta v svojem stanovanju, sme naznačiti, kolikor ne gre za obrt, za katerega je potrebna dovolitev (§ 60.), samo kraj, kjer želi obratovati, lokal pa sme prijaviti naknadno, vsekakor pa pred pričetkom obratovanja.

§ 96.

(¹) Pristojno obče upravno oblastvo premotri vlogo in če najde, da izpolnjuje oni, ki je predložil vlogo, vse zakonske pogoje za izvrševanje obrta in da ni zakonskih ovir glede obratovanja in kraja poslovanja, izda najkasneje v 15 dneh od prejema vloge pooblastitev ali za obrte iz § 60. v 30 dneh dovolitev. V istih rokih je izdati prosilcu tudi rešitev, s katero se prošnja zavrača. Pri obrtih, za katere je predpisana dovolitev bana ali ministra [§ 60., odstavek (³) in (⁴)], se izda dovolitev najkasneje v 60 dneh. Isti rok velja tudi za rešitev, s katero se prošnja zavrača.

(²) Če oblastvo na ustno prijavo ne izda takoj pooblastitve, je izdati prosilecu takoj pismeno potrdilo o prejemu prijave. Na pismeno vlogo je izdati tako potrdilo v 48 urah. To potrdilo ne daje še pravice do obratovanja.

(³) Za obrte, za katere je po §§ 105. in nasl. potrebna posebna odobritev za postavitev delavnic in naprav, se izda predhodna pooblastitev ali dovolitev.

(⁴) Glede ocene, načina in kraja poslovanja se sme odrediti skladno s § 106., odstavkom (²), komisijski ogled ob prosilčevih stroških.

§ 97.

(¹) Če ni v vlogi vseh podatkov ali če oseba ne izpolnjuje vseh pogojev za izvrševanje prijavljenega obrta, ga pozove pristojno obče upravno oblastvo, da preda v 15 dneh potrebne podatke in dokaze. Če jih v tem roku ne predloži, ga oblastvo zavrne z obrazloženo rešitvijo in ob izrečni opozoritvi na odredbe § 398., točke 1., tega zakona.

(²) Če pristojno obče upravno oblastvo prosilca v označenem roku 15 dni ne pozove, naj predloži podatke, ki jih v vlogi ni, ali če ga ne zavrne z odločbo in mu ne izda pooblastitve, sme prosilec na podstavi vložene prijave pričeti obratovati, ko preteče označeni rok. Izjemna pravica, pričeti obratovati, se ne nanaša na obrte iz § 60., ki se nikoli in nikdar ne smejo izvrševati, preden ni izdana dovolitev.

(³) Če izda pristojno obče upravno oblastvo naknadno, ko je prosilec pričel obratovati po odstavku (²) tega paragrafa, obrazloženo odločbo, s katero prosilca zavrača, mora ta ustaviti nadaljnje obratovanje v roku, ki ga odredi oblastvo v odločbi.

§ 98.

(¹) V pooblastilo ali dovolilo je vzeti glavne podatke iz vloge, ki je sestavljena skladno z odredbami § 95., in je treba potrditi, da se je pooblastitev ali dovolitev vpisala v obrtni vpisnik, v katerega vpisuje obče upravno oblastvo prve stopnje vsako izdano pooblastitev ali dovolitev kakor tudi vsako izpremembo, ki nastane v obrtu. To pooblastilo ali dovolilo služi imetniku obrta za izkaznico, da ima pravico, izvrševati dotični obrt; na zahtevo ga mora pokazati vsakemu organu, ki je upravičen, vršiti nadzorstvo nad njegovim obratovanjem.

(²) Zbornica je dolžna vpisati prejeto pooblastitev ali dovolitev v vpisnik, ki ga mora v ta namen posebej voditi.

(³) Zbornici gre pravica, priložiti se v 15 dneh zoper izdano pooblastitev na pristojno višje upravno oblastvo. Predpisno podana pritožba ima odločilno moč glede njegove izvršitve.

(⁴) Pristojno obče upravno oblastvo je dolžno, da obenem, ko izda pooblastitev ali dovolitev ali njih izpremembo, obvesti o registraciji tudi pristojno davčno upravo, zbornico, prisilno združbo, oblastvo za inspekcijo dela, okrožni urad za zavarovanje delavcev in eventualno tudi druga prizadeta oblastva ali ustanove in jim obenem vroči prepis pooblastila ali dovolila. Prav tako se mora priobčiti vsaka izprememba sedeža obrta, osnovanje in izprememba pomožnih lokalov, prodajalnic, poslovalnic, pisarn, delavnic, podružnic (filialk), hranišč, razkladališč in skladišč.

(⁵) Dovolila, ki jih izdajo višja oblastva, se vročajo strankam vedno po pristojnih občih upravnih oblastvih prve stopnje.

(⁶) Obrazec za pooblastila in dovolila predpiše minister za trgovino in industrijo.

§ 99.

(¹) Zaradi vpisovanja obrtov, za katere se je izdala pooblastitev ali dovolitev, se morajo voditi pri občih upravnih oblastvih prve stopnje štirje registri, eden za obrte, za katere je potrebna dovolitev po § 60., drugi za obrte iz § 23., tretji za obrte iz § 32., četrti pa za vse ostale obrte. Minister za trgovino in industrijo sme odrediti, naj se vodijo še posebni registri za poedine stroke.

(²) Za one obrte, za katere izdaja po naredbah tega zakona dovolitev ban ali minister za trgovino in industrijo, se sme osnovati tudi pri teh oblastvih vpisnik, v katerega se vpisujejo izdane dovolitve. Ta oblastva morajo vročevati overovljene prepise izdanih dovolil upravnim oblastvom prve stopnje zaradi istočasnega registriranja in obvestitve oblastev in ustanov, omenjenih v odstavku (²) § 98.

(³) Obrazec za obrtni vpisnik predpiše minister za trgovino in industrijo.

§ 100.

(¹) Kolikor ta zakon izrečno ne odreja drugače, je imetnik obrta dolžan prijaviti v 15 dneh občemu upravnemu oblastvu prve stopnje vsako izpremembo sedeža obrta, osnovanje in izpremembo pomožnih lokalov (prodajalnic, poslovalnic, pisarn in delavnic), shranišč, razkladališč in skladišč zaradi pristojnega postopanja po odredbah tega zakona. Če se vzamejo podatki v vednost ali odobre, jih vroči pristojno oblastvo takoj oblastvom in ustanovam, omenjenim v § 98.

(²) Prav tako in v istem roku je treba prijaviti vsako postavitev in izpremembo poslovodje. Postavitve ali izpremembo poslovodje pri obrtih, ki se izvršujejo na osnovi pooblastitve (§ 3., odstavek (¹), točka 1.), jemlje v vednost pristojno obče upravno oblastvo prve stopnje, postavitev poslovodje pri obrtih iz § 60. pa odobri ono obče upravno oblastvo, ki je pristojno za izdajo dovolitve. Obče upravno oblastvo je dolžno preizkusiti pri postavitvi ali izpremembi poslovodje, ali izpolnjuje pogoje tega zakona. Če se vzame postavitev poslovodje v vednost ali se odobri, obvesti oblastvo o tem takoj onega, ki je vložil prijavo, zbornico in pristojno prisilno združbo in ga vpiše v vpisnik.

(³) Obrti, ki se vodijo po tem zakonu samo s pomočjo poslovodje, se smejo ob izstopu poslovodje iz obrata izvrševati brez poslovodje največ dva meseca.

(⁴) Za obrte iz § 60., za katere izdaja dovolitev ban ali minister za trgovino in industrijo, mora obče upravno oblastvo prve stopnje ob vsaki prijavi imetnika obrta, da so nastale izpremembe, ki so omenjene v odstavkih (¹) in (²), obvestiti bana v 8 dneh od prejema prijave. Tako je predložiti banu v odobritev tudi izpremembo poslovodje. V istem roku je obvestiti po pristojnem banu tudi ministrstvo za trgovino in industrijo, če je to pristojno, izdati dovolitev.

(⁵) Prekrški zoper naredbe tega paragrafa se kaznujejo po § 397.

Drugi oddelek.

Pristojnost oblastev.

§ 101.

Sreska načelstva in mestna načelstva s pravicami občega oblastva prve stopnje opravljajo v smislu tega

zakona vse posle občega upravnega oblastva, kolikor ti niso izrečno pridržani banu ali drugim oblastvom.

§ 102.

(¹) V pristojnost bana spada izdajanje dovolitev iz odstavka (¹) § 60.:

1. za trgovino z orožjem, strelivom in raznesili katerikoli vrste (točka 1., odstavek (¹) § 60.) kakor tudi za proizvodnjo teh predmetov, kolikor se vrši po odstavku (¹). točki 8. § 23. in po § 79.;

2. za podjetja (naprave) za proizvodnjo električne energije, kolikor ne spadajo ta podjetja med podjetja iz odstavka (¹) § 60. (točka 3., odstavek (¹) § 60.);

3. za proizvodnjo strupov, zdravil in zdravilnih specialitet, tvarin in preparatov za zdravila, kolikor ni to izključna pravica lekarn (točka 4., odstavek (¹) § 60.);

4. za trgovino z zdravili, specialitetami, tvarinami in preparati za zdravila, z drogami in strupi, kolikor to ni izključna pravica lekarn (točka 6., odst. (¹) § 60.);

5. za bančne in menjalske posle, razen poslov, ki jih opravljajo delniške družbe in družbe z omejeno zavezo, kakor tudi za zavarovalne posle vseh vrst (točka 7., odstavek (¹) § 60.);

6. za prodajanje vrednostnih papirjev na obroke (točka 8., odstavek (¹) § 60.);

7. za podjetja za prodajanje premičnin po javni dražbi (dražbalnice, zavodi za licitacijo, točka 10., odstavek (¹) § 60.);

8. za podjetja za dajanje posojil na ročno zastavo (točka 11., odstavek (¹) § 60.);

9. za podjetja za dajanje informacij in za posredovalne posle za poravnavanje med dolžniki in upniki (točka 13., odstavek (¹) § 60.);

10. za časopisne agencije (točka 14., odstavek (¹) § 60.);

11. za potovalne agencije (točka 15., odstavek (¹) § 60.);

12. za pisarne za posredovanje kupoprodaje nepremičnin (točka 16., odstavek (¹) § 60.);

13. za pisarne za zastopanje pred upravnimi oblastvi, razen finančnih zastopnikov po § 73., odstavkih (¹) in (²). (točka 17. odstavek (¹) § 60.);

14. za pisarne za ženitno posredovanje (točka 18., odstavek (¹) § 60.);

15. za zasebne detektivske pisarne (točka 19., odstavek (¹) § 60.);

16. za privatne pisarne za posredovanje dela in služb (točka 20., odstavek (¹) § 60.);

17. za ladijske odpravnike (točka 21., odstavek (¹) § 60.);

18. za kinematografe (točka 23., odstavek (¹) § 60.);

19. za podjetja za redni prevoz potnikov in blaga z motornimi vozili (točka 25., odstavek (¹) § 60.);

20. za male železnice za javni promet in za tramvaje mestne, cestne, žične in podobne železnice (toč. 26., odstavek (¹) § 60.);

21. za javne klavnice (točka 32., odstavek (¹) § 60.).

(²) Ban je pristojen, če prosi za dovolitev obrta iz § 60., odstavka (¹), občina mesta s pravicami prvostopenega občega upravnega oblastva.

(³) Če prestopa proga, na kateri se vrši promet z motornimi vozili ali z železnico (podjetja iz točk 25. in 26. odstavka (¹) § 60.), meje ene banovine, izdaja dovolitev ban one banovine, na katere področju je sedež

podjetja, v sporazumu z banom one banovine, preko področja katere se vrši promet. Če se take proge ne dotikajo banovine, na katere področju je sedež podjetja, izdaja dovolitev s prizadetimi bani ban one banovine, na katere področju je daljši del proge.

(⁴) Delniškim družbam, družbam z omejeno zavezo in gospodarskim zadrugam, ki nameravajo izvrševati obrt iz § 60., odstavka (¹), daje ban dovolitev za opravljanje obratovanja obenem z dovolitvijo za osnovanje, če je za to pristojen. Isto velja tudi za družbe z omejeno zavezo, če je za njih osnavljanje predpisana dovolitev.

§ 103.

(¹) V pristojnost ministra za trgovino in industrijo spada izdajanje dovolitev za podjetja za redni prevoz potnikov in blaga z motornimi vozili, če prestopa proga meje ene ali več banovin, a se med pristojnimi bani ne doseže sporazum.

(²) Minister za trgovino in industrijo je pristojen, izdajati dovolitve za bančne in menjalske posle, ki jih opravljajo delniške družbe in družbe z omejeno zavezo, kakor tudi za opravljanje zavarovalnih poslov vseh vrst. Prav tako je pristojen, izdajati dovolitve za industrijske (tvorniške) obrte iz odstavka (¹) § 60.

(³) Minister za trgovino in industrijo je pristojen: izdajati v sporazumu z ministrom za notranje posle in ministrom za vojsko in mornarico dovolitve za tvorniško proizvodnjo orožja, streliva in raznesil, kolikor to ni izključna pravica države; izdajati v sporazumu z ministrom za finance dovolitve za obratovanje tvornic za destilacijo rudninskih olj; izdajati v sporazumu z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje dovolitve za proizvodnjo zdravil biološkega izvora ali v sporazumu z ministrom za poljedelstvo, če gre za proizvodnjo zdravil za živali.

(⁴) Če prosi za dovolitev obratovanja, omenjeno v prednjih odstavkih tega paragrafa, delniška družba ali gospodarska zadruga, izda to dovolitev minister za trgovino in industrijo istočasno z dovolitvijo za osnovanje družbe ali zadruga, če je po tem zakonu pristojen, izdajati take dovolitve, in če spada po veljavnih predpisih njih osnavljanje v njegovo pristojnost. Isto velja tudi za družbe z omejeno zavezo, če je za njih osnavljanje predpisana dovolitev.

(⁵) Za izselniške agencije izdaja dovolitev minister za socialno politiko in narodno zdravje po odredbah izselniškega zakona.

(⁶) Minister za finance je pristojen izdajati dovolitve za finančna pravna zastopanja in za carinske posrednike [§ 73., odstavka (¹) in (²)] in za obratovanje tvornic špirta, piva, droži, za proizvodnjo igralnih kart in domin.

(⁷) V primerih odstavkov (²), (³) in (⁶) se opravlja postopanje glede odobritve za postavitve delavnic in naprav (§§ 105. in 106., odnosno § 122., odstavek (¹), točka 4.) v pristojnosti bana na osnovi odločbe, izdane po pristojnem ministru in skladno z naredbami § 109.

§ 104.

Dovolitve za postavitve javnih skladišč (§ 60., odstavek (¹), točka 9.) se izdajajo po odredbah zakona o javnih skladiščih.

IV. poglavje.

Izdajanje posebnih odobritev za postavitve delavnic in naprav.

Prvi oddelek.

Oblastveno postopanje.

§ 105.

(¹) Delavnice in naprave [§ 4., odstavek (²)] podjetij, v katerih se uporabljajo posebna ognjišča, parni stroji, motorji, vodna ali druga naravna sila ali ki utegnejo biti za okolne prebivalce in javne ustanove ter delavce v njih nevarne ali neprilicne zaradi škodljivega vpliva na zdravje, zaradi ogražanja varnosti, neprijetnega duha, neobičajnega hrupa ali potresanja, se ne smejo postavljati brez posebne odobritve za postavitve delavnice ali naprave in njih tehnične uredbe.

(²) Take delavnice in naprave se smejo postavljati, ko se predhodno izvede postopanje pristojnega občega upravnega oblastva po § 106. ali po §§ 108. in nasl., da se odpravijo omenjeni škodljivi vplivi in nevarnosti. Postopanje po §§ 108. in nasl. se uporablja samo za podjetja (delavnice in naprave), ki so izrečno omenjena v § 107. Za vse ostale delavnice in naprave velja postopanje po § 106.

§ 106.

(¹) Delavnice in naprave obratov, ki niso naštetih v § 107., toda obstoje sicer nevarnosti, omenjene v § 105., se smejo postaviti, ko se obrne prosilec z vlogo za odobritev postavitve do pristojnega občega upravnega oblastva. Oblastvo preizkusi in ugotovi po službeni dolžnosti vse okoliščine, ki jih je pri tej postavitvi treba upoštevati in predpiše pogoje in morebitne utesnitve glede ureditve delavnic ali naprav in obratovanja. Pri tem je uvaževati zlasti ozire na zdravje in varnost oseb, ki so zaposlene v obratu, koristi javnega zdravja in javne varnosti, kakor tudi, da delavnice in naprave ne motijo cerkev, božjih hramov, molitnic, javnih učnih zavodov, bolnic in drugih javnih ustanov.

(²) Komisijski ogled na licu mesta opravi pristojno obče upravno oblastvo, če se to pokaže za potrebno. Ogled se ne vrši, če je iz predloženih spisov razvideti, da se sme postavitev delavnice ali naprave odobriti. Istotako se ne vrši komisijski ogled, če je razvideti iz predloženih spisov, da je treba prošnjo zavrniti.

(³) Rešitev po teh vlogah se mora izdati najkasneje v 30 dneh.

§ 107.

(¹) Naslednja podjetja, delavnice in naprave se ne smejo postavljati brez predhodne odobritve, ki se izda samo po posebnem postopanju, določenem v §§ 108. in nasl. tega zakona:

1. kamenolomi in opekarne, kolikor se ne smatrajo za postranska dela kmetijstva; apnenice in peči za žganje sadre (gipsa), kolikor se ne smatrajo za postranska dela kmetijstva in če se postavljajo zunaj kraja, kjer se pridobivajo sirovine;

2. klavnice in podjetja za proizvodnjo krvne beljakovine;

3. kopalnišča;

4. lojarnice;

5. mlinci na parni ali motorni pogon;

6. godilnice in sušilnice lana in konoplje;

7. peči za sežiganje saj;

8. podjetja za beljenje kosti;

9. podjetja za brzo beljenje;

10. podjetja za čiščenje perja, ščetin in konjske dlake;

11. podjetja za destilacijo rudninskih olj;

12. podjetja za drobljenje in mletje kosti;

13. podjetja za grajenje ladij;

14. podjetja za prepajanje lesa;

15. podjetja za izdelovanje koščerih gumbov;

16. podjetja za izdelovanje kemičnih proizvodov;

17. podjetja za izdelovanje parnih kotlov;

18. podjetja za izdelovanje strojev;

19. podjetja za izdelovanje zreal;

20. podjetja za izdelovanje parafina;

21. podjetja za izdelovanje mila;

22. podjetja za kuhanje krvnega luga;

23. podjetja za mletje zlatih in srebrnih odpadkov;

24. podjetja za smecjenje volne in bombaža, predilnice in barvarnice;

25. podjetja, naprave in instalacije vsake vrste za proizvodnjo električne energije in postavljanje vodov za električni tok visoke napetosti;

26. podjetja za predelovanje parafinskega skrilca in za proizvodnjo katrana iz parafinskega skrilavca,

27. podjetja za predelovanje destilatov katrana iz premoga;

28. podjetja za predelovanje živalske dlake;

29. podjetja za proizvodnjo in čiščenje črevnih strun;

30. podjetja za proizvodnjo cementa;

31. podjetja za proizvodnjo celulozida kakor tudi večja celulozidna skladišča;

32. podjetja za proizvodnjo celuloze in papirja;

33. podjetja za proizvodnjo raznesil in raznesilnih preparatov; tvarin za umetalni ogenj in drugega lahko upaljivega materiala in skladišča takega materiala;

34. podjetja za proizvodnjo terpentina;

35. podjetja za proizvodnjo (žganje) lončenega posodja;

36. podjetja za proizvodnjo in hranjenje svetilnega plina;

37. podjetja za proizvodnjo lesnega katrana, kolikor se postavljajo zunaj kraja, kjer se pridobivajo sirovine;

38. podjetja za proizvodnjo premogovega katrana, kolikor se postavljajo zunaj kraja, kjer se pridobivajo sirovine;

39. podjetja za pridobivanje koksa, kolikor se postavljajo zunaj kraja, kjer se pridobivajo sirovine;

40. podjetja za proizvodnjo strešne lepenke in strešne polsti (tlakovine);

41. podjetja za proizvodnjo kleja (mizarskega kleja);

42. podjetja za proizvodnjo piva (pivovarne);

43. podjetja za proizvodnjo hranil in ostalih živil;

44. podjetja za proizvodnjo in prirejevanje filmov v večji količini;

45. podjetja za proizvodnjo salmiaka;

46. podjetja za proizvodnjo solne kisline;

47. podjetja za proizvodnjo stekla;

48. podjetja za proizvodnjo žveplene kisline;

49. podjetja za proizvodnjo sveč;

50. podjetja za proizvodnjo solitrne kisline;

51. podjetja za proizvodnjo sladkorja, alkohola in stisnjenih droži;

52. podjetja za proizvodnjo škroba in škrobnega sira;

53. podjetja za proizvodnjo olja, pokosta in laka;
 54. podjetja za proizvodnjo umetnih gnojil, pudrete, gnojilne sečne soli in dr.;
 55. podjetja za praženje kosti in za proizvodnjo kostne moke;
 56. podjetja za varjenje katrana, asfalta in kolomaza;
 57. podjetja za prekuhavanje kosti;
 58. podjetja za sortiranje in čuvanje cunj;
 59. podjetja za sušenje hmelja z žveplom;
 60. podjetja za sušenje kosti;
 61. podjetja za strojenje usnja in razkladališča za sirove kože in kožuhovino;
 62. konjedernice;
 63. topilnice za kovine, podjetja za predelovanje kovin in plavži, kolikor se pravica, napravljati jih, ne pridobi po rudarskem zakonu;
 64. voščarnice (rokodelnice za voščeno platno).

(²) Minister za trgovino in industrijo sme uvrstiti, če to zahtevajo javne koristi, po zaslišanju zbornice z uredbo tudi druga podjetja, delavnice in naprave v ta spisek ali pa jih iz njega črtati.

(³) Minister za trgovino in industrijo sme v sporazumu z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje po zaslišanju zbornice predpisati posebne odredbe glede ureditve in obratovanja delavnic in naprav, naštetih v odstavku (¹). Veljavnost takih odredb se sme razširiti tudi na že obstoječe delavnice in naprave, če se dajo izvesti potrebne izpremembe brez bistvene utesnitve že pridobljenih pravic.

§ 108.

(¹) Vloga za odobritev in postavitve delavnic ali naprav podjetij, označenih v § 107., se mora vročiti, preden se prično postavljati, pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve stopnje, na čigar področju se namerava postaviti delavnica ali naprava.

(²) Vlogi za odobritev postavitve teh delavnic ali naprav morajo biti priloženi v štirih izvodih:

1. točni načrti, črteži, popisi delavnice in naprave in računi tehnične konstrukcije, tako da se iz njih točno razvidi način gradnje in ureditve zgradbe, ki naj služi za delavnico in napravo; točen sistem, podrobnejša razvrstitev in način instalacije vseh delavnic in strojev, naprav za varnost zaposlenih oseb in ostalih naprav, ki so morda še potrebne v javnem interesu;

2. položajni načrt s potrebnimi izpiski iz katastrskih map in zemljiških knjig, kjer pa teh ni, s točnim spiskom sosednjih lastnikov.

(³) Priloge vlogi, označene v točki 1. odstavka (²), mora podpisati prosilec in pa oni, ki je pooblaščen za izdelovanje projektov za gradbe ali delavnice in naprave.

§ 109.

(¹) Če je vloga nepopolna, mora pozvati pristojno obče upravno oblastvo prosilca po najkrajši poti, da jo dopolni z vsemi potrebnimi dokazi in prilogami. Vsekakor je oblastvo dolžno odrediti in objaviti čim prej, najkasneje pa v 30 dneh od dne izdaje predhodne pooblastitve ali dovolitve [§ 96., odstavek (³)] komisijsko razpravo in označiti kraj in čas (dan in uro), ko naj se vrši komisija. Pri obrlih, za katere se zahteva dovolitev bana ali ministra, je odrediti komisijsko razpravo v istem roku [§ 96., odstavek (¹)].

(²) Oklic (edikt) za razpravo mora obsežati najpotrebnejše podatke o prosilcu in popis podjetja, delavnice in naprave, ki se namerava postaviti, zakonske odredbe, po katerih je razpravo voditi, potrebna navodila interesantom, da smejo pregledati do dneva razprave načrte in črteže in da jim je na izvolji, vložiti svoje prigovore pri občem upravnem oblastvu ali pismeno do dne razprave ali ustno na samem razpravnem naroku. V oklicu je treba izrečno omeniti, da se bo naprava podjetja, kolikor ne bo javnih ovir, dovolila, če se pravočasno ne podajo prigovori.

(³) Ta oklic je treba razglasiti najmanj dvakrat in najkasneje 8 dni pred razpravo v listih, določenih za objavo take vrste na sedežu banovine, nabiti na desko za uradne objave pri pristojnem občem upravnem oblastvu prve stopnje in ga vročiti vsem znanim sosedom. Razen tega se sme nabiti oklic tudi na uradni deski občine onega kraja, v katerem se postavlja delavnica ali naprava. Oklic mora biti nabit na deski najmanj osem dni.

(⁴) Oklic se mora pravočasno vročiti: prosilcu, pristojnemu tehničnemu oddelku pri občem upravnem oblastvu prve stopnje, oblastvu za inspekcijo dela in občini, v kateri naj se podjetje napravi, vsem onim državnim in javnim ustanovam, ki utegnejo biti prizadete po nameravani napravi podjetja, kakor tudi vsem znanim sosednjim lastnikom in posestnikom nepremičnin po predloženem spisku (§ 108., odstavek (²), točka 2.). Tehničnemu oddelku in oblastvu za inspekcijo dela je treba obenem z oklicem vročiti po en izvod priloge prošnji, da jih oceni z gradbenega vidika ali s stališča zaščite delavcev. Svoje mnenje in predloge morajo podati pismeno do dne razprave ali ustno pri razpravi sami. Občina sme po uradni dolžnosti sodelovati pri razpravah po svojem odposlanecu.

§ 110.

(¹) Komisijo, ki ji je poverjeno, da opravi razpravo, vodi upravni uradnik občega upravnega oblastva prve stopnje. V to komisijo se po potrebi pozovejo tehnični in sanitetni referent pristojnega upravnega oblastva kakor tudi referent za inspekcijo dela in referent pristojne zbornice in eventualno drugi strokovnjaki po tem, kakršne vrste je delavnica ali naprava, ki naj se postavi.

(²) Če se pokaže potreba, sme odrediti ban v poedinih primerih za voditev te razprave uradnika banske uprave [§ 418., odstavek (³)].

§ 111.

(¹) Pri komisijski razpravi, ki je ustna, mora obče upravno oblastvo po uradni dolžnosti razpravljati prvenstveno o vseh vprašanih, ki so važna z vidika občin javnih koristi (javne varnosti, ljudskega zdravja, zaščite delavcev, ureditve mest in naselij in pod.) in o koristih državnih in drugih javnih ustanov. Oblastvo je dolžno skrbeti za to, da ne bi dim, plini, smrad, hrup, potresanje, voda, ki bi se odtekala, in kar je drugega temu podobnega in kar vse bi moglo prihajati od projektiranega podjetja (delavnice ali naprave), vplivali na sosednja zemljišča tako, da bi to presežalo po krajevnih razmerah običajno mero, in takò, da bi bistveno kratilo v kraju navadno rabo zemljišča; nadalje je oblastvo dolžno ugotoviti, ali so projektirane uredbe zgradb in strojev v skladu z zakoni in predpisi za zaščito zdravja in varnosti zaposlenega delavskega osebja in ugotoviti

morebitne nedostatke; zaslišati in oceniti vse prigovore prizadetih oseb in ustanov in skušati, kolikor ne gre za vprašanja, ki so občega interesa, da se sklene med udeleženci sporazum.

(²) Če se vprašanja zasebnopravnega značaja ne morejo urediti med udeleženci s sporazumom, jih je treba samo vpisati v zapisnik, ki se vodi o celotnem komisij-skem delu, udeležence pa upotiti z odločbo (§ 112.) na redno civilno sodišče. Pravico tožbe na civilno sodišče ima tudi stranka, ki na narok ni bila predpisno pozvana. Udeležence, ki je bil upoten na redno civilno sodišče, sme vložiti tožbo samo v 30 dneh od dne vročitve rešitve.

(³) Obče upravno oblastvo ne sme prepovedati postavitve delavnice ali naprav zaradi spornih zasebnopravnih vprašanj.

(⁴) Člani komisije morajo dati na zapisnik svoje mnenje, ali naj se odobri in ob katerih pogojih naj se odobri projektirana postavitve delavnice ali naprave. Če se ti predlogi in pogoji zaradi važnih tehničnih vzrokov ne bi mogli podati pri razpravi sami, sme določiti oblastvo rok največ treh dni, v katerem naj se pismeno predlože. Ti pismeni predlogi in pogoji se priobčijo prosilcu in udeležencem, ki so vložili prigovore, s pozivom, naj podajo v treh dneh morebitne svoje pripombe. Vse te izjave se prilože k zapisniku, predmet pa se izroči pristojnemu oblastvu v rešitev.

§ 112.

(¹) Odobritev (odločba) za gradnjo delavnice ali naprave se mora izdati najkasneje v 15 dneh od dne, ko se je končala komisijaska razprava. V odobritvi je treba odločiti o tem, ali se odobruje in ob katerih pogojih se odobruje projektirana gradnja delavnice ali naprave. Vsebovati mora gradbene pogoje, ostale komisijiske sklepe in pogoje in vse razloge, iz katerih se odobritev izdaje ali iz katerih se predpisujejo izvestne izpremembe in pogoji ali se zavračajo prigovori udeležencev.

(²) Odločba, s katero se prošnja zavrača, mora navajati razloge, zaradi katerih se odreka odobritev.

(³) Odločba se priobči pismeno prosilcu, tehničnemu oddelku in vsem prizadetim oblastvom kakor tudi onim udeležencem, ki so pri razpravi prigovarjali. — Oblastvo overovi in odobri vse izvode načrta in vrne en izvod prosilcu. Preostali izvod pridrži oblastvo za sebe in ga shrani v arhivu. Občina in nezadovoljni udeleženci imajo pravico pritožbe zoper odločbo na višje oblastvo. Preden se pritožba ne reši, se ne sme pričeti gradnja.

(⁴) Odobritev (odločba) prestane veljati, če se ne prične gradnja delavnice ali naprave v letu dni ali če se prekinejo dela pri gradnji za čas, daljši od dveh let. Ti roki se smejo iz tehtnih vzrokov podaljšati za največ leto dni.

(⁵) Če nastopi v osebi imetnika odobrene delavnice ali naprave izprememba, preidejo vse pravice in dolžnosti, ki so našteje v odobritvi (odloku), na novega imetnika.

§ 113.

(¹) Po dokončanih delih pri gradnji delavnice ali naprave mora imetnik obrta pristojnemu občemu upravnemu oblastvu javiti, da je gradnja dovršena po izdani odobritvi.

(²) V prijavi se morajo označiti tudi vse eventualne izpremembe, storjene med delom, in priložiti dotični izpremenjeni načrti.

(³) Po prejemu te prijave odredi pristojno oblastvo, naj se izvrši v 15 dneh nov komisijiski pregled postavljene delavnice ali naprave na licu mesta. Temu pregledu prisostvujejo strokovni predstavniki oblastev, ki so potrebni, in je sestaviti o delu komisije zapisnik. V zapisniku je treba ugotoviti, ali so izpolnjeni vsi prejšnji pogoji odobritve in ali se more uporabljati delavnica ali naprava za določeni namen.

(⁴) Na osnovi komisijiskega zapisnika izda oblastvo v 8 dneh odobritev za uporabo, kakor tudi končno pooblastitev ali dovolitev za obratovanje. Pooblastitev ali dovolitev nadomešča predhodno izdano pooblastitev ali dovolitev [§ 4., odstavek (⁶) in § 96., odstavek (⁵)].

(⁵) Redno delo v delavnici ali napravi se ne sme pričeti, preden ni izdana uporabna odobritev.

(⁶) Glede izdajanja uporabne odobritve se morajo uporabljati v ostalem ustrezne naredbe § 112.

§ 114.

Če je treba postopati tudi po gradbenem zakonu, po zakonu o vodah in po drugih zakonih, se mora opraviti to postopanje po možnosti obenem s postopanjem po §§ 108. in nasl. Samo izjemoma, če tehnično ne bi bilo mogoče teh postopanj spojiti, se smejo opraviti posebej.

§ 115.

(¹) Vsi stroški postopanja so v breme udeleženca, ki zahteva odobritev. Samo stroški, povzročeni s samovoljnimi prigovori udeležencev, gredo v breme drugega udeleženca, ki je podal te prigovore.

(²) Glede komisijiskih stroškov postopa pristojno obče upravno oblastvo po odredbah §§ 167 do 170. zakona o občem upravnem postopku in mora izdati prosilcu pismeno odločbo o plačilu stroškov za komisijisko postopanje. Ta odločba se sme izdati obenem z odobritvijo, odnosno z uporabno odobritvijo.

§ 116.

(¹) Uporabna odobritev se izdaja redoma na nedoločen čas, če pa je posebnih razlogov za to, se sme omejiti odobritev z rokom.

(²) Po preteku tega roka se sme veljavnost uporabne odobritve podaljšati za določen ali nedoločen čas, če to ne nasprotuje javnim koristim.

(³) Ko preteče določeni ali podaljšani čas odobritve, se sme delavnica ali naprava brez kake odškodnine ob stroških in nevarnostih imetnika podjetja odstraniti.

§ 117.

(¹) Uporabna odobritev prestane veljati, če se ne prične delo v odobreni delavnici ali napravi v enem letu ali če se delo v njih prekine za čas, daljši od dveh let.

(²) Na prošnjo imetnika podjetja, delavnice ali naprave se smejo prednji roki, če je važnih vzrokov, podaljšati po pristojnem občem upravnem oblastvu.

§ 118.

(¹) Vsako bistveno izpremembo ali razširitev delavnice ali naprave glede kraja, konstrukcije, obsega ali razporeda, kakor tudi vsako bistveno izpremembo v proizvodjanju, je imetnik podjetja dolžan prijaviti pristojnemu občemu upravnemu oblastvu, preden izvede te izpremembe. Oblastvo opusti odreditev ponovnega

postopanja po §§ 108. in nasl., če gre za manjše izpremembe in če oblastvo spozna, da škodljivega vplivanja in nevarnosti, omenjenih v § 105., ni in da so javne koristi s prej izdanimi ukrepi zadostno zavarovane.

(²) Če nastopi izprememba v osebi imetnika podjetja, ni treba izdajati nove odobritve v smislu §§ 112. in 113.

§ 119.

(¹) Proti delavnicam ali napravam, ki so se postavile na osnovi predpisno opravljenega postopanja in izdane odobritve, nobeden izmed okolnih prebivalcev nima več pravice zahtevati, naj se delo prepove.

(²) Če se pozneje pokaže, da povzročita delavnica ali naprava, postavljena na osnovi polnoveljavno izdane odobritve, nepričakovano škodo ali če nastanejo zaradi obratovanja po odobritvi nevarnosti in neprimernosti za okolne prebivalce ali če zaradi neobičajnega hrupa ali potresanja motijo cerkev, božje hrame, molitnice, javne učne zavode, bolnice in druge javne ustanove ali če nastane zaradi njene lege v zelo obljudenih ulicah ali krajih nevarnost, da se lahko povzroči požar, sme pristojno občinsko upravno oblastvo, da se odpravijo nevarnosti in škode, takoj delavnici ali napravi po izvedeni razpravi v smislu §§ 108. in nasl., predpisati posebne ukrepe in omejitve pri delu ali potrebne izpremembe in predelave na zgradbi.

(³) Na isti način sme postopati občina upravno oblastvo tudi z delavnicami ali napravami, ki niso zavezane odobritvi po §§ 108. in nasl., pa povzročajo popisane škodljive vplive in nevarnosti.

§ 120.

(¹) Če se škodljivi vplivi in nevarnosti, omenjene v § 119., odstavku (²), ne morejo z označenimi ukrepi odpraviti, se sme delavnica ali naprava proti popolni odškodnini razlastiti ali delo ustaviti (§ 124.).

(²) Potreba, odobriti razlastitev ali ustavit delo v podjetju, in obseg takega ukrepa se ocenja samo z vidika občin javnih koristi, nikdar pa ne z vidika zasebnih koristi.

(³) Razlastitev ali ustavit delo se izvrši po zakonu o razlastitvi. Po omenjenem zakonu se določa tudi odškodnina za razlastitev.

Drugi oddelek.

Pristojnost oblastev.

§ 121.

Za opravljanje in izvajanje postopanja za izdajanje odobritve za postavitev delavnic in naprav po § 106. in po §§ 108. in nasl. so pristojna občina upravna oblastva prve stopnje in mestna načelstva s pravicami občega upravnega oblastva prve stopnje, razen primerov, ki so pridržani po §§ 122., 123. in 124. tega zakona pristojnosti bana ali ministra za trgovino in industrijo.

§ 122.

(¹) Ban je pristojen, opravljati vse posle za izdajanje odobritev in uporabnih odobrili tehle podjetij, delavnice in naprav:

1. postavitev električnih podjetij in instalacij vsake vrste za proizvodnjo električne energije in vodov za električni tok visoke napetosti;

2. postavljanje kinematografov;

3. postavljanje delavnic ali naprav, v katerih se izdelujejo, predelujejo, izvajajo in prirejajo filmi in celuloj;

4. postavljanje industrijskih (tovarniških) podjetij, omenjenih v odstavkih (²) in (³) § 60. in v odstavkih (²), (³) in (⁴) §§ 102. in 103.

(²) V pristojnost bana spada opravljanje tega postopka tudi, če prestopa podjetje, delavnica ali naprava iz § 107. meje enega občega upravnega oblastva prve stopnje v isti banovini.

§ 123.

Če prestopa eno podjetje, delavnica ali naprava iz § 107. meje ene banovine, spada izdajanje odobritve v pristojnost ministra za trgovino in industrijo.

§ 124.

(¹) V pristojnost ministra za trgovino in industrijo spada izdajanje odobritve za razlastitev podjetja po § 120. Razlastitev se sme odobriti v mestih na podstavi sklepa občinskega odbora, v vaških občinah po predlogu občinskega odbora, ki ga mora odobriti pristojno nadzorstveno občina upravno oblastvo.

(²) Sklep o razlastitvi se mora, preden se predloži ministru za trgovino in industrijo, vročiti pisмено imetniku podjetja, ki mu gre zoper to v 15 dneh pravica pritožbe. Pritožba se izroči obenem s sklepi v 15 dneh ministru za trgovino in industrijo.

V. poglavje.

Izvrševanje obrtov.

Prvi oddelek.

Obrti s stalnimi poslovališči (lokalii).

§ 125.

(¹) Obrti se izvršujejo redoma v stalnem poslovališču (lokalu, poslovalnici, delavnici in pod.).

(²) Če se izvršujejo obrti na krajih, ki nimajo stalnega značaja po odstavku (¹) in ne spadajo pod naredbi VII. poglavja tega dela zakona, temveč se vodijo v barakah in podobnih enostavnih prodajališčih, postavljenih po ulicah, cestah ali trgih ali na privatnih posestvih, dá pristojna občina odobritev za uporabo takega kraja. Pristojna občina sme izdati poseben pravilnik za postavljanje, ureditev in delo na takih krajih. Pravilnik odobri po zaslišanju zbornice pristojno občine upravno oblastvo prve stopnje, pri občinah s pravicami občega upravnega oblastva prve stopnje pa ban.

(³) Pri opravljanju del, ki se po svojem značaju ne morejo opravljati na stalnem kraju (nosaki, izvoški, taksiji itd.), se smatra za stalno poslovališče obrta delovni kraj, ki ga imetnik obrta za to določi, ali če tega ni, stanovanje imetnika obrta.

§ 126.

(¹) Noben obrt se ne sme voditi v lokalii ali na kraju, kjer ni potrebnih higienskih pogojev in ki ne ustrezajo veljavnim gradbenim predpisom. Vsak imetnik obrta je dolžan nabaviti in vzdrževati ob svojih

stroških one naprave, ki so potrebne, da se zagotovi življenje in zdravje zaposlenega pomožnega osebja.

(²) Obrti, v katerih se proizvajajo ali prodajajo predmeti, namenjeni za ljudsko hrano, se smejo opravljati samo v lokalih, v katerih je moči vzdrževati čistočo in izpolnjevati druge predpisane higienske pogoje.

(³) Obča upravna oblastva prve stopnje smejo na predlog pristojnih občin prepovedati v izvestnih ulicah imeti lokale za obratovanje pogrebnih podjetij in prodajo pogrebnih predmetov.

(⁴) Podrobnejše odredbe o ureditvi in higieni lokalov, delavnic in pod. se izdajajo po zaslišanju zbornic z uredbo ministra za trgovino in industrijo v sporazumu z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje.

§ 127.

(¹) Obče upravno oblastvo prve stopnje mora občasno pregledovati obrtne lokale in delavnice, ali se izpolnjujejo odredbe iz § 126. To pregledovanje ne sme biti ob stroških stranke.

(²) Vsa podjetja, ki proizvajajo ali prodajajo sanitetni material katerekoli vrste, so zavezana kontroli po organih sanitetnih oblastev. Prav tako je zavezano tej kontroli tudi obratovanje pogrebnih podjetij. Pristojno sanitetno oblastvo sme v tem pogledu izdajati posebne predpise.

(³) Lokali obrtov, omenjenih v odstavku (²) § 126., se morajo pregledati komisijski od primera do primera, vpričo predstavnikov sanitetnega oblastva, po potrebi tudi vpričo drugih uradnih strokovnjakov.

(⁴) Na osnovi pregleda odredi oblastvo, naj se v določenem roku odpravijo nedostatki, opaženi pri omenjenih podjetjih. Če ne more imetnik obrta odpraviti opaženih hudih nedostatkov v določenem roku ali če se ugotove pri treh zaporednih pregledih lokala isti nedostatki, mu sme pristojno obče upravno oblastvo prve stopnje prepovedati nadaljnje izvrševanje obrta v tem lokalu.

§ 128.

(¹) Lokal, v katerem se izvršuje obrt, mora biti vidno in razločno označen z napisom na vnanji strani glavnega vhoda. Ta napis mora biti sestavljen v državnem jeziku, mora navajati popolno rodbinsko in rojstno ime imetnika obrta in ne sme biti po velikosti črk označen tako, da bi mogle nastati zmete. Napis mora biti v skladu z izdano pooblastitvijo ali dovolitvijo. Obrti, ki so zavezani protokolaciji firme pri sodišču, morajo dejati firmo v napis. Če v trgovski firmi ni imena imetnika obrta, se mora postaviti v napis poleg firme tudi njegovo rojstno in rodbinsko ime. Družbene označbe ne sme rabiti nihče, če dejanski ni družbe ali kolikor to ni dovoljeno z zakonskim predpisom. V napis se smejo poleg označenih podatkov postaviti tudi druge neosebne označbe ali pristavki. Napisi gostilniških obrtov iz točk 1., 2. in 5., odstavka (¹) § 76. se smejo označiti samo z nazivom dotične vrste obrata. Naziv: »rokodelske zadruge« smejo imeti samo one zadruge, katerih člani so izključno kvalificirani mojstri.

(²) Če se nadaljuje obrt na podstavi odredb § 14. tega zakona v korist vdove ali maloletnih otrok, se sme voditi obrt med nadaljevanjem pod napisom (firmo) bivšega imetnika obrta s pristavkom ali brez pristavka, ki označa, da se obrt nadaljuje. Isto velja tudi, če se nadaljuje obrt po § 16.

(³) Obrti, ki niso zavezani protokoliranju firme po trgovinskem zakonu, a se izvršujejo po več osebah skupaj, morajo postaviti v napis rodbinsko in rojstno ime najmanj dveh teh oseb.

(⁴) Podružnice (filialke) morajo imeti napis kakor lokal glavnega obrta z označbo, da gre za podružnico (filialko).

(⁵) V istem kraju se ne smeta jemati v napis dve enaki označbi ali dva enaka naziva za obrte iste ali podobne vrste.

(⁶) Če spozna obče upravno oblastvo prve stopnje na pritožbo interesentov, da napis ni v skladu s temi odredbami ali da nasprotuje značaju obrta ali da imata dva obrtna lokala isto označbo, odredi po zaslišanju zbornice, da je izvršiti potrebne izpremembe v označenem smislu.

(⁷) Minister za trgovino in industrijo sme v sporazumu z ministrom pravde zaradi zaščite pravice, izvrševati obrt, ali zaradi zaščite potrošnikov predpisati s pravilnikom posebne odredbe glede tega, kako naj se sestavljajo napisi vseh ali posebnih vrst obrtov.

§ 129.

Noben imetnik obrta nima pravice, zaradi reklame v napisu svojega lokala, v katerem izvršuje obrt, v okrožnicah, pečatih, objavah, cenovnikih protipravno rabiti ime, firmo ali drugo označbo drugega domačega podjetja ali neresnično označiti te podatke. To ni dopustno niti tedaj, če se pri tem kaj izpusti, doda ali izpremeni, ako se ne more ta razlika opaziti ob navadni pazljivosti, tako da utegne zavesti v zmeto.

§ 130.

(¹) Dolžnost, protokolirati firmo pri sodišču, je urejena po trgovinskem zakonu in se s tem zakonom v ničemer ne izpreminja.

(²) S protokolacijo firme pri sodišču se še ne pridobi pravica, izvrševati obrt. Osebe, ki so po trgovinskem zakonu zavezane, dati protokolirati svojo firmo, so dolžne zaradi izvrševanja obrta izpolniti vse, kar ta zakon odreja.

§ 131.

(¹) Če premesti imetnik obrta iz § 3., odstavka (¹), točke 1., na področju istega občega upravnega oblastva prve stopnje lokal svojega obrta, mora prijaviti premešitev lokala svojega obrta temu oblastvu v predpisanem roku (§ 100.).

(²) Za premešitev takih obrtov na področje drugega občega upravnega oblastva prve stopnje je potrebna pooblastitev za novo osnovanje obrta.

(³) Če se premesti lokal obrta iz § 60., odstavka (¹), na področju iste občine, je vselej potrebna predhodna odobritev po pristojnem občem upravnem oblastvu prve stopnje. Pri obrtih, naštetih v § 60., odstavku (¹), pod točkami 10., 11., 20., 22., 27., 29., 31. in 35., se odobri premešitev lokala, ko se predhodno zaslži občina in dotična prisilna združba. Če se premeščajo obrti iz § 60., odstavka (¹), na področje druge občine ali izven področja občega upravnega oblastva prve stopnje, je potrebna nova dovolitev.

(⁴) Ob premeščanju obrtov s področja enega občega upravnega oblastva prve stopnje na področje drugega, se mora vročiti pristojnemu oblastvu prepis prejšnjega pooblastila ali dovolila.

(¹) Če se premesti obrt na področje drugega občega upravnega oblastva prve stopnje, je imetnik obrta dolžan o tem obvestiti občega upravnega oblastva prve stopnje, na čigar področju je dotlej bil glavni obrat (stajališče).

§ 132.

(¹) Imetnik obrta po § 3., odstavku (¹), točki 1. tega zakona sme imeti na osnovi pridobljene pooblastitve na področju iste občine več pomožnih lokalov (prodajalnic, poslovalnic, pisarn, delavnic), toda dolžan je prijaviti vsak nov pomožni lokal v osmih dneh od otvoritve pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve stopnje.

(²) Istotako sme imeti imetnik obrta iz § 3., odstavka (¹), točke 1. tega zakona na osnovi svoje pooblastitve tudi zunaj občine, v kateri je sedež glavnega obrata, na področju istega občega upravnega oblastva prve stopnje več pomožnih lokalov (prodajalnic, poslovalnic, pisarn in delavnic) istega obrta. Vsak tak pomožni lokal (prodajalnica, poslovalnica, pisarna in delavnica) se mora prijaviti pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve stopnje v predpisanem roku (§ 100.). Če se osnavlja pomožni lokal (prodajalnica, poslovalnica, pisarna, ali delavnica) istega obrta zunaj področja občega upravnega oblastva prve stopnje, na katerem je sedež glavnega obrata, je potrebna nova pooblastitev po pristojnem občem upravnem oblastvu.

(³) Imetnik obrta iz § 60., odstavka (¹) tega zakona sme imeti na področju občine, v kateri je sedež glavnega obrta, več pomožnih lokalov (prodajalnic, poslovalnic, pisarn in delavnic) istega obrta, toda za vsakega je potrebna odobritev pristojnega občega upravnega oblastva. Glede roka za izdajanje te odobritve veljajo ustrezne odredbe § 96. tega zakona. Za osnavljanje pomožnih lokalov (prodajalnic, poslovalnic, pisarn in delavnic) istega obrta iz § 60., odstavka (¹), zunaj občine, toda na področju istega občega upravnega oblastva, v katerem je sedež glavnega obrata, je potrebna nova dovolitev. Če osnavljajo industrijska (tvorniška) podjetja iz § 60., odstavkov (²) in (⁴), prodajalnice, poslovalnice in pisarne, so dolžna zaprositi za to vrsto obratov pooblastitve po § 3., odstavku (¹), točki 1., in zanje ni treba dovolitve, razen če gre za osnavljanje prodajalnice, poslovalnice in pisarne iz odstavka (¹) § 60.

(⁴) Če leže pomožni lokali (prodajalnice, poslovne pisarne in delavnice) zunaj občine, v kateri je sedež glavnega obrata, pa jih imetnik obrta zaradi oddaljenosti ali kakovosti dela ne more sam voditi, mora postaviti zanje poslovodje. Imetnik obrta ali poslovodja sme voditi tudi več pomožnih lokalov (prodajalnic, poslovalnic, pisarn in delavnic) v isti občini. Za rokodelske obrte veljajo v takih primerih odredbe § 18. Če osnuje rokodellec za prodajo svojih izdelkov zunaj področja občine glavnega obrta prodajalnico, ni treba poslovodji dokazati strokovne izobrazbe za glavni obrt, temveč mora samo izpolnjevati pogoje za voditev trgovskega obrta. Obenem s prijavo o osnovanju pomožnega lokala je imetnik obrta dolžan, predložiti tudi vse dokaze glede poslovodje.

(⁵) Odredbe odstavka (²) § 131. tega zakona veljajo ustrezno tudi za te primere.

(⁶) Za osnavljanje pomožnih delavnic in naprav obstoječih podjetij iz § 105. ali § 107. tega zakona veljajo odredbe § 106. ali §§ 108. in nasl. tega zakona.

(⁷) Odredbe tega paragrafa se ne raztezajo na lokale, ki ne služijo za izvrševanje obrta, temveč samo za

hranitev blaga kot hranišča, magazini, razkladališča in skladišča. Njih osnavljanje se mora prijaviti pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve stopnje v vednost.

§ 133.

(¹) Za osnavljanje in premeščanje podružnic veljajo ustrezne odredbe §§ 131. in 132. tega zakona.

(²) Za voditev podružnice je potrebno, da postavi imetnik obrta v smislu zakona poslovodjo, če je ne vodi sam. Pri podružnicah javnih trgovskih in komanditnih družb sme biti poslovodja eden izmed družbenikov, ki je po trgovinskem zakonu upravičen, voditi in zastopati družbo.

§ 134.

(¹) Če je to ob značaju izvestnega dela mogoče, se smejo izvrševati obrti na osnovi pooblastitve ali dovolitve tudi po avtomatih.

(²) Avtomati, po katerih se izvršuje obrt, za katerega je potrebna dovolitev, se smejo postavljati samo ob predhodni dovolitvi pristojnega občega upravnega oblastva. Postavitev avtomata pri ostalih obrtjih se mora po zakonu predhodno prijaviti pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve stopnje zaradi izdaje pooblastitve. Prijava mora obsežati ime in sedež podjetja ali stanovanje onega, ki postavlja avtomat, kakor tudi označbo vrste avtomata in kraja, kjer naj se postavi. Če naj se postavi avtomat po ulicah ali drugih javnih krajih, se mora priložiti prijavi tudi odobritev občine.

(³) Za postavljanje ali ustanavljanje avtomata v podjetjih iz §§ 105. ali 107. zakona, veljajo odredbe § 106., odnosno §§ 108. in nasl.

(⁴) Istotako je treba prijaviti občemu upravnemu oblastvu tudi prestanek obratovanja avtomatov ali njihov premestitev na drugi kraj.

Drugi oddelek.

Obseg pravice, izvrševati obrt, in način izvrševanja te pravice.

§ 135.

(¹) Imetnik obrta ne sme izvrševati svojega obrta po zakupniku ali podzakupniku. Ta prepoved se ne nanaša na pravico, dajati poslovne prostore in poslovno opravilo v zakup.

(²) Kljub odredbam odstavka (¹) sme pristojno sodišče na osnovi § 296. zakona o izvršbi in zavarovanju (izvršilnega postopnika) odrediti za obrt prisilno upravo ali ga dati v zakup. Oseba, ki upravlja obrt ali ga ima v zakupu, mora izpolnjevati pogoje § 17., odstavka (¹) tega zakona.

§ 136.

(¹) Imetnik obrta ima pravico, opravljati one posle, za katere je dobil po pristojnem občem upravnem oblastvu pooblastitev ali dovolitev. Če glede obsega pravice ni zakonskih odredb, je upoštevati obstoječi običaj.

(²) V sporih o obsegu pravice, izvrševati obrt, odloča ban po zaslišanju zbornice.

§ 137.

(¹) Imetnik produktivnih obrtov nima pravice, opravljati posle drugih obrtov, razen če so ti posli posranski in če so neobčujna dopolnitev njegovega obra-

tovanja in potrebni za popolno izdelavo njegovih izdelkov. Imetniki produktivnih obrtov smejo prodajati blago, ki so ga izdelali. Rokodelci smejo prodajati v manjšem obsegu blago, ki ga sami ne izdelujejo, če spada to blago v njih stroko in je postranskega pomena.

(*) Imetnik obrta ima pravico, izdelovati omote in zaboje za vkladanje izdelkov (blaga), katero delo je potrebno po trgovinskem običaju za odpravljanje in prodajanje teh proizvodov. Naprave, stroje in druga pomožna sredstva, ki so nevarna življenju in zdravju ali tuji imovini, sme imeti imetnik obrta samo s pomočjo oseb, ki imajo za taka dela strokovno izobrazbo.

(*) Trgovec sme proizvajati omote in zaboje za vkladanje samo za potrebe svojega obrta.

§ 138.

(*) Imetnik obrta sme v vsej državi neovirano kupovati in nabavljati blago, ki mu je potrebno za izvrševanje njegovega obrta. Sme dajati izven občine svojega poslovnega sedeža blago, s katerim obratuje, v komisijo drugim imetnikom obrta, ki smejo po tem zakonu imeti tako blago; sme sprejemati in izvrševati naročila in povsod v državi opravljati dela, ki so pri njem naročena.

(*) Če je po pogodbah, sklenjenih s tujimi državami, priznana obojestransko podanikom vzajemna pravica, smejo inozemski imetniki obrtov opravljati v državi naročena dela, razen del, za katere se zahteva dovolitev [§ 60., odstavek (*).]

§ 139.

Če se vodi več različnih obrtov v različnih občinah, je imetnik obrtov dolžan, postaviti za njih voditev poslovodje, ki izpolnjujejo zakonske pogoje za te obrte, razen za one, katere more po značaju dela in glede na bližino kraja sam voditi. Javna trgovska družba in komanditna družba (§ 10.) ni dolžna postaviti poslovodje, če vodi posle eden izmed družbenikov, ki je po trgovinskem zakonu upravičen, voditi in zastopati družbo.

§ 140.

(*) Kdor želi opravljati trgovinski obrt, je dolžan v svoji vlogi na oblastvo označiti stroko, v kateri želi obratovati. Pooblastitev ali dovolitev mu daje pravico, obratovati samo v dotični stroki. Minister za trgovino in industrijo sme sestaviti spisek trgovinskih strok po zaslišanju zbornic. O tem, s katerimi predmeti (blagom) smejo trgovci poedinih strok tržiti, so odločilni trgovinski običaji. Če nastane dvom, odloči po zaslišanju zbornice obče upravno oblastvo prve stopnje.

(*) Če se želi baviti trgovec s posli drugih trgovinskih strok, za katere ni dobil pooblastitve ali dovolitve, je dolžan podati prijavo za razširitev ali prestop v dotično stroko, da se mu izda nanovo ali se dopolni pooblastitev ali dovolitev.

(*) Če se prijavi izvrševanje trgovinskega obrta velikega obsega brez podrobnejše označbe vrste blaga ali stroke, se sme tržiti z vsemi predmeti prostega prometa, razen s predmeti, za katere je potrebna dovolitev.

§ 141.

(*) Imetnik trgovinskega obrta sme sam izdelovati obrtoma blago, s katerim trži, samó, če ima pravico, opravljati dotične rokodelske obrte. Imetnik trgovinskega obrta, ki nima pravice izvrševati rokodelskih obrtov,

sme opravljati na blagu, ki ga prodaja, male izpremembe, da priliči blago kupčevim potrebam.

(*) Če imetnik trgovinskega obrta nima pravice izvrševati dotičnega rokodelskega obrta, mora dajati blago, ki se je pri njem kupilo, v predelavo ali popravilo rokodelcem, v katerih stroko dotično delo spada.

(*) Trgovci s fotografskimi predmeti so upravičeni prevzemati za imetnike fotografskih obrtov od amaterjev naročila za izdelovanje fotografij.

(*) Minister za trgovino in industrijo sme po zaslišanju zbornic s pravilnikom predpisati, da smejo trgovci z izvestnimi tvorničskimi proizvodi po obstoječih običajih izvrševati po svojih strokovnih delavcih instalacije prodanih aparatov ali strojev in začasno opravljati popravila teh predmetov, če so jih oni prodali in če so prevzeli zanje jamstvo za izvesten čas.

§ 142.

Imetniki rokodelskih obrtov imajo pravico, da opravljajo na svojem poslovnem sedežu in zunaj njega kjerkoli v državi dela, za katera so pooblaščen, in da brez utesnitve ponujajo in izvajajo svoja dela, če so ta dela naročena in če naj se po značaju dela ali po volji naročilcev opravljajo samo na določenem kraju.

§ 143.

(*) Imetniki obrtov imajo pravico z obiski zunaj kraja stalnega poslovnega sedeža sami ali po osebah, ki so v njih službi (trgovinskih potnikih), iskati naročil pri trgovcih, tvorničarjih in rokodelcih, ki s ponujanim blagom v svojem podjetju obratujejo. Za to delo morajo imeti uradno izkaznico. Pri opravljanju tega posla smejo imeti s seboj samo vzorce, nikakor pa ne blaga za prodajo.

(*) Imetniki obrtov smejo sami ali po svojih trgovinskih potnikih na stalnem poslovnem sedežu ali zunaj njega iskati naročil za kolonialno in špicerijsko blago, za kemijske in rudninske izdelke kakor tudi za manufakturno, konfekcijsko in galanterijsko blago in perilo samó pri podjetjih, ki obratujejo s tem blagom. Pri drugih osebah smejo iskati za tako blago naročil sami ali po svojih trgovinskih potnikih samo na poziv.

(*) Za blago, ki ni navedeno v odstavku (*), smejo imetniki obrtov v kraju svojega poslovnega sedeža sami ali po trgovinskih potnikih iskati naročil brez utesnitve; zunaj poslovnega sedeža obrta smejo iskati naročil samo pri podjetjih, ki obratujejo s tem blagom, pri ostalih osebah, ki s tem blagom ne obratujejo, pa samo na poziv.

(*) Trgovinski potniki ne smejo ob tem potovanju po svojih poslih sprejemati niti oglašati, da sprejemajo naročila v kraju stanovanja, niti v svojem stanovanju prevzemati naročil niti razkazovati svojih vzorcev.

(*) Minister za trgovino in industrijo sme po zaslišanju zbornic za poedine vrste obrtov in blaga in poedina področja dovoliti z uredbo izjeme od prepovedi, omenjene v prednjih odstavkih, in sme odrediti, da se smejo iskati naročila tudi brez poziva.

(*) Prepovedano je prirejati poedine razstave blaga ali vzorcev poedinih imetnikov obrta zunaj njih lokalov. Obče upravno oblastvo sme izjemoma dovoliti prirejanje takih razstav na svojem področju domačim proizvodnikom za lastne proizvode; toda ti ne smejo na raz-

stavi blaga prodajati. Ne spada pa pod to prepoved, imeti izložbe zunaj lokala.

§ 144.

(¹) Inozemska podjetja in njih trgovinski potniki smejo iskati v državi naročil samo, če spravijo svoje delo v sklad z odredbami trgovinske pogodbe z državo, v kateri je sedež njih obrta. Ti potniki ne smejo iskati naročil za dela, ki bi jih njih podjetja opravljala v državi.

(²) Prepovedano je prirejati posebne razstave inozemskih podjetij in njih potnikov.

§ 145.

Opravila trgovinskih potnikov, sklenjena z osebam, pri katerih po zakonu ni dovoljeno iskati naročil, so nična.

§ 146.

Domači proizvozniki ur, zlatnine in srebrnine in stvari iz platine, trgovci na veliko s temi predmeti, nadalje trgovci z dragimi kameni in osebe, ki so v njih službi, smejo na svojih potovanjih nositi s seboj ne samo vzorce, temveč tudi blago za prodajo, če je izključeno, da bi se to blago moglo prodajati po vzoru; toda prodajati smejo blago samo in izključno pooblaščenim trgovcem s temi predmeti.

§ 147.

(¹) Minister za trgovino in industrijo predpiše po zaslišanju zbornice odredbe o izkaznicah za trgovinske potnike. Izkaznice izdajajo zbornice na osnovi prošnje, ki jo vloži imetnik obrta. Če dela trgovinski potnik za več imetnikov obrtov, mora imeti izkaznico od vsakega poedinega imetnika obrta. Izkaznice se izdajajo z veljavnostjo za leto dni.

(²) Izkaznice se morajo izdati v 8 dneh po predaji prošnje, odreči se pa smejo samo iz teh-le vzrokov:

1. če imetnik obrta, ki prosi za potnika izkaznice, obrta ni upravičen izvrševati;
2. če oseba ni polnoletna;
3. če je oseba obsojena s sodno razsodbo na izgubo častnih pravic zaradi zločina ali prestopka iz koristoljubja ali zoper javno moralo in še ni dosegla povračila pravic ali rehabilitacije ali če je obsojena z razsodbo občega upravnega oblastva po § 399., točki 13. tega zakona, in se je iz tehničnih vzrokov bati, da stori ob nadaljevanju poklica vnovič spredaj omenjeno prepovedano dejanje, ali če je zoper osebo odrejena očuvalna odredba, spojena s kaznijo na prostosti ali zaščitni nadzor ali prepoved izvrševanja poklica, kolikor ti ukrepi še trajajo.

§ 148.

(¹) Osebe, ki niso v službi kakega službodajalca (trgovinski agenti), se smatrajo za samostojne imetnike obrta in morajo prijaviti svoj obrt pristojnemu občemu upravnemu oblastvu. Upravičeni so delati samo v stroki, ki so jo prijavili, in veljajo za njih delo ustrezne odredbe §§ 143., 145., 146. in 147.

(²) Trgovinski agenti ne smejo nositi s seboj blaga za prodajo niti blaga ali vzorcev za svoj račun prodajati.

(³) Trgovinski agenti ne smejo imeti svojih razkladalšč ali skladišč, niti jih imeti pri drugih obratih.

§ 149.

S prodajo blaga po ulicah in hodeči od kraja do kraja in od hiše do hiše se smejo baviti samo osebe, ki imajo dovolitev po § 176. tega zakona.

§ 150.

(¹) Za prodajo živil in predmetov, neobhodno potrebnih za življenje, na drobno v prodajalnicah dotičnih obrtov kakor tudi za potrošek takih predmetov v gostilniških obrtih se smejo predpisati maksimalni cenovniki. Za gostilniške obrte (§ 60., odstavek (¹), točka 22.) v kopališčih, zdraviliščih, klimatskih in turističnih krajih, nadalje za obrte, ki ponujajo prevozila in usluge (§ 60., odstavek (¹), točka 26.), za obrte prevoza potnikov in blaga z motornimi vozili (§ 60., odstavek (¹), točka 25.) in za dimnikarske obrte (§ 60., odstavek (¹), točka 33.) se obvezno predpišejo maksimalni cenovniki (tarife). Maksimalni cenovniki se smejo predpisati tudi za oddajanje sob v gostilniških obrtih.

(²) Maksimalne cenovnike (tarife) predpisuje prvostopno občje upravno oblastvo po zaslišanju občine, prisilne združbe in zbornice, razen za obrt prevoza potnikov in blaga z motornimi vozili in za dimnikarje, za katere predpisuje cenovnike ban. Cenovniki veljajo do preklica.

(³) Prodajalci na drobno predmetov, neobhodno potrebnih za življenje, kakor tudi imetniki gostilniških obrtov so dolžni izvešati cene tako, da jih kupec ali gost lahko vidi.

§ 151.

(¹) Minister za trgovino in industrijo se pooblašča, da sme z uredbo po zaslišanju zbornice predpisati:

1. da se sme neko blago vobče ali samo v trgovini obrtoma na drobno prodajati ali ponujati v državi kakor ob izvozu v inozemstvo samo v edinicah, predpisanih po številu ali teži, ali samo, če je opremljeno blago ali opremljena njegova oprema (ovoj, posoda) z oznako po številu, meri, teži ali izvoru ali če je opremljeno s posebnim ovojem;

2. da je izvestno blago opremiti, preden se da v promet, v državi kakor ob izvozu v inozemstvo po predhodni preiskavi ali po dovršeni kemijski analizi s posebnim znakom ali puncem zaradi kontrole in jamstva;

3. da se mora opremiti izvestno blago ali pa njegova oprema z označbo imena, firme in prebivališča proizvoznika ali prodajalca;

4. način, kako je nameščati označbe, in njih vsebino ter čas, ko je treba jih namestiti.

(²) Ob prodajah v posebnih količinah ali z označbo teže ali mere za proizvode, ki izgubljajo po svojem značaju kaj teže ali mere, se predpišejo z uredbo meje, do katerih se sme tak primanjkljaj dovoliti.

Tretji oddelek.

Odpiranje in zapiranje lokalov.

§ 152.

(¹) V času od 20. ure do 5. ure morajo biti ob delavnih zaprti vsi lokali, prodajalnice, poslovalnice, pisarne, delavnice in skladišča vsakega obrta. Za industrijska (tovarniška) podjetja, v katerih je delo po značaju

posla neprekinjeno ali pri katerih značaj posla ne dovoljuje prekinitve ali odložitve dela, ne veljajo utesnitve glede odpiranja in zapiranja. Ban sme po krajevnih razmerah odrediti, da smejo biti poedine vrste rokodelskih obratov po vaseh in drugih krajih kmečkega značaja ob delavnikih dalje časa, pa tudi neomejeno odprte.

(²) Minister za trgovino in industrijo predpiše glede na potrebe prebivalstva, gospodarsko delo in javni promet v sporazumu z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje po zaslišanju prizadetih zbornic in delavskih zbornic z uredbo podrobnejše odredbe o času odpiranja in zapiranja za poedine vrste obrtov.

(³) V uredbi se smejo ustanoviti izjeme: kateri lokali, prodajalnice, poslovalnice, pisarne in delavnice obrtov se smejo odpirati zjutraj pred časom, določenim za odpiranje, kateri lokali smejo biti odprti čez poldan, kateri smejo biti odprti po času, določenem za zapiranje, zvečer vsakega dne ali na določene dni v letu, kateri smejo biti odprti neomejen čas, za katere ne velja čas odpiranja ali zapiranja kakor tudi predpisati posebne ugodnosti za lokale trgovinskih obrtov po vaseh in za lokale trgovinskih in rokodelskih obrtov v trgih, malih mestih in mestih s kmečkim značajem, v kopalniških, zdraviliških in letoviških kakor tudi v primorskih krajih.

§ 153.

Obrti brez stalnega poslovališča (lokala), navedeni v §§ 176. do 186., se smejo izvrševati po ulicah in hišah samo v času, ko smejo ostali obrti po zakonu delati. Z uredbo (§ 152.) se sme izjemoma določiti, da se sme obratovati z izvestnim blagom čez čas, določen za zapiranje lokalov. Te izjemne odredbe se smejo predpisati za delavnike kakor tudi za one dni, za katere je po tem zakonu odrejen nedeljski počitek.

§ 154.

(¹) Ob nedeljah morajo biti zaprti vsi lokali, prodajalnice, poslovalnice, pisarne, delavnice in skladišča vsakega obrta in se mora v njih ustaviti vsako delo. Ta utesnitev ne velja za podjetja, v katerih je delo po značaju samega njih posla neprekinjeno ali katerih delovne razmere ne dopuščajo prekinitve dela. Taka podjetja se označajo z uredbo (§ 152.).

(²) Z uredbo (§ 152.) se predpiše, kateri obrti smejo imeti ob nedeljah svoje lokale odprte dopoldne, ves delovni čas ali neomejeno. Istotako se smejo glede na gospodarske razmere in potrebe javnega prometa odrediti z uredbo izjeme, v katerih krajih in v katerem času smejo biti ob nedeljah odprti lokali trgovinskih in rokodelskih obrtov, za katere drugače velja nedeljski počitek.

(³) Ob državnih praznikih: na rojstni dan Njegovega Veličanstva kralja in na dan narodnega ujedinjenja morajo biti zaprti vsi lokali, prodajalnice, poslovalnice, pisarne, delavnice in skladišča vsakega obrta in se mora v njih ustaviti vsako delo. Tudi za te dni se uporabljajo izjeme odstavka (¹). Delo ob ostalih državnih praznikih se uredi z uredbo (§ 152.). Istotako se uredi po verskih razmerah poedinih banovin z uredbo, ob katerih verskih praznikih morajo biti lokali obrtov zaprti in mora v njih prenehati vsako delo.

(⁴) Z uredbo (§ 152.) se sme pooblastiti ban, da izda za izvrševanje uredbe posebne predpise.

§ 155.

Imetniku obrta kakor tudi članom njegove rodbine je dovoljeno, bivati in delati v lokalu tudi ob času, ko je ta za promet z občinstvom zaprt.

§ 156.

Če se v lokalu obrta ali v dveh ali več lokalih obrtov, ki so med seboj zvezani, opravlja dvoje ali več vrst dela, za katere je določen različen čas zapiranja in odpiranja, velja za ta primer čas zapiranja in odpiranja one vrste obrta, za katerega je predpisan krajši delovni čas.

§ 157.

Delovni čas pomožnega osebja v obrtih urejajo predpisi za zaščito delavcev.

Četrty oddelek.

Razprodaje.

§ 158.

Razprodaja zaradi tega, da bi se čim hitreje na drobno razprodalo blago ali se razprodale druge stvari, ki so v zvezi z opravljanjem obrta, neglede na naziv, s katerim se opravlja, se sme začeti samo s predhodno odobritvijo pristojnega občega upravnega oblastva prve stopnje. Po zaslišanju pristojne zbornice se dá ta odobritev samo ob lastnikovi smrti, preselitvi obrta iz kraja, prostovoljni opustitvi obrta ali branše, označene v pooblastitvi ali dovolitvi, in končno zbog elementarne nezgode.

§ 159.

(¹) Prošnja za odobritev razprodaje mora obsegati: 1. točen naziv obrta (firme) ali rodbinsko in rojstno ime imetnika obrta po pooblastitvi ali dovolitvi; če imetnik obrta ne vrši sam razprodaje, ime pooblaščenca, kateremu poveri razprodajo;

2. kraj in lokal, kjer naj se vrši razprodaja;

3. čas, za katerega se zahteva razprodaja;

4. označbo vrst in količine blaga, ki naj se razprodaja;

5. razlog razprodaje.

(²) Podatki (spisek) iz točke 4., odstavka (¹) se predlože v dveh izvodih. En uradno overovljen izvod se izroči prosilcu z odobrilom razprodaje, drugi pa ostane pri oblastvu. Oblastvo sme odrediti, da preizkusi točnost teh podatkov strokovnjak ob prosilčevih stroških.

(³) Te prošnje se morajo rešiti v 15 dneh.

§ 160.

(¹) Odobritev za prodajo se daje samo za obrte, ki se opravljajo neprestano najmanj dvajset štiri poslednjih mesecev v kraju izvrševanja dotičnega obrta; izjemoma, če imetnik obrta umre ali če se pripeti elementarna nezgoda, pa se sme dati tudi obrtom, ki ne izpolnjujejo tega pogoja.

(²) Neglede na število podružnic ali pomožnih lokalov (prodajalnic, poslovalnic, pisarn in delavnic) v kraju, kjer je sedež glavnega obrata, se sme vršiti razprodaja samo v enem lokalu,

(³) V podružnicah in v prodajalnicah takega obrta, ki mu je odobrena razprodaja, ki pa so zunaj kraja, kjer je sedež glavnega obrta, se sme vršiti razprodaja ob istem času kakor v glavnem obratu, ako se dobi za razprodajo teh podružnic ali prodajalnic od pristojnega občega upravnega oblastva prve stopnje odobritev na isti način, kakor za glavni obrat in ako obstoje neprestano najmanj poslednjih dvajset štiri mesecev v dotičnem kraju, razen če lastnik umre ali če se pripeti elementarna neizgoda; za ta primer velja izjema odstavka (¹) tega paragrafa. Tudi v tem primeru se sme vršiti razprodaja v istem kraju samo v enem lokalu.

(⁴) Čas, v katerem se sme vršiti razprodaja, odredi pristojno občje upravno oblastvo prve stopnje, ko je preizkusilo vse odločilne okoliščine. Ta čas pa ne sme biti daljši od treh mesecev.

(⁵) Da se podaljšaj čas za razprodajo do največ šestih mesecev, sme dovoliti ban na predlog občega upravnega oblastva prve stopnje in po zaslišanju zbornice, in sicer v posebno važnih primerih.

(⁶) Razprodaja ene branše se sme vršiti samo v posebnem lokalu, ki ni v nobeni zvezi z lokalom ostalega obrta.

§ 161.

(¹) Razen ob preselitvi iz kraja in ob elementarni nezgodi prestane dotični obrt s pretekom roka za razprodajo in se mora lokal takoj zapreti. Lokala ni treba zapirati, če nadaljuje imetnik obrta na osnovi pooblastitve ali dovolitve v istem lokalu kak drug obrt. V tem primeru ne sme imeti v lokalu po preteku roka za razprodajo one vrste blaga, ki je bila predmet razprodaje.

(²) Obrat se mora zapreti tudi tedaj, če se vrši razprodaja ene branše v lokalu, kjer se opravlja obrt zoper § 160., odstavek (⁶).

§ 162.

(¹) Kdor dobi dovolitev za razprodajo, ne more pridobiti, razen če se preseli iz kraja ali če se pripeti elementarna neizgoda, dve leti po preteku razprodajnega roka pravice, bodisi sam, bodisi kot družbenik, opravljati obrt, ki bi ga upravičeval, prodajati blago, za katero mu je bila razprodaja dovoljena. Prav toliko časa se mu ne sme dovoliti niti razprodaja v drugem obrtu (branši), če ga vrši. V lokalu, v katerem se je vršila razprodaja, ne sme niti en rodbinski član imetnika obrta v enem letu po preteku roka izvršene razprodaje izvrševati obrta z isto vrsto blaga, naj ta član rodbine ima isto rodbinsko ime kot imetnik obrta, ki je vršil razprodajo, ali pa drugo ime.

(²) Prav to velja tudi za člane javnih trgovskih družb in za javne člane komanditnih trgovskih družb.

§ 163.

Za razprodajo blaga, celoma ali deloma kupljenega na javni licitaciji (dražbi), se dovolitev ne sme dati.

§ 164.

V lokalu, kjer se vrši razprodaja, se sme imeti in prodajati samo ono blago, ki je prijavljeno v spisku za razprodajo.

§ 165.

Od trenutka, ko se prvič objavi razprodaja, pa do njenega konca, se ne sme ne naročati ne prinašati v

lokal novo blago. V lokal se sme izjemoma prinesiti samo ono blago, ki je bilo pred vloženo prošnjo za razprodajo naročeno in dokazano z izvirnimi fakturami, ki ga je sprejel prosilec v spisek iz § 159., točke 4. zakona, ki se priloži prošnji za odobritev, in ki ne preseza njegovega normalnega blagovnega naročila.

§ 166.

Če prekrši oni, ki mu je razprodaja odobrena, katerokoli odredbo tega zakona o razprodajah, se odobritev preklicuje, krivec pa po zakonu kaznuje.

§ 167.

Ze objavljene razprodaje imetnik obrta ne sme ustaviti. Če pa jo ustavi, se razprodaja smatra za končano in nastopijo vse posledice izvršene razprodaje.

§ 168.

Brez odobritve razprodaje je prepovedana vsaka reklama, s katero bi se moglo usvariti v javnosti prepričanje, da se vrši v izvestnem obrtnem lokalu razprodaja. Istotako je prepovedana brez dovolitve razprodaje vsaka raba besede »razprodaja« in podobno zaradi reklame.

§ 169.

Za izdajanje odobritve razprodaje je pristojno občje upravno oblastvo prve stopnje. Isto oblastvo opravlja tudi nadzorstvo nad vršenjem razprodaje.

VI. poglavje.

Prestanek obrtov.

§ 170.

Pravica, izvrševati obrt, prestane:

1. s smrtjo imetnika obrta razen primera, označenega v § 14.;
2. s prijavo imetnika obrta pristojnemu oblastvu, da preneha izvrševati obrt;
3. če se odvzame pravica, izvrševati obrt, s pravnomočno sodno prepovedjo obrta (poklica ali obrta) ali s pravnomočno razsodbo občega upravnega oblastva;
4. z dovršeno končno razprodajo po §§ 161. in 167.;
5. če se obrt ne prične v času, ki je določen v zakonu (§ 174.);
6. če se v obrtu preneha delati toliko časa, kolikor je označenega v § 172.

§ 171.

(¹) Kdor hoče prenehati izvrševati izvesten obrt, mora to prijaviti pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve stopnje.

(²) Prestanek obrta velja od dne, ko se poda prijava pri občem upravnem oblastvu prve stopnje.

(³) Pristojno oblastvo je dolžno ugotoviti prestanek obrta z odločbo in obvestiti o tem one, ki so vložili prijave pri oblastvu, in ustanove, omenjene v § 98. O prestanku protokoliranih firm je treba obvestiti pristojno občje upravno oblastvo in pristojno sodišče.

§ 172.

(¹) Kdor ustavi delo za leto dni, ga sme nadaljevati samo na osnovi nanovo izdane pooblastitve ali dovolitve.

Prej izdano pooblastilo ali dovolilo prestane veljati po preteku označenega roka in se mora vrniti pristojnemu občemu upravnemu oblastvu.

(²) Ta rok se sme podaljšati, če je kaj vzrokov, omejenih v odstavku (¹), § 174., za največ šest mesecev.

(³) Pri obrtih iz § 60., odstavka (¹), sme minister za trgovino in industrijo rok, za katerega se sme delo ustaviti, skrajšati.

§ 173.

Kruharji, peki, mesarji in prevozna podjetja so dolžna prijaviti mesec dni, dimnikarji pa najmanj tri mesece prej pristojnemu občemu upravnemu oblastvu, da nameravajo delo ustaviti. Ta naredba velja za kruharje, peke in mesarje istega kraja, če nameravajo ustaviti delo v večjem obsegu.

§ 174.

(¹) Če kdo ne prične dela v enem letu, odkar je prejel pooblastitev ali dovolitev, mora iznova zaprositi za pooblastitev ali dovolitev, če hoče obrt izvrševati. Prej izdano pooblastilo ali dovolilo prestane veljati po preteku označenega roka in se mora vrniti pristojnemu občemu upravnemu oblastvu.

(²) Če je posebnih vzrokov, ki ne nasprotujejo javnim koristim, sme pristojno obče upravno oblastvo na prošnjo podaljšati rok za pričetek dela za največ šest mesecev.

(³) Pri obrtih iz § 60., odstavka (¹), sme minister za trgovino in industrijo z uredbo skrajšati rok obveznega pričetka dela do treh mesecev.

(⁴) Glede delavnic in naprav (§§ 105. in 107.) veljajo odredbe §§ 112. in 117.

§ 175.

(¹) Pravica, izvrševati obrt, se sme odvzeti samo v primerih, ki so izrečno določeni po tem in po drugih zakonih.

(²) Če se pozneje ugotovi, da je dobil imetnik obrta pooblastitev ali dovolitev na osnovi nepravilnih listin, razveljavi pristojno višje obče upravno oblastvo izdano pooblastitev ali dovolitev in prepove nadaljnje obratovanje.

VII. poglavje.

Obrti brez stalnega poslovališča (lokala).

§ 176.

(¹) Obrti brez stalnega poslovališča (lokala) se smejo izvrševati z delom po ulicah in s hojo od kraja do kraja in od hiše do hiše. S tem načinom dela se ne smejo istočasno baviti osebe, ki imajo pooblastitev ali dovolitev za izvrševanje obrta po § 3., odstavku (¹), točkah 1. in 2. zakona.

(²) Ti obrti se smejo izvrševati samo na osnovi posebne dovolitve občega upravnega oblastva prve stopnje, na čigar področju prosilec stalno prebiva. Dovolitev za te obrte se sme dajati samo državljanom kraljevine Jugoslavije, ki so vredni zaupanja in zanesljivi. Od tega sme napraviti izjemo samo minister za trgovino in industrijo.

(³) Za obrte po tem poglavju se ne smatra:

1. ponujanje na prodaj lastnih kmetijskih in gozdnih proizvodov (mleka, jajc, zelenjave, sadja, svežih cvetlic, meda, sirovega masla, smetane, domačega sira, perutnine, perja, drv, oglja) hodeč od kraja do kraja (od prista-

nišča do pristanišča) naravnost po proizvoznikih ali njih pooblaščenih;

2. prodajanje peciva, sodavice, rudninskih vod, leda in podobnih predmetov dnevne potrošnje po pooblaščenem imetniku obrta ali njegovih nameščencih stalinim kupovalcem s tem, da jih raznašajo od hiše do hiše;

(⁴) Osebe, ki trgujejo s predmeti iz točke 1. odstavka (²) z ladjo od pristanišča do pristanišča in niso sami njih proizvozniki, morajo imeti za tako delo dovolitev po tem poglavju zakona.

§ 177.

(¹) Trgovina z blagom po ulicah in s hojo od kraja do kraja in od hiše do hiše se dovoljuje proizvoznikom izdelkov domače hišne delavnosti, invalidom in drugim osebam, nesposobnim za drugo delo, kakor tudi prebivalcem izvestnih siromašnih krajev. Dovolitev za tako delo se daje samo za izvestno blago, zlasti pa za vse izdelke domače hišne delavnosti. Imetnik dovolitve sme imeti ob opravljanju tega dela samo toliko blaga, kolikor ga more nositi. Od tega se smejo določiti s pravilnikom ministra za trgovino in industrijo izjeme za posebno neokretno blago.

(²) Minister za trgovino in industrijo odredi po zaslišanju zbornic, na katere krajin je uporabljati odredbo iz odstavka (¹) in s kakšnim blagom smejo tržiti prebivalci teh krajin.

§ 178.

(¹) Izvrševanje rokodelskih obrtov po ulicah in s hojo od kraja do kraja in od hiše do hiše se dovoljuje samo za izvestna rokodelstva, ki se po svojem značaju ali dosedanjem običaju izvršujejo brez stalnega obrata.

(²) Spisek teh rokodelstev kakor tudi način njih dela ugotovi s pravilnikom minister za trgovino in industrijo po zaslišanju zbornic.

§ 179.

(¹) Dovolitev se ne izdaja osebam:

1. ki niso dovršile 25. leta starosti;
2. ki bolujejo za nalezljivo boleznijo;
3. ki so pod zaščitnim nadzorom (§ 56. k. z.);
4. ki so obsojene zaradi zločina ali prestopka iz

koristoljubja ali zoper javno moralo ali po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi ali v povratku zaradi zločina ali prestopka zoper življenje in telo, dokler v vseh teh primerih ne dosežejo povračila pravic ali rehabilitacije;

5. ki so vdani potepanju, beračenju, vlačuganju ali pijančevanju in so v pijanosti nagnjeni k izgredom.

(²) Dovolitev se sme odreči tudi osebam, ki so bile kaznovane, ker niso izpolnjevale predpisov za izvrševanje obrta po tem poglavju ali zaradi tihotapstva.

§ 180.

(¹) V obmejnih in drugih krajinah kakor tudi v poedinih mestih in krajih sme minister za trgovino in industrijo v sporazumu z ministrom za notranje posle in z ministrom za finance tako delo s pravilnikom utesniti ali popolnoma prepovedati.

(²) Če se pojavi nalezljiva bolezen, sme odrediti pristojno obče upravno oblastvo prve stopnje, če nastane potreba in v interesu javne varnosti, začasno prepoved za opravljanje takega dela v poedinih krajih in krajinah. Ta prepoved se mora naknadno vročiti banu v odobritev.

§ 181.

(¹) Prodaja predmetov, ki služijo za ljudsko hrano (jedila in brezalkoholne pijače), je zavezana posebnemu nadzorstvu občin, apravnih in sanitetnih oblastev, ki smejo prodajo takih predmetov iz javnih ali zdravstvenih razlogov utesniti ali povsem prepovedati. Pristojno občje upravno oblastvo prve stopnje sme predpisati za svoje področje posebne odredbe za opravljanje take prodaje.

(²) Za prodajanje in razpečevanje časopisov (kolportiazo) veljajo predpisi o tisku.

§ 182.

(¹) Izključeno je trgovanje brez stalnega poslovališča (§ 176.):

1. z blagom, ki je predmet državnih monopolov;
2. z državnimi in ostalimi vrednostnimi papirji in loterijskimi srečkami;
3. z blagom, nabavljenim v inozemstvu;
4. s starimi stvarmi, cunjami, odpadki vsake vrste;
5. z zdravili katerekoli vrste in s sanitetnim materialom;
6. s strupi in tvarinami, ki imajo strup v sebi;
7. z alkoholnimi pijačami;
8. z rudninskimi in lahko upaljivimi ostalimi olji in alkoholom za gorenje;
9. z zlatino in srebrnino in blagom iz platine, žepnimi urami, starim zlatom in srebrom, dragotinami, optičnimi instrumenti itd.;
10. z igralnimi kartami;
11. z orožjem in strelivom katerekoli vrste;
12. s prepovedanimi knjigami, brošurami in knjigami, ki izhajajo v nadaljevanjih.

(²) Kdor želi prodajati knjige in umetniška dela na ta način, mora vročiti njih spisak v odobritev občemu upravnemu oblastvu, pristojnemu po stalnem prebivališču.

(³) Prekrški zoper odredbe tega paragrafa se kaznujejo po § 397.

§ 183.

(¹) Dovolitev za izvrševanje obrta po tem poglavju se izdaja v obliki knjižice, kateri se predpiše obrazec s pravilnikom. Dovolilo mora navajati osebne podatke imetnika obrta in točno označati blago, s katerim sme tržiti, kakor tudi delo, ki ga sme opravljati. Nadalje mora obsezati v izpisku predpise tega zakona in pravilnikov, izdanih na osnovi zakona, kolikor so potrebni imetniku, da se ravna po njih, kakor tudi označiti kraje, v katerih je tako delo prepovedano.

(²) Imetnik dovolila je dolžan, nositi ga vedno s seboj in ga pokazati na zahtevo oblastvenim organom. Ne sme ga dajati drugim v uporabo.

§ 184.

(¹) Dovolitve za izvrševanje teh obrtov se izdajajo za čas enega leta in se smejo podaljševati po preteku tega roka od leta do leta.

(²) Dovolitev sme podaljšati samo ono občje upravno oblastvo, ki jo je izdalo, in to po ponovni oceni vseh zakonskih pogojev.

(³) O izdanih dovolitvah pristojnega občega upravnega oblastva se vodi poseben register.

§ 185.

Dovolilo za izvrševanje obrtov po tem poglavju se sme vsak čas odvzeti, če nastopi okolnost, radi katere

se po odredbah tega zakona ne bi moglo izdati. Dovolilo se odvzame tudi v primerih § 400., odstavka (²), točke 3. zakona.

§ 186.

(¹) Po predpisih tega poglavja je postopati tudi glede ambulantnega dela potujočih kinematografov, mlatilnic, traktorjev, motornih žag in pod.; za izvrševanje teh obrtov sme izdati ban po potrebi posebne predpise.

(²) Dovolitev za delo potujočih kinematografov izdaja ban.

VIII. poglavje.

Sejmi in tržni dnevi.

§ 187.

(¹) Sejmi se smejo vršiti večkrat na leto vsak dan, razen ob nedeljah in ob dnevih, ko morajo biti vsi obrtni lokali zaprti, tržni dnevi pa vsak dan ali ob poedinih tedenskih dneh. Za sejme in tržne dneve izdaja dovolitev ban po zaslišanju zbornice.

(²) Dovolitve se izdajajo izključno samo občinam.

(³) O izdanih dovolitvah se vodi pri banskih upravah poseben vpisnik za sejme in tržne dneve.

§ 188.

(¹) Dovolitev za sejme se izda, če se pokaže potreba po sejmu glede na krajevne in gospodarske razmere kraja in na število sejmov, že dovoljenih občin in okolnim občinam. Dovolitev se ne izda, če se vrše v okolici 20 km od kraja, za katerega se prosi dovolitve, isti dan ali v presledku 15 dni sejem v drugem okolnem kraju. Za vsako izpremembo (premestitev itd.) sejma je potrebna dovolitev bana. Letni sejem ne sme trajati več kot tri dni.

(²) Dovolitev za tržne dneve se daje glede na število prebivalstva po razmerah in potrebah kraja, v katerem naj se tržni dnevi vrše.

§ 189.

(¹) Za sejme in tržne dneve mora odrediti občina kraj za sejmišče in ga urediti po higienskih in veterinarsko-policijskih predpisih in zahtevah.

(²) Kraj, kjer se vrše sejmi, na katere se prižene živina, mora biti zunaj mesta ali na njegovi periferiji.

(³) Podrobnejše odredbe o ureditvi sejmišča izda s pravilnikom minister za trgovino in industrijo v sporazumu z ministrom za poljedelstvo.

§ 190.

(¹) Na sejmih sme vsakdo prodajati vse strove (nepredelane) proizvode kmetijstva (poljedelstva, živinoreje, perutninarstva, sadjarstva, vinogradništva, zelenjadarstva, cvetličarstva, lova in ribje lovi, čebelarstva itd.), gozdne in rudniške proizvodnje in vse predmete domače hišne delavnosti. Če se da dovolitev samo za poedine predmete, se smejo na sejmih samo ti predmeti prodajati.

(²) Na sejmih smejo imetniki obrtov prodajati svoje blago, če to ban dopusti v dovolitvi za vršitev sejmov. Taka dovolitev se izda glede na gospodarske razmere dotičnega kraja po zaslišanju občine in s privolitvijo zbornice.

(*) Na tržne dneve se smejo prodajati kmetijski proizvodi, ki služijo za življenske potrebščine in izdelki hišne delavnosti. Ban sme odrediti z naredbo, da smejo kupovati na tržnih dnevih predmete, potrebne za življenje (življenske potrebščine), do določene ure samo potrošniki in šele potem trgovci in kupci na debelo.

(4) Imetniki obrtov iz odstavka (1) § 60. smejo prodajati na sejmi predmete svojih obrtov, če imajo za to posebno odobritev občega upravnega oblastva prve stopnje.

§ 191.

(1) Občina sme pobirati takse za porabo prostora ali prodajalnice na sejmišču, tehtnice in drugih naprav samo glede blaga, ki se prodaja na sejmi in tržnih dnevih.

(2) Občine ne smejo svoje pravice, pobirati sejemske takse, dajati v zakup.

(3) Vsaka občina mora sestaviti za sejme in tržne dneve pravilnik: sejmski in tržni red. Ta red se mora sestaviti v smislu odredb tega zakona in v okviru uredb, naredb in pravilnikov, ki se izdajo na osnovi tega zakona, in ne sme obsezati nobene določbe, ki bi jim nasprotovala. V tem redu se določijo tudi takse. Red odobri ban po zaslišanju zbornice.

(4) Nadzorstveni organi tržišč in sejmišč skrbijo, da se tržni red izvršuje. Glede izvrševanja obrtov na tržiščih ti organi ne smejo odločati in morajo nastala vprašanja izročati pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve stopnje.

(5) Dogon živine na sejmišču je zavezan veterinarski kontroli.

§ 192.

Občina je dolžna objaviti, da se vrši letni sejem, najmanj 15 dni prej v banovinskem uradnem listu, če pa takega lista ni, v »Službenih novinah«.

§ 193.

(1) Sejmska pravica prestane, če se sejem dve leti zaporedoma ne vrši, razen ob višji sili.

(2) Če sejem ne ustreza gospodarskim potrebam, ga sme ban na predlog pristojne zbornice ukiniti.

§ 194.

Cerkveni godovi in proščenja se ne smatrajo za sejem in je ob njih dovoljeno prodajati predmete po veljavnih običajih (jedila, pijače, medicarsko blago, igrače, izdelke domače hišne delavnosti, slike, knjige in druge predmete verskega značaja itd.). Poslednji odstavek § 190. velja tudi za te primere.

§ 195.

(1) Minister za trgovino in industrijo odobruje vzorčne sejme in razstave gospodarskega značaja občega pomena, naj se vrše občasno ali ne. Razstave manjšega in krajevnega značaja odobruje ban.

(2) Kdor prosi dovoljitve za prireditve sejmov in razstav, označenih v odstavku (1), je dolžan predložiti načrt, iz katerega je moči razvideti točni namen, način ostvaritve in finansiranja.

(3) Obenem s prošnjo se mora predložiti v odobritev pravilnik za sejem ali razstavo.

(4) Minister za trgovino in industrijo izda podrobnejše predpise o pogojih, kako se dobivajo dovoljitve, in

o odredbah, ki jih mora obsezati pravilnik. V pravilniku je urediti tudi osnavljanje posvetovalnega odbora za vse glavne gospodarske kraje, v katerih se stalno prirejajo sejmi ali razstave.

IX. poglavje.

Ugodnosti za povzdigo delavnosti v državi.

§ 196.

(1) Država in javna samoupravna telesa kakor tudi njih zavodi in ustanove so dolžni nabavljati vse potrebne rokodelske in industrijske izdelke, ki se izdelujejo v državi, redoma od domačih rokodelskih in industrijskih obrtov (podjetij), ki jih proizvajajo v državi. Istotako so država in javna samoupravna telesa in njih zavodi in ustanove dolžni, opravljati dela, ki jim ureja pogoje ta zakon in ki naj se opravljajo za njih račun, redoma samo po domačih obratih (podjetjih) in osebah, ki so upravičene, izvrševati v državi obrt. Taki obrti ali osebe morajo uporabljati za ta dela material, proizveden v državi. V inozemstvu se smejo nabavljati samo oni proizvodi, ki se ne morejo nabaviti v državi, inozemska podjetja pa smejo opravljati samo ona dela, ki jih v državi ne morejo izvršiti domača podjetja.

(2) O rokodelskih in industrijskih proizvodih se smatra, da so izdelani v državi:

1. če je proizvod izdelan popolnoma ali po pretežnem delu v obrtu (podjetju), ki ima svojo delavnico ali napravo na področju kraljevine Jugoslavije;

2. če predeluje obrt (podjetje) sirovine in polfabrikate, izdelane v državi, in če uporablja v svoji proizvodnji pogonsko silo in sirovine za pogon izključno domačega izvora;

3. če zaposluje obrt (podjetje) strokovno in pomožno osebje in delavce, ki so jugoslovanski državljani in vodi obrt (podjetje) jugoslovanski državljan; pri pravnih osebah, če je poslovodja jugoslovanski državljan in če ima večina članov v upravnem odboru jugoslovansko državljanstvo.

(3) Kolikor se sirovine, material za pogonsko silo, polfabrikate, njih deli ali material ne proizvajajo v državi v zadostni količini in kakovosti, smejo omenjeni obrti (podjetja) za svojo proizvodnjo deloma uporabljati material, proizveden v državi, in ustrezni del materiala inozemskega izvora. Če se sirovine, material za pogonsko silo, polfabrikate, njih deli ali material vobče ne proizvajajo v državi, smejo omenjeni obrti (podjetja) uporabljati tudi material inozemskega izvora.

(4) Iste odredbe veljajo tudi za rokodelske zadruge, ki so osnovane zaradi skupnega proizvodnje in skupnega opravljanja del.

(5) Proti odredbam odstavka (1) se sme postopati v poedinih opravičenih primerih samo po predhodni privolitvi ministra za trgovino in industrijo. Istotako odredi minister za trgovino in industrijo v sporazumu z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje, ali se smejo v domačih obratih (podjetjih), če izvršujejo nabave ali dela za račun države in javnih samoupravnih teles, kakor tudi za račun njih zavodov ali ustanov, izjemoma zaposlovati inozemski državljani kot strokovno (tehnično) pomožno osebje ali kot strokovni delavci. Odobritev za tako zaposlitev tujih državljanov se sme dati samo in izključno za strokovne (tehnične) osebe in strokovne delavce, dokler se ne morejo nadomestiti s strokovnimi domačini.

§ 197.

(¹) Pri licitacijah, ki jih odreja država in javna samoupravna telesa kakor tudi njih zavodi in ustanove, se morajo pogoji in vzorci za te licitacije, zlasti glede materiala, izdelave in dobavnega roka tako določiti, da se morejo domači rokodelci in industrijski obrti udeležiti licitacij. Istotako se morajo določiti pri vseh delih, ki se opravljajo za račun države ali za račun javnih samoupravnih teles kakor tudi njih zavodov in ustanov, pogoji tako, da se morejo imetniki domačih rokodelskih in industrijskih obrtov (podjetij) prvenstveno licitacij udeleževati. Proračuni za gradbe, ki se grade za račun države, samoupravnih teles in njih ustanov, morajo predvsem predpisovati uporabo materiala, ki se proizvaja v državi in s katerim se morejo nadomestiti podobni tuji proizvodi.

(²) Kazenski zavodi se ne smejo udeleževati državnih in javnih licitacij za nabavo proizvodov in opravljanje del, omenjenih v odstavku (¹) § 196.; smejo pa izvrševati naročila za državo in javna samoupravna telesa in njih zavode in ustanove.

§ 198.

(¹) Pri nabavah za državo in samoupravna telesa, njih zavode in ustanove glede rokodelskih in industrijskih proizvodov, ki se izdelujejo v državi v zadostnih količinah, in ki se vrše z licitacijo, je upoštevati in usvajati ponudbe domačih rokodelcev, industrijcev in trgovcev za blago, ki je po odredbah § 196. domačega izvora. Ob sicer enakih dobavnih pogojih se smejo pri večjih nabavah istega blaga nabave porazdeliti med razne ponudnike.

(²) Če se proizvodi, ki so predmet javne licitacije, ne izdelujejo v zadostni količini v državi, je upoštevati in ob enakih dobavnih pogojih prvenstveno usvajati ponudbe domačih rokodelcev, industrijcev in trgovcev glede proizvodov domačega izvora, pri katerih cene niso nad 10%, ali pri ponudbah, označenih v odstavku (¹) tega paragrafa, ne nad 15% višje od najnižje ponudbe ponudnikov inozemskih proizvodov, ko sta se vračunila carina in prevoz do dobavnega kraja. Če se proizvodi v državi vobče ne izdelujejo, je upoštevati in usvajati ob sicer enakih dobavnih pogojih prvenstveno ponudbe trgovcev, ki imajo v državi svoj obrt, so jugoslovanski državljani in zaposlujejo najmanj z 90% jugoslovanske državljanke kot pomožno osebje in delavce.

(³) Če se pri licitaciji ne prijavi predpisano število ponudnikov ali če so ponudbe ponudnikov blaga domačega izvora za nad 10 odstotkov, ali pri ponudbah, označenih v odstavku (¹), za nad 15 odstotkov dražje od cen na svetovnem trgu ob všteti carini in prevozu do dobavnega kraja, se mora razpisati nova licitacija, pri kateri se smejo udeležiti tudi inozemci. Ponudniki blaga domačega izvora imajo ob enakih pogojih tudi pri tej licitaciji prednostno pravico.

(⁴) Pri ponudbah domačih podjetij za rokodelske in industrijske proizvode domačega izvora smejo biti cene, označene v odstavku (²), do 15% dražje od ponudb rokodelskih in industrijskih proizvodov inozemskega izvora, če uporablja domači obrt (podjetje) sirovine, polfabrikate, material, pogonsko silo in sirovine za pogonsko silo domačega izvora in ima pomožno osebje in delavstvo jugoslovansko državljanstvo. Če vrše domača podjetja nabave za račun države in samoupravnih teles, njih za-

vodov in ustanov in pri tem uporabljajo material inozemskega izvora (odstavek (³) § 196.), ali inozemsko pomožno osebje in delovne moči (odstavek (²) § 196.), smejo biti njih ponudbe do 10% dražje od ponudb rokodelskih in industrijskih proizvodov inozemskega izvora. Od ponudb domačih obrtov (podjetij) se usvajajo, upoštevaje tudi ostale dobavne pogoje, prvenstveno ponudbe blaga boljše kakovosti. Ob enakih pogojih ima prvenstvo obrt (podjetje), ki uporablja sirovine, polfabrikate, pogonsko silo in sirovine za pogonsko silo domačega izvora v višjem odstotku in zaposluje pomožno osebje in delovne moči, ki so jugoslovanski državljani.

§ 199.

(¹) Za opravljanje del, ki se opravljajo za račun države, javnih samoupravnih teles kakor tudi njih zavodov in ustanov, veljajo ustrezno odredbe § 198.

(²) Odredbe § 198. veljajo tudi pri neposrednih nabavah.

§ 200.

(¹) Računi za izplačilo omenjenih javnih nabav se morajo izplačati po zakonskih predpisih, čim so izvršeni predmeti in dela licitacije in prevzeti po pristojnih organih. Če se izplačilo za te nabave ali dela ne izvrši v treh mesecih, mora država plačati zakonske zamudne obresti.

(²) Za neupravičeno odlašanje izplačila odgovarja krivec materialno in disciplinski.

§ 201.

(¹) Ministrstvo za trgovino in industrijo je dolžno voditi po podrejenih svojih organih ali uradih nadzorstvo nad obrti (podjetji) in osebami, ki jim je poverjena nabava ali delo, zlasti glede tega, ali proizvajajo obrti (podjetja) in osebe dobavne predmete iz domačega materiala, ali jih izdelujejo v svojih delavnicah in napravah v državi, ali zaposlujejo pri svojem delu jugoslovanske državljanke kot pomožno osebje in delovne moči ali opravljajo dela ali vrše dobave domačega obrta (podjetja).

(²) Obrti (podjetja) in osebe, ki jim je poverjena nabava ali delo, se morajo v pogodbi obvezno podvreči temu nadzorstvu.

(³) Ob izvrševanju nadzorstva se morajo najstrožje čuvati v tajnosti poslovni podatki, ki se izvedo ob nadzorovanju.

(⁴) Stroški tega nadzorstva grede vedno in izključno le v breme državnega proračuna.

§ 202.

(¹) Za vsako nabavo in opravljeno delo, pri katerem se niso upoštevale odredbe tega poglavja zakona, je odgovoren po veljavnih zakonskih odredbah šef urada, ki je odredil nabavo.

(²) Ministrstvo za trgovino in industrijo mora pri javnih nabavah rokodelskih in industrijskih proizvodov obveščati prizadete resorte, kateri predmeti in v katerih količinah se ti predmeti proizvajajo v državi. Ministrstvo za trgovino in industrijo vodi evidenco o vseh razpisanih licitacijah za te predmete in dela. Vsa ministrstva so dolžna obveščati ministrstvo za trgovino in industrijo o razpisanih licitacijah in mu vročiti po en izvod pogojev za te licitacije.

(³) Če nasprotujejo pogoji objavljene ali opravljene licitacije odredbam tega zakona, je minister za trgovino in industrijo dolžan, na to pristojnega ministra opozoriti

in zahtevati od njega, naj razpisano ali opravljeno licitacijo razveljavi. Če se v tem pogledu ne doseže sporazum, predloži minister za trgovino in industrijo predmet predsedniku ministrskega sveta v odločitev. Istotako se rešujejo tudi vprašanja iz § 196., odstavek (2), če se ne doseže sporazum med prizadetimi ministri in ministrom za trgovino in industrijo.

§ 203.

Domači obrti (podjetja) in osebe, ki vrše javne nabave ali dela, ne smejo stopiti niti v javno niti v tajno družbeno razmerje z inozemskimi državljani ali podjetniki. Istotako ne smejo prenašati obrti (podjetja), ki jim je poverjena nabava in delo, tega niti na domače niti na tuje državljane. Če se ravna nasprotno, se uporabljajo odredbe § 204.

§ 204.

(1) Če se pri opravljanju javnih nabav ali del dokaže, da je ravnal obrt (podjetje) ali oni, ki mu je poverjena nabava ali delo, zlonamerno ali malomarno zoper odredbe tega zakona, je pristojni minister dolžan:

1. ustaviti ali razveljaviti nabavo ali izvršitev dela in napraviti tak obrt (podjetje) ali osebo odgovorne za neizvršitev prevzetih obveznosti;

2. da izključi dotični obrt (podjetje) ali osebo začasno ali za vedno od javnih nabav ali del.

(2) Pristojni minister je dolžan priobčiti imena izključenih obrtov (podjetij) in oseb ministru za trgovino in industrijo. O izključenih obrtih (podjetjih) in osebah se vodi posebna evidenca in se njih imena priobčujejo ostalim ministrom.

(3) Osvadbe zoper imetnika obrta, ki postopa zoper odredbe odstavka (1) § 196., se izročajo pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve stopnje.

§ 205.

Minister za trgovino in industrijo se pooblašča, da predpiše v sporazumu z ministrom za finance z uredbo odredbe o opravljanju javnih nabav in del.

DRUGI DEL.

Pomožno osebje.

I. poglavje.

Obče odredbe o pomožnem osebju.

§ 206.

(1) Odredbe tega poglavja se uporabljajo za vse pomožno osebje neglede na starost in spol, ki je zaposleno v obrtih (podjetjih) tega zakona in se bavi z rednim opravljanjem poverjene mu službe za te obrte (podjetja) kot glavnim poklicem. Kolikor je za poedine vrste pomožnega osebja s tem zakonom odrejeno drugače, se uporabljajo za to osebje dotične odredbe.

(2) Za pomožno osebje po tem zakonu se smatrajo: učenci (vajenci), osebe, ki opravljajo pri obrtih (podjetjih) podrejene posle, pomočniki, rokodelski in tvorniški delavci in vse druge osebe, ki se jim pri obrtih (podjetjih) poverja opravljanje trgovinskih, rokodelskih ali drugih tehničnih služb.

§ 207.

(1) Službena razmerja med imetniki obrta (službodavci in osebjem, omenjenim v § 206. (službojemniki), se urejajo s pogodbami o službi. S tako pogodbo se službojemnik zaveže, da bo vršil službodavcu službo iz § 206. za izvesten čas.

(2) Če je s službo spojeno opravljanje pravnih poslov, je upoštevati tudi predpise občega državlanskega zakonika o pooblastitvi.

§ 208.

Če izvršuje javno pravno telo, razen države, ali javna ustanova obrt, ki spada pod odredbe tega zakona, se uporabljajo na pomožno osebje, ki je zaposleno pri takih obrtih, odredbe tega poglavja samo, če se opira njih službeno razmerje na službeno pogodbo.

§ 209.

(1) Za kolektivno pogodbo se smatra pismena pogodba, ki jo sklene službodavec ali službodajniška organizacija ene ali več sorodnih strok kot predstavnik službodavcev z ene strani in strokovna službojemniška organizacija kot predstavnica službojemnikov z druge strani, in se s to pogodbo uravnava medsebojna službena razmerja, pravice in dolžnosti.

(2) Prislilne organizacije službodavcev in službojemnikov ne smejo sklepati kolektivnih pogodb.

(3) Kolektivna pogodba velja za vse pomožno osebje stroke, za katero je sklenjena, in ki je zaposleno v podjetju ali v podjetjih. Če je sklenjena za poedine službojemnike istega podjetja še posebna pogodba, velja za to osebje ta posebna pogodba, kolikor je za službojemnike ugodnejša.

§ 210.

Če iz službene pogodbe ali iz okolnosti ne izhaja kaj drugega, je službojemnik dolžan vršiti službo osebno, službodavec pa ne more svoje pravice, zahtevati službo, prenašati na drugega. Če ni o načinu in obsegu službe nič sklenjenega, vrši službojemnik službo primerno okolnostim. Pomožno osebje je dolžno vršiti svoje posle vestno in redno. Če ni drugače dogovorjeno, pomožno osebje ni dolžno opravljati hišnih opravil.

§ 211.

Če plača (zaslužek) ni določena v pogodbi in tudi ni pogojena brezplačnost, se smatra, da je pogojena primerna plača. V tem primeru se uporablja običaj, ki obstoji v kraju podjetja za podjetja in pomožno osebje dotične vrste.

§ 212.

(1) Če ni nič drugega sklenjeno ali pri službah dotične vrste v navadi, je dajati plačo (zaslužek) po opravljeni službi.

(2) Če je tekoča plača v denarju odmerjena po mesecu ali po krajših rokih, se izplačuje najkasneje poslednjega dne vsakega meseca ali ob koncu poedinega posla; plača, odmerjena po daljših rokih, se izplačuje najkasneje ob koncu vsakega koledarskega meseca. Plača, odmerjena po času (uri), po kosu ali po poedinih storitvah, se daje za že opravljene storitve ob koncu vsakega koledarskega tedna, če pa gre za službe višje vrste, ob koncu vsakega koledarskega meseca.

(3) Vsekakor dospe že zaslužena plača, čim se službena razmerja neha.

(4) Minister za socialno politiko in narodno zdravje sme predpisati v sporazumu z ministrom za trgovino in industrijo s pravilnikom, da se za izvestne stroke in skupine pomožnega osebja plača (zaslužek) ne izplačuje ob koncu tedna (ob sobotah), temveč kak drug dan v tednu.

§ 213.

Službojemnik, plačan po kosu ali po poedinih storitvah, sme pred dospelostjo plače zahtevati predjem v razmerju izvršene službe s svojimi izdatki.

§ 214.

(1) Plače v denarju so dolžni izplačevati službodavci svojemu pomožnemu osebju v dinarski vrednosti (valuti).

(2) Službodavci ne smejo dajati svojemu pomožnemu osebju blaga na up. Istotako ne smejo zavezovati osebja, da naj kupuje potrebna živila, ki mu jih oni priporočajo, niti da se pogoje obvezno o uporabi plače za druge namene; smejo pa dajati pomožnemu osebju po predhodni privolitvi za račun plače živila in redno hrano po lastni ceni, stanovanje, kurjavo, razsvetljava, blago za delo, zemljo za uporabo, vse po povprečni vrednosti, kolikor jih to same stane. Službodavci ne smejo dajati svojemu pomožnemu osebju za račun plače alkoholnih pijač niti drugega blaga, razen navedenih predmetov.

(3) Dajanje stanovanj, kurjave, razsvetljave in hrane za plačo (zaslužek) sme minister za socialno politiko in narodno zdravje v sporazumu z ministrom za trgovino in industrijo in po zaslišanju zbornic in delavskih zbornic prepovedati določenim vrstam podjetij ali za izvestne kraje in krajine.

(4) Plača se ne sme izplačevati v gostilnicah, kavarnah, kantinah itd., kjer se točijo alkoholne pijače.

§ 215.

Vse naredbe iz § 214. veljajo tudi za pomožno osebje, ki za imetnika obrta zunaj lokala ali delavnice izdeluje ali razpečava izdelano blago ali polizdelke, če se take osebe ne bavijo z razpečavanjem blaga kot samostojni imetniki obrtov.

§ 216.

Odredbe iz § 214., kolikor se nanašajo na službodavca, veljajo tudi za njegove rodbinske člane, pomočnike, pooblaščenca, poslovodje, nadzorstvene osebe, faktorje itd. kakor tudi za imetnike drugih obrtov, pri katerih sodelujejo omenjene osebe v poslu posredno ali neposredno.

§ 217.

Vse pogodbene določbe, ki nasprotujejo odredbam §§ 214., 215. in 216., so nične.

§ 218.

Terjatev za blago, ki se je dalo zoper odredbe § 214. na up, ne more službodavec ali oseba, ki je njemu enaka (§ 216.), niti iztoževati niti na katerikoli način od pomožnega osebja izterjevati, in to neglede na to, ali so nastale take terjatve med udeleženci posredno ali neposredno.

§ 219.

(1) Službojemnik obdrži svojo pravico do plače, če je po najmanj štirinajstdnevem službovanju zadržan,

opravljati službo zbog bolezn ali zbog nezgode za razmeroma kratek čas, ne več kot en teden, in tega ni zakrivil namerno niti s hudo nemarnostjo. Isto velja tudi, če je zadržan opravljati službo brez svoje krivde iz drugih tehtnih vzrokov, ki zadevajo njegovo osebo.

(2) Službojemnik je brez odlašanja dolžan javiti svoj zadržek službovanja službodavcu in mu na njegovo zahtevo predložiti izpričevalo pristojnega okrožnega urada za zavarovanje delavcev ali uradnega zdravnika o vzrokih in trajanju njegove delovne nesposobnosti. To sme službodavec po primernem času iznova zahtevati.

§ 220.

(1) Če je bil službojemnik zadržan, opraviti službo, in je bil zadržan v tem po službodavčevih okolnostih, gre službojemniku plača; službojemnik je dolžan dopustiti, da se mu vračuni ono, kar je prihranil, ker ni opravljal službe, ali kar je pridobil z drugo zaposlitvijo ali kar je namerno opustil pridobiti.

(2) Če je prikrajšan v službi zaradi takih okolnosti zbog izgube časa, mu gre odškodnina.

§ 221.

Če je službojemnik zadržan, vršiti svojo službo, zaradi opravljanja vojaške vežbe, ne prestane njegovo službeno razmerje in mu ostane pravica do njegovih denarnih prejemkov za čas štirih tednov, ako je njegovo službeno razmerje nepretrgoma trajalo leto dni in ako za ta čas ne prejema od države ustrezne odškodnine. Ta pravica mu ne gre, če je pozvan, vršiti svojo vojaško službo v stalnem kadru.

§ 222.

(1) Če je pogojena za kupčije, ki jih službojemnik sklepa ali posreduje, provizija brez označbe višine, gre službojemniku provizija, ki ustreza dotični stroki v stajališču podjetja, za katero vrši posle. S samim imenovanjem druge osebe službodavcu, se ne pridobi pravica do provizije, če v tem pogledu za to poslovno stroko v stajališču podjetja, za katero službojemnik dela, ne obstoji drug običaj.

(2) Če je službojemniku poverjeno, baviti se samo s posredovanjem kupčij, pa sklene s tretjim za službodavca kupčijo, se smatra, da je kupčija sklenjena za službodavčev račun, ako službodavec, čim je doznal za kupčijo, brez odlašanja tretjemu izrečno ne izjavi, da jo odklanja.

(3) Če ni dogovora, pridobi službojemnik pri prodajnih poslih pravico do provizije šele tedaj, ko dobi službodavec kaj plačila, in to samo v razmerju s plačanim zneskom. Pri ostalih kupčijah se pridobi pravica do provizije, čim je posel sklenjen.

(4) Službojemnik ima pri obračunu provizije pravico do tega, da se mu predlože izpiski iz knjig o kupčijah, ki so se sklenile po njegovem delu.

(5) Pristojno sodišče sme odrediti pregled službodavčevih trgovinskih knjig po sodno zapriseženem knjigovodstvenem strokovnjaku.

§ 223.

(1) V dvomu gre službojemniku provizija tudi za takšne kupčije, ki so se med trajanjem službenega razmerja sklenile brez njegovega neposrednega sodelovanja med službodavcem in odjemniki, ki jih je službodavec njemu odkazal ali pripeljal.

(²) Če je postavljen službojemnik izrečno za izključnega zastopnika za določeno področje ali za določen krog odjemalcev in če ni nič drugega dogovorjeno, mu gre provizija tudi za take kupčije, ki so se sklenile med službenim razmerjem na tem področju po službodavcu ali na tem področju za službodavca ali s temi odjemalci brez njegovega sodelovanja.

(³) Službojemnik sme zahtevati popolno provizijo, če povratna storitev tretjega, s katerim se je posel sklenil, deloma ali povsem zaradi službodavčevega vedenja izostane ali če izostane izvršitev posla, ki ga je službojemnik sklenil ali ki se je sklenil z njegovim posredovanjem, zbog vedenja tretjega, a za tako vedenje službodavca ali tretjega ni bilo tehtnega vzroka.

(⁴) Če je dovolil službodavec tretjemu rabat (popust) in če ni drugače pogojeno ali če ne obstoji za dotično stroko drug običaj v stajališču, za katero službojemnik dela, se sme pri obračunavanju provizije rabat odbiti samo, če je bil pogojen pri sklepanju kupčije.

§ 224.

Če službodavec službojemnika proti dogovoru zadržuje, da bi zaslužil provizijo ali dnevnice v obliki, ki je pogojena ali ki bi se predvidoma po sklenjeni pogodbi mogla pričakovati, ima službojemnik pravico do primerne odškodnine.

§ 225.

(¹) Službojemnik, ki mu je poverjeno sklepanje ali posredovanje kupčij, ne sme sprejemati brez službodavčeve privolitve, od dne, ko je nastopil službo, nikake provizije ali obljubljenе provizije ali druge nagrade od tretjih, s katerimi sklepa za službodavca kupčije ali jih posreduje.

(²) Službodavec sme zahtevati od službojemnika, da mu izroči protipravno prejeeto provizijo ali nagrado ali vrednost tega, kar je kot provizijo ali nagrado protipravno prejel ali odsvojil; s tem se pa ne poseza v druge pravice do povračila večje škode.

(³) Ta službodavčeva zahteva prestatne po preteku treh mesecev od dne, ko je doznal za nasprotnikovo vedenje. Po treh letih od dne, ko je zahteva nastala, pa ta pravica vsekakor prestatne.

§ 226.

(¹) Za kupčije, ki se sklenejo potem, ko se je nehalo službeno razmerje, gre službojemniku provizija samo, če je on posel začel in ga toliko pripravil, da se je kupčija v glavnem po njegovem delu sklenila.

(²) Če ima po tem delu več službojemnikov pravico do provizije, se mora porazdeliti med nje pravično po razmerju njih dela.

§ 227.

(¹) Provizija dospe, ko se izvrši obračun o njej.

(²) Če ni nič drugega pogojeno, se obračunja provizija ob koncu vsakega koledarskega četrtletja. Če prestatne službeno razmerje pred tem četrtletjem, se mora provizija obračunati ob prestatku službe. Glede pogojno pridobljene provizije se mora vršiti obračun najkeseje v enem mesecu potem, ko je pravica do nje za vsako poedino kupčijo postala brezpogojna.

§ 228.

Če gre službojemniku pravica od občasne ali druge nagrade (remuneracije), mu ta pripada tudi, če službeno

razmerje prestatne, preden ta pravica dospe, in sicer v znesku, ki ustreza razmerju med službeno dobo, za katero se nagrada daje, in časom, ki se je prebil v službi.

§ 229.

(¹) Če se službojemnik pri službenem razmerju, ki njegovo gospodarsko delavnost v glavnem zaposluje, sprejme v službodavčevo hišno skupnost, mora dajati službodavec službojemniku ob boleznih, ki je službojemnik ni povzročil namerno niti s hudo nemarnostjo, poleg denarne plače potrebno hrano, zdravniško zdravljenje in potrebna zdravila največ štirinajst dni, ako je trajalo službeno razmerje že štirinajst dni, a največ štiri tedne, ako je trajalo že pol leta.

(²) Prehrana in zdravljenje se sme dajati tudi v bolnici ali s službojemnikovo privolitvijo pri drugih. Če je to zaradi značaja bolezni potrebno, sme zahtevati službojemnik nego v bolnici.

(³) Obveznosti, ki obremenjajo po teh odredbah službodavca, ne nastanejo, če je sklenjeno službeno razmerje samo za čas neke prehodne potrebe in še ni trajalo mesec dni.

§ 230.

(¹) Gotovi izdatki za zdravniško zdravljenje in za nabavo potrebnih zdravil kakor tudi stroški za nego v bolnici ali pri drugih se smejo vračunati v službojemnikovo denarno plačo, ki mu gre za čas bolovanja.

(²) Za čas bolovanja gre službojemniku hranarina po odredbah odstavka (²) § 219.

§ 231.

Obveznosti, ki obremenjajo službodavca po §§ 219. in 229., prestatnejo, če prestatne službeno razmerje zaradi preteka časa, za katerega je sklenjeno, ali zaradi prejšnje odpovedi ali zaradi odpusta, ki ni povzročeno po bolezni ali iz drugih tehtnih vzrokov po §§ 219. in 221., ki zadevajo službojemnikovo osebo. Če se službojemnik odpusti zaradi zadržka (izostarka) ali če se mu odpove služba med zadržkom, s tem povzročene zvršetke službenega razmerja glede označenih zahtev ni upoštevati.

§ 232.

(¹) Službodajnik je dolžan urediti izvrševanje službe glede prostorov in orodja, ki ga mora dajati ali ki ga je dal, ob svojih stroških tako, da sta zaščitena varnost in zdravje službojemnika, kolikor je to po značaju službe mogoče. Zlasti je dolžan držati, kolikor to značaj dela dopušča, delovne prostore čiste in higiensko v redu. Istotako je dolžan ukreniti glede na službojemnikovo starost in njegov spol, česar treba za zaščito morale.

(²) Če se sprejme službojemnik v hišno skupnost službodavca, mora službodavec ukreniti glede prostora za stanovanje, spanje in glede prehrane kakor tudi glede delovnega časa in odmora vse, česar treba glede na službojemnikovo zdravje, moralno in vero.

§ 233.

(¹) Službeno razmerje prestatne, ko preteče čas, za katerega je dogovorjeno.

(²) Če ni s tem zakonom drugače odrejeno, smeta obe strani službeno razmerje, dogovorjeno samo na poizkušnjo ali samo za čas prehodne potrebe, v prvem mesecu vsak čas razvezati.

(³) Če je sklenjeno službeno razmerje dosmrtno ali za čas daljši od petih let, sme službojemnik to razmerje razvezati po preteku petih let, držeč se odpovednega roka šestih mesecev.

(⁴) Če je stopil službojemnik v službeno razmerje ali ga je takoj nadaljeval, pa se o roku trajanja ni dogovoril, se sme razmerje odpovedati po odredbah tega poglavja.

§ 234.

(¹) Če za službodavca ni pogojeno kaj ugodnejšega ali če ni za poedine vrste pomožnega osebja s tem zakonom drugače odrejeno, znaša odpovedni rok službenih razmerij najmanj 14 dni.

(²) Če je določena plača po kosu ali po poedinih storitvah, učinek odpovedi ne nastopi nikdar in nikoli pred dovršitvijo storitev, ki so se bile ob odpovedi že pričele.

§ 235.

(¹) Odpovedni rok mora biti vedno za obe strani enak. Če se dogovoré neenaki rokovi, velja za obe strani daljši rok.

(²) S pogodbo se ne more dogovoriti odpovedni rok, ki bi bil daljši od šestih mesecev.

§ 236.

Ženske se ne smejo odpustiti, če so v opravljanju službe zadržane zaradi nosečnosti ali poroda. Če službodavec službeno razmerje v času šestih tednov pred porodom ali šestih tednov po porodu odpove, ne preстане nikdar službeno razmerje pred šestimi tedni po porodu.

§ 237.

(¹) Če je službojemnik sprejet v hišno skupnost službodavca ali če je po službenih razmerah zadržan, da bi si iskal drugega mesta, se mu mora po odpovedi dati na zahtevo v ta namen primeren čas, ne da bi se mu znižala njegova plača.

(²) Minister za trgovino in industrijo sme v sporazumu z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje za poedine kraje ali področja ali za poedine skupine službenih razmerij z uredbo podrobneje določiti čas, ki se mora dajati službojemniku po odpovedi za to, da si išče drugega mesta.

§ 238.

(¹) Službeno razmerje sme vsaka stran iz tehtnih vzrokov razvezati, in to, če je sklenjeno za določen čas, preden preteče ta čas, sicer pa neglede na odpovedni rok.

(²) Za tehten vzrok, zaradi katerega sme službojemnik, preden poteče čas, za katerega je službeno razmerje dogovorjeno, odnosno brez odpovedi izstopiti iz službe, se smatra zlasti:

1. če postane službojemnik za nadaljnje opravljanje službe nesposoben ali če službe nadalje ne more opravljati brez škode za zdravje ali moralo;

2. če krati ali pridržuje službodavec plačo (zaslužek), ki gre službojemniku, kakor to ne pristuje; če ga pri dohodkih (prejemkih) v naravi oškoduje ali če krši druge bistvene določbe pogodbe;

3. če se službodavec brani, izpolnjevati zakonite dolžnosti glede zaščite službojemnikovega življenja, zdravja ali morale;

4. če službodavec, njegov zastopnik ali člani njihovih rodbin njega ali člane njegove rodbine zavajajo ali

skušajo zavesti v protizakonita ali nemoralna dejanja;

5. če se pregreši službodavec, njegov namestnik ali član njegove rodbine zoper službojemnika ali člane njegove rodbine z žalitvijo morale ali znatno žalitvijo časti ali če noče službojemnika zaščititi pred takim postopanjem članov svoje rodbine ali ostalih oseb, zaposlenih v podjetju;

6. če službodavec službojemniku, ki dela po kosu, ne daje zadosti dela;

7. če je pozvan, vršiti službo v kadru.

(³) Če so bili službojemniku vzroki iz točke 5., odstavka (²), razen žalitve morale, več kot teden dni znani, ne sme zapustiti službe v smislu tega paragrafa.

§ 239.

(¹) Za tehten vzrok, zaradi katerega sme službodavec preden poteče čas, za katerega je službeno razmerje dogovorjeno, odnosno brez odpovedi, službojemnika odpustiti, se smatra zlasti:

1. če je službojemnik pri sprejemanju na delo podtaknil lažna izpričevala, potrdila, listine itd., ali če je utajil obstanek istočasnega drugega službenega razmerja in preotil imetnika obrta;

2. če je službojemnik v službi nezvest; če v svojem delu brez službodavčeve privolitve zahteva za sebe ali od tretjih neupravičeno sprejme koristi, zlasti če sprejme provizijo ali obljubo provizije ali kako drugo nagrado brez službodavčeve vednosti ali če kaj stori, s čimer postane službodavčevega zaupanja nevreden;

3. če brez odobritve ali po tem zakonu priznanega zadržka zapusti delo ali svoje dolžnosti ne vrši ali vprav noče vršiti in tega svojega postopanja ne opraviči zadostno, ali če se po izrečnem opominu ne pokori službodavčevim odredbam, ki so upravičene po predmetu službe;

4. če tudi po opominu nepazljivo ravna z ognjem ali z upaljšivo lučjo in vobče z nevarnimi predmeti v lokalu ali delavnici;

5. če je izdal poslovno tajnost podjetja, v katerem je zaposlen;

6. če je službodavca, njegovega namestnika ali člana njihovih rodbin fizično napadel ali če se zoper nje pregreši z izdatno žalitvijo časti ali če je fizično napadel ali huje razžalil ostale osebe, zaposlene v podjetju;

7. če podpihuje domačine in ostalo službeno osebje k nepokorščini, k nemoralnim in protizakonitim dejanjem;

8. če namerno poškoduje službodavčeve stvari;

9. če je zaradi bolezni ali nezgode dalj kot štiri tedne zadržan, opravljati svojo službo;

10. če oboli po svoji krivdi za nalezljivo boleznijo in je bolezen dokazana z zdravniškim izpričevalom;

11. če se kljub ponovnemu opominu vdaja med delom pijančevanju;

12. če se mu z razsodbo sodišča ali z rešitvijo občega upravnega oblastva za več kot 14 dni odvzame svoboda.

(²) V primerih točk 1. do 9., 10. in 12. izgubi službodavec pravico, odpustiti po odredbah tega paragrafa, če je za omenjene vzroke vedel dalj kot teden dni.

§ 240.

Če izstopi službojemnik brez tehtnega vzroka, sme službodavec od njega zahtevati, da zopet vstopi v službo in mu povrne škodo ali da mu povrne škodo zaradi neizpolnitve pogodbe. Če se službojemnik po svoji krivdi predčasno odpusti, mora povrniti škodo zaradi neizpol-

nitve pogodbe. Za že opravljene storitve, za katere plača še ni dospela, ima službojemalek pravico do sorazmernega dela plače samó, kolikor te z začasno razvezo službenega razmerja niso svoje vrednosti za službodavca povsem ali po večjem delu izgubile.

§ 241.

Če odpusti službodavec službojemnika predčasno brez tehtnega vzroka ali če je kriv, da službojemalek predčasno izstopi, obdrži službojemalek, ne da bi se s tem posezalo v povračilo nadaljnje škode, pogojeno pravico, zahtevati plačo (prejemke) za čas, ki bi moral do zvršetka službenega razmerja preteči, ako bi bil ta pogojeni čas službovanja potekel ali ako bi bilo službovanje redno odpovedano. Pri tem je treba vračunati v plačo ono, kar je službojemalek zaradi neopravljanja službe prihranil ali kar je pridobil z drugim delom ali kar je namerno opustil pridobiti. Če zgoraj označeni čas ne preseza treh mesecev, sme zahtevati službojemalek takoj brez odbitkov vso plačo, ki mu gre za ta čas.

§ 242.

(¹) Če je sprejet službojemalek v službo s posebnim pogojem, da mora vstopiti v službo točno na določeni dan, sme službodavec odstopiti od pogodbe, če službojemalek iz kateregakoli vzroka ne nastopi službe na določeni dan.

(²) Razen tega primera sme službodavec od pogodbe odstopiti, preden vstopi službojemalek v službo, če službojemalek določenega dne ne pride, ne da bi bil v tem zadržan po neodvratnem zadržku.

(³) Če pride pred službojemnikovim vstopom v službo službodavec v stečaj, sme stečajni upravitelj ali službojemalek odstopiti od pogodbe.

§ 243.

(¹) Če službodavec brez tehtnega vzroka odstopi od pogodbe ali če dá po svoji krivdi službojemniku upravičen povod, da odstopi od pogodbe, je dolžan, izplačati službojemniku plačo za tisti odpovedni čas, ki bi moral preteči do zvršetka službenega razmerja, ako bi bil službodavec na dan vstopa v službo redno odpovedal službo. Če je službeno razmerje pogojeno za določen čas, a ne preseza treh mesecev, je službodavec dolžan, izplačati plačo za ves čas, če pa je službeno razmerje dogovorjeno na dalj kot tri mesece, je dolžan, izplačati del te plače v znesku za tri mesece. S temi odredbami se ne poseza v eventualne pravice, zahtevati večjo odškodnino.

(²) Iste pravice gredo službojemniku, če stečajni upravitelj odstopi od pogodbe.

(³) Če odstopi službojemalek brez tehtnega vzroka od pogodbe ali če po svoji krivdi dá službodavcu upravičen povod, odstopiti od pogodbe, sme službodavec zahtevati, da se mu povrni škoda.

§ 244.

Glede odškodninske pravice zaradi odstopa od pogodbe po § 243. veljajo odredbe § 240.

§ 245.

Če sta obe stranki krivi, da se službeno razmerje predčasno razveže, odloči razsodniški odbor, odnosno

sodišče po svobodni oceni, ali pripada in v kateri višini pripada odškodnina.

§ 246.

(¹) Zahteve zaradi predčasnega izstopa ali predčasnega odpusta po §§ 240. in 241. ali zaradi odstopa po §§ 242. in 243. se morajo ostvarjati pred razsodniškim odborom, odnosno sodiščem v šestih mesecih po preteku onega dne, ko so se morale uveljavljati, sicer so izključene.

(²) Rok iz odstavka (¹) prične teči s pretekom dneva, ko se je izvršil izstop ali odpust iz službe, ali s pretekom dneva, ko je bilo treba vstopiti v službo.

§ 247.

Če umre službojemalek, kateremu je službodavec po službeni pogodbi dajal stanovanje, se mora stanovanje izprazniti v mesecu dni, ako je imel službojemalek svoje gospodinjstvo, drugače pa v 14 dneh po njegovi smrti. Službodavec sme pa zahtevati, da se del stanovanja takoj izprazni, kolikor je to potrebno, da se nastani njegov naslednik in namesti njegovo pohištvo.

§ 248.

Če je položil službojemalek varščino, sme zahtevati, naj se varščina položi pri pristojnem sodišču, ko prestane službeno razmerje ali če zahteva službodavec povračilo povzročene škode.

§ 249.

(¹) Če ni s tem zakonom za poedine vrste pomožnega osebja odrejeno drugače, je vsak službodavec dolžan, izdati, ko prestane službeno razmerje, službojemniku na zahtevo ob svojih stroških izpričevalo o trajanju in vrsti opravljene službe. Če zahteva službojemalek izpričevalo, dokler službeno razmerje traja, se mu izda ob njegovih stroških. V izpričevalu se ne sme niti s črkami napisati niti z znamenji označiti, kar bi oteževalo osebju sprejem v drugo službeno razmerje.

(²) Ta izpričevala se morajo overoviti. Overovitev izvrši pri pomožnem osebju, zaposlenem v trgovinskih in rokodelskih obrtih, v treh dneh prisilna združba, ki ji službodavec pripada, če pa take združbe ni, občina, ki je pristojna po sedežu obrata (lokala, delavnice), kjer je opravljal službojemalek službo. Občina overovi taka izpričevala zlasti, če ima prisilna združba svoj sedež zunaj področja občega upravnega oblastva prve stopnje, v katerem leži obrat.

(³) Izpričevala, ki se hranijo pri službodavcu, se morajo izročiti službojemniku na zahtevo vsak čas.

(⁴) Službodavec, ki noče izdati izpričevala ali vedoma izda neresnično izpričevalo, se kaznuje po tem zakonu. Če se s tem povzroči škoda, ima službojemalek pravico, zahtevati povračilo škode.

§ 250.

Če želi službojemalek, da se mu razen omenjenega izpričevala iz § 249. izda še posebno izpričevalo o nravnem vedenju in o vrednosti in izobrazbi, ki ju je pokazal pri delu, je službodavec dolžan, ustreči tej zahtevi.

§ 251.

Pravice službojemnikov, ki izhajajo iz odredb §§ 212., odstavkov (²) in (³), 214. do 220., odstavka (¹), 221., 222., odstavkov (¹) in (²), 224., 226., 227., odstavka (¹) in dru-

gega stavka odstavka (2), 228., 229. do 231., odstavka (2), 236., 237., 240. do 242., odstavkov (2) in (3), 243. odstavka (1), 244., 245. do 250., se ne morejo s službeno pogodbo niti ukinjati niti utesnjevati.

II. poglavje.

Učenci (vajenci).

Prvi oddelek.

Pravna razmerja učencev (vajencev).

§ 252.

(1) Za učenca (vajenca) se smatra neglede na spol vsakdo, ki je zaposlen v obrtu zato, da si pridobi s praktičnim delom (učenjem) ono znanje, ki ga more usposobiti za pomočniško zaposlitev. Na tej podstavi se smatrajo za učence tudi oni, za katere so pri poedinih obrtih drugi nazivi v navadi.

(2) Osebe pod 16 leti, ki so zaposlene v obrtu in zaradi delitve dela redno opravljajo opravila, za katera ni treba ne znanja ne učenja, ali če se delo, ki ga opravljajo, ne more smatrati kot priprava za samostojni obrt, ali če so nameščeni kot služabniki, se ne smatrajo za učence.

(3) V dvomu, ali je treba koga smatrati za učenca, odloči pristojno občje upravno oblastvo prve stopnje po zaslišanju prizadete prisilne združbe.

§ 253.

(1) Za učence se smejo sprejemati samo oni, ki niso manj nego 14 let stari, ki so dovršili najmanj osnovno šolo ali se drugače naučili pisanja in so telesno sposobni za dotični obrt. Telesno sposobnost treba dokazati pri sklepanju pogodbe z zdravniškim potrdilom. Zdravniški pregled opravi pristojni šolski zdravnik brezplačno. Izdajanje zdravniškega potrdila ni zavezano plačilu nobene takse.

(2) Državni zavodi za pospeševanje industrije in rokodelstva poedinih banovin so dolžni, dajati svoje mnenje in svete glede izbere stroke in pošiljanja učencev na delo.

(3) Minister za trgovino in industrijo se pooblašča, da predpiše z uredbo podrobnejše odredbe za to poslovanje teh zavodov.

§ 254.

(1) Učence smejo sprejemati samo imetniki obrtov, ki izpolnjujejo vse zakonske pogoje za izvrševanje obrta, katerega naj se učenci uče, in pri katerih je učenje učencev zajamčeno.

(2) Učence smejo sprejemati oni, ki izvršujejo po § 25. zakona rokodelski obrt na tvorniški način in je pri njih strokovno učenje učencev zajamčeno. Istotako smejo sprejemati učence tudi oni, ki smejo izrečno po tem zakonu izvrševati rokodelski obrt, dasi sami nimajo strokovne izobrazbe. V tem primeru se mora postaviti strokovnjak, ki daje jamstvo za strokovno učenje.

§ 255.

Učencev ne smejo imeti imetniki obrtov (službodavci):

1. ki so obsojeni zaradi zločinstva ali prestopka, storjenega iz koristoljubja ali zoper javno moralno;

2. ki so obsojeni zaradi zločinstva ali prestopka za kazniva dejanja, storjena naklepoma zoper življenje in telo svojega pomožnega osebja, in sicer, če so kaznovani

privikrat, za čas dveh let po prestani kazni na prostosti, za vedno pa, če so storili omenjeno zločinstvo ali prestopok v povratku (§ 76. k. z.);

3. ki jim je občje upravno oblastvo odvzelo pravico, imeti učence, za čas, ki je označen v odločbi

§ 256.

(1) Pravica, imeti učence, se sme odvzeti imetnikom obrta, ki:

1. hudo kršijo dolžnosti proti svojim učencem glede morale ali z zlostavljanjem ali ki zanemarjajo svoje obveznosti glede dajanja hrane, obleke in stanovanja učencu;

2. ki ne dopuste ali ne skrbje za to, da bi učenci redno obiskovali strokovne nadaljevalne šole, in se zaradi tega kaznujejo;

3. ki se jim ob opravljanju pomočniškega izpita dokaže, da svojih učencev niso poučevali v zadostni meri;

4. ki se obsodijo zaradi kaznivih dejanj, v smislu § 255., točk 1. in 2., a imajo po preteku dveh let učence;

5. ki nimajo predpisno urejene poslovalnice ali delavnice za pravilno poučevanje učencev;

6. ki imajo učence, pa z njimi niso sklenili predpisane pogodbe ali so pogodbo fingirali.

(2) V primerih pod točkami 3., 5. in 6., odstavka (1), se mora, preden se odvzame pravica imeti učence, zaslišati pristojna prisilna združba.

(3) Ta pravica se sme odzematj na določen ali na nedoločen čas. Komur je odvzeta pravica na nedoločen čas, se mu ne more povrniti pred letom dni.

(4) V primerih točk 2., 3. in 5. odstavka (1), se sme imetnik obrta kaznovati tudi s kaznijo po § 397.

§ 257.

(1) Minister za trgovino in industrijo sme v sporazumu z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje po zaslišanju trgovskih, industrijskih, obrtnih in delavskih zbornic z uredbo določiti, v katerem razmerju po številu pomočnikov smejo imetniki obrtov poedinih strok imeti učence. Taka uredba se sme izdati z veljavnostjo za vso državo, za poedine banovine ali samo za poedine kraje ali stroke.

(2) Ko se določa to razmerje, je treba upoštevati dejansko potrebo po učencih in možnost njih strokovnega poučevanja.

§ 258.

(1) Po tem zakonu predpisana pismena pogodba se mora skleniti najkasneje v 8 dneh po sprejemu učencu.

(2) Pogodba se sklepa pri prisilni združbi, ki ji pripada službodavec, če pa take združbe ni, pri občini. Če je pristojna po sedežu obrtne poslovalnice ali delavnice. Občina je pristojna tudi, če gre za banovinsko združbo ali če ima združba sedež zunaj področja občega upravnega oblastva prve stopnje, v katerem je poslovalnica ali delavnica. Kljub tem odredbam sme ban na prošnjo poveriti opravljanje teh poslov tudi poedinim banovinskim združbam za področje občega upravnega oblastva prve stopnje (sreza in mesta), v katerem ima združba svoj sedež. Združbe ali občine morajo skrbeti za to, da ustrezajo sklenjene pogodbe predpisom tega zakona.

(3) Pogodbene stranke so službodavec in učencev zakoniti zastopnik ali varuh ali, če je učenec polnoleten, učenec sam. Obe stranki smeta biti zastopani po pooblaščenih,

(*) Če je službodavec učenčev roditelj ali varuh in učenec ni polnoleten ali za polnoletnega proglašen, nadomešča pismena ali na zapisnik podana roditeljeva izjava pred pristojno združbo ali občino pogodbo. V tej izjavi je treba, da roditelj kot službodavec izrečno prevzame vse obveznosti po tem zakonu, ki presežajo zakone roditeljske dolžnosti. Isto velja tudi za učenca, ki ga imetnik obrti posinovi.

§ 259.

(*) Pismena učna pogodba se sestavlja v treh izvornih izvodih, ki jih overovi pristojna prisilna združba ali občina. Vsaka pogodbeni stranka dobi po en izvod. tretjega pa obdrži pristojna prisilna združba ali občina. Če ima učenec varuha, je o sklepu pogodbe obvestiti zaradi privolitve tudi varuško oblastvo.

(*) Pogodba se sme sporazumno izpreminjati po postopanju, predpisanem za sklepanje pogodb. Pristojna prisilna združba ali občina zapiše izpremembe kot poseben pristavek na izvorne izvode pogodbe. Če kaka stranka svojega izvoda pogodbe ne more predložiti, se ji izda overovljen prepis in se v tega vpišejo pozneje dogovorjene izpremembe.

§ 260.

Pogodba mora navajati:

1. službodavčevo rodbinsko in rojstno ime (firmo), kraj službodavčeve poslovalnice ali delavnice, v kateri naj se učenec zaposli;

2. učenčevo rodbinsko in rojstno ime, leto in kraj rojstva, prebivališče in kraj pristojnosti ter šolsko izobrazbo;

3. rodbinsko in rojstno ime in prebivališče njegovih roditeljev, varuha ali drugih zakonitih zastopnikov, če je učenec maloleten;

4. podatke o učenčevem zdravstvenem stanju in njegovi fizični sposobnosti;

5. označbo obrta (stroke), katere se želi učiti;

6. čas, za katerega se pogodba sklepa (pričetek, trajanje in zvršetak);

7. vzajemni dogovor, da se prevzemajo dolžnosti, označene z zakonom, da se službodavec ali njegov delovodja (namestnik) predvsem obvezujeta, učenca v stroki obrta, ki naj se ga uči, poučevati in da bo učenec v obrtu marljivo delal;

8. eventualne določbe o odškodnini za učenje, o višini in načinu plačevanja nagrade učenca za delo, o dajanju hrane, preskrbe, obleke, stanovanja učenca in o višini odškodnine za protipravno prelomitev pogodbe.

§ 261.

(*) Imetnik obrta, ki se pri sprejemanju učencev ne drži teh predpisov, se kaznuje po § 397. tega zakona.

(*) Obče upravno oblastvo prve stopnje sme v izjemnih primerih po zaslišanju prisilne združbe čas, ki se prebije na uku na osnovi pogodbe, sklenjene zoper odredbe tega zakona, všteti v učni rok.

§ 262.

(*) V učni pogodbi se sme določiti poizkusni čas največ na en mesec dni. V tem času imata obe pogodbeni stranki pravico, enostransko od pogodbe odstopiti. Ta čas se učenca ne šteje v predpisani učni čas.

(*) Imetnik obrta, ki je dogovoril daljši čas za poizkušnjo, se kaznuje po § 397.

§ 263.

(*) Učni čas ne sme biti krajši od dveh in ne daljši od štirih let.

(*) Minister za trgovino in industrijo določi po zaslišanju zbornic z uredbo učni čas v posrednih obrtih.

(*) Pristojno obče upravno oblastvo prve stopnje sme podaljšati zakonski učni čas največ za tri mesece, če izključi pristojno šolsko oblastvo začasno ali za vedno učenca iz strokovne nadaljevalne šole zaradi disciplinskih kaznivih dejanj. Če se izključi učenec za izvestni čas, je dolžan, nanovo obiskovati šolo, dokler ne preteče rok izključitve, pohajanje šole pa se mora za toliko podaljšati, za kolikor časa je bil učenec izključen.

§ 264.

Učna pogodba se sklepa redno za čas, ki je predpisan za učenje dotičnega obrta po odredbah tega zakona. Samo če se je učenec izvestni čas učil istega obrta ali sorodne stroke pri drugem imetniku obrta, se sme glasiti pogodba na ostali za učenje predpisani čas.

§ 265.

Če učenec prekine brez svoje krivde delo pri enem imetniku obrta, preden izteče pogojeni čas ali za učenje predpisani čas, se mu šteje čas, ki ga je prebil na delu, če nadaljuje delo pri drugem imetniku obrta iste ali sorodne stroke.

§ 266.

Čas učenja, prekinjen po lastni učenčevi krivdi, se mu ne šteje v učni čas in mora učenec za toliko časa učenje podaljšati. Daljšo prekinitve učnega časa mora službodavec prijaviti v osmih dneh, ko se učenec vrne na delo, pristojni prisilni združbi ali občini. Združba ali občina predloži prijavo pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve stopnje, da pregleda, ali je treba učni čas podaljšati in da predpiše, za koliko časa se mora učenje podaljšati.

§ 267.

Učencu (vajencu) pripada po enem dovršenem letu učenja odškodnina za delo. Minister za trgovino in industrijo predpiše v sporazumu z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje in po zaslišanju zbornic in delavskih zbornic z uredbo posebne odredbe o najmanjših zneskih te odškodnine.

§ 268.

(*) Učenec mora biti svojemu službodavcu ali njegovemu namestniku pokoren, zvest, zanesljiv, marljiv pri delu in učenju in mora redno obiskovati strokovno nadaljevalno šolo, če ni po zakonu obiskovanja šole oproščen.

(*) Če učenec ni dovršil 16. leta starosti in če živi v službodavčevi hiši, je podložen hišnemu strahovanju službodavca ali njegovega namestnika; toda zoper njega se ne smejo uporabljati kazni, ki bi ga utegnile fizično ali moralno oškodovati, niti ne sme biti v obliki kazni prikrajšan za dolžno preskrbo.

§ 269.

(*) Imetnik obrta je dolžan, skrbeti za to, da se učenec v stroki izuči. Ne sme mu odvzeti prilike

in časa, potrebnega za učenje, in ga ne sme uporabljati za posle, ki niso v zvezi z njegovo stroko.

(²) Skrbeti mora za učenčovo zdravje, vedenje in strokovno napredovanje, mora o tem vsaj polletno obveščati roditelje ali zakonitega varuha in ne sme učenca uporabljati za delo, ki njegovim fizičnim močem ni primerno.

(³) Imetnik obrta mora paziti na to, da tovariši in drugo pomožno osebje dotičnega obrata ne zlostavljajo učenca in da ga ne uporabljajo za svoje zasebne posle.

(⁴) Če maloletni učenec oboli, če je pri delu malomaren ali če zapusti obrat, mora službodavec o tem takoj obvestiti njegove roditelje, odnosno zakonitega varuha.

(⁵) Če ima imetnik obrta učenca v oskrbi, mu mora dajati zdravo stanovanje, prikladno za bivanje, in zadostno hrano. Stanovanje mora biti pozimi kurjeno.

(⁶) Dolžan je vse pogojene obveznosti proti učencu izpolnjevati in storiti vse, česar treba, da bo učenec po dokončanem učnem času pripravljen za opravljanje pomočniškega izpita.

(⁷) Če zanemari imetnik obrta dolžnosti, označene v odstavkih (⁴) do (⁶), se kaznuje po § 397., kolikor ga ga ni kaznovati s strožjo kaznijo.

§ 270.

(¹) Če je učenec zavezan obiskovati strokovno nadaljevalno šolo, je službodavec dolžan, vpisati ga v to šolo, nadzorovati obiskovanje šole, skrbeti, da točno obiskuje šolo in skrbeti za to, da prihaja v šolo čist in v redu.

(²) Če stanuje učenec pri službodavcu, je ta vsekakor odgovoren, da učenec šolo obiskuje. Če učenec ne stanuje pri službodavcu, so zanj odgovorni roditelji ali zakoniti varuh. Službodavec je v tem primeru odgovoren za to, če opusti vršiti nadzorstvo nad obiskovanjem šole in svoje opustitve ne opraviči.

(³) Če bi bil učenec zaradi telesne hibe zadržan obiskovati šolo, ga sme obče upravno oblastvo prve stopnje razrešiti obveznosti, obiskovati šolo. Oblastvo izda rešitev na osnovi zdravniškega potrdila, izdanega po uradnem zdravniku. To potrdilo se izdaja brezplačno.

§ 271.

(¹) Učno razmerje prestane:

1. če preteče učni čas, določen s pogodbo ali po zakonu ali z uredbo;

2. če je učenec pozvan, odslužiti svoj rok službe v kadru;

3. če nastopi vzrok, radi katerega službodavec ne more imeti učencev (§ 255.);

4. če pristojno oblastvo službodavcu po tem zakonu odvzame pravico, imeti učence;

5. če učenec ali službodavec umre, razen primera § 14. zakona, ali če prestane službodavčev obrt ali če službodavec preneha obrtovati.

(²) Če se po službodavčevi smrti obrt nadaljuje in ima naslednik v obrtu učenca, je dolžan predvsem obdržati na uku učenca, ki jih je zatekel na uku, in skleniti novo pogodbo o nadaljevanju učenja, če to žele zastopniki učenca ali učenec sam.

§ 272.

(¹) Za tehten vzrok, zaradi katerega sme službodavec učno pogodbo razdreti, preden poteče dogovorjeni rok in brez odpovedi, se smatra zlasti:

1. Če postane učenec fizično ali duševno nesposoben za učenje ali delo ali če se nedvomno ugotovi, da je nesposoben, da bi se izučil v stroki, ali če je nadaljnje delo v tem obrtu nevarno za učenčovo življenje in zdravje ali če učenec po svoji krivdi oboli za nalezljivo boleznijo in se obolelost dokaže z zdravniškim potrdilom;

2. če učenec v primeru točke 3. odstavka (¹) § 239. zapusti delo za tri mesece;

3. če se učenec obsodi zaradi zločina ali prestopka, storjenega iz koristoljublja ali zoper javno moralo, ali če sodišče odredi, da ga je dati v dom za vzgajanje maloletnikov ali v poboljševalnico ali prisilno delavnico;

4. če se kaznuje s sodno razsodbo ali z rešitvijo upravnega oblastva s kaznijo na prostosti, daljšo od meseca dni;

5. če sklene učenec ali njegov zakoniti zastopnik pogodbo s službodavcem z neresničnimi ali lažnimi listinami in če obstoji učenčeva obveznost iz prejšnje pogodbe;

6. če se učenec zoper odredbe točke 3. odstavka (¹) § 239. skozi dva tedna ne vrne na delo.

(²) V primerih točk 3. do 6. mora službodavec razdreti pogodbo brez odpovedi najkasneje v enem tednu od dne, ko je izvedel za primer, drugače izgubi to pravico.

(³) Kolikor ne nasprotujejo temu paragrafu, se uporabljajo odredbe § 239. ustrezno tudi na učence.

§ 273.

(¹) Za tehten vzrok, zaradi katerega sme učenec ali njegov zakoniti zastopnik ali varuh učno pogodbo razdreti, preden poteče pogojeni rok in brez odpovedi, se smatra zlasti:

1. iz vzrokov, navedenih v točki 1. odstavka (¹) § 272.;

2. če delo v delavnici resno škoduje učenčevemu zdravju ali če je za učenčovo zdravje nevarno, kar se dokaže z zdravniškim potrdilom;

3. če službodavec, član njegove rodbine ali kdo izmed pomožnega osebja oboli za boleznijo, ki bi utegnila biti nevarna učenčevemu življenju in zdravju;

4. če pride službodavec v konkurz ali če ne pride na delo več kot dva meseca in nima namestnika v poslu;

5. če se službodavcu s kazensko razsodbo izvrševanje obrta za določen čas prepove;

6. če službodavec, pri katerem učenec ni na stanovanju, preseli svojo poslovalnico ali delavnico v drugo občino in učenca ali njegovega zakonitega zastopnika o tem ne obvesti vsaj štiri tedne prej;

7. če službodavec ne dovoli, da bi učenec strokovno nadaljevalno šolo redno obiskoval.

(²) Učenec ali njegov zastopnik sme razdreti pogodbo v primeru točke 3., odstavka (¹) najkasneje v 30 dneh od dne, ko je za primer doznal.

(³) Odpoved po točki 6. odstavka (¹) ni dopustna v onih primerih, ko gre samo za začasno izvrševanje dela v drugem kraju ali ko to značaj dotičnega posla zahteva.

(⁴) Kolikor ne nasprotujejo temu paragrafu, se uporabljajo odredbe § 238. ustrezno tudi na učence.

§ 274.

Službodavec sme razdreti pogodbo s štirinajstdnevno odpovedjo:

1. če učenec vztrajno ne vrši svoje dolžnosti po zakonu in pogodbi in ne pomaga, dovoljene vzgojne kazni;

2. če službodavec kljub svojemu trudu ne more učenca prisiliti, da bi redno obiskoval šolo, ki jo je zavezan pohajati.

§ 275.

(¹) Učenec ali njegov zakoniti zastopnik ali varuh sme s štirinajstdnevno odpovedjo razdreti pogodbeno razmerje:

1. če je službodavec nemaren v izpolnjevanju svojih dolžnosti po zakonu in pogodbi;

2. če službodavec trajno sirovo ravna z učencem;

3. če učenec ali njegov zakoniti zastopnik ali varuh izjavi, da prestopa v drugo stroko obrta ali poklica ali da je potreben v roditeljski hiši;

4. če službodavec ne obratuje in ne daje možnosti za učenje.

(²) Za čas dveh let, računši od razveze sklenjenega razmerja, se brez privolitve bivšega službodavca, učenec, ki je bil izstopil iz obrta zaradi primera po točki 3. odstavka (¹) tega paragrafa, ne sme zaposliti v istovrstnem ali sorodnem obrtu ali v istovrstni delavnici tvorniškega podjetja. Če službodavec ne dá privolitve, sme učenec ali njegov zakoniti zastopnik ali varuh predložiti predmet pristojnemu razsodniškemu odboru v rešitev.

§ 276.

(¹) Če se uvede stečaj (konkurz) ali če nastane izprememba v osebi imetnika obrta, sme učenec, stečajni upravitelj ali novi imetnik obrta razvezati pogodbo z odpovedjo na štirinajst dni.

(²) Ta pravica odpovedi se sme uporabiti samo v štirih tednih po uvedbi stečaja ali od dne, ko je novi imetnik prevzel obrt.

§ 277.

(¹) Službodavec nima pravice zahtevati odškodnino za prestanek in razvezo učnega razmerja. Odškodnina se sme zahtevati samo od polnoletnega učenca, če se je razmerje razvezalo po njegovi krivdi. Izjemoma se sme zahtevati odškodnina od zakonitega zastopnika maloletnega učenca, če je ta odgovoren, da se je pogodba razdrila.

(²) Učenec sme zahtevati odškodnino od službodavca, če nastopi primer iz § 238., odstavka (¹), točk 2., 4. in 5., in § 273., odstavka (¹), točke 4.; toda ob stečaju samo, če gre za lažno bankrotstvo; dalje če nastopijo primeri iz § 275., odstavka (¹), točk 1. in 2.

(³) Odškodnina se odmeri po imovinskem stanju imetnika obrta ali učenca in po škodi, ki je z razvezo nastala.

(⁴) Pravica do odškodnine zastara šest mesecev po prestopu učnega razmerja.

§ 278.

Če se razveže učno razmerje predčasno brez učenčeve krivde, mora prisilna združba, pri kateri se je pogodba sklenila in registrirala, na zahtevo učenčevega ali njegovega zakonitega zastopnika poskrbeti za to, da se nadaljuje učenje ali zaposlitev pri drugem službodavcu.

§ 279.

Prestanek ali razveza pogodbe se mora takoj pristojni prisilni združbi ali občini, pri kateri se je sklenila, prijaviti. Če ima učenec varuha, je treba prijaviti prestanek ali razvezo pogodbe tudi varuškemu oblastvu.

§ 280.

(¹) Službodavec je dolžan, izdati učencu potrdilo o trajanju učenja, bodisi da se je učenje dovršilo ali pa pred časom prekinilo.

(²) Če službodavec umre ali če učenec zaradi drugega zadržka ne more dobiti potrdila, izda potrdilo združba ali občina, pri kateri se je pogodba sklenila in v vpisnik vpisala.

§ 281.

(¹) Združba ali občina vodi za svoje področje vpisnik o učencih. Obrazec za ta vpisnik predpiše minister za trgovino in industrijo.

(²) Združba izroči štiri tedne pred pričetkom šolskega leta občini izpisek iz vpisnika. Občini izroči tudi spisek učencev, ki v šolskem letu vstopijo ali izstopijo.

Drugi oddelek.

Posebne odredbe za učence, ki delajo v rokodelskih obrtih (pomočniški izpiti).

§ 282.

(¹) Če dovrše učenci rokodelskih obrtov ali tvornic (§ 25.) učni čas, jih morajo imetniki obrtov, pri katerih se uče, in pristojne združbe takoj pozvati, naj se prijavijo k pomočniškemu izpitu. Ta izpit je javen. Izpit se opravlja pred izpraševalno komisijo one stroke, v kateri se je učenec izučil. Izpraševalna komisija se sestavlja pri onih združbah in okrožnih odborih rokodelskih združb, ki so po svojih pravilih upravičeni, sestavljati take komisije za svoje področje.

(²) Za opravljanje pomočniškega izpita je pristojna združba ali pristojen okrožni odbor, na katerih področju je učenec dovršil učni čas. Opravljanje izpita pri krajevno nepristojnih združbah ni dovoljeno. Izjemoma se sme opravljati izpit pri nepristojni združbi ali nepristojnem okrožnem odboru, če je pristojna zbornica zaradi važnih vzrokov odredila poseben kraj za opravljanje izpita in če pri pristojni združbi ni izpraševalne komisije ali če se mora komisija iz zakonskih vzrokov izključiti (§ 284.).

§ 283.

(¹) Komisija za pomočniške izpite se sestavlja iz treh članov, in to iz predsednika in dveh članov mojstrov. Predsednika in njegovega namestnika postavlja ban na predlog zbornice za tri leta izmed nastavnikov strokovne podružne ali druge šole v kraju. Člane mojstre odreja za vsak izpit združba ali okrožni odbor iz spiska članov izpraševalnega odbora, ki se voli za vsako leto. Spisek izvoljenih članov se izroča zbornici proti potrdilu.

(²) Član izpraševalne komisije, ki svoje dolžnosti ne opravlja in nima tehtnega vzroka za to, se sme kaznovati z denarno kaznijo do 500 dinarjev. Kazen izreka predsednik komisije. Zoper odločbo o kazni se sme vložiti pritožba na bana. Ob ponovni nerednosti ga sme ban na predlog predsednikov razrešiti članstva pri komisiji. Istotako sme pristojni ban razrešiti dolžnosti tudi predsednika komisije, če ne vrši v redu svoje dolžnosti.

§ 284.

Član izpraševalne komisije ne sme biti, kdor je s kandidatom v sorodstvu v ravni ali postranski vrsti do

druge stopnje ali pri komer je kandidat bil na uku med letom, ki teče neposredno pred izpitom. Člani komisije, ki so s kandidatom v sorodstvu ali z njim v sovraštvu, so izključeni. O izključitvi komisije odloča obče upravno oblastvo prve stopnje in izda o tem potrebno odločbo. Zoper to odločbo se sme kandidat pritožiti na bana, čigar rešitev je dokončna.

§ 285.

(¹) Prijavo za opravljanje pomočniškega izpita predloži službodavec neposredno pristojni združbi ali pristojnemu okrožnemu odboru. Prijavi je treba priložiti učno potrdilo (§ 280.) in izpričevalo o dovršeni nadaljevalni šoli ali tečaju, če jih je kandidat dolžan obiskovati. Združba ali okrožni odbor mora takoj izdati pismeno potrdilo o vloženi prijavi za opravljanje izpita.

(²) Združba ali okrožni odbor, pri katerem se izpit opravlja, preizkusi, ali izpolnjuje kandidat zakonske pogoje za opravljanje izpita. Če spozna, da so pogoji izpolnjeni, mora najkasneje v 10 dneh od prejema vloge sklicati komisijo za opravljanje izpita z obrazloženo odločbo. Zoper to odločbo ima kandidat pravico pritožbe na obče upravno oblastvo prve stopnje.

§ 286.

(¹) Pri pomočniškem izpitu mora kandidat dokazati, da se je praktično izučil rokodelstva in da ga more opravljati kot pomočnik.

(²) O opravljanju izpita se vodi knjiga zapisnikov, v katero se vpiše zapisnik o vsakem izpitu s podpismi vse komisije. Knjigo zapisnikov hrani prisilna združba ali okrožni odbor. O uspehu izpita sklepa komisija z večino glasov. Člani komisije, ki oddajo ločeno mnenje, store to v zapisniku.

§ 287.

(¹) Kandidatu, ki opravi izpit, izda pristojna prisilna združba ali okrožni odbor po oceni komisije pomočniško izpričevalo o opravljenem izpitu.

(²) Pomočniško izpričevalo mora obsezati:

1. rodbinsko in rojstno ime, kraj in leto rojstva;
2. rodbinsko in rojstno ime imetnikov obrta (ali firme), pri katerih se je učenec učil;
3. učni čas in vrsto rokodelstva, ki se ga je učil in za katerega je opravljal izpit;

4. katero strokovno nadaljevalno šolo ali tečaj je med učnim časom obiskoval;

5. uspeh opravljenega izpita;

6. datum izdaje izpričevala, podpis izpraševalne komisije, pečat in podpis uprave združbe ali okrožnega odbora.

§ 288.

(¹) Če kandidat pri pomočniškem izpitu ne pokaže zadostnega uspeha, mu izda prisilna združba ali okrožni odbor na njegovo zahtevo potrdilo s pripombo, da je dovršil učni čas brez pomočniškega izpita.

(²) Kandidat sme izpit po preteku vsakih treh mesecev ponoviti.

§ 289.

Če spozna izpraševalna komisija, da kandidat pri izpitu ni dokazal potrebne izobrazbe po krivdi imetnika obrta, pri katerem se je učil, mora tak primer prijaviti pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve stopnje

zaradi postopanja in eventualnega kaznovanja imetnika obrta po tem zakonu.

§ 290.

(¹) Za opravljanje pomočniških izpitov ni treba plačevati komisiji nikakršne izpitne takse.

(²) Pomočniška izpričevala se izdajajo ob stroških prisilne združbe ali okrožnega odbora. Prisilna združba ali okrožni odbor trpi tudi ostale stroške izpraševalnih komisij po odobrenih pravilih (§ 292.).

§ 291.

Nadzorstvo nad poslovanjem izpraševalnih komisij vrši na področju banovine ban. Ban sme poslati k vsakemu izpitu svojega komisarja zaradi nadzorstva; njegovi stroški obremenjajo državo.

§ 292.

Pravila o opravljanju pomočniških izpitov se prelopišejo po glavnih rokodelskih strokah zbornic, odobri pa jih ban. Minister za trgovino in industrijo predpiše obrazec za ta pravila.

§ 293.

Če se pokaže za poedine vrste rokodelskega obrta potreba, sme ban kljub odredbam §§ 282. do 290. zakona po zaslišanju zbornic postavljati posebne pomočniške izpraševalne komisije, odrediti in določiti izpitne predmete in plačevanje izpitnih taks. Take odredbe ne smejo nasprotovati odredbam odstavka (¹) § 286. zakona.

§ 294.

(¹) Imetnik obrta je zavezan zaposlovati po opravljenem pomočniškem izpitu učence kot pomočnike tri mesece v svojem obrtu, če to učenec želi, in je dolžan dati mu najmanj ono plačo, ki jo je učenec dotlej imel.

(²) Zaradi tehtnih vzrokov sme obče upravno oblastvo prve stopnje imetnika obrta razrešiti te obveznosti, če za to zaprosi. V tem primeru pa ta tri mesece ne sme vzeti v uk novega učenca ali vzeti si pomočnika.

Tretji oddelek.

Strokovne nadaljevalne šole

§ 295.

(¹) V občinah, v katerih je najmanj 50 učencev vpisanih v vpisnik, skrbi ban za to, da se osnujejo nadaljevalne strokovne šole zaradi strokovnega in praktičnega izobraževanja. Strokovne nadaljevalne šole se smejo osnavljati tudi za več občin. Strokovno nadaljevalno šolo morajo obiskovati vsi učenci.

(²) Če ni drugega pokritja, morajo strokovno nadaljevalne šole vzdrževati občine. Za njih vzdrževanje je porabiti sklad za podpiranje teh šol kakor tudi podpore, ki jih določijo zbornice, prisilne združbe in občine. Kolikor nimajo poedine občine zadostnih sredstev za vzdrževanje teh šol, smeta dati minister za trgovino in industrijo in ban potrebno podporo iz svojih kreditov.

(³) V šolah, v katerih je iz rokodelske (ali tvorniške) in trgovinske stroke po 40 učencev ali če je toliko učencev ženskega spola, ki so obvezani obiskovati šolo, se ustanove posebni oddelki (rokodelski, trgovinski, moški in ženski oddelek). Če je zadostno število učen-

cev tudi iz poedinih strok teh oddelkov, se smejo ustanoviti še posebni oddelki za take stroke.

(¹) Če je v poedinih občinah več kot 25, a manj kot 50 učencev, se osnujejo z odobritvijo bana in ob stroških občine posebni občasni strokovni tečaji.

(²) Ko so strokovne nadaljevalne šole ustanovljene, nadaljujejo delo tudi, če se število učencev začasno zmanjša in pade pod označeno število obveznikov. Strokovna nadaljevalna šola se sme ukiniti samo, če bi se dve leti zaporedoma znižalo število učencev pod označeno število.

(³) Šolsko izobraževanje učencev v občinah, v katerih ni 25 učencev in kjer ni strokovnih nadaljevalnih šol ali tečajev, uredi minister trgovine in industrije v sporazumu z ministrom za prosveto tako, da bodo učenci pohajali višje narodne šole, če jih je kaj v kraju.

§ 296.

Občinske strokovne nadaljevalne šole vzdržujejo občine, ki so dolžne v svojem proračunu določiti potrebna sredstva z zneskom, ki ga predhodno odobri ban.

§ 297.

(¹) Strokovne nadaljevalne šole smejo osnavljati zbornice, okrožni odbori rokodelskih združb, prisilne združbe, združbe, osnovane po zakonu o društvih, shodih in posvetih, in podjetja. Če osnujejo take šole, katerih učni načrt je v skladu z učnim načrtom občinske strokovne nadaljevalne šole, se smejo občine oprostiti obveze, svoje šole ustanovljati in jih nadalje vzdrževati. V tem primeru se morajo zbornice, okrožni odbori, prisilne in neprisilne združbe in podjetja povsem držati odredb tega zakona. Istotako smejo osnavljati zbornice, okrožni odbori, prisilne in neprisilne združbe, podjetja in zasebni strokovnjaki posebne kurze (tečaje). Osnavljanje teh šol in tečajev odobruje po zaslišanju komore ban, ki odobruje v okviru zakonskih odredb tudi učne osnove.

(²) Osnavljanje strokovnih nadaljevalnih šol in tečajev ob banovinskih ali državnih stroških ali prevzemanje teh šol v banovinsko ali državno upravo odobruje ban ali minister za trgovino in industrijo. V tem primeru so občine dolžne, dajati šolske prostore, kurjavo in razsvetljavo.

§ 298.

(¹) Pohajanje strokovnih nadaljevalnih šol je obvezno za učence (vajence) in pomočnike, ki so mlajši od 18 let. Imetniki obrtov so dolžni dajati temu osebjem med delovnim časom prost čas, potreben za obiskovanje teh šol (tečajev).

(²) Minister za trgovino in industrijo sme z uredbo uravnati obiskovanje strokovnih nadaljevalnih šol (tečajev) za one učence, ki imajo šolsko izobrazbo višjo od osnovne šole.

§ 299.

(¹) Če obiskujejo učenci in pomočniki nadaljevalno strokovno šolo, ki jo je ustanovila zbornica, združba, društvo ali podjetje, so oproščeni pohajati občinske strokovne nadaljevalne šole.

(²) Ban sme odrediti obvezno pohajanje strokovnih nadaljevalnih šol, ki so jih ustanovile zbornice, združbe ali druge zasebne ustanove, če v občini ni občinskih strokovnih nadaljevalnih šol.

§ 300.

Knjige in učila morajo siromašnim učencem dati službodavci. Če je službodavec siromašen, prehaja ta dolžnost na občino.

§ 301.

Trajanje pouka, dneve in čas šolskega pouka odreja ban po razmerah svojega področja.

§ 302.

Podrobnejše odredbe o organizaciji, učnem načrtu teh šol in strokovni izobrazbi nastavnikov in učencev predpiše z uredbo minister za trgovino in industrijo po zaslišanju zbornic.

§ 303.

(¹) V vsaki občini, kjer je strokovna nadaljevalna šola, se postavi zaradi izvrševanja neposrednega nadzorstva nad temi šolami krajevni odbor za strokovne šole. Odboru je dolžnost, skrbeti za uspeh in napredek šole. V večjih krajih sme ban po potrebi poleg tega šolskega odbora odobriti ustanavljanje posebnih šolskih odborov. Njih sestavo in področje odredi ban po zaslišanju zbornice.

(²) Predsednik krajevnega odbora je predstojnik občine ali član občinskega odbora, ki ga ta odredi. Člani tega odbora so upravnik ali upravniki krajevnih strokovnih šol, štirje predstavniki prisilnih združb, ki jih te združbe odrede, če pa združb ni, štirje imetniki obrtov iz dotičnega kraja, ki jih določi zbornica, nadalje en predstavnik zbornice in delavske zbornice v krajih, kjer imajo te svoj sedež, in šolski zdravnik.

(³) Neprisilne združbe in podjetja, ki vzdržujejo svoje šole, smejo biti v krajevnem odboru zastopane po enem svojem članu.

§ 304.

(¹) V vsaki banovini se sestavi banovinski odbor za strokovne nadaljevalne šole, ki mu je naloga skrbeti za celotni strokovni pouk v banovini.

(²) Odboru predseduje inspektor strokovnih banovinskih šol, člani pa so po trije: predstavniki banovinskega sveta, člani strokovno-šolski nastavniki, predstavniki zbornice in predstavniki delavske zbornice, ki so zaposleni v rokodelstvu, trgovini in industriji. Vse člane postavlja ban.

§ 305.

V področje banovinskega odbora za strokovne nadaljevalne šole spada:

1. nadzorovanje strokovnih šol in podobnih privatnih šol kakor tudi poslovanja krajevnih strokovnih šolskih odborov;

2. podajanje predlogov banski upravi za postavljanje nastavnega osebja v šolah;

3. oddajanje mnenj in podajanje predlogov banski upravi v strokovnih šolskih vprašanjih in predmetih, kakor tudi poročanje o stanju strokovnega pouka v banovini.

§ 306.

Vrhovno nadzorstvo nad strokovnim poukom vrši minister za trgovino in industrijo.

III. poglavje.

Pomočniki.

Prvi oddelek.

Poslovne knjižice.

§ 307.

(¹) Pomočnikom, delavcem, ki so zaposleni v tvornicah (§ 25.) in trgovinskim pomočnikom, ki jim niso poverjene važnejše službe, izdajajo pristojne prisilne združbe ali občine poslovne knjižice, v katere se vpisuje čas zaposlitve, prebit pri službodavcu. Minister za trgovino in industrijo odredi v sporazumu z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje s pravilnikom po zaslišanju zbornic in delavskih zbornic, katere službe so važnejše v smislu tega odstavka.

(²) Obrazec za poslovne knjižice predpiše minister za trgovino in industrijo. Razen fotografije pomočnika morajo te knjižice obsezati:

1. pomočnikovo rodbinsko in rojstno ime;
2. pomočnikov rojstni kraj in rojstno leto ter domovinski kraj (občino, srez in banovino);
3. datum izdaje knjižice, pečat pristojne prisilne združbe ali občine, ki jo je izdala;
4. podatke o zaposlitvi (službodavčevo rodbinsko in rojstno ime ali firmo, datum vstopa in izstopa iz službe).

(³) Podatke iz odstavka (²) točke 4. tega paragrafa overovi pristojna prisilna združba ali občina.

(⁴) Za izdano knjižico se sme zahtevati odškodnina, ki pa ne sme biti večja od nabavne cene.

(⁵) Če nastane v poedinem primeru dvom, katerim pomočnikom naj se izda poslovna knjižica, odločajo o tem obča upravna oblastva prve stopnje po zaslišanju pristojne prisilne združbe, če pa take združbe ni, po zaslišanju zbornice.

§ 308.

(¹) Poslovne knjižice izdaja prisilna združba, ki ji pripada službodavec, pri katerem je pomočnik zaposlen, če pa take združbe ni, občina, kjer je službodavčev lokal, poslovalnica ali delavnica. Če pomočnik ni zaposlen, izda knjižico občina rednega prebivališča pomočnika, ki prosi za knjižico.

(²) Na pomočnikovo prošnjo mora izdati združba ali občina poslovno knjižico najkasneje v dveh dneh.

(³) Združba ali občina je dolžna, voditi o izdanih poslovnih knjižicah točen vpisnik z zaporednimi številkami.

§ 309.

(¹) Pomočnik mora izročiti ob vstopu v službo svojo poslovno knjižico službodavcu, ki jo mora hraniti. Pri izstopu iz službenega razmerja jo mora pomočniku vrniti. Če izstopi pomočnik redno iz službe, mora službodavec vpisati trajanje službe v ustrezní razpredelék. V poslovno knjižico se ne sme nič niti z besedami niti z znamenji vpisovati, kar bi pomočniku oteževalo sprejem v drugo službeno razmerje.

(²) Na pomočnikovo zahtevo mu mora službodavec izdati posebno potrdilo o vedenju in izobrazbi, ki jo je pokazal pri delu.

(³) Za ravnanje s poslovnimi knjižicami veljajo ustrezno tudi odredbe § 249, tega zakona,

§ 310.

(¹) Če se poslovna knjižica s potrdili o dovršenem službenem razmerju povsem izpolni, izda pristojna prisilna združba ali občina pomočniku novo poslovno knjižico. Obenem se izpolnjena poslovna knjižica zaključí in overovi.

(²) Če pomočnik svojo poslovno knjižico izgubi ali če postane knjižica zaradi obrabe neuporabna, izda združba ali občina duplikat z označbo, da je knjižica duplikat. Obenem je treba navesti vzrok, zakaj je bil duplikat izdan.

(³) Podatki o prejšnjem službenem razmerju se smejo vpisati v duplikat samo na osnovi odobritve po občem upravnem oblastvu prve stopnje. Ta odobritev se izda samó, če pomočnik na katerikoli način prejšnje službeno razmerje nedvomno dokaže. Glede stroškov za izdajo duplikata veljajo odredbe odstavka (⁴) § 307.

§ 311.

(¹) Če se službodavec protizakonito brani izročiti poslovno knjižico, sme zaprositi pomočnik po pristojnem občem upravnem oblastvu za prisilno izdajo poslovne knjižice ob službodavčevih stroških.

(²) Službodavec, ki vpiše neresnične ali nedovoljene podatke ali označbe ali ki se brani knjižico predati ali ki jo napravi neuporabno ali jo uniči, se kaznuje, če njegovo dejanje ne spada pod odredbe kazenskega zakona, zaradi prekrška po odstavku (¹), točki 16. § 399. tega zakona in mora povrniti pomočniku škodo po predpisih občega državljanskega zakonika.

Drugi oddelek.

Posebne odredbe za pomočnike, ki delajo v rokodelskih obrtih (mojstrski izpit).

§ 312.

(¹) Pomočniki, ki so opravili pomočniški izpit in dokazali s poslovno knjižico, da so bili zaposleni v dotičnem rokodelskem obrtu predpisani čas (§ 25.) ali ki po § 26. z izpričevali dokažejo, da so uspešno dovršili strokovne šole, ki nadomeščajo čas zaposlitve, smejo opravljati mojstrski izpit pred izpraševalno komisijo, ki jo po značaju in strokovnosti dela poedinih rokodelskih obrtov postavlja ban pri zbornicah, pri okrožnih odborih rokodelskih združb ali pri strokovnih šolah. Zbornica predlaga, pri katerih okrožnih odborih ali strokovnih šolah se more komisija postaviti. Izpit je javen.

(²) Izpraševalne komisije so sestavljene redoma iz treh članov, vštévši predsednika. Če to zahteva značaj rokodelskega obrta, se smejo komisije sestaviti iz štirih članov, vštévši predsednika. Če se sestavi komisija iz štirih članov, se postavi poleg predsednika tudi še en član s fakultetno izobrazbo v dotični stroki.

(³) Predsednika komisije in njegove namestnike postavlja ban za dve leti. Za predsednika komisije se redoma postavlja oseba, ki ima fakultetno izobrazbo. Člane komisije s fakultetno izobrazbo in člane strokovnjake, ki niso mojstri, postavlja ban za leto dni. Člane komisije izmed mojstrov določa zbornica ali okrožni odbor iz spiska mojstrov, ki se volijo za vsako leto. Okrožni odbori izroče spisek izvoljenih članov zbornici v potrditev. Pri strokovnih šolah postavlja vse člane komisije ban.

(⁴) Dolžnost članov izpraševalne komisije je obvezna in se brez tehtnega vzroka ne more odkloniti.

§ 313.

(¹) Za opravljanje mojstrskih izpitov je pristojna komisija pri zbornici, okrožnem odboru rokodelskih združb ali strokovni šoli, na katere področju je pomočnik delal poslednjih šest mesecev pred izpitom, če pa ni bil zaposlen, ako je toliko časa prebival na področju zbornice ali okrožnega odbora. Opravljati izpit pred nepristojno komisijo ni dovoljeno. Izjemoma se sme izpit opravljati pred krajevno nepristojno komisijo, če je na prošnjo kandidatovo ban odredil drug kraj za opravljanje izpita ali če se mora komisija izključiti iz zakonskih vzrokov. Inozemskim državljanom določi kraj za opravljanje izpita ban.

(²) Zbornica, okrožni odbor ali strokovna šola, pri kateri se opravlja izpit, pregleda, ali izpolnjuje kandidat pogoje tega zakona za opravljanje izpita. Če spozna, da so pogoji dani, izda najkasneje v 15 dneh od prejema vloge rešitev, da se skliče komisija za opravljanje izpita. Drugače ga z obrazloženo odločbo takoj zavrne od opravljanja izpita. Zoper to odločbo ima kandidat pravico pritožbe na višje obče upravno oblastvo.

§ 314.

(¹) Če nastopijo pri članu komisije okoliščine, označene v § 316., ga razreši ban dolžnosti člana komisije in postavi na njegovo mesto novega člana.

(²) Če je član v sodni preiskavi ali je obtožen, ne prestane biti član, vendar ne sme vršiti te svoje dolžnosti, dokler se preiskava pravnomočno ne ustavi ali kazensko postopanje z izvršno sodno razsodbo ali rešitvijo ne dokonča. Ta čas opravlja dolžnost njegov namestnik.

§ 315.

(¹) Mojstrski izpit se vrši na sedežu zbornice, dotičnega okrožnega odbora ali strokovne šole, pri katerih je postavljena komisija.

(²) Vsakemu izpitu morajo redoma prisostvovati predsednik ali njegov namestnik in vsi ostali člani komisije.

(³) Člani izpraševalne komisije ne morejo biti osebe, ki so s kandidatom v sorodstvu v ravni ali v postranski vrsti do druge stopnje ali pri katerih je bil kandidat zaposlen med letom, ki teče neposredno pred izpitom. Člani komisije, ki so s kandidatom v sorodstvu ali z njim v sovraštvo, so izključeni. O izključitvi komisije odloča obče upravno oblastvo prve stopnje in izda o tem potrebno odločbo. Zoper to odločbo se sme pritožiti kandidat na bana, čigar rešitev je dokončna.

§ 316.

Za člana izpraševalne komisije se sme postaviti samo državljan kraljevine Jugoslavije, ki je polnoleten in ni pod varuštvo ali v stečaju. Ne sme se pa postavljati: kdor je s sodno rozsodbo obsojen na izgubo častnih pravic, dokler ne doseže povračila pravic ali rehabilitacije; kdor je v sodni preiskavi ali je pod obtožbo zaradi zločinstva ali prestopka, storjenega iz koristoljubja ali zoper javno moralo; zoper katerega je odrejena očuvalna odredba, spojena s kaznijo na prostosti, ali zaščitni nadzor ali prepoved, obiskovati krčme, ali prepoved izvrševanja poklica, če ti ukrepi še trajajo.

§ 317.

(¹) Če član izpraševalne komisije brez upravičenega vzroka ne vrši redno svoje dolžnosti, ga sme kaznovati predsednik komisije z denarno kaznijo do 500 Din. Zoper odločbo o kazni je dopustna pritožba na bana. Ob ponovni nerednosti ga sme ban na predsednikov predlog razrešiti dolžnosti člana komisije.

(²) Če predsednik svoje dolžnosti ne vrši, ga razreši ban dolžnosti in postavi novega predsednika.

§ 318.

Pri mojstrskem izpitu mora dokazati kandidat teoretično in praktično izobrazbo za samostojno opravljanje poslov in izdelovanje predmetov iz svojega rokodelstva, za sestavljanje proračunov za navadna dela, potrebnih pri omenjenem izdelovanju predmetov, in za voditev trgovinskih knjig in računov.

§ 319.

(¹) Če kandidat z odločbo izpraševalne komisije ni zadovoljen, se sme pritožiti v 8 dneh na pristojnega bana.

(²) Če ban spozna, da je pritožba upravičena, odredi ponovno opravljanje izpita pred komisijo, ki je sestavljena iz drugih članov samo za dotični izpit. Odločba po tej pritožbi se mora izdati v 15 dneh. Odločba te druge komisije je dokončna.

(³) Če kandidat pri izpitu ne zadovolji, sme izpit ponavljati v roku, ki ga odredi komisija, toda rok za ponovitev izpita ne sme biti krajši od treh mesecev.

§ 320.

Kandidat je dolžan položiti ob prijavi za izpit izpitno takso, ki jo predpiše ban po zaslišanju zbornice. Taksa se plačuje članom komisije za izgubo časa in stroške.

§ 321.

(¹) Kandidatu, ki opravi izpit, izda zbornica ali združba izpričevalo o opravljenem mojstrskem izpitu iz dotičnega rokodelstva.

(²) Mojstrsko izpričevalo mora biti natisnjeno v obliki diplome in enotno za vse rokodelske obrte. Obrazec za mojstrsko izpričevalo predpiše minister za trgovino in industrijo.

§ 322.

Podrobnejše odredbe o ustroju, sestavi in poslovanju komisij za mojstrske izpite, kakor tudi o predmetih, iz katerih je treba izpit opravljati, odredi s pravili minister za trgovino in industrijo po zaslišanju zbornice.

Tretji oddelek.

Posebni izpiti.

§ 323.

(¹) Za upravljalce parnih strojev in kotlov in za njih kurjače, za upravljalce električnih naprav in aparatov za razvijanje acetilena in za kinematografske operaterje predpiše minister za trgovino in industrijo s pravilnikom posebno strokovno izobrazbo in opravljanje posebnih izpitov. Ti izpiti se opravljajo pri banski upravi.

(²) S pravilniki se predpišejo predmeti za teoretično in praktično opravljanje označenih izpitov in način postavitve in sestave komisije.

IV. poglavje.

Trgovinsko in ostalo višje pomožno osebje.

§ 324.

(¹) Za pomožno osebje, ki je zaposleno v trgovinskih obrtih z opravljanjem pretežno trgovinskih ali višjih netrговinskih poslov ali s pisarniškiimi posli in ki mu je ta redna zaposlitev glavni poklic, kakor tudi za pomožno osebje, ki je zaposleno z opravljanjem takih služb v ostalih obrtih, ki spadajo pod ta zakon, in ki mu je taka zaposlitev glavni poklic, veljajo odredbe tega poglavja, kolikor niso za službojemnika s pogodbo sklenjene ugodnejše določbe. Ostale odredbe tega dela zakona se uporabljajo samo, kolikor ne nasprotujejo predpisom tega poglavja.

(²) Te odredbe ne veljajo za učence (vajence), ki so zaposleni v obrtih, označenih v odstavku (¹), kakor tudi ne za osebe, ki delajo v trgovinskih obrtih ali ostalih obrtih, ki spadajo pod ta zakon, ki pa se jim samó izjemoma poverja opravljanje trgovinskih ali višjih netrговinskih ali pisarniških služb. Prav tako ne veljajo za one, ki opravljajo v omenjenih obrtih pretežno podrejene posle.

§ 325.

(¹) Osebe, omenjene v § 324., ne smejo brez službodavčeve privolitve samostojno opravljati kakega trgovinskega podjetja niti v poslovni stroki svojega službodavca sklepati trgovinskih poslov za svoj ali tuj račun. Službodavec sme od onih, ki ravnaajo zoper to prepoved, zahtevati odškodnino ali zahtevati, da se smatrajo ti posli sklenjeni za njegov račun. Če se sklenejo posli za tuj račun, sme zahtevati, da mu službojemnik izroči doseženi zaslužek ali odstopi pravico do tega zaslužka.

(²) Prav tako je službojemniku, ki je v službenem razmerju pri podjetju, ki spada pod ta zakon, prepovedano sprejemati brez privolitve službodavčeve za svoj ali tuj račun naročila za posle, ki spadajo v obseg službodavčevega poslovanja in s katerimi se oškodujejo službodavčeve koristi. Razen tega jim je prepovedano, udeleževati se s temi posli brez službodavčeve privolitve hkratu s službodavcem istega natečaja. Službodavec sme zahtevati od službojemnika, ki ravna zoper to prepoved, povračilo povzročene škode.

(³) Ta pravica prestane v treh mesecih od dne, ko je službodavec doznal za sklep posla, vsekakor pa po petih letih, ko se je posel sklenil.

§ 326.

(¹) Če je bil službojemnik potem, ko je nastopil službo, zaradi bolezni ali nezgode zadržan, opravljati svojo službo, obdrži pravico do plače za šest tednov, če tega ni namerno niti s hudo nemarnostjo zakrivil. Po dovršenih nepretrganih petih letih službe gre službojemniku pravica do plače za osem tednov, po petnajstih letih za deset tednov, po dvajsetih letih pa za dvanajst tednov. Prokuristom in pooblaščenem teh obrtov gre pravica do plače za dvanajst tednov.

(²) Če je službojemnik v šestih mesecih potem, ko je vnovič stopil v službo iz vzrokov, označenih v odstavku (¹), zopet zadržan v izvrševanju službe, in trajanje zadržka skupaj preseza označene roke, ima pravico samó do polovice omenjene plače.

(³) Službojemnik obdrži pravico do plače tudi, če je za razmeroma kratek čas zaradi drugih tehtnih vzro-

kov, ki zadevajo njegovo osebo, zadržan vršiti svojo službo, če tega ni sam zakrivil.

(⁴) Zenske, ki so v službenem razmerju, obdrže pravico do plače za šest tednov po porodu in se v tem času ne smejo zaposlovati. Če v tem času obole, veljajo odredbe odstavka (¹) od dne poroda.

(⁵) Če predloži zaposlena ženska zdravniško izpričevalo, po katerem je verjetno, da v šestih tednih porodi, ji ni treba vršiti službe. Če v tem času oboli, veljajo odredbe odstavka (¹) tega paragrafa od dneva, ko oboli. Po porodu ima pravico, če svojega otroka sama doji, prekiniti delo v ta namen vsak dan dvakrat po pol ure.

§ 327.

(¹) Zaradi zadržanja, opravljati službo, po § 326., ki ne presega časa, za katerega obstoji pravica, sprejemati nadalje vso plačo ali polovico plače, se službojemnik ne sme odpustiti. Če se mu odpove med časom, ko je zadržan, ostanejo njegove pravice nedotaknjene za čas, določen v § 326., daši je službeno razmerje prej prenehalo.

(²) Službojemnikove pravice iz § 326. prestanejo, čim preneha službeno razmerje s pretekom časa, za katerega je bilo dogovorjeno, ali zbog prejšnje odpovedi. Isto velja tudi, če se službojemnik iz tehtnih vzrokov odpusti, kakor tudi če brez tehtnega vzroka izstopi iz službe.

§ 328.

(¹) Če je pogojeno, da naj sestoji plača povsem ali deloma iz deleža pri dobičku od vseh ali samo od določenih poslov (tantijema) ali če je dogovorjeno, da je za določitev višine plače odločilen dobiček, se mora opraviti obračun za preteklo poslovno leto na podstavi bilance, če ni nič drugega dogovorjeno.

(²) Če je treba obračun preizkusiti, ima službojemnik pravico, zahtevati v tem pogledu vpogled v poslovne knjige. Vpogledati je v knjige vpričo službodavca ali njegovega namestnika, in sicer samo, kolikor je potrebno, da se preizkusi točnost obračuna. Službojemnik ne sme svoje pravice, vpogledati knjige, prenašati na druge osebe. Pri vpogledu se sme služiti z zapriseženim izvedencem.

§ 329.

(¹) Če služi službojemnik pri istem podjetju nepretrgoma šest mesecev, se mu mora dati med letom neprekinjen dopust najmanj deset dni vsako leto, po petih letih službe najmanj dva tedna, po desetih letih najmanj tri tedne, po petnajstih letih najmanj štiri tedne, po dvajsetih letih pa pet tednov dopusta vsako leto. Kdaj se sme dopust nastopiti, se določi dogovorno po delovnih razmerah podjetja, in sicer po potrebi tako, da se službojemniki pri nastopu dopusta izmenoma vrsté. Če niso v podjetju zaposleni več kot trije službojemniki, se sme dajati dopust v dveh približno enakih delih. Dopust se mora ukoristiti med letom. Ne more se zahtevati, da se dopust prenesi na drugo leto.

(²) Službojemniku gre za čas dopusta pravica do plače. Če službojemnik med dopustom ni na hrani, ki mu po pogodbi pripada, se mu mora ob nastopu dopusta dati vrednost hrane v denarju.

(³) V dopust se ne sme všteti čas, ki ga je službojemnik zaradi bolezni ali nezgode zadržan, vršiti svojo službo.

(*) Službodavec ni dolžan, dajati dopusta, če je službojennik službo odpovedal ali bil zaradi tehtnih vzrokov odpuščen.

§ 330.

(1) Terjatve iz službenega razmerja glede plače in povračila izdatkov, kakor tudi povračilo predjemov zastarajo v treh letih.

(2) Če so se vzele terjatve v obračun, prične zastaranje teči s koncem leta, v katerem se je napravil obračun. Terjatve, ki niso privzete v obračun, začno zastarovati s koncem leta, v katerem je službeno razmerje prenehalo. Za terjatve, za katere se sestavlja obračun šele po prestanku službenega razmerja, prične teči zastaranje s koncem leta, v katerem bi se moral obračun napraviti.

§ 331.

Službeno razmerje za poizkušnjo se sme sklepati za največ mesec dni in se sme v tem času od obeh strani vsak čas razdreti.

§ 332.

(1) Če je stopil službojennik v službeno razmerje ali je to razmerje nadaljeval, pa čas trajanja ni dogovorjen, se sme odpovedati razmerje po odredbah tega paragrafa.

(2) Če ni dogovorjeno drugače ali če ni krajevnega običaja, ugodnejšega za službojennika, smeta službodavec in službojennik tako razmerje razdreti s pretekom vsakega koledarskega četrtletja po predhodni šesttedenski odpovedi. Po dovršenih petih letih službe znaša odpovedni rok tri mesece, po dovršenih petnajstih letih službe štiri mesece in po dovršenih pet in dvajsetih letih pet mesecev.

(3) Odpovedni rok se ne sme s pogodbo določiti z manj kot enim mesecem ali z več kot šestimi meseci, končati pa se mora na poslednji dan koledarskega meseca.

(4) Če je službeno razmerje dogovorjeno samo za čas prehodne potrebe, ga smeta v prvem mesecu razvezati obe stranki vsak čas, držé se odpovednega roka enega tedna.

(5) Službodavec je dolžan dajati službojenniku med odpovedjo na zahtevo tedensko najmanj osem ur časa, da si more iskati nove zaposlitve.

§ 333.

(1) Če je trajalo službeno razmerje nepretrgoma najmanj deset let, pripada službojennikom, ki jim je poverjeno opravljanje višjih trgovinskih ali višjih tehničnih poslov, ob prestanku tega razmerja odpravnina. Odpravnina znaša po desetih letih štirikratno mesečno plačo, po petnajstih letih šestkratno, po dvajsetih letih devetkratno, po petindvajsetih letih pa dvanajstkratno plačo, ki jo je prejemal službojennik v poslednjem mesecu.

(2) Ta odpravnina ne pripada službojenniku, ki ima po veljavnih zakonskih predpisih pravico do pokojnine.

(3) Prokuristu in pooblaščenцу pripada dvakratna odpravnina, označena v odstavku (1) tega paragrafa, če je služil pri istem podjetju najmanj deset let.

(4) Če se prenese podjetje na tretje osebe, prestane pravica do odpravnine, če odkloni službojennik nadaljevanje službe, ki se mu ponuja ob istih pogojih in se mu prizna čas, ki ga je prej prebil v službi.

(5) Če je prestalo službeno razmerje zaradi službojennikove smrti, se zniža odpravnina na polovico vsote, označene v odstavku (1), odnosno odstavku (2) tega paragrafa; odpravnina pripada samo zakonitim naslednikom, ki jih je bil službojennik po zakonu obvezan vzdrževati.

(6) Službojenniku, ki je sam službo odpovedal ali ki jo brez tehtnega vzroka predčasno zapusti ali ki je po lastni krivdi predčasno odpuščen, ne pristoji odpravnina.

(7) Če podjetje likvidira, preneha obveznost, plačati odpravnino povsem ali deloma, ako se je službodavec gospodarski položaj toliko poslabšal, da mu je dejanski nemogoče, popolnoma ali deloma svojo obveznost izpolniti.

(8) Zneski odpravnine, označeni v tem paragrafu, se znižajo na polovico, če podjetje zaradi obče gospodarske krize ali depresije v državi zmanjša gospodarsko delavnost in je prisiljeno iz teh vzrokov znatni del svojega pomožnega osebja reducirati in če mu je brez škode za nadaljnji obstanek podjetja nemogoče zadostiti tem obveznostim.

§ 334.

(1) Za tehten vzrok, ko sme službojennik predčasno izstopiti iz službenega razmerja, se smatrajo zlasti primeri iz odstavka (1) § 238., za tehten vzrok, ko sme službodavec službojennika odpustiti, se smatrajo zlasti primeri, omenjeni v § 239.

(2) Če odpusti službodavec službojennika brez tehtnega vzroka ali če izstopi službojennik predčasno iz službe po službodavčevi krivdi, obdrži službojennik pravico do odpravnine.

§ 335.

(1) Razen primerov, omenjenih v § 242., sme službodavec odstopiti od pogodbe, če službojennik zaradi neodvratnega zadržka odloži nastop službe za dalj kot štirinajst dni. Isto pravico, ima službodavec tudi, če sme službojennika predčasno odpustiti.

(2) Službojennik sme odstopiti od pogodbe pred nastopom službe, če obstoji vzrok, ki mu daje pravico, predčasno izstopiti iz službenega razmerja. Isto velja, če se je odložil nastop službe za več kot štirinajst dni po službodavčevi krivdi ali zaradi slučaja, ki zadeva njega. Če v tem poslednjem primeru službojennik neglede na omenjene zadržke in zakesnitve službo vendarle nastopi, mu pripada plača od dne, ko bi bil moral službo nastopiti.

§ 336.

(1) Če se službojennik po prestanku službenega razmerja za neki čas s pogodbo omeji v svoji gospodarski delavnosti (konkurenčna klavzula), ta dogovor ne velja, če je bil službojennik ob sklepanju te pogodbe maloleten ali če njegova letna plača ob prestanku službenega razmerja ne preseza vsote 50.000 dinarjev.

(2) Če je plača višja od označene vsote, velja dogovor samo:

1. če se nanaša omejitev na delavnost v službodavčevi stroki in ne preseza enega leta;

2. če se z omejitvijo po predmetu, času, kraju in v razmerju s poslovno koristjo, ki jo ima službodavec na tem, da se omejitev izvede, ne otežuje nepravilno službojennikov obstanek.

§ 337.

(¹) Če je dal službodavec službojemniku po svoji krivdi upravičen povod za predčasni izstop iz službe ali za odnove službenega razmerja, se pravice, ki se opirajo na akurenčno klavzulo, zoper službojemnika ne morejo ostvarjati.

(²) Isto velja, če razveže službodavec službeno razmerje, razen če je službojemnik po svoji krivdi dal za to upravičen povod ali če je službodavec ob razvezi službenega razmerja izjavil, da bo plačeval, dokler traja omejitev, plačo, ki je nazadnje pripadala službojemniku.

(³) Če je službojemnik za primer kršitve konkurenčne klavzule obljubil plačati konvencionalno kazen, sme službodavec zahtevati samo plačilo te kazni. Izključena pa je pravica, zahtevati izpolnitev ali povračilo druge škode.

(⁴) Pristojni razsodniški odbor, odnosno redno sodišče sme konvencionalno kazen znižati.

§ 338.

Službojemnikove pravice iz §§ 326., 327., 328., 329., odstavkov (¹) do (⁶), 331., 332., odstavkov (¹) do (⁶), 333., 334., odstavka (²), 335. in 337. se s službeno pogodbo ne morejo ovreči ali utesniti.

V. poglavje.

Posebne odredbe za industrijska (tvorniška) podjetja.

§ 339.

(¹) Imetnik industrijskih (tvorniških) podjetij so dolžni sestaviti poslovni red. Za poedine delavske oddelke in pododdelke se smejo sestavljati posebni poslovni redi.

(²) V poslovnem redu se mora označiti, kdaj stopi v veljavo, postaviti datum izdaje in podpis imetnika podjetja.

(³) Izpremembe v poslovnem redu se smejo izvršiti samo, če se izda poseben dostavek ali če se poslovni red zamenja z novim.

(⁴) Poslovni redi in njih izpremembe smejo stopiti v veljavo najprej 15 dni od dne, ko se izdajo.

§ 340.

(¹) Poslovni red mora obsežati zlasti te-le podatke:

1. pričetek in konec delovnega časa in čas odmora;
2. čas in način obračunavanja in izplačevanja zasluzka (prejemkov), izrečno odredbo, kdaj se mora vsak tedn opravljati izplačilo; za akordno delo pa morajo biti določene poedine cene za vsako blago;
3. dovoljene odpovedne roke kakor tudi vzroke, zaradi katerih se smejo delavci brez odpovedi odpustiti;
4. razne vrste delavcev, zaposlitev žen in maloletnih pomožnih delavcev, način obiskovanja strokovnih nadaljevalnih šol;
5. navodila za delavce ob boleznih in nezgodah;
6. vrsto in višino kazni (konvencionalne kazni) za prekrške zoper poslovni red; če gre za denarno kazen, je treba določiti njen namen in svrhu.

(²) Kazni, ki nasprotujejo časti in morali, se s poslovnim redom ne smejo določati. Denarne kazni ne

smejo biti višje od tretjine povprečnega dnevnega zasluzka. Samo za težke prekrške se sme odmerjati kazen v popolni višini povprečnega dnevnega zasluzka. Odmerjena kazen se mora delavcu takoj priobčiti v vednost. Zoper te kazni se sme pritožiti na razsodniški odbor pri občem upravnem oblastvu prve stopnje. Vse denarne kazni se smejo uporabljati samo za izboljšanje delavskih razmer dotičnega podjetja. Službodavec mora vročiti vsake tri mesece pristojnemu občemu upravnemu oblastvu spisek izterjanih denarnih kazni in označiti, za kaj so se uporabile. Službodavčeva pravica do odškodnine s temi odredbami ni prizadeta.

(³) Zaradi kaznivih dejanj zoper poslovni red se delavci ne smejo kaznovati z drugimi kaznimi.

(⁴) S poslovnim redom se ne smejo izpreminjati odredbe tega zakona o službeni pogodbi. Kolikor ne nasprotuje zakonom, veže poslovni red službodavca in službojemnika.

(⁵) Minister za socialno politiko in narodno zdravje predpiše obrazec za poslovni red.

§ 341.

(¹) Poslovni red in vsaka njegova izprememba ali dopolnitev se morata vročiti v treh dneh pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve stopnje, banški upravi in delavski zbornici.

(²) Poslovni red se mora nabiti v delavnicah, na vidnem in pristopnem kraju in mora biti vedno lahko čitljiv. Vsakemu delavcu se mora vročiti, ko stopa v delo, en izvod veljavnega poslovnega reda.

§ 342.

Protizakoniti poslovni redi ali redi, ki niso pravilno izdani, se smejo, ko se zasliši mnenje pristojne zbornice in delavske zbornice, z odločbo občega upravnega oblastva prve stopnje popraviti in zamenjati. Zoper take odločbe ima imetnik podjetja pravico pritožbe na bana.

VI. poglavje.

Razsodniški odbor (razsodišče) za reševanje sporov iz službenih razmerij med imetniki obrtov in pomožnim osebjem.

§ 343.

Za reševanje sporov iz službenih razmerij med službodavci in pomožnim osebjem (pomočniki), rokodelskimi in tvorniškimi delavci in učenci (vajenci), katerih razmerja so uravnana s tem zakonom, se osnujejo razsodniški odbori pri občih upravnih oblastvih prve stopnje, ki jih določi ban. Razsodniški odbor ne rešuje sporov med službodavci in osebjem, ki so mu poverjene važnejše službe (307.).

§ 344.

Če vrednost spornega predmeta ne znaša več kot 12.000 dinarjev, je pristojen razsodniški odbor:

1. za spore zaradi plače, odnosno prejemkov;
2. za spore o obstoju službenih pogodb, o pričetku, nadaljevanju in zvršetku učnega in službenega razmerja pomožnega osebja in o opravljanju službe v podjetjih;
3. za spore o izvrševanju službe in odškodnine, ki nastajajo iz službenega in učnega razmerja, zlasti za spore o obračunavanju plač, o dopustu in o konvencionalnih kaznih;

4. za spore o izdajanju in vpisovanju v poslovne knjižice, izpričevala in potrdila in pod., kakor tudi za spore o škodi, nastali iz teh predmetov;

5. za spore o odpovedi in izpraznitvi delavskih stanovanj in pod., ki jih uporablja omenjeno pomožno osebje brezplačno ali proti odškodnini.

§ 345.

(¹) Razsodniški odbori so sestavljeni iz predsednika in potrebnega števila članov izmed službodavcev in službojemnikov vseh strok in njih namestnikov. Predsednik odbora je šef občega upravnega oblastva prve stopnje, ki ima popolno izobrazbo pravne fakultete, ali njegov namestnik z isto izobrazbo. Pri prvostopnih običih upravnih oblastvih, katerih šef nima popolne izobrazbe pravne fakultete, se postavi za predsednika odboru aktiven ali upokojen državni uradnik, ki ima popolno izobrazbo pravne fakultete. Člane odbora postavi ban v dveh skupinah, in to iz skupine službodavcev in iz skupine službojemnikov. Predloge za postavitve članov iz prve skupine sestavlja pristojna zbornica, za drugo skupino pa delavska zbornica.

(²) Za strokovne prisilne organizacije službodavcev in službojemnikov, ki so sklenile kolektivno pogodbo, se postavljajo v razsodniške odbore člani dotičnih strok teh organizacij.

(³) Ban mora odkloniti postavitev poedinih članov, ki ne izpolnjujejo zakonskih pogojev.

(⁴) Podrobnejše odredbe o številu, sestavljanju in postavljanju članov razsodniških odborov izdajo sporazumno minister za trgovino in industrijo, minister pravde in minister za socialno politiko in narodno zdravje s pravilnikom.

§ 346.

(¹) Za člane razsodniških odborov se smejo postavljati samo službodavci ali pomočniki in tvorniški delavci, ki so jugoslovanski podaniki, polnoletni, neoporečni in ki uživajo vse častne pravice. Pomočniki (delavci) se smejo postavljati samo, če so bili zaposleni najmanj tri leta.

(²) Dolžnost teh članov je častna in se ne sme odkloniti. Samo zaradi važnih vzrokov sme ban ostavko člana sprejeti.

(³) Člani se postavljajo za štiri leta in morajo vršiti svojo dolžnost do postavitve novih članov.

(⁴) Ban mora razrešiti poedinega člana dolžnosti, če nastopi po postavitvi vzrok, radi katerega ne bi bil mogel biti postavljen; če se težko pregreši zoper svojo dolžnost ali če je prenehal biti član skupine, za katero je postavljen.

§ 347.

(¹) Če član razsodniškega odbora ne prihaja redno na delo, ga sme predsednik kaznovati z denarno kaznijo do 500 dinarjev in na povračilo nastalih stroškov. Če se član pozneje z zadostnimi razlogi opraviči, sme predsednik svojo razsodbo deloma ali povsem preklicati.

(²) Zoper kazni je dovoljena pritožba na bana v 15 dneh.

(³) Denarne kazni gredo v korist sklada za podpiranje strokovnih šol.

§ 348.

Člani odbora prisežejo, da bodo vršili svojo dolžnost vestno in nepristransko. To prisego sprejema predsednik odbora.

§ 349.

Člani imajo pravico do povračila onih izdatkov, ki so jih imeli v gotovem. Članom iz skupine službojemnikov pripada odškodnina za stroške in izgubo časa, ki jo določi ban s pravilnikom po zaslišanju zbornice in delavske zbornice. Ti stroški sestavljajo del pravnih stroškov.

§ 350.

(¹) Razsodniški odbori sklepajo v senatih treh članov: predsednika ali njegovega namestnika in dveh članov. En član mora biti iz skupine službodavcev, drugi pa iz skupine službojemnikov, ki ju po enega izbere vsaka pravdna stranka in ju pozove predsednik. Zapisnikar je uradnik občega upravnega oblastva prve stopnje, ki ga določi pristojni šef; njegova dolžnost je voditi zapisnik o ustni razpravi; vanj je sprejeti iz postopanja vse najbistvenejše okolnosti.

(²) Pri izberi članov je po možnosti paziti na to, da pripadajo tisti stroki, s katero se bavijo pravdne stranke.

(³) Izključiti ali odkloniti se mora član, ki je sam pravdna stranka ali ki je osebno prizadet v sporu, ki je z eno izmed pravnih strank v krvnem sorodstvu v ravni vrsti do katerekoli stopnje, v postranski vrsti do četrte stopnje, v svaštvu pa do druge stopnje, ali ki je z njim v kumstvu ali ki je bil pri eni od strank pooblaščenec, poslovođa ali varuh.

§ 351.

Za razpravo in reševanje službenih sporov je pristojen oni razsodniški odbor, na čigar področju je podjetje, delavnica, poslovalnica ali tvornica. Če gre za pomožno osebje, ki dela zunaj delavnice po kosu ali po poedinih storitvah, je pristojen oni razsodniški odbor, na čigar področju se je opravljala ali bi se morala opravljati služba ali izplačati zaslužek (prejemki).

§ 352.

(¹) Tožba o sporih iz službenih razmerij se mora vložiti pismeno ali ustno (na zapisnik) pri pristojnem občem upravnem oblastvu prve stopnje. Tožba mora obsežati določen zahtevek s potrebnimi dokazi in navajati vrednost predmeta, ki je v sporu.

(²) Stranke smejo zastopati njih pooblaščeneci. Pooblaščenec sme biti tudi rodbinski član, poslovođa, član pomožnega osebja ali delavec dotične stroke kakor tudi predstavnik strokovnih združb službodavcev in službojemnikov. Stranka, ki se da v sporu zastopati po advokatu, trpi stroške za to zastopanje vselej sama.

(³) Razsodniški odbor je dolžan, vsak predmet preizkusiti in stranke zaslišati. Prvi narok se mora določiti redoma v osmih dneh po predaji tožbe. Pri naroku sme predsednik najprej sam brez drugih članov posredovati, da se spor mirnim putem ali s poravnavo poravna, rešiti prigovor, ali je reševanje spora pred razsodniškim odborom dopustno in tudi prigovor o pristojnosti razsodniškega odbora, in izreči razsodbo na podstavi priznanave, odpovedi, zbog izostanka ali zamude. Predsednik je upravičen, takoj o glavni stvari razpravljati in jo rešiti, če se stranke dogovorno odpovedo sodelovanju drugih članov senata. V vseh ostalih primerih se spor predloži razsodniškemu odboru in se pred njim rešijo vsa preostala vprašanja. Če je prvi narok opravil predsednik sam, obvesti člane senata takoj ob pričetku razprave o delu pri prvem naroku. Razsodniški odbor mora v tem postopanju najprej poizkusiti, da pravdne stranke na miren način po-

ravna. O poravnavi se sestavi zapisnik, ki ga podpišejo pravdne stranke in razsodniški odbor, pravnim strankam pa se da na zahtevo overovljen prepis poravnave iz zapisnika. Za izvršitev poravnave je pristojno občje upravno oblastvo prve stopnje. Če se ne doseže poravnava, je redno postopati in izreči razsodbo, ki mora biti pismena in obrazložena. Če ena stranka neopravičeno izostane od naroka, se opravi razprava brez nje. Če izostaneta od naroka obe stranki, se postopanje ustavi.

(*) Postopanje pred razsodniškim odborom je ustno in javno, razen odborovega posvetovanja.

(*) Razsodba se izreka z večino glasov na osnovi vsestransko razpravljane spornega predmeta in ocene podanih dokazov; razsodba postane izvršna v 8 dneh od dne, ko se razsodba razglasi. Razsodbo izvrši na predlog stranke pristojno občje upravno oblastvo prve stopnje. Za izvršitev razsodb, odločb in poravnav pred razsodniškim odborom veljajo odredbe VI. razdelka zakona o občem upravnem postopku.

(*) Razsodba razsodniškega odbora se sme pobijati s tožbo pri pristojnem sreskem sodišču skladno z odredbami § 691., razen točke 1., zakonika o sodnem postopanju v civilnih pravnih. Vsako drugo pravno sredstvo je izključeno. Glede predaje tožbe veljajo ustrezno odredbe § 692. omenjenega zakonika.

(*) Vročanje odločb in razsodb, ki jih izdajo razsodniški odbori, je prosto vsake poštnine.

§ 353.

Minister za trgovino in industrijo se pooblašča, da v sporazumu z ministrom pravde po zaslišanju zbornic in delavskih zbornic z uredbo podrobneje predpiše ustroj in postopanje razsodniških odborov.

TRETJI DEL.

Strokovne organizacije.

I. Poglavje.

Prisilne združbe trgovcev in rokodelcev.

Prvi oddelek.

Splošne odredbe.

§ 354.

(*) Osebe, ki izvršujejo trgovinski ali rokodelski obrt v smislu tega zakona, se združujejo zaradi pospeševanja gospodarskih in strokovnih interesov v prisilne združbe po odredbah tega zakona. Te združbe imajo pravice in dolžnosti, določene s tem zakonom.

(*) Prisilne združbe so pravne osebe.

§ 355.

(*) Prisilne združbe se ustanove ločeno za trgovce in rokodelce za območje, določeno s tem zakonom. Člani teh združb morajo biti vsi trgovci in rokodelci, ki izvršujejo na dotičnem področju trgovinski ali rokodelski obrt. Osebe, ki izvršujejo obrt, ki nima značaja trgovinskega ali rokodelskega obrta, ki pa spada pod ta zakon, morajo biti člani prisilnih združb. Kakšni združbi naj pripadajo take osebe, določi zbornica.

(*) Prisilne združbe imajo naziv: Združba trgovcev za srez, odnosno mesto; Združba rokodelcev za srez, odnosno mesto

(*) Prisilnim združbam morajo pristopiti tudi podjetja države in javnih samoupravnih teles, kolikor izvršujejo obrt, ki spada pod ta zakon. Prisilnim združbam smejo pristopiti tudi imetniki obrtov po točkah 4., 5. in 6., odstavka 2., § 1., kakor tudi zadrage, ki so izvzete v zmislu odredbe odstavka 3., § 1., od odredb tega zakona.

(*) Če je dvomljivo, v katero združbo spada kaka vrsta obrta, odloča zbornica.

§ 356.

(*) Prisilne združbe trgovcev in rokodelcev se ustanove praviloma za vsako področje občega upravnega oblastva prve stopnje ali za področje mesta s pravicami občega upravnega oblastva, če je število pripadnikov tolikšno, da je uspešno delo združbe zagotovljeno. Izvzemši primere odstavka 1. § 357., se ne sme ustanoviti za isto področje več kot ena združba. Če ni za tem področju zadostnega števila trgovcev ali rokodelcev za uspešno delo združbe ali če trgovci ali rokodelci iz dveh ali več področij občih upravnih oblastev prve stopnje sami to žele, se sme ustanoviti prisilna združba za dvoje ali več omenjenih področij v okviru banovine. Zbornica sme določiti ustanovitev združbe za več srezov, kakor tudi spojitve posameznih združb v eno združbo, če združba svojih nalog ne vrši ali če ne daje jamstva za uspešno delo.

(*) Za področje banovine se smejo ustanoviti združbe bančnih in zavarovalnih podjetij, združbe imetnikov gradbenih in elektrotehničnih obrtov, tiskarskih podjetij, združbe oseb, ki vrše zastopanje in posredovanje pred oblastvi, združbe prevoznikov in carinskih posrednikov, kakor tudi podjetij za prevoz potnikov in blaga z motornimi vozili. Če se prisilne združbe ne morejo ustanoviti za taka podjetja za celo banovino, morajo zadevna podjetja pristopiti združbi, ki je po stroki najbližja. Če je dvomljivo, v katero vrsto združb spada neki obrt, odloča zbornica.

(*) Za ustanovitev združbe rokodelcev je potrebno, da je na področju, za katero se ustanavlja, najmanj 30 pripadnikov.

§ 357.

(*) Poedine trgovinske stroke smejo ustanoviti svoje posebne strokovne združbe. Za ustanovitev take združbe je potrebno, da je število pripadnikov vsake stroke tolikšno, da je uspešno delo združbe zagotovljeno. Področje takih strokovnih združb sme obsežati področje enega ali več občih upravnih oblastev prve stopnje ene banovine ali vso banovino.

(*) Take strokovne združbe se smejo ustanovljati samo s privolitvijo nadpolovične večine pripadnikov stroke na dotičnem področju.

(*) Čim se ustanovi posebna strokovna združba za vse pripadnike dotičnih strok, prestane njih obveznost, biti člani skupne prisilne združbe, in postanejo člani nanovo ustanovljene strokovne združbe.

§ 358.

(*) Če izvršuje imetnik obrta na podstavi več pooblastitev, odnosno dovolitev, več različnih obrtov, ki spadajo v različne združbe, mora biti član vseh združb, v katere spadajo njegovi obrti.

(*) Neglede na število pomožnih prodajalnic, poslovalnic, pisarn, delavnic in skladišč, odnosno podružnic

iste stroke na področju združbe, ima ena oseba pravice in dolžnosti samo enega člana.

(²) Imetniki pomožnih prodajalnic, poslovalnic, pisarn, delavnic in podružnic, ki so zunaj področja združbe, kjer je glavni obrt, morajo biti člani združbe, ki je zanje krajevno in strokovno pristojna.

(*) Osebe, ki prosijo za pooblastitev ali dovolitev za izvrševanje obrta, morajo položiti pri blagajni združbe, preden prosijo za pooblastitev ali dovolitev, vpisnino [§ 95., odstavek (²)]. Če ne dobe pravice za izvrševanje obrta, jim mora združba vplačati znesek takoj vrniti. Vlogi, s katero se prosi za pooblastitev ali dovolitev, se mora priložiti potrdilo združbe, da je znesek plačan. Če se obrt premesti ali če se ustanove nove pomožne prodajalnice, poslovalnice, pisarne, delavnice in podružnice v področju iste združbe, ni treba plačati nove vpisnine in članarine (članskega vložka) za njih otvoritev. V tem primeru zadoščata vpisnina in članarina (članski vložek), vplačana za glavni obrt.

§ 359.

(¹) Osebe, ki izvršujejo obrt, ko se združba ustanovi, postanejo njeni člani v trenutku, ko se združba ustanovi, osebe pa, ki prično obratovati pozneje, tedaj, ko prične podjetje obratovati.

(²) Članstvo ne preneha, niti če bi član prostovoljno izstopil, niti če bi ga izključili.

(³) Članstvo preneha samo:

1. s prestankom obrta, odnosno pomožnih prodajalnic, poslovalnic, pisarn, delavnic ali podružnic;
2. če pride imetnik v stečaj.

(⁴) Če preneha obrt, sme oseba, ki je izvrševala obrt, vendarle ostati član združbe, če se prikladi za članstvo.

§ 360.

(¹) Če vodi obrt poslovodja, vršita članske pravice imetnik obrta ali poslovodja.

(²) Za pravne osebe vrši članske pravice in dolžnosti poslovodja ali oseba, katero pooblasti podjetje, da ga zastopa.

§ 361.

(¹) Prisilne združbe ne smejo nikomur s katerokoli pretvezo omejevati osnavljanja obrta, otvarjanja pomožnih prostorov in podružnic, zlasti ne smejo predpisovati članom določbe o tem, kako je sprejemati in imeti vajence in pomočnike, ter o nabavljanju sirovin in orodja, glede cen in cenovnikov za njihove proizvode in blago, kakor tudi ne določb o sprejemanju odjemnikov. Taki sklepi so nični.

(²) Člani uprave, ki se pregreše zoper odredbe odstavka (¹), se kaznujejo z globo po odstavku (¹) § 399.

§ 362.

(¹) Naloga združbe trgovcev in rokodelcev je:

1. da med svojimi člani neguje in razvija duh skupnosti in vzajemne pomoči in da vzdržuje ter pospešuje spoštovanje stanovske časti;

2. da zastopa in pospešuje interese svoje gospodarske grane, da skrbi, da obiskujejo vajenci in pomočniki njenih članov redno šolo in da opozarja oblastva na nedopustno obratovanje, kakor tudi na zanemarjanje dolžnosti svojih članov napram pomožnemu osebju;

3. da skrbi za dobro razmerje med službodavci in njihovim pomožnim osebjem, kakor tudi za dobro raz-

merje proti drugim gospodarskim ali kulturnim združbam;

4. da skrbi za moralno vzgojo in splošno tehnično in strokovno izobraževanje članov in pomožnega osebja svojih članov s prirejanjem predavanj in razstav, z ustanavljanjem muzejev, vajeniških in pomožniških domov, z otvarjanjem šol itd.;

5. da vrši vse funkcije, ki so v zvezi s pogodbami o vajeniškem, odnosno službenem razmerju med njenimi člani in pomožnim osebjem v zmislu odredb tega zakona, da pomaga pomočnikom najti službo, in da skrbi, da se vajenci uče;

6. da vrši vse funkcije, ki so v zvezi z delavskimi knjižicami in izpričevali pomožnega osebja po odredbah tega zakona;

7. da voli člane izpraševalnega odbora ustrezno odredbam tega zakona;

8. da organizira svoj razsodniški odbor po odredbah tega zakona, kakor tudi častni odbor za razsojanje sporov med svojimi člani;

9. da pospešuje gospodarske interese svojih članov z izboljšanimi delovnimi metodami in s prirejanjem stalnih vzorčnih razstav;

10. da vpliva na osnavljanje gospodarskih podjetij in gospodarskih zadrug za dajanje predjemov, za skupno nabavljanje, za predelavanje, za skupno proizvajanje in prodajanje proizvodov, kakor tudi drugih ustanov, koristnih za proizvajanje in prodajanje;

11. da osnavlja humanitarne sklade in druge ustanove za podpore svojim članom in njihovim rodbinam v sili, za primer starosti in smrti.

12. da daje podatke, ki jih zahtevajo državna uprava in samoupravna oblastva in zbornice ter mnenja, poročila in predloge iz lastne pobude glede gospodarskih vprašanj, ki se tičejo njihove stroke;

13. da vodi statistiko o obrtih in zaposlitvi pomožnega osebja svojega področja;

14. da vrši tudi vse druge naloge, ki ji pripadajo po tem zakonu ali po drugih zakonih, kakor tudi po uredbah, naredbah in pravilnikih.

(²) Skladi in ustanove po t. 11., odstavka (¹), se smejo osnavljati samo na podstavi posebnih pravil. Ta pravila odobruje ban. Za sestavljanje pravil predpiše minister za trgovino in industrijo natančnejše odredbe s pravilnikom.

(³) Združbe ne smejo izvrševati obrta, niti ustanavljati skupnih podjetij, pač pa so upravičene, povzročati in podpirati pospeševanje skupnih gospodarskih koristi svojih članov s tem, da delajo na to, da se ustanove gospodarske zadruge ali druga podjetja. Združbe pa ne smejo dajati prispevkov za take namene. Združbe tudi ne smejo organizirati stalnega razsodišča za reševanje sporov v civilnopравnih stvareh.

§ 363.

Združbe, ustanovljene na osnovi tega zakona, smejo pristopiti kot člani v zvezne organizacije, ki se ustanove zaradi pospeševanja gospodarskih koristi po zakonu o društvi, shodih in posvetih.

Drugi oddelek.

Ustanavljanje združb.

§ 364.

(¹) Ustanovitev prisilne združbe odobri pristojna zbornica,

(²) Za ustanovitev združb imenuje zbornica na področjih, določenih s tem zakonom, pripravljalni odbor izmed pripadnikov dotičnih skupin obrtov, za katere se naj ustanovi združba. Ta odbor pozove ob nadzorstvu zbornice in po njenih navodilih vse imetnike obrtov dotičnega področja na ustanovno skupščino. Ustanovna skupščina sestavi pravila združbe. Usvojena pravila predloži pripravljalni odbor zbornici v štirih enakih izvodih. Pripravljalni odbor mora podpisati pravila. Prav tako se postopa, če izjavi nadpolovična večina pripadnikov kake stroke s področja, navedenega v odstavku 1. § 357., zbornici pismeno željo, da ustanovi svojo strokovno združbo, kakor tudi, če se osnavlja za pripadnike strok, označenih v odstavku 2. § 356., prisilna združba za vso banovino.

(³) Če nasprotujejo pravila, ki so se usvojila na ustanovni skupščini, odredbam tega zakona, jih mora zbornica vrniti pripravljalnemu odboru ter označiti, katere določbe pravil nasprotujejo odredbam zakona. Pripravljalni odbor mora sklicati v enem mesecu drugo ustanovno skupščino, da prilagodi pravila pripombam zbornice. Drugače sestavi pravila zbornica sama ter jih odobri v soglasju z odredbam tega zakona.

(⁴) Če soglašajo pravila z odredbam tega zakona, jih mora zbornica potrditi ter vrniti en potrjen izvod pripravljalnemu odboru, drugega mora poslati pristojnemu banu, tretjega pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve stopnje, četrtega pa obdrži za svoj arhiv. Pripravljalni odbor mora takoj sklicati prvo redno skupščino združbe, na kateri se izvolijo organi združbe po določbah potrjenih pravil in kjer se določi načrt poslovanja.

(⁵) Obrazec za pravila predpiše minister za trgovino in industrijo s pravilnikom.

§ 365.

(¹) Pravila združbe morajo vsebovati določbe:

1. o nazivu, sedežu, področju, stroki, namenu in nalogah združbe;
2. o pravicah in dolžnostih članov in častnih članov;
3. o sestavi in sklicanju skupščine, o načinu, kako se pravnoveljavno sklepa, kakor tudi o načinu, kako je odobravati poslovanje in zapisnike skupščine;
4. o načinu volitve upravnega in nadzorstvenega odbora, o njegovem področju in organizaciji, o poslovanju, kakor tudi o postavljanju stalnega osebja;
5. o načinu določanja in pobiranja članskih prispevkov, o višini vpisnine in članarine (članskega vložka);
6. o sestavljanju in odobranju letnega proračuna (budžeta);
7. o sestavljanju in poslovanju razsodniškega odbora (razsodnikov), odbora za pomočniške izpite, častnega odbora in odbora pomočnikov, če imajo take odbore;
8. o disciplinskih prestopkih, radi katerih se smejo člani kaznovati, in s katerimi kaznimi se smejo kaznovati, kakor tudi o pogojih in izrekanju disciplinskih kazni;
9. o upravljanju združbene imovine;
10. o postopanju pri izpremembi in dopolnitvi pravil;
11. o ukrepih glede vprašanj, ki se tičejo vajancev;
12. o prenehanju združbe.

(²) Članski vložki se smejo določiti za poedine člane različno po jakosti in gospodarski moči,

(³) Pravila ne smejo vsebovati določb, ki bi nasprotovale zakonitim nalogam združbe in odredbam tega zakona.

Tretji oddelek.

Ustroj združbe.

§ 366.

Organi združbe so:

1. uprava;
2. nadzorstveni odbor;
3. skupščina;
4. odbori.

§ 367.

(¹) Uprava se voli z absolutno večino glasov navzočih članov za tri leta. Uprava se konstituira na prvi seji po volitvi. Sestoji iz predsednika, podpredsednika in članov, ki se jim število določi s pravili. Večina članov uprave mora praviloma bivati na sedežu združbe.

(²) Uprava opravlja vse tekoče posle združbe, kolikor ne spadajo po zakonu ali pravilih v pristojnost kakega drugega organa združbe. Takoj po volitvah mora predložiti nadzorstvenemu oblastvu seznam članov uprave.

(³) V področje uprave spada:

1. vpisovanje in evidenca članov, izvrševanje skupščinskih sklepov, razporedba določenega prispevka na poedine člane in skrb za njih izterjanje;
2. zastopanje združbe pred upravnimi oblastvi in sodišči, nasproti članom in drugim osebam;
3. sestavljanje proračunskega predloga in zaključnega računa ter potrebnih poročil in predlogov za skupščino;
4. upravljanje dohodkov in imovine združbe v mejah zakona in društvenih pravil;
5. postavljanje začasnih nameščencev združbe, skrb za celotno stanje in poslovanje združbe;
6. oddajanje mnenj in predlogov v primerih, določenih v zakonu.

(⁴) Uprava rešuje posle svojega področja na sestankih, katere sklicuje predsednik, odnosno podpredsednik, če sta zadržana, pa najstarejši član uprave.

(⁵) Za združbo podpisujeta pravnoveljavno ter jo zavezujeta s svojim podpisom predsednik združbe z enim članom uprave ali s tajnikom. Vsi združbeni spisi morajo imeti poleg teh podpisov uradni pečat združbe in morajo biti vpisani v vložni zapisnik. Za legitimacijo uprave pri opravljanju pravnih poslov zadošča potrdilo zbornice, da so v izkaznici navedene osebe resnično člani uprave združbe v času, ko se izkaznica izda.

(⁶) Uprava mora izvrševati svoje posle vestno in hitro. Drugače sme biti na predlog zbornice razrešena dolžnosti in se sme odrediti nova volitev.

(⁷) Člani uprave in nadzorstvenega odbora vršijo svoje posle brezplačno. Odgovarjajo nerazdelno s svojo imovino za škodo, ki bi nastala zaradi protizakonitega in nevestnega izvrševanja dolžnosti v upravi.

§ 368.

(¹) Zoper člane združbe, ki se pregreše zoper pravila ali koristi združbe, sme izreči uprava sledeče disciplinske kazni:

1. pismen opomin;
2. denarno kazen do 1000 dinarjev;

3. izključitev od užitka ustanov združbe, omenjenih v točki 11., odstavek (1) § 362.;

4. odvzem besede na skupščini in pravice, voliti in biti izvoljen.

(2) Kazen po točkah 3. in 4. odstavek (1) se sme izreči najdalj za leto dni, ob povratku pa za dve leti.

(3) Denarne kazni se stekajo v blagajno združbe ter se smejo uporabljati samo za humanitarne namene. Pravnomočno izrečene kazni, ki se tudi po opominu ne plačajo, izterja občesno upravno oblastvo prve stopnje z izvršbo.

(4) Zoper razsodbo je dopustna pritožba na prvo redno skupščino.

§ 369.

(1) Če je področje združbe tako obsežno, da je občevanje s člani oteženo, ali če sicer smatra uprava to za potrebno, se sme, da se olajša opravljanje izvestnih poslov, ki spadajo sicer v pristojnost uprave, postaviti poverjeništvu iz članov združbe, ki bivajo v dotičnem kraju.

(2) Poverjeništvu je ustanoviti v vsakem kraju področja združbe, kjer je do 25 članov.

(3) Način volitev, področje ter doba trajanja dolžnosti tega poverjeništvu se določijo v pravilih združbe.

(4) Poverjeništvu se sme po potrebi povabiti na sestanke uprave, vendar člani poverjeništvu nimajo glasovalne pravice.

(5) Izvolitev poverjenikov se mora objaviti na primeren način in priobčiti zbornici ter nadzorstvenemu oblastvu po občem upravnem oblastvu prve stopnje.

§ 370.

(1) Nadzorstveni odbor združbe sestoji iz najmanj treh članov, ki jih voli skupščina združbe za tri leta.

(2) Nadzorstveni odbor mora pregledovati poslovanje uprave zlasti v stvareh finančnega značaja, mora pregledovati knjige, preizkušati proračun in zaključni račun združbe ter predlagati o njih, o vsem poslovanju združbe, kakor tudi o poslovanju uprave redni skupščini svoje poročilo.

§ 371.

(1) Skupščina je vrhovni organ združbe. Sestavljajo jo člani združbe.

(2) Če preseže število članov 300, se sme s pravili določiti, da zastopajo člane v skupščini izvoljeni delegati tako, da pride na vsakih 20 članov po en odposlanec.

(3) Pravice, voliti in biti voljeni, nimajo člani:

1. ki jim je odvzeta z disciplinsko razsodbo združbe;
2. ki so bili obsojeni na izgubo častnih pravic, dokler ne predlože sodnega potrčila, da je prestala po zakonu v razsodbi izrečena izguba častnih pravic.

(4) Ne morejo voliti niti biti voljene osebe, ki niso Jugoslovanski državljani.

(5) Skupščine so redne in izredne. Redne skupščine se vrše enkrat na leto, izredne pa, če smatra to upravni odbor za potrebno, ali če to zahteva nadzorstveni odbor ali ena desetina članov združbe in če označijo, o čem naj skupščina razpravlja.

(6) Če ne skliče predsedništvo združbe skupščine v 14 dneh, ko je zahteval nadzorstveni odbor ali ena desetina članov sklicanje, skliče skupščino na zahtevo nadzorstvenega odbora ali ene desetine članov zbornica.

§ 372.

(1) Skupščino skliče predsednik, če pa je zadržan predsednik, podpredsednik. Če sta oba zadržana, skliče skupščino najstarejši član uprave. Če ta tega ne more ali noče storiti, skliče skupščino zbornica.

(2) Skupščina se skliče ali s pismenim vabilom vsakemu članu, v katerem se označijo dnevni red in vse druge podrobnosti, ali z občno vabilo v krajevem dnevniku, ki se določi v pravilih. Sklicanje skupščine se mora priobčiti istočasno tudi zbornici in pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve stopnje. Poleg tega se sme objaviti vabilo s pismenimi razglasi v vseh občinah, v katerih so člani združbe.

(3) Sklic skupščine je opraviti najkasneje 15 dni pred zborovanjem.

§ 373.

(1) Skupščini predseduje predsednik združbe ali podpredsednik, če sta pa zadržana, najstarejši član uprave. Če skliče skupščino zbornica (§ 371., odstavek (2)), predseduje skupščini oseba, ki jo izvoli skupščina.

(2) Predsedujoči vodi zborovanje skupščine, skrbi, da se drži skupščina objavljenega dnevnega reda, daje in odvzema članom besedo in vobče skrbi za red pri skupščinskih razpravah. Pri izvrševanju svoje naloge ima pravico, opominjati, po ponovnem opominu pa sme odstraniti tiste člane, ki bi kršili red in dostojanstvo skupščine.

§ 374.

(1) Število članov, ki morajo biti navzoči, da more skupščina pravnoveljavno razpravljati in sklepati, se določi v pravilih. Če ne pride na skupščino zadostno število članov in če za sprejemanje sklepov po zakonu ali po pravilih ni potrebna navzočnost določenega števila članov, sme skupščina eno uro po času, ki je določen za pričetek, razpravljati in sklepati o predmetih dnevnega reda, neglede na število navzočih članov.

(2) Če zakon ali pravila ne določajo drugače, sklepa skupščina z absolutno večino glasov. Če so glasovi enako deljeni, odloča glas predsedujočega.

§ 375.

(1) Glasovanje je javno. Za volitev organov združbe in v osebnih vprašanjih mora biti glasovanje tajno. Tajno se glasuje tudi tedaj, če to zahteva ena tretjina navzočih članov. Če ni ugovora, se sme izvršiti volitev tudi z vzklikom.

(2) Poimensko glasovanje se vrši, če to zahteva ena tretjina navzočih članov.

§ 376.

O zborovanju skupščine se mora voditi zapisnik, v katerem je treba navesti vse važnejše točke, zlasti imena vseh navzočih članov, vse predloge in sklepe, število glasov, s katerimi so sprejeti posamezni sklepi; če pa je bilo glasovanje poimensko, tudi imena članov, ki so glasovali za predlog ali proti predlogu.

§ 377.

(1) Skupščina združbe je pristojna, da odloča:

1. o izpremembah in dopolnitvah pravil in o prestanku združbe, kakor tudi o drugih posebnih pravilnikih za posamezne namene združbe;
2. o volitvi predsednika, podpredsednika, članov uprave in nadzorstvenega odbora;

3. o odobritvi zaključnega računa in poročila o poslovanju uprave, o podelitvi razrešitve, o letnem proračunu izdatkov in dohodkov združbe, o določitvi višine vpisnine, članskega vložka (članarine) in drugih morebitnih prispevkov za združbo;

4. o odobritvi izdatkov, ki niso določeni v letnem proračunu;

5. o zahtevah združbe proti članom uprave, ki so nastale iz opravljanja poslov, in o volitvi pooblaščenca za uveljavljanje in vloževanje teh zahtev;

6. o ukrepih za ureditev vprašanj, ki se tičejo učencev (vajencev);

7. o nabavljanju, odsvojevanju in obremenjevanju nepremičnega imetja in o zadolževanju združbe, če se tak dolg ne more poravnati iz rednih dohodkov v dveh poslovnih letih;

8. o postavljanju stalnega osebja;

9. o ustanavljanju strokovnih šol združbe in o njih organizaciji;

10. o ustanavljanju in organizaciji zavarovanja, podporin in drugih humanitarnih skladov;

11. o volitvi članov za pomočniške izpraševalne odbore;

12. o volitvah članov razsodniškega odbora, članov častnega odbora in članov drugih posebnih odborov (§ 380.);

13. o volitvah članov v okrožne odbore;

14. o vseh stvareh, ki spadajo po pravilih v področje skupščine.

(*) Sklepi po točkah 1., 3., 4. in 7. odstavka (*) se morajo predložiti zbornici v odobritev. Sklepe po točki 10. odobruje ban po zaslišanju zbornice.

§ 378.

(1) O stvareh, označenih pod točkama 7. in 10. § 377., sme skupščina razpravljati samo, če je navzoča najmanj polovica vseh članov združbe.

(2) Skupščina sme razpravljati le o stvareh, ki so postavljene na dnevni red ali ki so jih poedini člani najmanj tri dni pred zborovanjem pisмено prijavili upravi združbe. O sklicanju nove skupščine se sme razpravljati, ne da bi bilo to na dnevni red postavljeno.

§ 379.

(1) Zoper skupščinske sklepe se smejo pritožiti v 15 dneh samo tisti člani, ki so bili pri zborovanju navzoči. O pritožbah odloča zbornica.

(2) Vsak sklep skupščine, s katerim nastanejo pravice in obveznosti za vse člane združbe, se mora objaviti v prostorih združbe z razglasom, ki mora biti nabit 15 dni.

(3) Združba mora predložiti zbornici v 15 dneh po zborovanju skupščine skupščinski zapisnik. Ta zapisnik je predložiti tudi banski upravi po občem upravnem oblastvu prve stopnje.

§ 380.

Združbe smejo za poedine stroke, ki so v njih zastopane, osnavljati po potrebi posebne odbore ali odseke. Ti odbori ali odseki razpravljajo o vprašanjih, ki se jim poverijo s pravili ali v poedinih primerih.

Četrty oddelek.

Imovina združbe.

§ 381.

(1) Uprava združbe mora predložiti vsaki redni skupščini v odobritev proračun izdatkov in dohodkov za prihodnje leto.

(2) Izdatki se krijejo z dohodki imovine združbe in z dohodki iz članskih prispevkov, vpisnine in članarine (članskega vložka).

(3) Prispevke članov in članske vložke po odobrenem proračunu izterjuje uprava. Prispevke in zapadle članarine, članske vložke, ki jih člani tudi vkljub pismenemu opominu ne plačajo, izterja na prošnjo uprave obče upravno oblastvo prve stopnje izvršilnim putem.

§ 382.

V proračun se morajo vnašati vsi izdatki, ki so potrebni za redno poslovanje združbe, prvenstveno izdatki, potrebni za opravljanje tistih poslov, ki jih združba po tem zakonu mora opravljati.

§ 383.

Uprava združbe mora predložiti redni letni skupščini zaključni račun hkrati s poročilom o svojem poslovanju v preteklem letu in o imovinskem stanju. Nadzorstveni odbor poroča letni skupščini posebej.

Peti oddelek.

Zavarovanje članov.

§ 384.

(1) Minister za trgovino in industrijo se pooblašca, da predpiše v sporazumu z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje ter po zaslišanju zbornice v dveh letih uredbo o organizaciji, načinu in pogojih zavarovanja članov združb zoper bolezni, za onemoglost, starost, smrt in zoper nezgode.

(2) Ko se uredba razglasi, morajo združbe rokodelcev izvesti zavarovanje zoper bolezni, za onemoglost, starost in smrt in zoper nezgode. Tako zavarovanje se izvede za področje ene ali več banovin. Ko se zavarovanje izvede, morajo vsi rokodelci dotične banovine plačevati zavarovalni prispevek. Za zavarovanje se sme ustanoviti skupen sklad ločeno ali v okviru obstoječih podobnih zavodov ali kreditnih ustanov za področje ene ali več banovin.

(3) Če sklene združba trgovcev z nadpolovično večino svojih članov izvedbo zavarovanja svojih članov zoper bolezni, za onemoglost, starost in smrt in zoper nezgode, morajo vsi člani združbe v ta namen prispevke plačevati. Posamezne združbe, ki so sklenile izvedbo zavarovanja, smejo osnovati v ta namen skupen sklad v okviru ene ali več banovin. Tak skupni sklad se mora ustanoviti, če sklene najmanj ena tretjina obstoječih združb ene banovine, da se izvede zavarovanje. Sklad se sme ustanoviti v okviru podobnih zavodov ali kreditnih ustanov in sme v tem primeru obsežati področje več banovin.

(4) Če ustanove združbe sklade za podporo članom ali njihovim rodbinam v sili, boleznih ali za primer smrti, smejo člani tudi k takim skladom pristopiti.

(⁵) Pravila (statut sklada) odobruje ban po zaslišanju zbornice. Upravljanje sklada nadzira ban. Če se ustanovi sklad za področje več banovin, odobri pravila sklada v sporazumu s prizadetimi banovinami ban, v čigar področju ima sklad svoj sedež. Če se sporazum ne doseže, odobri pravila minister za trgovino in industrijo.

Sesti oddelek.

Razsodniški odbori (razsodišče) za reševanje sporov iz službenih razmerij.

§ 385.

(¹) Za reševanje poslovnih sporov med člani združbe in pomožnim osebjem, zaposlenim pri članih združbe (§ 343.), sme ustanoviti prisilna združba po odobritvi pristojnega bana stalni razsodniški odbor. Ta odbor je pristojen za spore po § 344., če pristaneta obe stranki, da reši njun spor ta odbor. Če se ne sporazumete, je pristojen za rešitev spora razsodniški odbor občega upravnega oblastva prve stopnje. Razsodbe razsodniškega odbora se izdajajo pod predsedstvom predsednika razsodniškega odbora, ki ga postavi ban za tri leta izmed aktivnih ali upokojenih državnih uradnikov z izobrazbo pravne fakultete. Združbe, ki se ustanove za področje vse banovine, ne morejo imeti razsodniških odborov.

(²) Združbe, ki organizirajo svoj razsodniški odbor, izdajo pravilnik o njegovem ustroju in postopanju, v katerega morajo priti ustrezne odredbe §§ 343. do 353. tega zakona. Pravilnik odobri ban po zaslišanju pristojne zbornice in delavske zbornice. Dokler se pravilnik ne odobri, ne sme razsodniški odbor svojih funkcij vršiti.

(³) Minister za trgovino in industrijo izda obrazec za pravilnik.

Sedmi oddelek.

Pomočniški odbori.

§ 386.

(¹) Pomočniki, ki delajo v trgovinskih in rokodelskih obrtih članov, včlanjenih v prisilni združbi, ali poverjeniki, izvoljeni po zakonu o zaščiti delavcev, smejo izvoliti na letni skupščini pomočniški odbor. Za člane tega odbora se smejo izvoliti pomočniki, ki so polnoletni in ki imajo častne pravice. Natančnejše odredbe o načinu volitev in o nalogah tega odbora, kakor tudi o sodelovanju združbe se predpišejo s pravili.

(²) Delavske zbornice smejo izvršiti ob svojih stroških volitev pomočniškega odbora, če so za najmanj deset podjetij, včlanjenih v združbi, izvoljeni delavski zapupniki.

(³) Naloga pomočniškega odbora je:

1. da sestavlja seznam članov razsodniškega odbora (§ 343.) in da ga pošilja delavski zbornici (§ 345.);
2. da zastopa koristi pomočnikov in združbe glede vprašanj, ki se tičejo njih koristi, zlasti pri razpravljanju vprašanja o delovnih razmerjih ter pri osnavljanju in upravljanju vseh tistih ustanov, ki jih ustanovi združba in v katerih tudi pomočniki sodelujejo.

(⁴) Kjer ni pomočniških odborov, zastopa interese pomočnikov pri združbah delavska zbornica.

Osmi oddelek.

Nadzorstvo nad združbami.

§ 387.

(¹) Nadzorstvo nad združbami vodi zbornica. Zbornica sme vsak čas odrediti pregled celokupnega poslova-

nja združbe. Vsaki skupščini združbe sme prisostvovati odposlanec zbornice, ki ima pravico do besede. Zbornica je upravičena zahtevati od združbe, naj v določenem roku ugotovljene nedostatke odpravi. Če združba tej zahtevi ne ugotovi, postopa zbornica po § 389. Zbornica mora navajati združbe na to, da ostvarjajo namene in vrše naloge, označene v tem zakonu. Če zbornica v 15 dneh, ko je zanjo zvedela, spozna, da nasprotuje odločba uprave ali skupščine zakonom, zakonitim naredbam in predpisom ali pravilom združbe, ali če se je z njo vobče prekorajilo področje združbe, ustavi njeno izvršitev.

(²) Zoper vsako odločbo, ki jo izda zbornica ob izvrševanju nadzorstva, se sme združba pritožiti na banko upravo.

§ 388.

Na področju banovine vrši nadzorstvo nad nadzorstvenim poslovanjem zbornice ban. Ban sme odrediti, da prisostvuj vsaki skupščini združbe predstavnik oblastva, ki obvešča banko upravo o poslovanju skupščine. Banka uprava ima pravico, razveljaviti v 15 dneh, ko je doznala zanjo, vsako odločbo uprave ali skupščine, ki jo smatra za nezakonito ali nasprotujočo pravilom, ali če se je z njo prekorajilo področje združbe, tudi če zbornica ni prej izvršitve ustavila.

§ 389.

(¹) Če se uprava ali poedini člani uprave pregreše pri svojem poslovanju zoper svoje dolžnosti, zoper odredbe zakona ali pravil, jih sme kaznovati pristojna zbornica z disciplinsko kaznijo do 1000 dinarjev.

(²) Če se izkaže član združbe za nesposobnega za voditev poslov združbe ali če se ponovno pregreši zoper pravila ali zakon in ne zadoščajo disciplinske kazni po prednjem odstavku, da bi se zagotovilo pravilno poslovanje uprave, sme ban po službeni dolžnosti ali na predlog zbornice upravo združbe ali poedine njene člane razrešiti dolžnosti in za voditev poslov združbe do izvolitve nove uprave komisarja postaviti. V tem primeru mora komisar v treh mesecih sklicati skupščino, da se izvoli nova uprava.

Deveti oddelek.

Prestanek združbe.

§ 390.

(¹) Združba prestane, če zaradi malega števila članov ni možnosti za uspešno delo in če gre ob uporabi odredbe odstavka (¹) § 362. za spajanje področij več združb. Prestanek združbe odredi zbornica.

(²) Imovina združbe, ki je prestala, se mora prvenstveno uporabiti za obveznosti združbe, ostanek pa prevzame nova združba.

(³) Če se ustanovi nova združba ali če se izločijo področja združbe v druge ali nove združbe, pripada novi združbi ali združbi, kateri pristopijo bivši člani, sorazmerno del dosedanje imovine. Ob določanju velikosti tega dela se mora upoštevati število izstopivših članov. Če so pasiva večja od aktiv, se krije primanjkljaj iz posebnega prispevka, ki se odmeri vsem prejšnjim članom združbe. Če se glede tega ne doseže sporazum, odloča zbornica. Če bi bila delitev škodljiva koristim imovine same ali sklada ali bi nasprotovala interesom namena, ki ga ima njih obstoj, odredi zbornica po zaslišanju prizadete združbe, da imovine ali sklada ni deliti in da ju je upravljati skupno. Za take primere predpiše ban po

zaslišanju zbornice posebne predpise o upravljanju imovine ali sklada.

(⁴) V odločbi, s katero se združba ukinja, se mora določiti, v kateri namen se naj uporabi imovina združbe, če tega ne določajo že pravila ustrezno odstavkoma (²) in (³) tega paragrafa.

II. poglavje.

Združba industrijcev.

§ 391.

(¹) Imetniki industrijskih (tvorniških) obrtov morajo ustanoviti zaradi zastopanja in pospeševanja gospodarskih interesov skupne prisilne združbe po odredbah tega zakona. Te združbe se ustanove praviloma samo za področje banovine. Člani teh združb morajo biti vsi imetniki industrijskih obrtov, ki izvršujejo na dotičnem področju industrijski (tvorniški) obrt. Te združbe imajo naziv: Združba industrijcev za banovino.....

(²) Posamezne grane industrije smejo ustanoviti posebne strokovne združbe. Ustanovitev takih združb se sme odobriti, če je število pripadnikov dotične stroke tolikšno, da je uspešno delo združbe zagotovljeno. Take združbe se smejo z odobritvijo ministra za trgovino in industrijo ustanoviti za področje banovine, za področje več banovin pa, če pride več banovin v sestav ene zbornice. Preden se izda taka odobritev, je zaslišati pristojne zbornice. Minister za trgovino in industrijo sme na predlog zbornice odrediti, da se morajo za omenjena področja prisilno ustanoviti strokovne združbe namesto skupnih prisilnih združb. H kateri združbi spada v takem primeru kako industrijsko (tvorniško) podjetje, odloči zbornica, če je to dvomljivo.

(³) Ustanovitev združbe odobri zbornica, v čije območje ima združba svoj sedež.

(⁴) Združba industrijcev ima za svoje območje poleg podobnih nalog po odstavku (¹) § 362. vse naloge, ki služijo pospeševanju gospodarskih interesov njenega področja. Naloge, omenjene v točkah 5. do 7. odstavka (¹) § 362., kakor tudi organiziranje razsodniškega odbora po točki 8. odstavka (¹) § 362., ne spadajo med naloge teh združb.

(⁵) Glede osnavljanja, ustroja, poslovanja, imovine in prestanka združbe veljajo ustrezne odredbe I. poglavja tega dela. Glede nadzorstva nad temi združbami veljajo odredbe sedmega oddelka I. poglavja tega dela.

III. poglavje.

Okrožni odbori rokodelskih združb.

§ 392.

(¹) Združbe rokodelcev ustanove na področju banovine okrožne odbore. Področje teh odborov se odredi po geografskem položaju, gospodarski važnosti in poedinih gospodarskih središčih banovinskega področja. Vse združbe na področju okrožnega odbora morajo pristopiti okrožnemu odboru kot člani. Ustanovitev okrožnih odborov odobri zbornica.

(²) Za osnavljanje, organizacijo, poslovanje in nadzorstvo okrožnih odborov se uporabljajo ustrezne odredbe I. poglavja tega dela.

(³) Minister za trgovino in industrijo predpiše po zaslišanju zbornice obrazec za pravila okrožnih odborov.

(⁴) Okrožni odbori rokodelskih združb se ustanove v okviru združbe, ustanovljene za področje sreza, ali mesta s pravicami občega upravnega oblastva prve stopnje, in vrše poleg poslov, ki so jim naloženi z odredbami tega zakona, naloge prisilne združbe, kakor tudi naloge, ki se jim določijo z uredbo ministra za trgovino in industrijo po zaslišanju zbornic. Z uredbo se sme predpisati, naj dopisujejo združbe rokodelcev z oblastvi po okrožnih odborih.

(⁵) Okrožni odbori postavijo za voditev poslov upravnega tajnika, ki ga potrdi zbornica.

IV. poglavje.

Zbornice.

§ 393.

(¹) Za zastopanje interesov trgovine, industrije in obrtnišva obstoje v vsej kraljevini trgovinske, industrijske in obrtne zbornice, ki so posvetovalni organi državne uprave in samoupravnih oblastev glede vseh vprašanj, ki so v zvezi z interesi gospodarskih gran, ki jih zastopajo. Zbornice so pravne osebe.

(²) Zbornice ostanejo v svojem dosedanjem sestavu, bodisi združene, bodisi ločene. Izpremembe v sedanjem sestavu zbornic, ki imajo namen, da se zbornice združijo ali ločijo, se smejo izvesti z uredbo ministra za trgovino in industrijo po predhodni soglasnosti predsednika ministrskega sveta tako-le:

a) če so do dne, ko se razglasi ta zakon, na poedinih zborničnih področjih sklenili ločitev tako odseki dosedanjih skupnih zbornic, kakor tudi večina obstoječih dotičnih prisilnih in neprisilnih organizacij, pri obstoječih ločenih zbornicah pa njih plenumi sklenili spojitve, je postopati v treh mesecih tako, kakor se glase sklepi;

b) če se napravijo taki sklepi na enak način potem, ko dobi ta zakon moč, se morajo sklepi izvesti, računši od tega časa, najkasneje v enem letu; tudi glede teh sklepov je postopati v treh mesecih tako, kakor se glase.

(³) Področja, sedeže in število zbornic predpiše z uredbo minister za trgovino in industrijo po predhodni soglasnosti predsednika ministrskega sveta najkasneje v osmih mesecih potem, ko dobi ta zakon moč. Če se spoje na tako določenem področju zbornice različna področja zbornic dvojnega sestava (skupne in ločene), se z isto uredbo določi sestav tako ustanovljene zbornice, če bi že ne bili napravljeni sklepi, ki so označeni v točkah a) in b) odstavka (²) tega paragrafa.

(⁴) Z uredbo se predpišejo podrobnejše odredbe o nalogah, organizaciji, razdelitvi zbornice na odseke in odbore, o poslovanju zbornice in zborničnega urada ter drugih zborničnih organov, o izpostavah in zastopništvih zbornice, o razsodišču, o nadzorstvu, zbiranju zborničnih dohodkov in vzdrževanju zbornice, o razsodišču in načinu njega volitve, o prestatnosti članstva, o razpustu zbornice, o pravicah in dolžnostih zborničnega osebja kakor tudi o razmerju zbornice do državnih in samoupravnih oblastev. Prav tako se predpišejo z uredbo odredbe o ukinitvi zbornic, o delitvi in združitvi področij obstoječih zbornic, kakor tudi o vseh potrebnih prehodnih odredbah.

§ 394.

Uredba, omenjena v § 393., stoni na teh-le načelih:
1. Pod zbornice spadajo celokupna trgovina, industrija in obrt zborničnega področja, Trgovina obsega tu-

di denarstvo, gostilničarstvo, pomorstvo, rečno brodarstvo in prometne posle, industrija pa tudi ladjedelstvo, rudarstvo in topilništvo. Tudi podjetja javnih samoupravnih teles spadajo pod zbornice. Kateri zbornici pripadajo posamezne stroke, odloča, če je dvomljivo, po zaslišanju zbornice, ban, odnosno minister za trgovino in industrijo. Če je spor, ali spada kaka vrsta dela, odnosno kakó podjetje pod zbornico in pod katero, odloča minister za trgovino in industrijo.

2. Vsaka zbornica mora imeti svoja pravila, ki imajo podrobnejše določbe o njeni organizaciji. Po potrebi predpiše zbornica tudi svoj poslovnik. Za svoje vzdrževanje sme zbornica nalagati svojim pripadnikom doklado na državni davek po zakonu o odmerjanju in pobiranju doklad na neposredni davek trgovskih, industrijskih in obrtnih zbornic z dne 2. julija 1930., I. številka 20.367/0.

3. Zbornice smejo osnovati po odobritvi ministra za trgovino in industrijo razsodišče.

4. Vsaka skupna zbornica se deli na potrebno število odsekov glede na število in važnost podjetij poedinih gospodarskih gran. Prav tako se morajo deliti posebne trgovinske zbornice na potrebno število odsekov.

5. Volilno pravico imajo vsi imetniki obrtov in poslovođe podružnic na področju zbornice. Pri rokodelskih obrtih je vezana volilna pravica na osebno izpolnjevanje pogojev dotičnega obrta. Pri pravnih osebah vrši volilno pravico glavni trgovinski ali tehnični poslovodja ali član uprave, ki ga določi upravni odbor. Volitve se vrše bodisi pismeno, bodisi s tajnim glasovanjem po združbah. V poslednjem primeru se določi za osebe, ki ne spadajo k nobeni združbi, način glasovanja z uredbo. V zbornicah, ki imajo odseke, se vrše volitve po odsekih. Mandat izvoljenih zborničnih članov traja šest let.

6. Zbornice smejo osnavljati svoje zveze po državi.

7. Zbornice so pod neposrednim nadzorstvom pristojnega bana, zbornice v Beogradu pod nadzorstvom ministra za trgovino in industrijo. Pri vsaki zbornici sme ban, odnosno minister postaviti komisarja, ki sme prisostvovati vsem zborničnim sejam in ustaviti izvršitev vsake odločbe, ki nasprotuje zakonu ali pravilom. Minister za trgovino in industrijo sme razpustiti zbornični plenum, če ta ne ustreza svojim zakonitim nalogam ali če prekorači predpisano področje.

8. Podjetja, ki spadajo po odredbah tega zakona pod zbornico, morajo dajati zbornici na njeno zahtevo vsa pojasnila in podatke, ki jih potrebuje.

9. Področje zbornice, določeno z uredbo v smislu § 393., se sme izpremeniti samó z zakonom.

10. Pri ločitvi ali likvidaciji skupnih zbornic se razdeli imovina zbornice med zbornice naslednice po vsotah, vplačanih zborničnih doklad, ki odpadejo na dotične gospodarske grane.

11. Vse zbornice morajo imeti pokojninski sklad za svoje uslužbenke ter jim morajo vštevati ves čas, ki so ga prebili v zbornični službi.

12. Osebe zbornic, ki prestanejo ali se ukinjaajo ob organiziranju novih, morajo nove zbornice prevzeti.

13. Kolikor obstoječi pokojninski skladi ne zadoščajo za izplačevanje tekočih pokojnin, morajo prispevati vse dotične zbornice naslednice v sklad za plačevanje teh pokojnin.

ČETRTI DEL.

Prekrški, kazni, postopanje in instance.

I. poglavje.

Prekrški in kazni.

§ 395.

(¹) Prekrški zoper odredbe tega zakona se kaznujejo:

1. praviloma z denarno kaznijo od 25 do 10.000, odnosno v primeru § 401. do 100.000 dinarjev;
2. z zaporom do treh mesecev;
3. z odvzemom (zaplembo) stvari ali varščine;
4. z odvzemom pravice, imeti vajence za določen čas ali za vedno;
5. z odvzemom pravice, izvrševati obrt do enega leta ali za vedno.

(²) Poleg poedinih kazni po točkah 3. do 5. odstavka (¹) se sme zaradi istega prekrška izreči tudi denarna kazen ali zapor ali pa oboje.

§ 396.

Če se kaznuje storilec po kazenskem zakonu, se ne kaznuje radi istega dejanja tudi po tem zakonu, izvzemši kazni po § 395., točkah 4. in 5. tega zakona, ki se izrečejo poleg sodnih kazni s posebno razsodbo pristojnega občega upravnega oblastva ob pogojih §§ 400. in 402. tega zakona.

§ 397.

Prekrški zoper odredbe tega zakona, kakor tudi prekrški zoper odredbe uredb, pravilnikov in naredb, ki se izdajo na osnovi tega zakona in ki so v zakonu, uredbah in pravilnikih posebej navedeni, se kaznujejo z globo od 25 do 1500 dinarjev, kolikor ni s tem zakonom, z uredbami in pravilniki izrečno določena in dopuščena strožja kazen.

§ 398.

Z globo od 50 do 6000 dinarjev se kaznuje:

1. kdor izvršuje obrt brez pooblastitve ali dovolitve ali prekorači obseg dela, ki je določen z zakonom;
2. kdor nadaljuje izvrševanje obrta, če mu je to prepovedano;
3. kdor ravna zoper odredbe zakona o postavljanju poslovodje, če ni z zakonom določena milejša kazen (§§ 17., 18., 63. in 139.);
4. kdor ravna zoper odredbo odstavka (¹) § 73.;
5. kdor ravna zoper odredbo odstavkov (¹) in (²) § 88.;
6. kdor prične obratovati v delavnicah ali napravah po § 106. brez predhodne odobritve za uporabo;
7. imetniki obrtov, ki prijavijo, da se izognejo predpisom o dokazu strokovne izobrazbe, tvorniški obrt, dočim dejanski izvršujejo rokodelskega;
8. kdor se ne drži odredbe § 127.;
9. imetniki obrtov, ki ravnaajo zoper odredbe §§ 48., 128. in 129.;
10. imetniki obrtov, navedeni v §§ 171. in 173., ki ustavijo obratovanje brez prijave ali pred določenim rokom;
11. kdor ravna zoper odredbe tega zakona o sprejemanju in ravnanju z učenci (vajenci).

§ 399.

(¹) Z globo od 200 do 10.000 dinarjev se kaznuje:

1. kdor dopušča, da se zlorablja njegova pravica, izvrševati obrt, za prikrivanje neupravičenega izvrševanja obrta, kakor tudi oseba, ki vrši tako zlorabo, ali kdor postavi ali prevzame poslovodstvo in te dolžnosti dejanski ne vrši;

2. zadruga po odstavku (²) § 1., če obratujejo zoper odredbo § 1.;

3. potrošnike zadruga, ki izvršujejo zoper odredbo odstavka (²) § 9. rokodelska dela za nečlane;

4. imetniki gradbenih obrtov po §§ 41., 42., 43., 44. in 45., ki se pregreše zoper odredbe teh paragrafov;

5. imetniki elektrotehničnih obrtov po §§ 56. in 57., ki se pregreše zoper odredbe teh paragrafov;

6. podjetja, ki se pregreše zoper odredbe § 58.;

7. kdor prične obratovati v nasprotju z odredbo odstavka (²) § 64.;

8. kdor ravna zoper odredbo § 68. glede prodaje vrednostnih papirjev na obroke;

9. kdor ravna pri izvrševanju obrta za dajanje posojil na ročno zastavo zoper odredbe §§ 70. in 71.;

10. kdor ravna pri voditvi kinematografskega obrta zoper odredbo § 80.;

11. kdor prevaža potnike in blago z motornimi vozili zoper odredbe §§ 81. in 82.;

12. kdor daje svoj obrt v zakup zoper odredbo § 135.;

13. kdor ravna zoper odredbe §§ 143. in 144. o nabiranju naročil;

14. kdor ravna zoper odredbo § 150.;

15. kdor razprodaja zoper odredbe § 166. ali ravna zoper § 168.;

16. kdor označi zoper odredbo § 275. v izpričevalu pomožnega osebja z besedami ali znaki, kar bi oteževalo osebju sprejem v drugo službeno razmerje, ali če se službodavec brani izdati izpričevalo ali če namerno izda neresnično izpričevalo;

17. kdor ravna zoper odredbo § 279. in ne prijavi prestanka ali razveze pogodbe ali kdor ravna zoper odredbo odstavka (¹) § 280. in odstavka (²) § 311.;

18. službodavec, ki ravna zoper odredbo § 283.

(²) V primeru točk 13. in 14. odstavka (¹), se sme izreči poleg denarne kazni tudi zaplemba blaga, odnosno vzorcev in prepovedati imetniku obrta, odnosno trgovinskemu potniku nabiranje naročil za leto dni.

(³) V primerih točk 8., 9., 10., 11., 13. in 15. odstavka (¹) se sme izreči poleg denarne kazni, odnosno kazni po odstavku (²) tudi zaporna kazen do treh mesecev.

§ 400.

(¹) Pravica do izvrševanja obrta se sme odvzeti do enega leta ali za vedno s kazensko razsodbo:

1. imetnikom obrta, ki so bili v poslednjih petih letih trikrat ali večkrat kaznovani po §§ 398. in 399. radi prekrška zoper predpise o izvrševanju obrtov;

2. imetnikom obrta, ki so bili obsojeni s sodno razsodbo na izgubo častnih pravic zaradi zločina ali prestopka iz koristoljublja ali zoper javno moralo (§ 12.) in če se je opravičeno bati, da bodo ob nadaljevanju obrta ponovno storili omenjeno prepovedano dejanje;

3. imetnikom obrta, ki izvršujejo obrt po § 60., odstavku (¹), ali obrt po § 176. in postanejo nezanesljivi radi prekršitve tega zakona, uredb, pravilnikov in naredb, izdanih na osnovi tega zakona, in ki so bili v po-

slednjih petih letih trikrat ali večkrat kaznovani in se tudi po opominu ne drže pogojev dovolitve.

(²) Pravica do izvrševanja obrta se odvzame za leto dni ali za vedno s kazensko razsodbo:

1. imetnikom obrta, ki izvršujejo obrt samó, da omogočijo osebi, ki ji je bila odvzeta pravica do izvrševanja obrta s kazensko razsodbo ali rešitvijo sodišča, nadaljnje izvrševanje obrta, in ki se kaznujejo zaradi iste ga prekrška, radi katerega se je odvzela tej osebi pravica;

2. imetnikom obrta, ki prijavijo razprodajo brez predhodne odobritve;

3. imetnikom obrta, ki so že drugič dali v zakup svojo pravico, izvrševati obrt.

(³) Če se je izrekla začasna izguba pravice do obrtovanja več kot dvakrat, more nova kazen imeti za posledico izgubo pravice do izvrševanja obrta za vedno.

(⁴) Če se je s sodno razsodbo izrekla prepoved izvrševanja obrta (poklica ali obrta po tretjem odstavku § 58. k. z.) za vselej ali če se je po tem zakonu izrekel odvzem pravice, izvrševati obrt, za vedno, se sme pravica, izvrševati obrt, ponovno izdati, in sicer v primerih sodne razsodbe ob pogojih § 90., odstavka 2., k. z. (rehabilitacija), v primerih razsodbe, izdane na osnovi tega zakona pa, če se je dotična oseba pet let dobro vedla.

(⁵) Razsodba, s katero se je odvzela pravica do izvrševanja obrta, velja za področje vse kraljevine. V vseh primerih odvzema pravice obrtovanja mora oblastvo, ki je izdalo razsodbo, obvestiti o odvzemu pravice do obrta vse zbornice, ki morajo o tem voditi poseben spisek. V ta spisek se vpišejo osebe, ki se jim je odvzela pravica do obrtovanja. Prav tako se o tem obvesti pristojna združba.

§ 401.

Z globo do 100.000 dinarjev in s kaznijo zopora do treh mesecev se kaznujejo imetniki obrta, ki ravnajo zlonamerno zoper odredbe §§ 196. in 203.

§ 402.

Pravica, imeti učence (vajence) se odvzame za eno leto ali za vedno:

1. imetnikom obrta, ki so v poslednjih petih letih kaznovani trikrat ali večkrat radi prekrška predpisov, kako je sprejemati in imeti učence (vajence), ali ki se pregreše zoper odredbo § 289.;

2. imetnikom obrta, ki se pregreše najmanj trikrat zoper predpise, kako je imeti pomožno osebje, mlajše od 18 let;

3. imetnikom obrta, ki so z učenci (vajenci) sirovo ravnali in ki so se v petih letih trikrat ali večkrat hudo pregrešili zoper zakonite dolžnosti napram svojim učencem (vajencem).

§ 403.

Prekrški zoper uredbe, ki se izdajo na osnovi:

1. odstavkov (¹) in (²) § 49., se kaznujejo s kaznimi po § 398.;

2. odstavka (¹) § 59., se kaznujejo s kaznimi po § 398.;

3. § 62., se kaznujejo s kaznimi po §§ 397. do 399.;

4. § 66., se kaznujejo s kaznimi po § 398.;

5. § 71., se kaznujejo s kaznimi po § 399.;

6. § 77., se kaznujejo s kaznimi po § 399.;

7. § 83., se kaznujejo s kaznimi po §§ 397. do 399.;

8. §§ 92. do 94., se kaznujejo s kaznimi po §§ 397. do 399.;

9. § 126., se kaznujejo s kaznimi po §§ 397. do 399.;
 10. § 151., se kaznujejo s kaznimi po § 399.;
 11. § 152., se kaznujejo s kaznimi po § 398.;
 12. § 231., se kaznujejo s kaznimi po § 398.;
 13. odstavka (°) § 407., se kaznujejo s kaznimi po § 399.;
 14. odstavka (°) § 413., se kaznujejo s kaznimi po § 399.

§ 404.

Glede prekrškov, za katere po § 18. tega zakona odgovarja poslovodja, se sme vedno izreči odstranitev poslovodje od voditve obrta.

§ 405.

(¹) Radi prekrška se morajo praviloma izrekat denarne kazni. Ob hujši odgovornosti ali če so bile denarne kazni že večkrat izrečene, se sme storilec kaznovati tudi s kaznijo zavora do meseca dni.

(²) Če storilec radi slabih imovinskih razmer denarne kazni ne more plačati, se mora le-ta izpremeniti v zapor, ki ne sme biti daljši od 30 dni, računajoč 50 dinarjev za en dan.

(³) Vse denarne kazni izterja obče upravno oblastvo prve stopnje z izvršbo.

§ 406.

(¹) Vse denarne kazni, ki se izrečejo za prekrške, storjene po tem zakonu, se stekajo v korist sklada za podpiranje strokovnih šol tiste banovine, v kateri se je prekršek izvršil. Ta sklad se osnuje za področje vsake banovine, kakor tudi za področje uprave mesta Beograda.

(²) Minister za trgovino in industrijo predpiše pravilnik o poslovanju in upravljanju denarja tega sklada.

§ 407.

(¹) Pravica do preganjanja prekrškov po tem zakonu zastara čez šest mesecev. Zastaranje pravice do preganjanja začne z dnem, ko je kaznivo dejanje storjeno, odnosno ko se je kaznivo dejanje nehalo.

(²) Zastaranje se prekine z vsakim činom (poziv pred oblastvo, privod, dovod, zaslišanje, poizvedbe, preiskava, kazenska odredba in sl.), ki ga je pristojno oblastvo ukrenilo zbog storjenega kaznivega dejanja zoper storilca zaradi pregona. Z vsako prekinitvijo se začne zastaranje iznova.

(³) Pravica do izvršitve kazni zastara čez eno leto.

II. poglavje.

Postopanje.

Prvi oddelek.

Upravno postopanje.

§ 408.

Za upravno postopanje se uporabljajo poleg odredb, ki jih določa ta zakon, tudi odredbe zakona o občem upravnem postopku z dne 9. novembra 1930.

§ 409.

(¹) Če je v zakonu odrejeno, da se mora pred izdajo uredb, pravilnikov, naredb ali rešitev zaslišati poedino oblastvo, korporacija, ustanova ali prizadeta stranka,

odredi pristojno oblastvo v ta namen ustrezní rok, v katerem se mora dati odgovor, odnosno mnenje. Rok ne sme biti krajši od 15 dni. Če mnenje, odnosno odgovor ne prispe v določenem roku, sme oblastvo izdati uredbo, pravilnik, naredbo ali rešitev.

(²) Če je v zakonu odrejeno, da se sme izdati rešitev stranki šele potem, ko se je zaslišala zbornica ali združba, je moči izdati tako rešitev tudi, če stranka sama neposredno predloži pismeno mnenje omenjenih ustanov.

Drugi oddelek.

Kazensko postopanje.

§ 410.

Kazensko postopanje glede prekrškov spada v pristojnost obćih upravnih oblastev prve stopnje, kolikor zakon sam ne odreja drugače.

§ 411.

Zoper prvostopne razsodbe, odločbe ali rešitve glede prekrškov po tem zakonu ima stranka pravico pritožbe samo na eno neposredno višje oblastvo. To velja tudi, če izda prvostopno razsodbo, odločbo ali rešitev ban.

§ 412.

(¹) Pritožbe zoper kazenske razsodbe, odločbe ali rešitve glede prekrškov se morajo vložiti v 15 dneh po ustni priobćitvi ali po vroćitvi pismene razsodbe. Če se stranki njeno zahtevo poprej ustno priobćena razsodba vroći pismeno, začne teći pritožbeni rok z dnem vroćitve pismene razsodbe.

(²) Pritožbe zoper vse druge rešitve v kazenskem postopanju se morajo vložiti v 15 dneh po vroćitvi.

(³) Dan priobćitve ali vroćitve se ne šteje v te roke.

(⁴) Pritožba se mora predati pri tistem oblastvu ali ustanovi, ki je izdalo odločbo, rešitev ali razsodbo.

§ 413.

(¹) Pritožba se sme vlagati ustno, pismeno ali brzojavno.

(²) Dan, ko se preda pritožba pošti, se mora smatrati kot dan, ko je pritožba vložena.

(³) Če je poslednji dan roka nedelja ali praznik, preteče rok z naslednjim delovnim dnem.

(⁴) Ali je pritožba dopustna in ali je vložena pravočasno, mora odločiti oblastvo, ki je pristojno za reševanje pritožbe.

§ 414.

(¹) Vsaka kazenska razsodba, odločba ali rešitev mora imeti pouk, ali je dopustna zoper njo pritožba, v katerem roku in na katero oblastvo je pritožbo predati.

(²) Če razsodba, odločba ali rešitev nimajo tega pouka, ima stranka pravico, da se zoper to posebej pritoži.

(³) Če imajo razsodba, odločba ali rešitev nepravilen pouk in če vloží stranka zaradi tega pritožbo po roku, določenem v zakonu, ali je ne vloží pri oblastvu, pri katerem bi jo morala po zakonu vložiti, temveč pri drugem, razveljavi ban razsodbo, odločbo ali rešitev, in odredi, naj se izda nanovo s pravilnim poukom.

(⁴) Pritožbeno oblastvo mora preizkusiti izpodbijano odločbo ne samo z materialnopravne, temveč tudi s

formalnopravne strani. Če ugotovi nedostatke pri izvedbi postopka, razveljavi razsodbo, odločbo ali rešitev, in odredi, naj se izda nova, potem ko se je odpravil ugotovljeni nedostatek.

§ 415.

Pravočasno vložene pritožbe zoper kazenske razsodbe, odločbe ali rešitve imajo vselej odločilno moč.

§ 416.

(¹) Vsaka kazenska razsodba, odločba ali rešitev oblastva mora biti obrazložena.

(²) Če spozna višje oblastvo, da odločba nižjega oblastva ni osnovana na zakonu, mora postopati tudi brez pravočasne pritožbe po uradni dolžnosti.

§ 417.

(¹) Pravnoveljavno izrečene kazni se smejo omiliti, če se potem, ko je postala razsodba pravnomočna, pojavijo olajševalne okolnosti, ki jih ni bilo, ko se je razsodba izrekla, ali se zanje v tem času ni vedelo, in če bi bile te olajševalne okolnosti očitno povzročile milejšo kazn.

(²) Pristojno obče upravno oblastvo, ki je izreklo kazn v prvi stopnji, predloži uradoma ali na prošnjo, čim se prepriča, da obstoje take okolnosti, pristojnemu višjemu upravnemu oblastvu predlog za omiljenje kazni. Pristojno obče upravno oblastvo, ki je kazn izreklo, odda svoje mnenje. Če smatra višje oblastvo, da predlog ni upravičen, ga zavrne. Zoper tako odločbo, s katero se predlog zavrne, ni pravnega sredstva, niti tožbe na upravno sodišče, niti na državni svet. O predlogu občega upravnega oblastva nižje stopnje odloča vselej minister za trgovino in industrijo. Prav tako odloča minister za trgovino in industrijo, če je kazn sam izrekel. Zoper odločbo ministra za trgovino in industrijo ni tožbe na državni svet.

(³) Predlog za omiljenje kazni ne zadrži izvršitve kazni, razen če odredi obče upravno oblastvo prve stopnje, da se izvršitev odloži, ker je priporočilo omiljenje.

(⁴) Milostnim potem sme samo kralj prisojeno kazn omiliti, znižati ali jo spregledati.

III. poglavje.

Instance in nadzorstvo.

§ 418.

(¹) Za izvrševanje upravnih poslov po tem zakonu so pristojni:

1. obča upravna oblastva prve stopnje
2. ban in
3. minister za trgovino in industrijo.

(²) V pristojnost občega upravnega oblastva prve stopnje spadajo vsi posli po tem zakonu, ki niso pridržani pristojnosti bana ali ministra za trgovino in industrijo. Obče upravno oblastvo prve stopnje nadzira v svojem področju delo obrtov po predpisih tega zakona.

(³) Ban je pristojen za vse posle, ki mu jih ta zakon izrečno nalaga. Ban je na področju banovine nadzorstveno oblastvo. Sredstva za to nadzorstvo je postavljati v proračun. Vse posle, ki so po zakonu poverjeni banu, vrše pri banskih upravah oddelki, odnosno odseki za trgovino, obrt in industrijo, in sicer, če so prizadeti interesi drugih oddelkov, po njih zaslišanju.

(⁴) V pristojnost ministra za trgovino in industrijo spadajo vsi posli, katere mu nalaga zakon; minister vodi vrhovno nadzorstvo glede vseh stvari, ki so urejene s tem zakonom.

§ 419.

(¹) Posle, ki jih opravlja po tem zakonu obče upravno oblastvo prve stopnje, opravlja na področju občine mesta Beograda v prvi stopnji komisar ministra za trgovino in industrijo, ki se postavi v ta namen. Komisar ima potrebno pomožno osebje. Podrobnejše odredbe o področju in položaju komisarja in pomožnega osebja predpiše minister za trgovino in industrijo z uredbo.

(²) Vse posle, ki spadajo na osnovi tega zakona v področje bana, opravlja za območje uprave mesta Beograda minister za trgovino in industrijo. Minister za trgovino in industrijo se pooblašča, da sme prenesti z uredbo tudi te posle v pristojnost komisarja, navedenega v odstavku (¹).

(³) Kadar se v zakonu omenja banovina, se nanašajo dotične odredbe glede Beograda, Zemuna in Pančeva na upravno področje uprave mesta Beograda.

PETI DEL.

Prehodne in končne odredbe.

I. poglavje.

Prehodne odredbe.

§ 420.

Na področju, kjer velja dosedanji zakon o radnjama z dne 29. junija 1910., prestanejo veljati z dnem, ko stopi ta zakon v moč:

1. zakon o seoskim dućanima z dne 25. oktobra 1870. z izpremembami in dopolnitvami z dne 20. februarja 1891.;

2. zakon o knjižarskoj radnji z dne 14. julija 1878., kolikor nasprotuje odredbam tega zakona;

3. zakon o opštinskoj merini z dne 31. januarja 1896.;

4. zakon o panadjurima i vašarnim danima z dne 1. aprila 1902. z izpremembami in dopolnitvami z dne 18. februarja 1904. in z dne 30. maja 1911.;

5. zakon o radnjama z dne 29. junija 1910., izvzemši odredbe člana 138.;

6. odredba čl. 12. zakona o banjama, mineralnim in toplim vodama z dne 17. junija 1914.;

7. zakon o dimničarskom zanatu z dne 22. avgusta 1931., III. br. 24.609;

8. uredba o kasapnicama z dne 8. aprila 1839., kolikor se nanaša na dajanje mesnic v zakup;

9. pravila z dne 14. avgusta 1904., K. S. br. 7231., po katerih se odpirajo in imajo drogerijski obrati;

10. odredbe prvega in tretjega odstavka člana 7. pravilnika o banjama, mineralnim in toplim vodama z dne 14. junija 1920.;

11. rešenje ministra za trgovino in industrijo z dne 15. maja 1928., V. br. 2.509, s katerim se v izpremembi člana 12. zakona o radnjama določajo esnafski in neesnafski zanati;

12. pravilnik o drogerijama i radnjama sa materialnom robom z dne 11. junija 1928., Z. br. 28.305.

§ 421.

Na področju, kjer velja dosedanji zak. čl. XVII: 1884. obrtni zakon, prestanejo veljati z dnem, ko stopi ta zakon v moč:

1. zak. čl. XXXIV: 1880, o paromlinovima;
2. zak. čl. XVII: 1884, obrtni zakon;
3. zak. čl. XVIII: 1887 glede preinake poslednje alineje § 50. zak. čl. XVII: 1884;
4. zak. čl. XIII: 1891 o nedeljnem odmoru;
5. zak. čl. XXV: 1900 o preinačenju odredaba § 50. zak. čl. XVII: 1884, ki se nanaša na nabiranje naročil;
6. zak. čl. III: 1907 o promicanju domačeg obrta, izvemši § 8;
7. zak. čl. XXXVI: 1913 o otvaranju i zatvaranju radnja;
8. naredba namesništva z dne 1. novembra 1855., br. 16.985 o prenošenju sajmova;
9. naredba namesništva z dne 1. novembra 1855., br. 18.896 glede podeljivanja dozvola za godišnje i nedeljne sajmove;
10. naredba zemaljske vlade z dne 6. januarja 1873., br. 18.899 glede podeljivanja dozvola za godišnje i nedeljne sajmove;
11. naredba ministarstva unutrašnjih dela br. 45.603/1888 in naredjenje ministarstva trgovine br. 38.025/1898, ki odrejta, da spadajo mlini, ki obratujejo stalno s parno silo, k industriji;
12. naredba zemaljske vlade z dne 22. januarja 1889., br. 19.926/87 o privatnih agentima;
13. naredba ministra trgovine br. 45.899/1892 z dne 16. avgusta 1892. o odobravanju nedeljnih, godišnjih i naknadnih sajmova;
14. naredba ministra unutrašnjih dela br. 111.005/1894 o potrebi dozvole za trgovinu robom otrovne sadržine;
15. uredba ministra trgovine br. 28.559/1903 z dne 13. junija 1903. odnosno nedeljnog odmora u obrtnim preduzećima;
16. naredba zemaljske vlade z dne 2. avgusta 1910., br. 38.885 o uredjenju i teranju drogerijskog obrta;
17. rešenje ministra trgovine i industrije z dne 19. avgusta 1920., br. 12.412/III o podizanju kinematografa i filmovnih radionica;
18. rešenje ministarstva trgovine i industrije z dne 11. oktobra 1928., V. br. 6317, kojim se odredjuju novi zanati.

§ 422.

Na področju, kjer velja dosedanji obrtni red z dne 20. decembra 1859., št. 227. drž. zak., prestanejo veljati z dnem, ko stopi ta zakon v moč:

1. cesarski patent z dne 20. decembra 1859., drž. zak. št. 229., s katerim se predpisuje obrtni red;
2. zakon z dne 19. julija 1866., drž. zak. št. 805., o ustanavljanju javnih zavodov za tehtanje;
3. zakon z dne 23. junija 1881., drž. zak. št. 62., o točenju opojnih pijač;
4. zakon z dne 15. marca 1883., drž. zak. št. 39., s katerim se dopolnjuje in izpreminja obrtni red;
5. zakon z dne 8. marca 1885., drž. zak. št. 22., o izpremehi in popolnitvi obrtnega reda;
6. zakon z dne 16. januarja 1895., drž. zak. št. 21., o nedeljskem in prazničnem počitku v obrtnih podjetjih;
7. zakon z dne 4. julija 1896., drž. zak. št. 205., o ureditvi nekaterih trgovinskih obrtov na drobno;
8. zakon z dne 23. februarja 1897., drž. zak. št. 63., o izpremehi in popolnitvi obrtnega reda;
9. zakon z dne 15. februarja 1902., drž. zak. št. 49., o izpremehi in popolnitvi obrtnega reda;

10. zakon z dne 22. julija 1902., drž. zak. št. 155., o popolnitvi obrtnega reda glede delavcev, zaposlenih v stavbnih podjetjih;

11. zakon z dne 18. julija 1905., drž. zak. št. 125., o izpremembah in dopolnitvah zakona o nedeljskem počitku;

12. zakon z dne 5. februarja 1907., drž. zak. št. 26., o izpremehi in popolnitvi obrtnega reda;

13. zakon o službeni pogodbi trgovinskih pomočnikov in drugih službojemnikov v slični službi (zakon o trgovinskih pomočnikih) z dne 16. januarja 1910., drž. zak. št. 20.;

14. zakon z dne 14. februarja 1910., drž. zak. št. 19., o zapiranju v obratih;

15. zakon z dne 21. aprila 1913., drž. zak. št. 74., o izpremehi § 74. obrtnega reda;

16. zakon z dne 3. decembra 1917., drž. zak., št. 475., o izpremembah in dopolnitvah §§ 94. in 121. obrtnega reda;

17. dvorni dekret z dne 16. aprila 1833., št. 8782, o javnih agentih;

18. naredba državnega ministrstva z dne 28. februarja 1863., št. 2306, o posredovanju privatnih poslov;

19. ukaz ministra notranjih reči z dne 27. avgusta 1873., drž. zak. št. 140., o preskušnji za podkovoalstvo, ako se ni poslušal kurz o podkovoalstvu;

20. ukaz ministrov za trgovino in notranje reči z dne 21. junija 1874., drž. zak. št. 100., o koncesijoniranju podkovalskega obrta;

21. ukaz o trgovanju s strupi z dne 21. aprila 1876., drž. zak. št. 60.;

22. ukazi ministrstev za notranje reči in trgovino z dne 17. septembra 1883., drž. zak. št. 152., z dne 17. junija 1886., drž. zak. št. 97., in z dne 8. decembra 1895., drž. zak. št. 188., s katerimi se postavljajo meje pravicam lekarn in prodajalnic materialnega blaga;

23. ukaz z dne 23. junija 1892., drž. zak. št. 98, o avtomatičnih tehnicah in aparatih;

24. ces. ukaz z dne 10. januarja 1915., drž. zak. št. 8., o uporabljanju zakona o trgovinskih pomočnikih na osebe, nameščene pri arhitektih;

25. razglas trgovinskega ministra v sporazumu z ministrom za notranje stvari o besedilu obrtnega reda z dne 16. avgusta 1907., drž. zak. št. 199.;

26. naredba ministra za trgovino in industrijo z dne 1. julija 1925., III. št. 6808 o zelenjadarstvu.

§ 423.

Na področju, kjer je v veljavi dosedanja naredba o vršenju obrta z dne 3. februarja 1909., br. 217.222/I iz leta 1908., prestanejo veljati z dnem, ko stopi ta zakon v moč:

1. naredba o torbarenju z dne 20. junija 1880. za Bosno in Hercegovino;

2. naredba zemaljske vlade z dne 3. februarja 1909., br. 217.222/I iz leta 1908. o vršenju obrta;

3. naredba zemaljske vlade o uredjenju odnošaja izmedju poslodavaca i radnika u obrtnim preduzećima z dne 5. oktobra 1909., br. 171.156/IV;

4. naredba zemaljske vlade o zatvaranju dućana i trgovačkih obrta na području gradske opštine sarajevske z dne 11. junija 1910., br. 101.834;

5. naredba zemaljske vlade z dne 8. oktobra 1910., br. 112.930/IV o obrtu inkasiranja tražbina i dugova;

6. naredba zemaljske vlade z dne 29. oktobra 1910., br. 187.549/10 o dovoljama za vašarsku trgovinu i za obrte, koji se vrše putujući;

7. naredba zemaljske vlade z dne 28. februarja 1911., br. 37.468, o preduzećima za organizovano očuvanje i zavarovanje dućana;

8. naredba zemaljske vlade z dne 2. novembra 1911. o obrtu popravljanja oružja;

9. naredba zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu z dne 10. februarja 1920., br. 3326/e o uredjenju odnosa izmedju poslodavaca i pomoćnih radnika u preduzećima, radnjama, podhvatima i pogonima obrtničkoga, tvorničkog, trgovačkog i prometnog značaja;

10. naredba zemaljske vlade z dne 26. maja 1920., br. 85.719/T. I., s kojim su bankarski i menjački obrt proglašeni koncesioniranim;

11. naredba zemaljske vlade z dne 13. aprila 1921., br. 52.195/T. I., kojom su zanatski obrti proglašeni koncesioniranim;

12. rešenje ministra trgovine i industrije V. br. 3337 z dne 26. marta 1925., kojim je za Bosnu i Hercegovinu voskarsko-liciderski obrt proglašen koncesioniranim;

13. rešenje ministra trgovine i industrije V. br. 6832/27 od 22. julija 1927., kojom su obrt levanja i savijanja kovina, pravljenje ženskih šešira i dr. proglašeni koncesioniranim.

§ 424.

Na području, kjer veljata zak. čl. XVII:1844 in obrtni red z dne 20. decembra 1859., št. 227. drž. zak., prestane veljati z dnem, ko stopi ta zakon v moč, cesarski patent o krošnjarnjenju z dne 4. septembra 1852.

§ 425.

Na području vse kraljevine prestanejo veljati z dnem, ko stopi ta zakon v moč:

1. odredbe § 13. in prvega odstavka § 14. zakona o zaštiti delavcev z dne 28. februarja 1922.;

2. odredbe členov 12. in 13. zakona o obrtnih šolah z dne 20. marca 1922.;

3. zakon o prevozu z brodi in drugimi plovnimi objekti z dne 30. marca 1922., kolikor se nanaša na prevoz z brodi in drugimi plovnimi objekti na neplovnih rekah, prekopih in jezerih;

4. odredbe člena 266. finančnega zakona za leto 1927./1928.;

5. pripombi 1. in 2. k tar. št. 60, in pripomba 8. k tar. št. 61. taksne tarife zakona o taksah, kolikor se nanašajo na pristojnost ministra za notranje posle, kakor tudi pripombi 3. in 4. k tar. št. 61 taksne tarife omenjenega zakona;

6. odredbe členov 17., 18. in 19. zakona o odvrčanju in zatiranju živalskih kužnih boleznih z dne 14. julija 1928., kolikor se nanašajo na pristojnost, odredbe šestega odstavka člena 26., odredbe prvega, drugega, tretjega in šestega odstavka člena 28., kakor tudi člena 29. omenjenega zakona;

7. zakon o razprodajah z dne 25. julija 1929.;

8. odredbe členov 87. in 88. zakona, s katerim se nadaljuje veljavnost odredb dosedanjih finančnih zakonov z dne 31. julija 1929.;

9. zakon o podjetjih za redni in občasni prevoz potnikov in blaga z motornimi vozili z dne 12. decembra 1930., izvzemši § 8.

§ 426.

(¹) Ko stopi ta zakon v moč, prestanejo veljati tudi vse uredbe, naredbe, pravilniki, pravila in razpisi, izdani na osnovi zakonov in naredb, omenjenih v §§ 400. do 405., kolikor s tem zakonom niso izrečno obdržani v veljavi.

(²) Istotako se razveljavljajo, ko stopi ta zakon v moč, tudi vsi drugi zakoni in na njih osnovi izdane uredbe, naredbe, pravilniki, pravila in razpisi, ki se nanašajo na opravljanje obrtov in del, ali uravnavajo razmerja, kolikor spadajo ta pod ta zakon in s tem zakonom niso izrečno obdržani v veljavi.

(³) Ko stopi ta zakon v moč, prestanejo veljati tudi odredbe vseh ostalih zakonov, ki nasprotujejo odredbam tega zakona.

(⁴) Kolikor se kak zakon, uredba, naredba, pravilnik ali razpis sklicuje na predpise zakona o radnjama, zakona ali naredb o obrtu ali na obrtni red, se morajo s tem umeti predpisi tega zakona.

§ 427.

(¹) Dokler se ne izdajo uredbe, naredbe, pravilniki in pravila, določeni s tem zakonom, veljajo za področja, na katera se razteza njih veljavnost, subsidiarno ti-le zakoni, uredbe, naredbe, pravila in pravilniki, kolikor ne nasprotujejo naredbam tega zakona:

I. Na području, kjer velja dosedanji zakon o radnjama z dne 29. junija 1910.:

1. pravilnik za polaganje ispita za ložače odnosno pomoćnike mašinista z dne 11. julija 1911., T. B. 7703;

2. pravila za polaganje ispita mašinista stalnih parnih mašina i kotlova z dne 30. avgusta 1911., T. B. br. 2654;

3. uredba o sudu dobrih ljudi z dne 18. marca 1912.;

4. pravila za polaganje ispita kočničara električnih tramvaja z dne 12. maja 1912., T. br. 6837;

5. pravila o polaganju majstorskih ispita od 17. januarja 1929., V. br. 8085/28;

6. odredbe členov 117. do 133. zakona o radnjama.

II. Na području, kjer velja zak. čl. XVII:1884, obrtni zakon:

1. zak. čl. XIV:1891 o davanju zajmova na ručni zalog;

2. zak. čl. XXXI:1888 o obročnem poslu u pogledu vrednosnih papira, katerih prodaja ni uravnana z zakonom o nakupu in prodaji obveznic državnih posojil in srečk Srbskega Rdečega križa z dne 20. aprila 1930.;

3. zak. čl. XXII:1888 o dražbovaonicama;

4. zak. čl. IX:1889 o prometu dobitno-zajmovnih obveznica i promesa;

5. zak. čl. XXXIV:1893 o ispravnom označivanju količine robe, koja se prodaje u zamocima;

6. naredba zemaljske vlade z dne 20. septembra 1884., br. 46.978, u pogledu provodjenja zak. čl. XVII:1884 (obrotnog zakona);

7. naredba ministra trgovine br. 46.188/1884 in br. 32.396, z dne 26. junija 1913. o vršenju obrta gradjevinskih majstora;

8. banska naredba z dne 22. decembra 1876., br. 21.620/85, in vse naredbe, izdane v zvezi s to naredbo o gradjevinskim obrtima;

9. naredba ministra trgovine br. 42.493/1891 o izvšenju zidarskih, tesarskih i klesarskih radova;

10. naredba zemaljske vlade z dne 10. oktobra 1902., br. 2762, kojom se izdaje regulativ za izdavanje vodova od plinskih cevi i uredjenje rasvetnih naprava;

11. naredba zemaljske vlade z dne 16. novembra 1902., br. 40.056, o prometu proizvodjanja acetilenskog plina i njegova upotrebljenja za rasvetu i njenu svrhu.

III. Na področju, kjer velja dosedanji obrtni red z dne 20. decembra 1859.:

1. postava z dne 23. marca 1885., drž. zak. št. 48, s katero se izdajajo nekatera določila v oziru na zastavarski obrt, kakor tudi vse v zvezi s tem zakonom izdane naredbe;

2. zakon z dne 23. junija 1891., drž. zak. št. 89 o obligatornem preskuševanju vsega ročnega strelnega orožja;

3. zakon o uredbi dopuščenih stavbnih obrtov z dne 26. decembra 1893., drž. zak. št. 193, in vse na podlagi tega zakona izdane naredbe;

4. zakon z dne 27. aprila 1896., drž. zak. št. 70, o kupčijah na obroke glede vrednostnih papirjev, katerih prodaja ni uravnana po zakonu o nakupu in prodaji obveznic državnih posojil in srečk Srbskega Rdečega križa z dne 20. aprila 1930.;

5. ukaz z dne 17. februarja 1905., drž. zak. št. 24, o narejanju in uporabljanju acetilena ter o prometu s kalcijevim karbidom;

6. ukaz z dne 18. junija 1906., drž. zak. št. 176, o narejanju, rabi in vzdrževanju naprav za razdelitev in porabo gorljivih plinov;

7. ukaz z dne 18. septembra 1912., drž. zak. št. 191, ki se nanaša na ureditev kinematografskih podjetij.

IV. Na področju, kjer velja naredba o vršenju obrta z dne 3. februarja 1909.:

1. naredba zemaljske vlade z dne 3. februarja 1909., br. 182.635/08, o proizvodjanju i upotrebljanju kalciumkarbida i acetilena kao i o prometu tim predmetima;

2. naredba zemaljske vlade z dne 14. julija 1910., br. 62.313/IV o dundjerskom obrtu.

(*) Dokler se ne predpišejo uredbe, naredbe in pravilniki, označeni v tem zakonu, ostaneta v veljavi, kolikor ne nasprotujeta odredbam tega zakona:

1. pravilnik ministrstva za notranje posle o gostilnicah, kavarnah in ostalih obratih z alkoholno pijačo z dne 15. junija 1925., št. 23.939, in vse njegove izpremembe in dopolnitve;

2. pravilnik ministra za socialno politiko z dne 12. junija 1928. o privatnih borzah dela.

(*) Minister za trgovino in industrijo se pooblašča, da predpiše v sporazumu z ministrom za gradbe in ministrom za socialno politiko in narodno zdravje enotne predpise za vso kraljevino ustrezno odredbam, navedenim pod II., točkama 10. in 11., III., točkama 5. in 6. in IV., točko 1.

§ 428.

(*) Ko stopi ta zakon v moč, ostanejo v veljavi:

1. zakon z dne 27. septembra 1896., drž. zak. št. 218, o vpeljavi obrtnih sodišč, kakor tudi vse poznejše izpremembe tega zakona z veljavnostjo samo za dosedanje področje;

2. zakon o pobijanju draginje življenskih potrebščin in brezvestne spekulacije z dne 30. septembra 1921.;

3. odredbe § 22. zakona o zaščiti industrijske svojine z dne 17. februarja 1922.;

4. odredba § 47. zakona o ustroju vojske in mornarice z dne 6. septembra 1929.;

5. zakon z dne 21. septembra 1929. o izdelovanju, uvažanju, izvažanju in prodajanju smodnika, raznesil in ostalih razpočnih zmesi, streliva in orožja in na njega podstavi izdani pravilnik A. T. št. 13.800;

6. zakon o kontroli zdravil biološkega izvora z dne 31. januarja 1930.;

7. zakon o nadzorstvu nad živili z dne 8. februarja 1930., kakor tudi na njegovi podstavi izdani pravilniki;

8. zakon o lekarnah in nadzorstvu nad prometom z zdravili z dne 7. aprila 1930.;

9. zakon o nakupu in prodaji obveznic državnih posojil kraljevine Jugoslavije in srečk Srbskega Rdečega križa na obroke z dne 23. aprila 1930.;

10. zakon o odmerjanju in pobiranju doklad na neposredni davek trgovskih, industrijskih in obrtnih zbornic z dne 2. julija 1930., I. št. 20.367/0;

11. zakon o javnih skladiščih z dne 23. avgusta 1930.;

12. pravilnik o opravljanju izpita avtomobilskih šoferjev z dne 8. avgusta 1912., št. 10.168, z izpremembami in dopolnitvami z dne 5. novembra 1928., V. št. 7131;

13. pravilnik za carinske posrednike z dne 14. maja 1925., št. 22.562;

14. uredba o odpiranju in zapiranju trgovinskih in obrtnih obratovalnic itd. z dne 16. aprila 1929., Z. R. št. 4201/IV, in vsi na njeni podstavi za poedine banovine izdani predpisi;

15. pravilnik ministra za trgovino in industrijo in ministra za poljedelstvo o trgovini s suhimi slivami in slivovo čežano (pekmezom) z dne 3. junija 1931., II. št. 18.501/S;

16. pravilnik ministra za trgovino in industrijo in ministra za poljedelstvo o kontroli presnega sadja, namenjenega za izvoz, z dne 3. junija 1931., II. št. 18.501/S;

17. pravilnik o zdravilih in zdravilnih specialitetah z dne 5. junija 1930., S št. 12.620;

18. pravilnik o prometu in kontroli narkotičnih drog in strupov, z dne 10. maja 1930., S št. 10.750;

19. pravilnik o dajanju dovoljenj za proizvodjanje bioloških proizvodov z dne 4. junija 1930., S št. 7417/30.

(*) Pravilniki, omenjeni v odstavku (*), se smejo v mejah pooblastitve po zakonih, na podstavi katerih so izdani, izpreminjati, dopolnjevati in ukinjati.

(*) Če ta zakon ne odreja drugače, veljajo za izvrševanje obrtov, omenjenih v § 23., odstavku (*), točkah 7. in 66., kakor tudi obrtov iz § 60., odstavka (*), točke 1., obstoječi posebni predpisi; kjer se pa sklicujejo ti predpisi na obče predpise in kolikor se sklicujejo nanje, se uporabljajo odredbe tega zakona; prav to velja tudi glede nadzorstva nad izvrševanjem omenjenih obrtov.

(*) Z odredbami tega zakona se ne razveljavljajo one odredbe zakona o državni trošarini, ki se nanašajo na proizvodjanje in promet kakor tudi na razmerje med kmetijskimi in industrijskimi tvornicami špirta in ustanavljanje tvornic za stisnjene droži.

(*) Kolikor obseza ta zakon odredbe o razlastitvi, se opravlja razlastitveno postopanje po predpisih zakona o razlastitvi, ki velja na področju, v katerem se izvaja razlastitev.

(*) Kolikor v tem zakonu ni posebnih odredb, je uporabljati za opravljanje kazenskega postopanja zaradi kaznivih dejanj po tem zakonu predpise, ki so veljali, ko stopi ta zakon v moč. Če ta zakon ali omenjeni posebni predpisi ne zadoščajo, se ustrezno uporabljajo za kaznen-

sko postopanje odredbe zakona o občem upravnem postopku z dne 9. novembra 1930.

(¹) Minister za trgovino in industrijo se pooblašča, da za prodajanje vrednostnih papirjev na obroke, ki ne spadajo pod zakon o nakupu in prodaji državnih posojil in srečk Srbskega Rdečega križa z dne 20. aprila 1930., predpiše odredbam omenjenega zakona analogne odredbe.

§ 429.

Z odredbami tega zakona se ne poseza v odredbe mednarodnih pogodb in sporazumov, ki se nanašajo na opravljanje obrtov v državi.

§ 430.

Glede izkaznic trgovcev, industrijcev, rokodelskih obrtnikov in njih potnikov pri nabiranju naročil in glede izdajanja izkaznic za te osebe velja, dokler se ne izdajo novi predpisi, naredba ministra za trgovino in industrijo z dne 27. junija 1928., št. 1442/III.

§ 431.

(¹) Vse olajšave glede izvrševanja obrtov, ki jih določajo prejšnji specialni zakoni za vojne invalide, ostanejo v veljavi.

(²) Minister za trgovino in industrijo se pooblašča, da predpiše v sporazumu z ministrom za socialno politiko in narodno zdravje in ministrom za vojsko in mornarico z uredbo enotne odredbe o olajšavah, ki se priznavajo vojnim invalidom glede izvrševanja obrtov.

§ 432.

Minister za trgovino in industrijo se pooblašča, da po potrebi vzdrži, dokler se ne izdajo uredbe, pravilniki in pravila, določeni s tem zakonom, v veljavi poedine predpise, ki so izdani na osnovi dosedanjega zakona o radnjama, zakona o obrtu, obrtnega reda in naredbe o vršenju obrta, kolikor ne nasprotujejo odredbam tega zakona.

§ 433.

(¹) Odredbe tega zakona se uporabljajo tudi na ono osebo, ki opravlja posle v podjetjih in poklicih, navedenih v točkah 1., 2., 4., 5., 6., 9., 12. in 13., odstavka (²), § 1. tega zakona, kakor tudi na osebo, zaposleno v zavodih in ustanovah ali poklicih, omenjenih v točki 14., odstavka (²), § 1. Pri podjetjih iz točke 4., odstavka (²), § 1. te odredbe ne veljajo za osebe, ki vrše službo na ladjah. Istotako veljajo omenjene odredbe ustrezno za zadruge, ki so po odstavku (²), § 1. izvzete iz tega zakona, nadalje za ustrezne službojenske (nameščence) prisilnih združb, zvez združb in združb, ki poslujejo po zakonu o društvih, shodih in posvetih, kakor tudi za nameščence gospodarskih in stanovskih zbornic.

(²) Minister za socialno politiko in narodno zdravje se pooblašča, da v sporazumu z ministrom pravde označi z uredbo, da se smejo omenjene odredbe tega zakona uporabljati tudi na nameščence drugih poklicev, ki ne spadajo pod ta zakon in niso urejeni po nobenem drugem zakonu. Istotako sme minister za socialno politiko in narodno zdravje z uredbo predpisati poklice, ki ne spadajo pod ta zakon, pri katerih pa veljajo ustrezno odredbe tega zakona o učencih (vájencih) in za osebe, ki kot učenci (vájenci) delajo v poklicih, ki ne spadajo pod ta zakon.

(³) Kolikor na poedinih področjih glede plačevanja odpravnine še ne obstoji običaj, stopijo odredbe § 333. v enem letu po razglasitvi tega zakona v veljavo.

§ 434.

(¹) Dokler se ne osnujejo razsodniški odbori, se rešujejo spori iz službenih razmerij med službodavci in službojenskimi po dosedanjih predpisih.

(²) Istotako smejo poslovati do nadaljnje odredbe obstoječa razsodišča, izvoljena na osnovi kolektivnih pogodb, ki veljajo, ko stopi ta zakon v veljavo, s pogojem, da prilagode svoje poslovanje odredbam tega zakona.

(³) V krajinah, kjer obstoje na osnovi zakona o obrtnih sodiščih z dne 27. septembra 1896., drž. zak. št. 218, obrtna sodišča, obdrže ta sodišča svojo pristojnost po vseh predmetih, ki spadajo po tem zakonu v pristojnost razsodniških odborov. Dokler ta sodišča obstoje, se na področju teh sodišč ne postavijo razsodniški odbori.

§ 435.

Dokler ne stopi v veljavo zakon o sodnem postopanju v civilnih pravadah z dne 13. julija 1929., se sme tožba za razveljavitev razsodbe razsodišča v smislu odredb odstavka (⁶) § 352. vložiti po odredbah zakonov o sodnem postopanju, ki veljajo na poedinih področjih.

§ 436.

(¹) Oprostitve od taks, določene v členu 5., točki 4., zakona o taksah, se priznavajo vsem organizacijam, osnovanim na podstavi tega zakona.

(²) Ko stopi ta zakon v veljavo, so oproščene plačila takse te-le vloge in listine:

1. prijave o prestanku obrta [§ 171., odstavek (²)];
2. izdajanje in overovljanje izpričeval za pomožno osebo [§ 249., odstavek (²)];
3. sklepanje, overovljanje in odobritev učnih pogodb (§ 359.);
4. izdajanje zdravniškega potrdila, s katerim se učenec oprašča pohajanja šole [§ 270., odstavek (²)];
5. izdajanje in overovljanje poslovnih knjižic (§ 307.);
6. izdajanje dovolitve dosedanjim imetnikom obrtov, za katere se po odstavku (¹) § 60. zahteva dovolitev, in izdajanje pooblastitev po odredbah odstavkov (¹) in (²) § 454.;
7. prijava obstoječih obrtov in njih vpis v obrtni register [§ 456., odstavek (²)].

(³) Odredbe odstavka (¹) § 207. tega zakona o zamudnih obrestih ne veljajo za terjatve, ki so nastale do časa, ko stopi ta zakon v veljavo.

§ 437.

(¹) Točenje vina lastnega pridelka za potrošek v lastnikovih prostorih ali zunaj njih smejo opravljati v okviru dosedanjih predpisov samo vinogradniki na osnovi posebne pooblastitve, ki jih izdajo občina upravna oblastva prve stopnje po zaslišanju pristojne združbe. Ta pooblastitev se sme izdajati samo v krajinah, kjer je tako točenje doslej bilo v navadi in po veljavnih predpisih dovoljeno. V pooblastilu se odredi tudi rok točenja.

(²) Ban se pooblašča, da predpiše pogoje o izdajanju te pooblastitve. V teh pogojih se sme določiti, da se naj izda pooblastitev samo siromašnim vinogradnikom in za kraj, kjer se je vino pridelalo.

§ 438.

(¹) Rešenje ministra za trgovino in industrijo z dne 31. oktobra 1925., št. 2140, s katerim se določajo postavke za občinsko tehtarino, ostane v veljavi najdalj eno leto, ko stopi ta zakon v veljavo.

(²) V enem letu so občine dolžne prijaviti pristojnemu oblastvu, ali nameravajo tudi še nadalje imeti javno tehtnico, in morajo v istem roku zaprositi za odobritev tarife. Če tega ne store, izgube občine pravico imeti javne tehtnice in morajo za to pravico iznova zaprositi, ko jih nameravajo imeti.

§ 439.

Ko stopi ta zakon v veljavo, se smejo na področju, kjer velja prejšnji zakon o radnjama, v občinah, ki so oddaljene od najbližjega mesta ali trga nad 16 km, in v občinah, ki so pridobile pravico, imeti selske prodajalne, osnavljati vsakovrstni obrti po tem zakonu brez omejitve. V enem letu, ko stopi ta zakon v veljavo, se razširi ta odredba tudi na občine, ki so oddaljene od najbližjega mesta ali trga najmanj 12 km, po nadaljnjem enem letu pa tudi na občine, ki so oddaljene od najbližjega mesta ali trga najmanj 8 km. Po preteku tega roka se med selom in mestom glede osnavljanja obrtov ne bo delala nikakršna razlika.

§ 440.

(¹) Trgovski in zanatski fondi, osnovani na podstavi člena 96., in poslednjega odstavka člena 161. zakona o radnjama, smejo obstajati še nadalje po dosedanjih predpisih. Če se ustanove skladi po odredbah § 384. tega zakona, sme minister za trgovino in industrijo po zaslišanju pristojne zbornice te fonde spojiti s skladi, ki se osnujejo po tem zakonu.

(²) Vsa imovina fondov, označena v členu 161. zakona o radnjama, kolikor ni uporabljena za namene, predpisane z isto odredbo, se uporabi za podpiranje zavarovanja, predpisanega v § 384. tega zakona.

(³) Obrtno-školske zaklade, ustanovljene na osnovi zak. čl. XVII:1884, prestanejo obstajati in se prenaša njih imovina v sklad za podpiranje strokovnih šol dotične banovine (§ 406.). Na področju mest Zemuna in Pančeva se prenesejo krajevne obrtno-školske zaklade v sklad za podpiranje strokovnih šol na področju uprave mesta Beograda.

§ 441.

Strokovnim šolam trgovačkih in trgovačko-zanatskih omladina, ki so včlanjene v Savezu trgovačkih i trgovačko-zanatskih omladina v Beogradu, sme odobriti pristojni ban, da vodijo šole posebni društveni šolski odbori ob njegovem nadzorstvu.

§ 442.

(¹) Obstoječe prisilne združbe, osnovane po prejšnjih predpisih zakona o radnjama z dne 29. junija 1910., zak. čl. XVII:1884 o obrtu in obrtnega reda z dne 20. decembra 1859. (esnaf, obrtni zborovi, obrtne korporacije, obrtne zadruge, gremiji) postanejo združbe v smislu tega zakona neglede na pogoje, določene v §§ 356. in 357. tega zakona in so zavezane, prilagoditi svoja pravila po odredbah tega zakona v šestih mesecih od dne, ko stopi zakon v moč. Če tega v določenem roku ne store, mora pristojna zbornica sama potrebne izpremembe v njihovih pravilih izvršiti in pravila odobriti.

(²) Če se od takih združb, v katerih so bile zastopane vse stroke, poedine stroke ločijo in po tem zakonu iz imovine dosedanje združbe osnujejo posebne združbe, je postopati po odredbah odstavkov (¹) in (³) § 390.

(³) Neprisilne strokovne organizacije trgovcev in rokodelskih obrtnikov, ki so obstojale zaradi pospeševa-

nja strokovnih in stanovskih koristi in so ustanovljene na osnovi predpisov zakona o radnjama in zak. člena XVII:1884 o obrtu, se tudi smejo pretvoriti v prisilne združbe v smislu tega zakona, če so zakonski pogoji za to. V tem primeru morajo prilagoditi svoja pravila in delo predpisom tega zakona v šestih mesecih, ko stopi zakon v moč. Če tega v tem roku ne store, obstajajo nadalje kot neprisilne organizacije po zakonu o društvih, shodih in posvetih. Istotako obstajajo po omenjenem zakonu tudi združbe, ustanovljene na osnovi dosedanjih zakonov o obrtih, ki nimajo pogojev za to, da bi se pretvorile v združbe v smislu tega zakona. Take združbe so dolžne svoja pravila omenjenemu zakonu o društvih, shodih in posvetih prilagoditi in jih prijaviti pristojnemu občemu upravnemu ali policijskemu oblastvu. Če tega v šestih mesecih, ko stopi ta zakon v moč, ne store, prestanejo biti združbe. Istotako morajo postopati tudi zveze združb, ki obstoje na podstavi dosedanjih zakonov o obrtih.

(⁴) Obstoječe združbe (zveze) industrijcev, bančnih in zavarovalnih zavodov se smejo pretvoriti v združbe v smislu tega zakona in morajo prilagoditi svoja pravila in delo temu zakonu v šestih mesecih, ko stopi zakon v moč. Če tega ne store, smejo obstajati nadalje samo na osnovi zakona o društvih, shodih in posvetih. Centralne združbe (korporacije) in strokovne zveze industrijcev, ustanovljene po zakonu o radnjama in predpisih o organizaciji ministrstva za trgovino in industrijo, smejo obstajati kot neprisilne organizacije po zakonu o društvih, shodih in posvetih in morajo svoja pravila omenjenemu zakonu v šestih mesecih prilagoditi.

§ 443.

(¹) Ko stopi ta zakon v moč, se ukinejo v krajinah, kjer obstoje, vse pravice, vezane na posest izvestnih nepremičnin (realni in radicirani obrti), in vse izključne pravice do izvestnega obrta in grane delavnosti, ki spadajo pod ta zakon, neglede na to, ali pripadajo fizičnim ali pravnim osebam, odnosno korporacijam.

(²) Sedanji imetniki realnih ali radiciranih obrtov obdrže obrtno pravico kot svojo osebno pravico in smejo obrt po odredbah tega zakona naprej voditi.

(³) Če opravljajo imetniki takih obrtov rokodelski obrt, pa sami nimajo predpisane strokovne izobrazbe, smejo opravljati obrt samo, če postavijo strokovno izobraženega poslovodjo.

§ 444.

(¹) Ko stopi ta zakon v moč, se mora izvršiti revizija vseh sejemskih pravic in pravic za tržne dneve. Ob tej priliki se morajo ukiniti sejmi, ki se izkažejo za odvečne in nepotrebne. Revizijo izvrši ban in predpiše podrobnejše odredbe o izvršitvi revizije.

(²) Prostori za sejme (sejmišča), ki na dan, ko stopi ta zakon v moč, ne ustrezajo odredbam odstavka (¹) § 189., se smejo potem, ko stopi ta zakon v moč, po odločbi bana tudi še nadalje uporabljati. Glede premestitve ali naprave novih sejmišč veljajo odredbe odstavka (¹) § 189.

§ 445.

(¹) Dovolitve, ki so se izdale za posredovanje pri vojaških oblastvih do časa, ko stopi ta zakon v moč, kakor tudi pravice, pridobljene do časa, ko stopi ta zakon v moč, prestanejo veljati v letu dni, odkar stopi ta zakon v moč.

(²) Potem, ko stopi ta zakon v moč, se ne bodo izdajale nove pooblastitve za opravljanje sejemske trgovine (fieranti).

(³) Odobrila, obrtnice, obrtni listi, obrtna ovlaščenja in dozvole, ki so se izdali po predpisih dosedanjšega zakona o radnjama, zakona o obrtu, obrtnega reda in naredbe o vršenju obrta, prestanejo veljati, če se v letu dni (§§ 112. in 117.), ko stopi ta zakon v moč, obrt, za katerega je bilo izdano odobrilo, obrtnica, obrtni list, obrtno ovlaščenje ali dozvola, ni začel izvrševati. V takem primeru se mora zaprositi za pooblastitev za delo ali dovolitev po odredbah tega zakona, če se odvarja tak obrt potem, ko stopi ta zakon v moč.

§ 446.

(¹) Vsi obrti in vse pravice, pridobljene po dosedanjih zakonih, ostanejo v veljavi tudi potem, ko stopi ta zakon v moč. Prav to velja tudi za zakupnike.

(²) Osebe, ki so do dne, ko stopi ta zakon v moč, po dosedanjih predpisih pridobile pravico opravljati rokodelski ali trgovinski obrt, za katerega se zahteva strokovna ali posebna izobrazba, imajo pravico opravljati obrt, čeprav ne izpolnjujejo pogojev tega zakona o dokazu izobrazbe. Imetniki rokodelskih obrtov, ki so pridobili po predpisih dosedanjih obrtnih zakonov ali naredb tako pravico, opravljati rokodelski obrt, imajo pravico do naslova mojstra in jim pristojne vse pravice in dolžnosti, ki jih imajo mojstri po tem zakonu.

(³) Pravne osebe, s katerimi se razumevajo tudi rokodelske zadruge, ki vodijo na dan, ko stopi ta zakon v moč, rokodelske obrte (§ 9., odstavek (²)), smejo te obrte še naprej opravljati, morajo pa prilagoditi svoje delo odredbam tega zakona. Če tega ne store v treh mesecih potem, ko stopi ta zakon v moč, izgubijo pravico do obratovanja.

(⁴) Na področju, kjer velja zakon o radnjama z dne 29. junija 1910., je dovoliti opravljanje izpita za graditelja (gradbenika) do vštetelega leta 1936. vsem zidarsko-tesarskim mojstrom in pomočnikom gradbenikov, ki se odlikujejo s svojim gradbenim delom in predložijo o tem posebno potrdilo pristojnega gradbenega oblastva, pa predhodno pri posebnem izpitu dokažejo občo izobrazbo in znanje. Te osebe smejo opravljati po opravljenem izpitu posle graditelja (gradbenika) samo na dosedanjem področju, kjer velja zakon o radnjama iz leta 1910.

§ 447.

Zastavljalnice, ki obstoje na dan, ko stopi ta zakon v moč, morajo v roku, ki se jim določi s pravilnikom, zaprositi za dovolitev po odstavku (²) § 70. za nadaljnje opravljanje dela in morajo prilagoditi svoje delo odredbam tega zakona in po tem zakonu izdanega pravilnika. Drugače kakor tudi če jim pristojno obče upravno oblastvo ne izda dovolitve, jim to oblastvo ustavi nadaljnje obratovanje.

§ 448.

(¹) Gostilniški obrti, ki se zatekó na dan, ko stopi ta zakon v moč in se vodijo z imeni, kakršnih odstavek (¹) § 76. tega zakona ne navaja, smejo imeti svoje obrte tudi še naprej z dosedanjim nazivom na način in v obsegu, ki sta bila doslej v navadi. Za take obrte se nove dovolitve ne smejo izdajati, niti se ne smejo obstoječi obrti premeščati z dosedanjimi nazivi. Od dne, ko stopi

ta zakon v moč, se ne morejo izdajati dovolitve za druge gostilniške obrte razen za one, ki so navedeni v odstavku (¹) § 76.

(²) Ban določi rok, v katerem morajo gostilniški obrti, ki imajo na dan, ko stopi ta zakon v moč, naziv, označen v odstavku (¹) § 76., prilagoditi ta naziv odredbam odstavka (²) tega paragrafa, odnosno rok, v katerem je treba prijaviti naziv, s katerim se hoče obrt naprej voditi, da se ustreže odredbam odstavka (²) § 76. Ta rok sme ban na prošnjo podaljšati, sorazmerno z določenimi popravili, če so za preureditev potrebne večje instalacije. Za kraje, ki so važni za turistični promet, ta rok ne sme biti daljši od treh let od dne, ko stopi ta zakon v moč.

§ 449.

Gospodarske in vzajemne družbe, ki obstoje po veljavnih predpisih in so upravičene, opravljati zavarovalne posle, obdrže svojo pravico, obratovati. Potem, ko stopi ta zakon v moč, se takim družbam ne sme več izdajati dovolitev za opravljanje zavarovalnih poslov.

§ 450.

Osebe, ki so po doslej veljavnih predpisih pridobile pravico, opravljati elektrotehnične obrte (§ 56.), morajo takoj prijaviti pristojnemu oblastvu obseg dela, ki so ga opravljali na osnovi pravice, pridobljene po prejšnjih predpisih. Pristojno obče upravno oblastvo mora izdane dovolitve, odobrila, obrtnice, obrtne liste ali obrtna ovlaščenja skladno z odredbami odstavka (¹) § 454. zamenjati s pooblastitvami po tem zakonu.

§ 451.

(¹) Osebe, ki so, preden stopi ta zakon v moč, upravičeno opravljale obrt, pa so prenehale ali prenehajo ga opravljati, smejo osnovati isti obrt nanovo brez dokaza strokovne ali posebne izobrazbe po tem zakonu samo, če so opravljale dotični obrt prej najmanj dve leti in če prekinitev dela ni trajala dalj kot deset let, preden stopi ta zakon v veljavo.

(²) Kljub odredbam odstavka (¹) tega paragrafa sme dovoliti minister za trgovino in industrijo delo drugim osebam samo, če opravijo specialni izpit, ki se jim v ta namen predpiše od primera do primera.

(³) Oni, ki so postali pomočniki do dne, ko stopi ta zakon v moč, smejo opravljati mojstrski izpit, tudi če niso opravili pomočniškega izpita.

(⁴) Čas, ki ga je kdo prebil kot učenec ali pomočnik do tedaj, ko stopi ta zakon v moč, se brezpogojno všteje v učni čas in zaposlitev po odredbah § 25. zakona.

§ 452.

Oni, ki opravljajo rokodelski obrt, a sami nimajo strokovne izobrazbe za rokodelstvo, smejo sprejemati učence v uk, če so, preden stopi ta zakon v moč, odnosno preden stopijo v veljavo uredbe na podstavi tega zakona, imeli pravico, imeti učence in opravljati obrt, za katerega se šele s tem zakonom zahteva strokovna izobrazba.

§ 453.

(¹) Če se na dan, ko stopi ta zakon v moč, zateko učenci, nameščeni brez pismene pogodbe, mora službo-

davec v mesecu dni potem, ko stopi ta zakon v moč, skleniti za preostali učni čas pismeno pogodbo.

(²) Dokler se ne osnujejo višje narodne šole po zakonu o narodnih šolah z dne 5. decembra 1929., se smejo kljub odredbam odstavka (¹) § 257. sprejemati potem, ko stopi ta zakon v moč, za učence (vajence) tudi osebe, ki so dovršile dvanajsto leto starosti. Te osebe se smejo sprejemati za učence samo, če je po predhodnem zdravniškem pregledu ugotovljena fizična sposobnost za učenje (delo).

§ 454.

(¹) Imetniki obrtov, za katere je po odstavku (¹) § 60. potrebna dovolitev, izvzemši obrte, ki so bili v poedinah krajinah doslej vezani na dovolilo (koncesijo), morajo zamenjati v treh mesecih potem, ko stopi ta zakon v moč, svoje dosedanje odobrilo ali drugo listino z dovolilom po tem zakonu. Ban sme odrediti, da morajo tudi imetniki obrtov, za katere je po tem zakonu predpisana pooblastitev, zamenjati doslej izdana odobrila, obrtnice, obrtne liste ali obrtna ovlaščenja v roku, ki ga odredi. V napisih obrtov se smejo pustiti dosedanji nazivi.

(²) Obrti, ki se po odredbah tar. št. 154. taksne tarife zakona o taksah ne vodijo z osebnim imenom, morajo najkasneje v treh mesecih, ko stopi ta zakon v moč, prilagoditi naziv obrta odredbam § 128. tega zakona.

(³) Osebe, ki so se do dne, ko stopi ta zakon v moč, bavile s poklici, ki se smatrajo po tem zakonu za obrte, a se po prejšnjih predpisih niso smatrali za obrte, morajo zaprositi v treh mesecih pri pristojnem oblastvu, naj jim izda pooblastitev ali dovolitev po tem zakonu. Ta listina se jim izda, tudi če ne izpolnjujejo pogojev tega zakona.

§ 455.

(¹) Za izdajanje dovolitev za opravljanje obrtov v smislu tega zakona na področju, kjer velja dosedanji zakon o radnjama z dne 29. junija 1910., za katere je ustanovljena pristojnost prvostopnega občega upravnega oblastva, je pristojen ban, dokler minister za trgovino in industrijo ne prenese pristojnosti na oblastva, označena v tem zakonu. Dokler minister za trgovino in industrijo ne prenese pristojnosti na prvostopna občja upravna oblastva, vrši ban na omenjenem področju vse posle, označene v §§ 105. in nasl., ki so po tem zakonu poverjeni prvostopnim obćim upravnim oblastvom.

(²) Na področju občine mesta Beograda opravlja postopanje in izdaja pooblastitve ali dovolitve za delo uprava mesta Beograda, dokler se za opravljanje teh poslov na tem področju ne organizira komisariat ministra za trgovino in industrijo. V tem času mora uprava mesta voditi predpisane vpisnike.

§ 456.

(¹) Tako, ko stopi ta zakon v moč, morajo vsa občja upravna oblastva prve stopnje, ki doslej niso vodila obrtnih vpisnikov, osnovati vpisnike po § 99.

(²) V šestih mesecih se morajo, ne da bi se pobirale kakršnekoli takse, vpisati v vpisnike vsi sedaj obstoječi obrti, ki spadajo v krajevno in stvarno pristojnost dotičnih oblastev.

(³) Vsakdo, ki opravlja obrt ali poklic, ki spada pod ta zakon, mora v treh mesecih potem, ko stopi ta zakon v moč, pristojnemu občemu upravnemu oblastvu prve

stopnje svoj obrt ali poklic prijaviti. Tej prijavi je treba priložiti prepis dovolila, odobrila, obrtnice, obrtnega lista, obrtnega ovlaščenja ali oglasa o protokolaciji. Če se prijava v predpisanem roku ne poda, se imetniku obrta odvzame pravica, obratovati.

(⁴) Ona upravna oblastva, ki so po prejšnjih zakonih vodila obrtne registre, jih morajo prilagoditi temu zakonu in ob tej priliki izvesti revizijo obrtov, da prilagode vpisnike dejanskemu stanju.

§ 457.

(¹) Od dne, ko stopi ta zakon v moč, se morajo vsi predmeti, ki v prvi stopnji še niso rešeni in se nanašajo na izdajanje pooblastitev in dovolitev, odnosno odobritev za postavitve naprav, reševati po tem zakonu; za predmete pa, ki so v prvi stopnji že rešeni, a je zoper nje vložena pritožba na drugostopno oblastvo, je uporabljati predpise zakona, na katerega podstavi se je izdala pobijana odločba.

(²) Kazniva dejanja zoper odredbe dosedanjega zakona o radnjama, zakona o obrtu, obrtnega reda in naredbo o vršenju obrtov, storjena do dne, ko stopi ta zakon v moč, je presojeti po prejšnjih predpisih. Prav tako je presojeti po prejšnjih predpisih tudi predmete, zoper katere je vložena pritožba na višje oblastvo. Odredbe §§ 414. do 417. tega zakona veljajo tudi v teh primerih.

(³) Ko se organizirajo razsodniški odbori v smislu tega zakona, pripada njim samo reševanje novih predmetov; dotlej nerešene predmete pa morajo dokončati prej pristojna oblastva ali ustanove.

§ 458.

(¹) Po vseh vprašanjih, ki so spadala po dosedanjih specialnih predpisih v pristojnost drugih ministrstev in ki se prenašajo s tem zakonom v resortno pristojnost ministrstva za trgovino in industrijo, je prenesti pristojnost najkasneje v mesecu dni potem, ko stopi ta zakon v moč.

(²) Vsa taka vprašanja, ki do dne, ko stopi ta zakon v moč, po dotlej pristojnem oblastvu niso rešena, se morajo potem, ko stopi ta zakon v moč, predati v rešitev oblastvom, ki so pristojna po tem zakonu.

§ 459.

Če ni v zakonu samem druga zbornica posebej označena, je z zbornico, dokler se ne izvrše odredbe §§ 393. in 394. tega zakona, umeti zbornico po dosedanjem zakonu o radnjama z dne 29. junija 1910., zakona o ustroju zbornic z dne 29. junija 1868., drž. zak. št. 85., zak. čl. VI: 1868. ter zakona z dne 1. februarja 1909. in zakona o trgovinski in industrijski zbornici v Skoplju z dne 14. julija 1922.

II. poglavje.

Končne odredbe.

§ 460.

Podrobnejše odredbe za izvrševanje tega zakona predpiše minister za trgovino in industrijo s pravilnikom. Minister predpisuje uredbe, pravila in rešitve in izdaja občja navodila za točno in pravilno uporabo odredb tega zakona.

§ 461.

(1) Ta zakon stopi v veljavo in dobi obvezno moč v štirih mesecih od dne, ko se razglasi v »Službenih novinah«.

(2) Našemu ministru za trgovino in industrijo priporočamo, naj razglasi ta zakon in skrbi za njegovo izvrševanje, vsem Našim ministrom in podrejenim oblastvom, naj po njem postopajo, vsem in vsakomur pa zapovedujemo, da se mu pokoravajo.

V Beogradu, dne 5. novembra 1931.

Aleksander s. r.

Minister za trgovino
in industrijo

dr. K. Kumanudi s. r.

Videl

in pritisnil državni pečat

čuvar državnega pečata,

minister pravde

dr. Drag. S. Kojić s. r.

Predsednik
ministrskega sveta in
minister za notranje posle
P. R. Živković s. r.

Uredbe osrednje vlade.

573.

Pravilnik

za izvrševanje zakona o zatiranju rastlinskih boleznih in škodljivcev** pri uvozu in tranzitu živih rastlin (sadnih dreves in njihovih plodov, okrasnih rastlin, drevesc, grmičja, cvetja, sadik, sadnih in trtnih, cepljenk, cvetnih čebulnic in rizomov) in vseh rastlinskih odpadkov.

Člen 1.

Da se prepreči, da se vnesejo v kraljevino Jugoslavijo različni nevarni rastlinski škodljivci in bolezni, se dovoljuje uvoz ali tranzit živih rastlin, rastlinskih delov in plodov in presnih rastlinskih odpadkov samo s pogojem, da je pošiljka opremljena z uradnim potrdilom, ki ga izdado pristojne fitopatološke ustanove tiste države, od katere pošiljka izvira in s katerim potrdilom se potrjuje, da so se rastline, rastlinski deli, plodovi ali presni rastlinski odpadki, ki so v pošiljki, pregledali po strokovnem izvedencu in da ni na njih nikakršnih nevarnih boleznih ali škodljivcev.

Če prihaja pošiljka iz Amerike, Avstralije, Japonske, Kitajske, Havajskih otokov ali iz Južne Amerike,

* »Službene novine kraljevine Jugoslavije« z dne 9. novembra 1931., številka 262/LXXXI/565.

** Zakon gl. »Uradni list« številka 104/23. iz leta 1930.

se mora v potrdilu poleg gori zahtevanega izrečno potrditi tudi še to, da ni v dotični pošiljki škodljivcev, kakor: *Leptinotarsa decemlineata*, *Popillia japonica*, *Aspidiotus perniciosus*, *Phthorimasa operculella*. Ta člen se ne nanaša na južno sadje.

Člen 2.

Potrdila morajo biti spisana v jeziku države izvoznice in v enem od priznanih mednarodnih jezikov.

Člen 3.

Potrdila, ki spremljajo pošiljko, ne smejo biti starejša nego sedem dni od dneva pred odpremo.

Člen 4.

Po presoji fitopatoloških ustanov se smejo pregledati ali dati v karanteno tudi tiste pošiljke živih rastlin, njihovih plodov in rastlinskih delov, ki jih spremlja potrdilo. Carinarnice morajo obvestiti o dospelku pošiljke pristojno kmetijsko poizkusno in kontrolno postajo in poslati potrdilo, postaja pa odloča na podlagi potrdila, da-li pregleda pošiljko ali ne.

Uvoznik plača za pregled pošiljk na uvoznih carinskih postajah potne stroške strokovnega organa kmetijske poizkusne in kontrolne postaje, ki mu pripadajo po uredbi o povračilu potnih stroškov državnih uslužbencev in v smislu čl. 16., točke 1., odstavka drugega zakona o zatiranju rastlinskih boleznih in škodljivcev.

Člen 5.

Če morajo izvozniki živih rastlin, njihovih plodov, rastlinskih delov in presnih rastlinskih odpadkov iz naše kraljevine imeti potrdilo o zdravstvenem stanju, se pooblašča kmetijske poizkusne in kontrolne postaje, da smejo izdajati na prošnje prizadetih v imenu ministrstva za poljedelstvo taka potrdila po obrazcu, ki ga je usvojila država uvoznica in po plačilu predpisanih taks in stroškov, ki nastanejo pri izvedbi tega posla v smislu čl. 16., točke 1., odstavka drugega zakona o zatiranju boleznih in škodljivcev kulturnih rastlin.

Člen 6.

Pritožbe in kazni.

Zoper odločbe kmetijskih poizkusnih in kontrolnih postaj ali njihovih kontrolnih organov se sme stranka pritožiti na ministrstvo za poljedelstvo. Pritožba ne ustavi izvršitve odločbe.

Člen 7.

Ta pravilnik dobi moč z razglasitvijo v »Službenih novinah«.

V Beogradu, dne 23. septembra 1931., številka 60367/II.

Minister za poljedelstvo

M. Neudorfer s. r.

Temu pravilniku je pritrđila tudi glavna kontrola z odločbo z dne 29. septembra 1931., številka 88219.

Številka 67067/II. — Iz pisarne ministrstva za poljedelstvo v Beogradu, dne 23. oktobra 1931.

574.

Pravilnik

o proizvodjanju, uvozu in prometu s sredstvi za zatiranje rastlinskih škodljivcev (insekticidov) in rastlinskih boleznih (fungicidov).*

Zbog kontrole nad sredstvi za zatiranje rastlinskih škodljivcev in boleznih predpisujem ustrezno čl. 2., odstavek 6. in čl. 4., odstavek 4. zakona o kmetijskih poizkusnih in kontrolnih postajah** in na predlog oddelka za rastlinstvo ta pravilnik o proizvodjanju, uvozu in prometu s sredstvi za zatiranje rastlinskih boleznih in škodljivcev.

Člen 1.

Dovoljujejo se proizvodjanje, uvoz in promet samo glede naših sredstev, za katera izda ministrstvo za poljedelstvo posebno odobritev. Taka odobritev se sme izdati samo na podstavi ugodnih posledkov kemičnih in bioloških preizkušanj sredstev.

Prepovedujejo se proizvodjanje, uvoz in promet sredstev za zatiranje rastlinskih škodljivcev in boleznih z neznan sestavino. Zahteva se obvezna deklaracija sestavin, narava in odstotna vsebina aktivnega elementa.

Člen 2.

Odobravata se brez posebne odobritve uvoz in promet:

- bakrovega sulfata (modri kamen, modra galica) $\text{CuSO}_4 + 5\text{H}_2\text{O}$ v kristalih, če vsebuje najmanj 98%;
- zmletega žvepla (zolfo macinato) z najmanj 80% čistino po Chanselu;
- vejanega žvepla (zolfo ventilato) z najmanj 80% čistino po Chanselu;
- žvepla v palicah.

Tujih mineralnih delov pri vseh vrstah žvepla ne sme biti več nego 0,5%.

- železnega sulfata (zeleni kamen, zelena galica) $\text{FeSO}_4 + 7\text{H}_2\text{O}$, če vsebuje najmanj 98,5% $\text{FeSO}_4 + 7\text{H}_2\text{O}$.

Člen 3.

Proizvodjanje, uvoz in promet s tujimi in domačimi patentiranimi preparati in s specialnimi zmesmi, kakor Germisan, Uspulun, Porsol in dr., glede katerih so bila izdana dovoljenja po starem pravilniku, se dovoljujejo brez prošnje za novo dovoljenje po tem pravilniku, dokler izpolnjujejo zahtevane pogoje po svoji sestavini in učinku.

Člen 4.

Kemična analiza vseh fungicidov in insekticidov se vrši v kemičnem odseku kmetijske poizkusne in kontrolne postaje. Biološka preizkušanja se vrše v entomološko-fitopatološkem odseku. Poizkusi glede učinka preparata se morajo dovršiti najpozneje v treh letih, ko so se preparati izročili postaji. Za analizo se plačajo predpisane takse; vsi stroški za poizkuse, osebni in material-

* >Službene novine kraljevine Jugoslavije z dne 9. novembra 1931., št. 262/LXXXI/566.

** Zakon gl. >Uradni list< št. 316/102 iz leta 1922.

ni, grede v breme stranke, ki zahteva preizkušnjo preparata. Ti stroški se plačajo na podstavi člena 48. uredbe o povračilu potnih stroškov in na podstavi odločbe glavne kontrole z dne 23. januarja 1930., št. 3140 do 3147.

Člen 5.

Poizkuse glede učinka prijavljenega sredstva vršita hkratu najmanj dve kmetijski poizkusni in kontrolni postaji. Ministrstvo za poljedelstvo izbere postaji glede na svojstva preparata in na možnosti njegove praktične uporabe z ozirom na vrsto kultur, katerim je namenjen.

Pri biološkem preizkušanju se vrši pripravlanje preparata za uporabo točno po navodilu, ki je označeno na tem preparatu.

Člen 6.

Posledki analiz in poizkusov se predlože ministrstvu za poljedelstvo, ki oceni na podstavi teh analiz in poizkusov kakor tudi izjav poizkusnih in kontrolnih postaj, pri katerih so se poizkusi vršili, da-li se sme preizkušeni preparat pustiti v promet, o čemer izda dokončno odločbo.

Kontrolnim in stalnim službenim organom ministrstva za poljedelstvo se prepoveduje, da delajo reklamo za posamezne preparate.

Ministrstvo nadzira po strokovnih organih poizkusnih in kontrolnih postaj, vrši ankete ali konfiskacije preparatov, ki so v prometu, vendar pa ne ustrezajo prekontrolirani sestavi (standardu).

Vsakogar, ki daje v promet sredstva, ki po svoji sestavi glede kakovosti ne ustrezajo prvobitni sestavini (standardu), prijavi kmetijska poizkusna in kontrolna postaja državnemu tožilstvu radi progona po zakonu o nelojalni konkurenci, preparat pa se zapleni.

Člen 7.

Vsa sredstva zoper škodljivce in rastlinske bolezni se morajo, ako vsebujejo spojine, ki so škodljive ljudem in domačim živalim, zaobaliti v kovinaste ali steklene posode, nikakor pa ne v vreče ali škatle od lepenke ali papirja, razen modre in zelene galice, bakrovega in železnega sulfata in žvepla, ki se smejo zaobaliti v sodih in vrečah.

Člen 8.

Vsa sredstva, ki se dovole za notranji promet, morajo imeti na ovoju v državnem jeziku:

- izvirno ime preparata z opisom, kakšen je na pogled in kake lastnosti ima;
- ime firme, ki ga daje v promet;
- da-li je strup za ljudi ali živali, z vidno označbo n. pr. mrtvaško glavo. Poleg tega je treba navesti, katerim organom človeškega ali živalskega organizma je prav posebno nevaren;
- način uporabe in ravnanja;
- točno označbo čiste teže.

Člen 9.

Jemanje vzorcev za analizo od sredstev, ki spadajo pod kontrolo po tem pravilniku, se vrši v notranjem prometu tehnično na isti način, kakor jemanje vzorcev umetnih gnojil po pravilniku o proizvodjanju, uvozu in prometu z umetnimi gnojili (člen 9.).

Clen 10.

Kadar se uvažajo odobreni preparati, mora carinarnica odvzeti od vsakih 250 škatel, doz ali steklenic po en vzorec ali iz vsakega desetega soda, kante in dr. po en vzorec v količini najmanj 250 gramov in ga mora poslati pristojni kmetijski poizkusni in kontrolni postaji radi morebitne kontrole in evidence nad uvozom teh preparatov. Če so pošiljke manjše od (10) deset kg, tedaj ne vzame carinarnica vzorca, vendar pa takoj obvesti pristojno poizkusno in kontrolno postajo, da postopa dalje po svojem nalogu.

Prijava carinarnice glede uvoza preparatov, ki spadajo pod to kontrolo, mora vsebovati:

1. številko uvozne deklaracije;
2. naziv preparata;
3. ime tovarne, kraja in države, kjer se proizvaja;
4. ime uvoznika;

Ko prejme obvestilo carinarnice z vsemi gornjimi podatki in vzorci preparatov, izda poizkusna in kontrolna postaja nalog, da se preparat izroči lastniku, če ima dovoljenje za uvoz in promet, ali pa prepove uvoz, če ni poprej izdano dovoljenje za uvoz in promet.

Clen 11.

Kmetijska poizkusna in kontrolna postaja lahko naknadno ugotovi s svojimi preizkusi, da-li ustrezajo uvožena sredstva s svojo sestavo in svojo učinkovitostjo prvobitnemu vzorcu (standardu), ki sta se ugotovila pri zaprosilu odobritve za uvoz. Če se z naknadnim preizkušanjem ugotovi, da uvoženo ali v promet dano blago ne ustreza prvemu vzorcu, se zapleni. Hkratu pa izgubita uvoznik, odnosno tovarna prej dobljeno odobritev za uvoz in promet dotičnega preparata. Odločbo o zaplenitvi in o odvzemu dovoljenja za uvoz in promet izda ministrstvo za poljedelstvo na predlog tiste kmetijske poizkusne in kontrolne postaje, ki je preizkusila preparat.

Clen 12.

Kmetijske poizkusne in kontrolne postaje imajo pravico, da vsak čas pregledajo zasebna in zadržna skladišča in trgovine s preparati in da vzamejo potrebne kose za izvršitev kontrolnih poizkusov.

Clen 13.

Teritorialno pristojnost kmetijskih poizkusnih in kontrolnih postaj za poslovanje po tem pravilniku določi minister za poljedelstvo s svojo odločbo.

Clen 14.

Prijave o prekrških, učinjenih po tem pravilniku, predlože kmetijske poizkusne in kontrolne postaje pristojnemu policijskemu, odnosno sodnemu oblastvu.

Kazni za učinjene prekrške izrekajo policijska oblastva po veljavnih predpisih, kolikor ne spadajo v pristojnost sodišč.

Clen 15.

Ta pravilnik dobi moč z dnem, ko ga oddelek za rastlinstvo ministrstva za poljedelstvo objavi v »Službenih novinah«. S tem dnem neha veljati pravilnik z dne 26. januarja 1928., številka 1672. Vsi prizadeti se morajo po njem ravnati, oblastva pa morajo pri njegovem izvr-

ševanju podpirati organe kmetijskih poizkusnih in kontrolnih postaj.

V Beogradu, dne 23. septembra 1931., številka 60366/II.

Minister za poljedelstvo
M. Neudorfer, s. r.

Temu pravilniku je pritrčila tudi glavna kontrolna odločba z dne 29. septembra 1931., številka 88218.

Številka 67066/II. — Iz pisarne ministrstva za poljedelstvo v Beogradu, dne 23. oktobra 1931.

Banove uredbe.

575.

Odločba.*

Na podstavi § 3. zakona o pošti, brzojavu in telefonu in v sporazumu z gospodom ministrom za finance ter v soglasju z gospodom predsednikom ministrskega sveta je g. minister za promet

odločil,

da se izpremene spodaj navedene poštna in brzojavna pristojbina tako-le:

I. V tuzemskem prometu:

1. Pisma.

a) V krajevnom prometu do 20 gramov	Din 1—
nad 20 gr kakor v medkrajevnom prometu.	
b) v medkrajevnom prometu do 20 gr	1-50
nad 20 gramov do 50 gr	2—
nad 50 gramov do 250 gr	3-50
nad 250 gramov do 500 gr	5—
nad 500 gramov do 1000 gr	10—

2. Dopisnice.

Odrpte komad	—75
------------------------	-----

3. Priporočene pošiljke.

a) Pristojbina za priporočenje v krajevnom prometu	2—
b) v medkrajevnom prometu	3—

4. Pisma z označeno vrednostjo.

- a) Po teži kakor za priporočeno pismo,
- b) po vrednosti ostane dosedanja pristojbina.

5. Paketi.

a) Po teži do 1 kg	3—
nad 1 do 5 kg	8—
nad 5 do 10 kg:	
I. cona (do 100 km)	10—
II. cona (nad 100 do 300 km)	15—

* »Službene novine kraljevine Jugoslavije« z dne 18. novembra, 1931., številka 270/LXXXV/599. z upoštevanjem popravka v »Službenih novinah« z dne 24. novembra 1931., številka 275/LXXXVI/615. — Zakon gl. »Službeni list« št. 388/59 iz 1. 1931.

III. cona (nad 300 km)	Din 20—
nad 10 do 15 kg:	
I. cona (do 100 km)	15—
II. cona (nad 100 do 300 km)	22—
III. cona (nad 300 km)	30—
nad 15 do 20 kg:	
I. cona (do 100 km)	20—
II. cona (nad 100 do 300 km)	30—
III. cona (nad 300 km)	40—
b) Po vrednosti pristojbine kakor za pisma z označeno vrednostjo.	

6. Nakaznice.

a) Pristojbina po vplačanem znesku:	
do 50 dinarjev	2—
do 100 dinarjev	3—
do 300 dinarjev	4—
do 500 dinarjev	5—
do 1000 dinarjev	6—
do 2000 dinarjev	8—
do 3000 dinarjev	9—
do 4000 dinarjev	10—
do 5000 dinarjev	12—

V tej pristojbini je vsebovana tudi pristojbina za izplačilo nakaznic v stanovanju.

b) Pristojbina za izplačilo v stanovanju, ki se bo v bodoče pobirala od prejemnika samo za nakaznice iz inozemstva in za čekovne nakaznice, je:

do 50 dinarjev	—50
do 1000 dinarjev	1—
do 5000 dinarjev	2—

7. Čekovne nakaznice.

1. Do 500 dinarjev	—50
nad 500 dinarjev	1—

Državne ustanove, ki so oproščene pristojbin za poštne nakaznice, so oproščene tudi teh pristojbin tako kakor pri poštnih nakaznicah.

Prav tako so oproščene čekovne pristojbine v prometu z nakaznicami, ki ga opravlja poštna hranilnica.

2. Pristojbina za sporočila na hrbtu nakaznice se ukine.

8. Odkupne pošiljke.

Pristojbina za vročitev	1—
-----------------------------------	----

9. Poštni nalogi.

Pristojbina za vročitev	1—
-----------------------------------	----

10. Naročnina za poštne predale.

Za predal brez ključa, mesečno	15—
za predal s ključem, mesečno	20—

11. Zaprte torbe.

Mesečno	15—
-------------------	-----

12. Obvestilo o nepredanem paketu.

Pošiljatelj mora plačati	1-50
------------------------------------	------

13. Poštno ležeče.

Pristojbina za hranitev pisem in dopisnic poštno ležeče	Din —50
---	---------

14. Dostava vrednostnih pisem in paketov v stanovanju.

a) Za pismo z označeno vrednostjo	1—
b) Za pakete do 5 kg	2—
za pakete nad 5 kg	5—

15. Hranitev pooblastil.

a) Če velja pooblastilo za en primer	1—
b) Če velja pooblastilo nad 15 dni (letno)	5—

16. Brzojavna služba.

a) Pristojbina od besede	—60
b) Pristojbina za potrdilo	2—

Najnižja pristojbina je tista, ki se plača za brzojavko z 10 besedami.

II. V mednarodnem prometu:

17. Pristojbina za priporočenje.

V mednarodnem prometu Din 4—
Sedanje pristojbine, ki niso spredaj omenjene, veljajo še naprej.

Pobiranje pristojbin se vrši na dosedanji način, nanovo uvedene pristojbine pod 7. za čekovne nakaznice se pobirajo od pošiljatelja v gotovini in zaračunajo v čekovnem dnevniku vplačil. Pristojbino 50 par za pisma in dopisnice, poštne ležeče, v tuzemskem prometu plača pošiljatelj in se nalepi na pošiljko v tarifnih znamkah; ta pristojbina za pisma in dopisnice iz inozemstva se pobira od prejemnika in nalepi na pošiljko v portovnih znamkah.

Vse nove pristojbine veljajo od 1. decembra 1931. razen pristojbine za pakete nad (5) pet kilogramov, ki stopi v veljavo 1. marca 1932., dotlej pa se morajo pripraviti potrebna pomožna sredstva. Dotlej veljajo za pakete nad (5) pet kilogramov dosedanje pristojbine.

P. t. številka 102.442. — Iz poštnega oddelka ministrstva za promet v Beogradu, dne 11. novembra 1931.

576.

I. No. 10.187/1.

Razglas

Od 30. novembra 1931. dalje se bodo vsi uradni razglasi in druge objave, ki so se dosedaj priobčevale v službenem delu dnevnika »Jugoslovan«, objavljale v »Službenem listu kraljevske banske uprave Dravske banovine«.

S tem se obenem razveljavlja tuuradni razglas z dne 30. maja 1931., I. No. 148/11 (»Službeni list« št. 15/76 z dne 30. julija 1931.).

Kraljevska banska uprava Dravske banovine v Ljubljani, dne 30. novembra 1931.

Ban

Dr. Marušič s. r.